DUALAR

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

DUALAR

Editör
Doç. Dr. İsmail Karagöz

Bölüm Yazarları
Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ
Dr. Yaşar YİĞİT
Dr. Muhlis AKAR
Dr. Zafer KOÇ
Dr. Bahattin AKBAŞ

DİB YAYINLARI

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: *671*
Halk Kitapları: *163*

Tashih
İsmail Derin

Grafik-Uygulama
Emre YILDIZ

Din İşleri Yüksek Kurulu Kararı
16.03.2006/70

2017-06-0003-671
ISBN: *978-975-19-3950-0*
Sertifika No: *12930*

6. Baskı, 2017 İstanbul

Baskı
İmak Ofset
Tel.: 0.212 656 29 26

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Tel. (0312) 295 72 75 - 295 72 94
Faks: (0312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış
Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü
Tel. (0312) 295 71 53 - 295 71 56
Faks: (0312) 285 18 54
e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

ÖN SÖZ

Aklı, iradesi ve üstün yeteneklerine rağmen insan, sınırsız ihtiyaçları, nefsânî arzuları, şeytanın hile ve desiseleri, hayat mücadelesi, maruz kaldığı sıkıntı ve musibetler karşısında aciz kalır, bu durumlarda bir sığınağa ve yardıma ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaçlarını çoğu kez insanlar vasıtasıyla karşılayamaz. Tek çare olarak Yaratıcı Kudret'e sığınır, O'na yalvarıp yakarır. Bu, insanın fıtratında olan bir duygudur. Bu duygunun dışa yansıması din dilinde "*dua*" olarak ifade edilmiştir.

Dua; kul ile sonsuz güç ve kudret sahibi olan Yüce Allah arasında kurulan manevî bir bağdır, dertlerin devası, kırık gönüllerin gıdasıdır. Dua, kulluğun göstergesi, Peygamberimizin beyanı ile ibadetin özüdür. (Tirmizî, De'avât, 1)

Dua ile kul; arzularını, isteklerini ve ihtiyaçlarını yüce Allah'a arz eder. İnsanın duaya ihtiyacı vardır. En güçlü ve en varlıklı insanlar bile zaman zaman Allah'a yalvarmak zorunda kalırlar. İstediği bütün nimetleri, hedefleri ve arzularını elde edenler bile duadan müstağnî olamazlar. Nice maddî imkânı olan insanlar, ruhî bunalım, can sıkıntısı ve gönül darlığı çeker, bunalıma girerler, bazen akla hayale gelmeyen sıkıntı ve belalara müptela olurlar, işin içinden çıkamazlar, servet ve maddî imkânlar da çözüm olmaz. Bu durumlarda bir kısım insanlar; alkol ve uyuşturucu ile kurtulmaya çalışırlar, ancak daha da bataklığa saplanırlar. Bir kısım insanlar; cahillikle tekkeye, türbeye, cinciye ve medyuma giderler, ancak kendileri gibi aciz insanlara sığındıklarının, bunların dertlerine çare olamayacağının farkında değildirler. Bir kısım insanlar ise; kullarının isteklerini, dualarını ve ihtiyaçlarını en iyi bilen, her şeye gücü yeten ve çok merhametli olan Allah'a yönelirler. En doğrusunu, fıtrata ve vahye en uygun olanı yapanlar bu insanlardır. Bilinmelidir ki tek çare Allah'a yönelmek, O'nun korumasına sığınmak ve O'ndan yardım ve kurtuluş çaresi talep etmektir.

Her konuda insanlara rehberlik eden yüce Allah'ın son kutsal kitabı Kur'ân, dua konusunda da bizlere rehberlik etmekte; nasıl, ne zaman ve hangi durumlarda dua edeceğimizi bildirmekte ve bizlere peygamberlerin ve sâlih insanların dualarından örnekler sunmaktadır. Kur'ân'ın tebliğ ve tebyin edicisi / sözlü ve uygulamalı olarak açıklayıcısı olan sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) de bize her konuda olduğu gibi bu konuda da örneklik etmektedir. Peygamberimiz (s.a.s.) ve onun terbiyesinde yetişen güzide ashabı, hayatın her alanı ile ilgili dua etmiştir. Hadis külliyatımızın hemen hepsinde "dua" bölümleri vardır. Bu bölümlerde Peygamberimizin veciz ifadeleriyle dua örneklerine yer verilmiştir.

Duanın insan hayatındaki önemi ve duaya olan ihtiyaç nedeni ile İslâm tarihi boyunca pek çok dua kitabı neşredilmiştir. Ülkemizde de Türkçe olarak birçok dua kitabı yazılmıştır. Bir kısım dua kitaplarında, -özellikle maddî amaçlar ön plâna alınarak hazırlananlarda- insanlarımız yanlış yönlendirilmekte, dua asıl amacından uzaklaştırılmakta, insanlarımız kolaycılığa teşvik edilmektedir. Söz gelimi herhangi bir dayanağı olmadığı hâlde, şu duayı şu kadar defa okuyan kimse şu ihtiyacını elde eder, şu sıkıntısından kurtulur şeklinde kesin ifadelere

yer verilmektedir. Zikredilen bu duayı verilen miktarda okuduğu hâlde isteğini elde edemeyen veya sıkıntısından kurtulamayan insanların, inanç açısından tereddüde düşmesine sebep olmaktadırlar. Neşredilen dua kitaplarının çoğunda fiilî dua, isteklerin gerçekleşmesi için gerekli şartların oluşturulması ve esbaba sarılma göz ardı edilmektedir.

"***Dualar***" ismini verdiğimiz bu çalışmada, sadece yüce Allah'ın kelâmı Kur'ân ve sevgili Peygamberimizin hadisleri referans alınmıştır. Kur'ân'dan ve hadislerden dua örnekleri sunulmuştur. Bazen mevlit ve iş yeri açma dua örneklerinde olduğu gibi Türkçe dualar da verilmiştir.

Eser, bir giriş ve beş bölümden oluşmaktadır. **Giriş** bölümünde duanın anlamı, önemi, çeşitleri, dua etmenin usulü, adabı, kabul olan ve olmayan dualar ve duanın insan hayatına etkisi ele alınmış, konu ayet ve hadislerle detaylı olarak anlatılmıştır. **Birinci** bölümde ibadetler ile ilgili dualara; **ikinci** bölümde günlük hayatta yapılması gereken dualara, **üçüncü** bölümde ihtiyaç hâlinde yapılabilecek dualara, **dördüncü** bölümde Kur'ân ve hadislerden dua örneklerine yer verilmiştir.

Ayet ve hadislerden seçilen dua metinleri yazılmış, Arapçayı aslından okuyamayan ancak duaları aslî şekilleri ile okumak isteyenler için duaların Türk harfleri ile okunuşu yazılmış, hemen peşinden duaların Türkçe çevirileri verilmiştir. Dua metinlerinin öncesi ve sonrasında gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Ayet ve hadis referansları Türkçe anlamının sonunda parantez içinde verilmiştir. Eser referanslarında yazarın meşhur ismi, eserin cilt ve sayfa numarası, eğer bir yazarın iki eseri kullanılmış ise meşhur ismi ile birlikte eserin kısa ismi de yazılmış, eserle ilgili diğer bilgiler bibliyografyada verilmiştir.

Türk alfabesi Arap harflerini bire bir karşılamamaktadır. Söz gelimi Arap alfabesindeki "ha" (ح), "hı" (خ) ve "he" (ه) harfleri, Türk alfabesinde bir tek "**h**" harfi ile; "zel" (ذ), "ze" (ز) ve "zı" (ظ) harfleri Türk alfabesinde sadece "**z**" harfi ile; "se" (ث), "sin" (س) ve "sad" (ص) harfleri Türk alfabesinde sadece "**s**" harfi ile ifade edilmektedir. Dolayısıyla ayet ve hadis metinlerinin orijinalinden okunması en doğru olanıdır. Çünkü harfler değiştikçe kelimelerin anlamları da değişmektedir. Meselâ "halaka" (حلق) tıraş etti, "**h**aleka" (خلق) yarattı, "hâlik" (حالق) berber, "**h**âlik" (خالق) yaratıcı/Allah demektir.

Türk harfleriyle yazdığımız dua metinlerinde "**hı**" (خ) harfleri, "**h**" şeklinde koyu olarak, "ayn" (ع) harfleri, ('a), ('ı), ('**u**) veya (') şeklinde koyu olarak; "zel" (ذ) harfi, "**z**" şeklinde koyu olarak; "se" (ث) harfleri "**s**" şeklinde koyu olarak verilmiştir.

"**Ayn**" (ع) ve "**hı**" (خ) harfleri boğazdan çıkarılır, "zel" (ذ) ve "se" (ث) harfleri ise dil ucundan peltek olarak okunur.

Kitapta yer alan duaların Türkçeleri okunabilir. Bu şekilde dua yapıldığı zaman da eğer dua için gerekli şartlar, içtenlik ve samimiyet varsa hedefini bulur. Allah, her dilde yapılan duayı bilir.

İkinci baskı öncesi eseri baştan sona okuyarak gerekli katkıları sağlayan emekli başmüfettiş Mustafa Çalışkan hocamıza teşekkürlerimizi arz ediyoruz.

Hazırladığımız eserin, duanın doğru anlaşılmasına katkı sağlamasını ve Müslüman kardeşlerimize faydalı olmasını umuyor, okuyuculardan ve

Rabbimizden hata ve kusurlarımızın bağışlanmasını diliyoruz. Başarı, yüce Allah'ın lütfu ve keremi iledir. 24/02/2009

Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ

GİRİŞ:
DUANIN ANLAMI VE ÖNEMİ, ÇEŞİTLERİ, USULÜ, ÂDÂBI VE İNSAN HAYATINA ETKİSİ

أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ نَحْمَدُهُ وَ نَسْتَعِينُهُ وَ نَسْتَغْفِرُهُ وَ نَتُوبُ إِلَيْهِ

وَ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا

مَنْ يَهْدِ اللهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَ مَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ

نَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ نَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

وَ رَسُولُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ عَلٰى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

“Kovulmuş Şeytan’dan Allah’a sığınırım.

Rahman ve rahim Allah’ın adı ile.

Her türlü övgü Allah’a mahsustur. O’na hamd ederiz, O’ndan yardım isteriz, O’ndan bağışlanma dileriz, O’na tövbe ederiz.

Nefislerimizin şerrinden ve işlerimizin kötülerinden Allah’a sığınırız.

Allah’ın hidayete erdirdiği kimseyi saptırabilecek kimse yoktur. Allah’ın sapıklıkta bıraktığı kimseyi de hidayete erdirebilecek yoktur.

Tanıklık ederiz ki bir tek Allah’tan başka ilâh yoktur, O’nun ortağı da yoktur. Yine tanıklık ederiz ki Muhammed, O’nun kulu ve elçisidir. Allah ona, âline ve bütün ashabına rahmet eylesin.”

I. DUA KAVRAMININ ANLAMI [1]

A. SÖZLÜK VE TERİM ANLAMI

Sözlükte; “çağırmak, seslenmek, davet etmek, istemek ve yardım talep etmek” anlamlarına gelen *dua,* din ıstılahında; Allah’ın yüceliği karşısında insanın aczini ve zafiyetini itiraf etmesi, sevgi ve saygı ile O’nun lütuf, nimet ve yardımını, dünya ve ahirette nimetler ve iyilikler ihsan etmesini; üzerindeki sıkıntı, dert ve belayı gidermesini; günah, hata ve kusurlarını bağışlamasını dilemesi; yalvarıp yakarması ve O’na hâlini arz edip niyazda bulunması demektir. (bk. Rağıb ve İbn Manzûr, d.’a.v. maddesi)

Dua kavramı; “saygı” ve “Allah’ı anma” (ta’zîm ve zikir) ile “çağrı” ve “istekte bulunma” (nidâ ve istiâne) anlamlarını birlikte içerir.

Dua; sınırlı, sonlu ve aciz olan insanın bütün benliğiyle sınırsız, sonsuz ve kudret sahibi olan yüce Allah’a yönelip O’ndan istek ve dilekte bulunması, O’nunla arasında bir köprü ve diyalog kurmasıdır. Dua eden insan; bütün zayıflığı, acizliği ve ihtiyaçları içinde, Yüce Allah’ın sonsuz kudretinin ve yüceliğinin, isteklerini ancak O’nun lütfu ve yardımıyla elde edebileceğinin bilincindedir. Bu bilinçle yapılan dua; insanın Yaratan’ına olan inancının, güveninin ve O’na teslim oluşunun bir göstergesidir. İşte bundan dolayı Peygamberimiz (s.a.s.);

لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللّٰهِ مِنَ الدُّعَاءِ

“*Allah’a duadan daha değerli bir şey yoktur*” buyurmuştur. (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 870; Ahmed, II, 362; Tirmizî, De’avât, 1; İbn Mâce, Dua, 1)

B. KUR’ÂN’DAKİ ANLAMI

Çok anlamlı kavramlardan biri olan “dua”; Kur’ân’da yedi farklı anlamda kullanılmıştır. (bk. Ebû’l-Ferec, s. 292-295)

1. Çağrı (nidâ)

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا

“*Sizi çağırdığı gün, O’na hamd ederek davetine uyarsınız ve* (kabirlerinizde) *pek az bir müddet kaldığınızı zannedersiniz.*” (İsrâ, 17/52; bk. Enbiya, 21/45; Fâtır, 35/14; Kamer, 54/10)

2. İstiâne / Birinden yardım isteme

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ

وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

“*Kulumuza indirdiğimiz Kur’ân’dan şüphe ediyorsanız, siz de onun benzeri bir sûre meydana getirin; eğer doğru sözlü iseniz, Allah’tan başka, güvendiklerinizi de yardıma çağırın.*” (Bakara, 2/23; bk. Yunus, 10/38; Mü’min, 40/26)

3. Söz (kavl)

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

“*Azabımız onlara* (helâk ettiğimiz toplumlara) *geldiğinde sözleri, ancak ‘biz gerçekten zalimlermişiz’ demekten ibarettir.*” (A’râf, 7/5; bk. Yunus, 10/10; Enbiya, 21/15)

4. İstifhâm / Bir şeyi sormak, anlamak istemek

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا
يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ

“*Ey inananlar*! (Elçi), *sizi yaşatacak şeylere çağırdığı zaman Allâh’ın ve Elçisinin çağrısına koşun ve bilin ki, Allah, kişi ile onun kalbi arasına girer ve siz, O’nun huzuruna toplanacaksınız.*” (Enfâl, 8/24; bk. Bakara, 2/68; Yunus, 10/25; Kehf, 18/58; Mü’minûn, 23/73; Nuh, 71/5, 8)

5. İstekte bulunmak, yalvarmak (suâl)

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

“*Kullarım, sana benden sorarlarsa* (de ki): *Ben* (onlara) *yakınım, dua edip yalvaran, bana dua ettiği zaman onun duasına karşılık veririm…*” (Bakara, 2/186; bk. A’râf, 7/134; Zuhruf, 43/49; Mü’min, 40/49, 60)

6. İbadet

Kur’ân’da birçok ayette “dua” kelimesi ve türevleri bu anlamda kullanılmıştır. Şu ayetleri örnek olarak verebiliriz:

قُلْ أَنَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا

“*De ki: ‘Biz hiç Allah’ı bırakıp da bize fayda da, zarar da vermeyecek şeylere ibadet eder miyiz*?...” (En’âm, 6/71)

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ

“*Onlar* (Rahman’ın kulları), *Allah’ın yanında başka tanrı tutup ona ibadet*

etmezler…” (Furkân, 25/68; bk. Mü’minûn, 23/117; Cin, 72/18, 20)

7. İman

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّى لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

“*De ki: ‘İbadetiniz / imanınız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?’…*” (Furkân, 25/77)

Bu ayetteki “dua” kelimesi ibadet anlamına gelebileceği gibi iman anlamına da gelir. (Buhârî, İman, 2) İbadet kavramı, iman kavramını da içine alır. Bir insanın ibadet edebilmesi için her şeyden önce iman etmesi gerekir.

C. DUA ANLAMINA GELEN KUR’ÂN KAVRAMLARI

1. İbadet

“Dua” kavramı, ibadet anlamına geldiği gibi “ibâdet” kavramı da dua anlamına gelir. Meselâ şu ayette geçen “ibâdet” kelimesi, “dua” anlamındadır:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِى أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ

عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

“*Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, duanızı kabul edeyim. Bana dua* (ibadet) *etmeğe tenezzül etmeyenler, aşağılık olarak cehenneme gireceklerdir.*” (Mü’min, 40/60)

Sahabeden Nu’mân ibn Beşîr, Hz. Peygamber (s.a.s.)’in minberde,

اَلدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ

“*Dua ibadettir*” dediğini, sonra sözüne delil olarak bu ayeti okuduğunu söylemiştir. (Tirmizî, De’avât, 2; bk. İbn Mâce, Dua, 1; Ebû Davut, Salât, 358)

2. Salât

Sözlükte dua anlamına gelen “salât” kelimesi Kur’ân’da; namaz anlamında kullanıldığı gibi sözlük anlamında da kullanılmıştır: Şu ayetleri örnek olarak verebiliriz:

وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ

“*Ve onlara dua et; çünkü senin duan, onlara huzûr ve sükûn verir.*” (Tevbe, 9/103)

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ

كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ

"*Görmedin mi, göklerde ve yerde olan kimseler ile kanatlarını çırparak uçan kuşlar Allah'ı tespih ederler? Her biri kendi duasını ve tespihini bilmiştir*..." (Nûr, 24/41)

3. Nidâ

Sözlükte çağrı anlamına gelen "nidâ" kavramı, Kur'ân'da dua anlamında da kullanılmıştır. Şu örneği zikredebiliriz:

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

"(Ey Peygamberim!) *Eyyûb'u da hatırla. Hani o Rabbine, 'Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen merhametlilerin en merhametlisisin' diye yalvarmıştı* (nâdâ)." (Enbiya, 21/83)

4. Kavl

Lügatte söz anlamına gelen "kavl" kelimesi, Kur'ân'da dua anlamında da kullanılmıştır. Şu ayeti örnek olarak zikredebiliriz:

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ

أَنْتَ الْوَهَّابُ

"*O, Rabbim! Beni affet, bana, benden sonra hiç kimseye nasip olmayan bir mülk* (hükümdarlık) *ver. Çünkü Sen, çok lütufkârsın, dedi /diye dua etti.*" (Sâd, 38/35; Âl-i İmrân, 3/38)

5. Tazarru

Yalvarmak anlamına gelen "*tazarru*" kelimesi dua ile eş anlamlıdır. Şu ayeti örnek olarak verebiliriz:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ

لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ

"*Şüphesiz ki senden önceki ümmetlere de peygamberler gönderdik. Bize yalvarsınlar / dua etsinler diye onları darlık ve sıkıntı ile yakalayıp cezalandırdık.*" (En'âm, 6/42)

6. Suâl

Sözlükte istemek ve sormak anlamına gelen "suâl" kelimesi, bir kısım hadislerde dua anlamında kullanılmıştır. Şu örnekleri verebiliriz:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدٰى وَالتُّقٰى وَالْعَفَافَ وَالْغِنٰى

"*Allah'ım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği istiyorum.*" (Müslim, Dua, 72;

Tirmizî, De’avât, 9)

فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللهَ فَاسْأَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ

“*Allah’tan cennet istediğiniz zaman Firdevs cennetini isteyin.*” (Tirmizî, Sıfatü’l-Cenne, 4)
Allah’tan bir şey istemek, O’na dua etmektir.

7. İstiâne

“İstiâne” yardım istemek anlamında olup bir kısım ayet ve hadislerde dua anlamında kullanılmıştır. Şu örnekleri verebiliriz:
Yüce Allah, Fâtiha sûresinde bize;

وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

“*Ancak Senden yardım isteriz*” (Fâtiha, 1/5) şeklinde dua etmemizi öğretmektedir.
Peygamberimiz (s.a.s.) de, yaptığı konuşmalarına;

إِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ

“*Her türlü övgü Allah’a mahsustur, O’ndan yardım ister ve O’nun bağışlamasını dileriz*” (Tirmizî, Vitir, 116) dua cümlesi ile başlamıştır.

8. İstiğâse

“İstiğâse”, yardım istemek demektir. Kur’ân’da dua etmek anlamında kullanılmıştır. Şu ayeti örnek olarak zikredebiliriz:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ
الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ

“*Siz Rabbinizden yardım istiyordunuz, O da: ‘Ben size birbiri ardınca bin melek ile yardım edeceğim’ diye duanızı kabul buyurmuştu.*” (Enfâl, 8/9)

9. İstiğfâr

“İstiğfâr”; Allah’tan af ve mağfiret dilemek demektir. Af ve mağfiret dilemek, Allah’ın affetmesi için O’na dua etmek, yalvarmak demektir. Nuh Peygamberin, kavmine hitabını içeren şu ayeti örnek olarak verebiliriz:

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا

“*Rabbinizden mağfiret dileyin, çünkü O çok bağışlayan-dır, dedim.*” (Nûh, 71/10)

وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ

“*Vallahi ben günde yüz defa Allah’tan mağfiret diliyorum.*” (Müslim, Zikir, 41)

10. İstiâze

“İstiâze”, bela, kaza, âfet ve kötülüklerden Allah’a sığınma, O’ndan kendisini korumasını isteme anlamındadır. Şu ayet ve hadisi örnek olarak verebiliriz:

قَالَ رَبِّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِ عِلْمٌ وَإِلاَّ تَغْفِرْ لِى وَتَرْحَمْنِى أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“*Nuh; ‘Ey Rabbim! Ben bilmediğim bir şeyi istemiş olmaktan dolayı sana sığınırım. Sen beni bağışlamazsan, bana merhamet etmezsen, ben hüsrana uğrayanlardan olurum’ diye niyazda bulundu*.” (Hûd, 11/47)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُذَامِ وَمِنْ سَيِّىءِ الْأَسْقَامِ

“*Allah’ım! Alaca hastalığından, delilikten, cüzzam hastalığından ve her türlü kötü hastalıktan sana sığınırım.*” (Ebû Davud, Salât, 367)

11. Tövbe

“Tövbe”, insanın günahına pişmanlık duyması ve Allah’tan af dilemesi demektir. Tövbe eden insan, Allah’a dua edip yalvarmış olur.

فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّى قَرِيبٌ مُجِيبٌ

“*O’ndan mağfiret dileyin, sonra O’na tövbe edin! Çünkü Rabbim yakındır, duaları kabul edendir*.” (Hûd, 11/61)

Ayette “*tövbe edin*” emrinden sonra Allah’ın duaları kabul eden olduğunun bildirilmesi, tövbe etmenin de dua anlamına geldiğini ifade eder.

“**Zikir**” (*Allah’ı anma*), “**tesbih**” (Sübhânellah / *Allah’ı noksan sıfatlardan tenzih ederim*), “**hamd**” (Elhamdülillâh / *Allah’a hamd olsun*), “**tehlil**” (lâ ilâhe illallah / *Allah’tan başka ilâh yoktur*), “**tekbir**” (Allâhü ekber / *Allah en büyüktür*) “**senâ**” (*Allah’ı övme*) ve “**şükür**” (*Allah’ın verdiği nimetlere teşekkür etme*), “**icâbet**”, “**istîcâb**” ve “**tenciye**” (*duayı kabul etme*), “**keşf**” (*sıkıntıları giderme, kaldırma)* kavramları “**dua**” kavramının mana alanını oluşturur.

Bu bölüm, Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ tarafından hazırlanmıştır.

II. DUANIN ÖNEMİ

Dua, insanda doğuştan var olan bir duygudur. Bu sebeple bütün dinlerde dua mevcuttur. Üstün bir varlığa inanan her insan, hayatının herhangi bir anında dua ihtiyacını hisseder. Çünkü her insan, zaman zaman üstesinden gelemeyeceği birçok olay, üzüntü ve sıkıntı ile karşılaşır. Böyle anlarda insan, Allah'a sığınma ve O'ndan yardım isteme ihtiyacı hisseder ve dua eder.

Normal zamanlarda dua etmeyen veya Allah'a inanmayan insanlar bile üstesinden gelemedikleri olaylar karşısında, darda kaldıkları ve sıkıntıya düştükleri zamanlarda dua ihtiyacı hissederler. Bu da insanın duaya muhtaç olduğunun delilidir. Yüce Allah, bu durumu Yûnus sûresinin 12. ayetinde şöyle açıklar:

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا
كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ
لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"*İnsana bir zarar dokunduğu zaman, yan yatarken, otururken ya da ayaktayken bize dua eder; zararını kaldırdığımız zaman ise, sanki kendisine dokunan zarardan dolayı bize hiç dua etmemiş gibi davranır. İşte aşırı gidenlere yaptıkları şeyler böyle süslü gösterilmiştir*."

Aynı şekilde, Lokman sûresinin 32. ayetinde;

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ
إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ

"(Denizde) *onları kara gölgeler gibi dalgalar sarıverdiği zaman, dini yalnızca O'na halis kılan gönülden bağlılar olarak Allah'a yalvarırlar. Fakat O, onları kurtarıp karaya çıkarınca, içlerinden bir kısmı orta yolu tutar. Zaten bizim ayetlerimizi nankör gaddarlardan başkası inkâr etmez*" buyrulmaktadır.

Bu iki ayetten anlaşılacağı gibi, dua etmek, insanın fıtrî bir özelliğidir. Yine bu ayetlerde Yüce Allah bize, duanın sadece sıkıntılı zamanlarda değil, her zaman yapılması gerektiğini de hatırlatmaktadır.

Dua yaptıktan sonra insan, gönlünde bir ferahlık ve rahatlık hisseder, isteğinin yerine getirileceği hususunda ümitvâr olur. Bu yönü ile dua, ruhî bunalımlara karşı koruyucu sağlık tedbiri konumundadır.

1. Dua, İlâhî Bir Emirdir

Dua etmek, ayet ve hadislerde övülmüş ve teşvik edilmiştir.

اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً

"*Rabbinize yalvararak ve gizlice dua edin.*" (A'râf, 7/55; bk. En'âm, 6/63)

وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا

"*Korkarak ve umarak O'na dua edin.*" (A'râf, 7/56)

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّى لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

"*(Ey Peygamberim!) De ki; duanız / ibadetiniz / imanınız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?*" (Furkân, 25/77)

Peygamberimiz (s.a.s.);

فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللّٰهِ بِالدُّعَاءِ

"*Ey Allah kulları! Size dua etmenizi tavsiye ederim.*" (Hâkim, De'avât, I, 493; Tirmizî, De'avât, 102)

تَرْكُ الدُّعَاءِ مَعْصِيَةٌ

"*Duayı terk etmek isyandır, günahtır.*" (Heysemî, Ed'ıye, 2, No: 17194)

لَا تَعْجِزُوا فِى الدُّعَاءِ فَاِنَّهُ لَا يُهْلَكُ مَعَ الدُّعَاءِ اَحَدٌ

"*Dua etmekte aciz olmayın, çünkü dua eden hiçbir insan helâk olmaz.*" (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No:871; Hâkim, De'avât, I, 494)

اِذَا سَاَلَ اَحَدُكُمْ فَلْيُكْثِرْ فَاِنَّهُ يَسْاَلُ رَبَّهُ

"*Biriniz dua edip bir şey istediği zaman çok istesin. Çünkü o, Rabbinden istiyor* (O'nun nimeti, keremi ve lütfu çok ve boldur)." (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 889)

اِذَا دَعَا اَحَدُكُمْ فَلْيُعْظِمِ الرَّغْبَةَ فَاِنَّهُ لَا يَتَعَاظَمُ عَلَى اللّٰهِ شَيْءٌ

"Biriniz dua ettiği zaman istediğini çok ve büyük istesin. Çünkü Allah'a hiçbir şey büyük ve çok gelmez." (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 896) buyurmuştur.

Dua eden kimse, Allah ve Peygamberin emrine uymuş, ibadet etmiş, Allah'ı anmış ve sevgisini kazanmış olur. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

سَلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهِ فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ اَنْ يُسْاَلَ وَاَفْضَلُ الْعِبَادَةِ
اِنْتِظَارُ الْفَرَجِ

"*Allah'ın fazlından isteyin, çünkü Allah kendisinden bir şey istenmesini sever. En*

faziletli ibadet (dua edip) *bir sıkıntının kalkmasını beklemektir."* (Tirmizî, De'avât, 116)

2. Dua, Bir İbadettir.

Peygamberimiz (s.a.s.);

اَلدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ

"*Dua, ibadetin özüdür.*" (Tirmizî, De'avât, 1),

اِنَّ اَفْضَلَ الْعِبَادَةِ اِنْتِظَارُ الْفَرَجِ مِنَ اللهِ

"*En faziletli ibadet, Allah'tan sıkıntıyı kaldırmasını beklemektir.*" (Heysemî, Ed'ıye, 7, No: 17202),

اَلدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ

"*Dua, mahza ibadettir*" buyurmuş, sonra Mü'min sûresinin;

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِى أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ

عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

"*Rabbiniz buyurdu ki: 'Bana dua edin, duanızı kabul edeyim. Bana kulluk etmeğe tenezzül etmeyenler, aşağılık olarak cehenneme gireceklerdir*' anlamındaki 60. ayetini okumuştur. (Tirmizî, De'avât, 1; bk. İbn Mâce, Dua; Ebû Davut, Salât, 358; Hâkim, De'avât, I, 491; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 890)

Sahabeden İbn Abbâs,

اَفْضَلُ الْعِبَادَةِ هُوَ الدُّعَاءُ

"*En faziletli ibadet duadır*" demiş ve yukarıdaki ayeti okumuştur. (Hâkim, De'avât, I, 491)

3. Dua, Allah Katında Çok Değerlidir

لَيْسَ شَىْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللهِ مِنَ الدُّعَاءِ

"*Allah katında duadan daha şerefli bir şey yoktur.*" (Tirmizî, De'avât, 1; İbn Mâce, Dua, 1) anlamındaki hadis bunun delilidir. Çünkü, dua eden kimse, Allah'ın varlığını, yüceliğini, kudretini ve kullarına yardım eden olduğunu, acziyetini ve Allah'a muhtaç olduğunu kabul ve ikrar etmiş olur.

4. Dua, Rahmet Kapılarını Açan Bir Anahtardır

اَلدُّعَاءُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ

“*Dua, rahmet* (kapılarını açan) *bir anahtardır*” (Süyûtî, I, 486) anlamındaki hadis, dua eden kimsenin Allah’ın merhametine mazhar olacağını ifade etmektedir.

İnsan, içinden gelerek *“Rabbim! Allah’ım! Nimetlerini ihsan eyle, affeyle, yardım eyle, musibetlerden koru*” ve benzeri dilek ve isteklerini Allah’a arz ettiği zaman, Allah, rahmet kapılarını kuluna açar, ona yardım eder.

5. Allah, Dua Etmeyene Kızar

مَنْ لَا يَدْعُو اللّٰهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ

“*Kim Allah’a dua etmezse, Allah ona gazap eder.*” (İbn Hıbbân, Zikir ve Dua, No: 890; Hâkim, De’avât, I, 491; Tirmizî, De’avât, 2; İbn Mâce, Dua, 1) anlamındaki hadis, bu gerçeği ifade etmektedir. Çünkü dua etmeyen insan; hem Allah ve Peygamberin “dua edin” emrine uymamış, hem de büyüklenmiş, kendisini müstağnî görmüş demektir. Bu durum, “kulluk” ile bağdaşmaz ve Allah’ın gazabını celbeder.

6. Dua, Mü’minin Manevî Silahıdır

اَلدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعِمَادُ الدِّينِ وَنُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ

“*Dua, mü’minin silahıdır, dinin direğidir, göklerin ve yerin nurudur.*” (Hâkim, De’avât, No: 1812; Heysemî, Ed’ıye, 5, No: 17198) anlamındaki hadis, duanın mü’mini birtakım sıkıntı, kaza ve belalardan koruyacağını ifade etmektedir. Buradaki “silah” izâfî anlamdadır. İnsan “silah” ile düşman saldırılarına karşı kendini korur. Hadiste dua da silaha benzetilmiştir. Çünkü insan dua ederek Allah’tan kendisini görünür görünmez kazalardan, belalardan ve âfetlerden korunmasını ister. Eğer şartlarına uygun ve ihlâs ile dua edebilirse, Allah onu korur. Böylece dua, mü’minin manevî silahı olur.

Dua etmemizi emreden yüce Rabbimizin, Kur’ân’ın ilk sûresinde bize nasıl dua edeceğimizi bildirmesi, duanın önemini ortaya koymaktadır:

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

“*Bizi sırat-ı müstakime / doğru yola ilet.*” (Fâtiha, 1/6)

İnsanın hayatındaki en değerli an, yüce Allah’a yöneldiği ve O’nunla baş başa kaldığı zaman dilimidir. Allah ile baş başa kalmanın en güzel vasıtası ise duadır. Dua eden insan, bütün varlığı ile Allah’a yönelir ve O’ndan istek ve dilekte bulunur.

Ayet ve hadislerde her konu ile ilgili onlarca dua örneklerinin bulunması, duanın dindeki yerini ve önemini ifade eder.

III. DUANIN ÇEŞİTLERİ

Dua; söz ve kalple, fiil ve hâl ile yapılır. Dua, "hayır dua" ve "beddua" şeklinde olabilir. Dua, insanın kendisine veya başkasına yönelik olabilir. İçeriği açısından dua, maddî veya manevî isteklere, dünyevî ve uhrevî isteklere yönelik olabilir. Duanın farklı yönlerden çeşitlerini şöyle özetleyebiliriz:

1. SÖZLÜ DUA

Sözlü dua, sözle ve kalple yapılan duadır. Bu tür dua; kalp ve dil ile Allah'ı anmak, O'na saygı ifade eden cümleleri okumak, dünya ve ahiret ile ilgili isteklerde bulunmak, af ve mağfiret dilemek şeklinde yapılır. Sözlü duaya, genellikle "*ey Rabbim*" "*ey Rabb'imiz*", "*Allah'ım*" ve benzeri hitap cümleleriyle başlanır. Meselâ Hz. Âdem ile eşi Havva validemizin;

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ
مِنَ الْخَاسِرِينَ

"*Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik, eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan, muhakkak ziyana uğrayanlardan oluruz*!" (A'râf, 7/23)

Zekeriya Peygamberin;

وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

"*Zekeriyyâ'yı da* (an). *O, Rabbine; 'Rabbim! Beni yalnız başıma bırakma! Sen, vârislerin en hayırlısısın* (her şeyim sana kalacaktır)' *diye dua etmişti.*" (Enbiyâ, 21/89)

Peygamberimiz (s.a.s.)'in;

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ دُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ وَمِنْ
نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ

"Allah'ım! Saygı duymayan kalpten, kabul olmayan duadan, doymayan nefisten ve fayda vermeyen ilimden sana sığınırım." (Tirmizî, De'avât, 69)

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ

"*Allah'ım! Rabbimiz! Bize dünyada iyilik, güzellik ve nimet ver, ahirette de iyilik, güzellik ve nimet ver ve bizi ateş azabından koru.*" (Buhârî, De'avât, 55) şeklinde yaptığı dualar, sözle ve kalple yapılan dua örnekleridir.

Sözlü dualar; hayır dua veya beddua olarak iki kısma ayrılır:

a) Hayır Dua

Kur'ân'da "hayır dua kavramı" geçmektedir:

لَا يَسْأَمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ

"İnsan hayır dua etmekten usanmaz." (Fussilet, 41/49)

Peygamberimiz (s.a.s.), her şeyin hayırlısını isteyerek "hayır duayı" teşvik etmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَسْأَلَةِ وَخَيْرَ الدُّعَاءِ وَخَيْرَ النَّجَاحِ وَخَيْرَ

الْعَمَلِ وَخَيْرَ الثَّوَابِ وَخَيْرَ الْحَيَاةِ وَخَيْرَ الْمَمَاتِ

"*Allah'ım! Senden istenen şeylerin hayırlısını, duanın hayırlısını, kurtuluşun hayırlısını, işlerin hayırlısını, sevabın hayırlısını, hayatın hayırlısını, ölümün hayırlısını istiyorum.*" (Hâkim, De'avât, No: 1911)

İnsanın Allah'tan bir iyilik ve nimet istemeye, bir beladan ve sıkıntıdan kurtulmaya yönelik olarak yaptığı dualar hayır dualardır. Bu tür dualar iki kısma ayrılır:

aa) Kişinin Kendisi İçin Yaptığı Hayır Dua

En faziletli dua kişinin kendisi için yaptığı duadır. Hz. Âişe validemizin bildirdiğine göre, Peygamberimiz (s.a.s.)'e,

اَىُّ الدُّعَاءِ اَفْضَلُ

"*Hangi dua daha fazîletlidir*?" diye sorulmuş, Peygamberimiz (s.a.s.) de;

دُعَاءُ الْمَرْءِ لِنَفْسِهِ

"*Kişinin kendi nefsi için yaptığı duadır*" (Hâkim, De'avât, I, 543) buyurmuştur.

Onun için kişiler, öncelikle kendileri için dua ederler. Bu tür dualar, üç kısma ayrılır:

aa1. Allah'ı Övgü İle Anma

Allah'ın birliğini, yüceliğini ve kudretini ifade eden, O'nu öven ve noksan sıfatlardan tenzih eden cümleleri söylemek hem zikir hem de duadır. Meselâ Âl-i İmrân sûresinin 26. ayeti bunun en güzel örneğidir.

قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِى الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ
مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“*De ki: Allah’ım!* (Ey) *mülkün sahibi! Sen dilediğine mülkü verirsin, dilediğinden mülkü alırsın; dilediğini yükseltirsin, dilediğini alçaltırsın. Her türlü hayır* (mal-mülk), *senin elindedir. Sen her şeye kâdirsin*!”

Ayette yüce Allah’ın nitelikleri zikredilerek övülmekte ve zımnen O’ndan hayır, mal-mülk ve nimet istenilmesine işaret edilmektedir.

Kur’ân’da iman edip sâlih amel işleyenlerin, “sübhânellah” ve “el-hamdülillah” diye dua ettikleri bildirilmektedir:

دَعْوٰيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ

اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“*Onların* (iman edip salih amel işleyenlerin), *orada* (cennette) *duası; ‘sübhâneke allâhümme* (Allâh’ım! Sen her türlü eksiklikten uzaksın)’, *orada selamlaşmaları, ‘selâm (üzerinize olsun)’, dualarının sonu ise, ‘Elhamdülillâhi Rabbi’l-âlemîn’* (âlemlerin Rabbi Allah’a hamdolsun) *sözleridir.*” (Yûnus, 10/10)

Peygamberimiz (s.a.s.);

أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ

“En fazîletli zikir; *‘lâ ilâhe illallah* (Allah’tan başka ilâh yoktur)*’ demek; en fazîletli dua ise, ‘Elhamdülillâh* (her türlü övgü Allah’a mahsustur)*’ demektir.”* (Tirmizî, De’avât,9),

دَعْوَةُ ذِي النُّونِ إِذَا دَعَا وَهُوَ فِي بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ

إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَإِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فِي شَيْءٍ
قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللّٰهُ لَهُ

“*Balık sahibi* (Yunus peygamberin), *balığın karnında yaptığı dua; ‘lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine’z-zâlimîn* (Ya Rabbî! Senden başka ilâh yoktur, seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, gerçekten ben zâlimlerden oldum)*’ şeklinde idi. Bu sözlerle dua eden herhangi bir müslüman yoktur ki Allah onun duasını kabul etmiş olmasın*” (Tirmizî, De’avât, 85) anlamındaki sözleri ile “Elhamdülillah” ve “lâ ilâhe illâ ente sübhâneke” demenin dua olduğunu bildirmiştir.

Enes ibn Malik’in rivayet ettiği şu hadis de tekbir, tehlil, tahmîd ve tesbihin dua olduğunu ve bu vesile ile kulun günahlarının bağışlandığını ifade etmektedir:

Peygamberimiz (s.a.s.), yaprakları kurumuş bir ağacın yanına gitmiş, âsâsı ile ağaca vurmuş ve yapraklar dökülmüş, bunun üzerine şöyle buyurmuştur: “*Elhamdülillâh* (her türlü övgü Allah’a mahsustur), *sübhânellah* (Allah’ı noksan sıfatlardan tenzih ederim), *lâ ilâhe illallah* (Allah’tan başka ilâh yoktur), *Allâhü*

ekber (Allah en büyüktür) *cümleleri, şu ağacın yaprakları döküldüğü gibi kulun günahlarını döker.*" (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No:1155)

Bu cümleleri söyleyen kimse, zımnen Allah'a dua etmiş, O'ndan mükâfat ve sevap talep etmiş olur. Sahabeden Enes (r.a.);

كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ يَدْعُو يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ

"Allah'ın Elçisi, 'Yâ Hayyü yâ Kayyûm (Ey yaşayan, diri, canlı, ölümsüz, ezelî, ebedî ve zatı ile kaim olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı, uykusu ve uyuklaması olmayan, varlıkları yöneten, koruyan ve ihtiyaçlarını üstlenen Allah'ım!)' *diye dua ederdi"* demiştir. (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No: 1118)

aa2. Allah'tan Manevî İsteklerde Bulunma

İnsanın yaptığı duaların bir kısmı; hidâyet, takva, iffet ve günahların affı gibi manevî istekler; tembellik, iki yüzlülük ve kötü ahlâktan Allah'ın korumasını isteme gibi taleplerdir. Peygamberimizin yaptığı şu duaları örnek olarak zikredebiliriz:

اَللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الْإِيمَانِ

"Allah'ım! Bizi iman zîneti ile zînetlendir." (Abdürrazzak, Dua, No: 19646)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشِّقَاقِ وَالنِّفَاقِ وَسُوءِ الْأَخْلَاقِ

"*Allah'ım! Ayrılıktan, iki yüzlülükten ve kötü ahlâktan sana sığınırım.*" (Ebû Davud, Salât, 367)

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِى وَارْحَمْنِى وَعَافِنِى وَاهْدِنِى وَارْزُقْنِى

"*Allah'ım! Beni bağışla, bana merhamet et, beni doğru yola ilet ve bana rızık ver."* (Ebû Davud, Salât, 145)

aa3. Allah'tan Maddî İsteklerde Bulunma

İnsanın yaptığı duaların bir kısmı, bir nimete kavuşma ve maddî bir sıkıntıdan korunmaya yöneliktir. Peygamberimiz (s.a.s.)'in yaptığı şu duaları örnek olarak verebiliriz:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقِلَّةِ وَالذِّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلِمَ

أَوْ أُظْلَمَ

"*Allah'ım! Fakirlikten, yokluktan, zilletten Sana sığınırım. Zulmetmekten ve zulme uğramaktan Sana sığınırım.*" (Ebû Davud, Salât, 367)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحْوِيلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ
نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ

"*Allah'ım! Nimetinin yok olmasından, sağlık ve âfiyetin bozulmasından, ansızın belaya uğramaktan ve her türlü gazabından Sana sığınırım.*" (Ebû Davud, Salât, 367)

ab) Kişinin Başkaları İçin Yaptığı Hayır Dua

Kişiler, kendileri için dua ettikleri gibi, çocukları, sağ veya ölü anne-babaları, diğer yakınları, Peygamberimiz ve bütün mü'minler için de dua ederler. Ayet ve hadislerde de bu tür duaların örnekleri vardır. Mü'minler, bencil değillerdir. Kendileri için istedikleri şeyleri mü'min kardeşleri için de isterler, "ben" yerine "biz" diyerek dua etmeyi tercih ederler. Yüce Allah da Kur'ân'ın ilk sûresinde bize bu hususu açıkça bildirmekte ve "biz" diyerek dua etmemizi istemektedir:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

"(Ey Rabbimiz!) *Biz ancak sana ibadet eder, ancak Senden yardım isteriz! Bizi doğru yola ilet.*" (Fâtiha, 1/5–6)

Kur'ân'da hem dünyayı hem ahireti isteyen mü'minlerin dualarının;

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

"*Onlardan kimi; Rabbimiz! Bize dünyada da nimet, iyilik ve güzellik ver, ahirette de nimet, iyilik ve güzellik ver, bizi ateş azâbından koru! der.*" (Bakara, 2/201) şeklinde "biz" hitabıyla olduğu bildirilmektedir.

Akıllı insanların dualarında;

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً
اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ

"(Onlar derler ki); *Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme, bize katından bir rahmet ver, kuşkusuz sen çok bağış yapansın.*" (Âl-i İmrân, 3/8)

Allah'ın Peygamber ve mü'minlerden yapmalarını istediği dualarında;

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا
كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ

لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى

الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

"*Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme! Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmız* (sâhibimiz, efendimiz)*sin! Kâfirler toplumuna karşı bize yardım eyle*!" (Bakara, 2/286)

Rahman'ın kullarının yaptığı dualarında;

رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ

"Rabbimiz! Bizim günâhlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, canımızı iyilerle beraber al" (Âl-i İmrân, 3/193) şeklinde hep "Rabbimiz" çoğul siygası kullanılmıştır.

İnsanların, dua yaptıkları kişileri şöyle özetleyebiliriz:

ab1. Anne-Babaya Dua

Kur'ân'da İbrahim (a.s.)'in anne-babası için şöyle dua ettiği bildirilmektedir:

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

"*Rabbimiz! Hesabın görüleceği gün, beni, anamı-babamı ve mü'minleri bağışla*!" (İbrâhim, 14/41)

İsrâ sûresinde anne-babaya şöyle dua edilmesi tavsiye edilmiştir:

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا

رَبَّيَانِي صَغِيرًا

"Onlara acımadan dolayı, tevazu kanadını indir, (onlara karşı alçak gönüllü ol) *ve: 'Ey* (her varlığı terbiye edip yetiştiren) *Rabbim! Bunlar, beni küçükken nasıl* (acıyıp) *yetiştirdilerse sen de bunlara* (öyle) *acı!' de."* (İsrâ, 17/24)

Ahkâf sûresinin 15. ayetinde çocukların anne-babaları için şöyle dua etmeleri öğretilmektedir:

رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ

أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي

مِنَ الْمُسْلِمِينَ

"*Ey Rabbim! Bana ve ana babama ihsan ettiğin nimetlerine şükretmemi ve senin hoşnut olacağın sâlih amel işlememi ilham et. Benim neslimden gelenleri de sâlih*

kimseler kıl. Doğrusu ben tövbe edip sana yöneldim. Ve ben gerçekten Müslümanlardanım." (Ahkâf, 46/15)

Anne-baba için hayır dua etmek, çocukların temel görevlerinden biri olup bu dua onlar için minnet ve vefa borcudur.

Çocukların yaptığı dua ile anne-babaların, cennetteki manevî dereceleri artar. Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الرَّجُلَ لَتُرْفَعُ لَهُ الدَّرَجَةُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ أَنَّى لِي هٰذِهِ

فَيُقَالُ بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ

"*Mü'minin cennetteki derecesi yükseltilir. Bu kimse, 'Ya Rabbi! Bu derece nereden kaynaklandı' diye sorar. 'Çocuğunun senin için af dilemesi sebebiyle' diye cevap verilir.*" (İbn Ebî Şeybe, Dua, 111, No: 29731)

ab2. Çocuklara Dua

İbrahim (s.a.s.), çocukları ve gelecek nesilleri için şöyle dua etmiştir:

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ

"*Rabbimiz, bizi sana teslim olanlar yap, neslimizden de sana teslim olan bir ümmet çıkar…*" (Bakara, 2/128)

İmrân, kızı Meryem ve onun nesli için şöyle dua etmiştir:

وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"*Onu* (Meryem'i) *ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden sana havale ediyorum / korumanı diliyorum*." (Âl-i İmrân, 3/36)

Anne-babanın, çocukları için yaptığı duanın kabul olacağını Peygamberimiz bize haber vermiştir. (Ebû Davûd, Salât, 364; Tirmizî, De'avât, 48)

ab3. Mü'minin, Mü'minlere Duası

Mü'minler; kendileri, çocukları ve anne-babaları için dua ettiği gibi mü'minler için de dua ederler. Şu ayette yüce Allah, bize bu konuda nasıl dua edeceğimizi öğretmektedir:

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

"*Rabbimiz! Hesabın görüleceği gün, beni, anamı-babamı ve bütün mü'minleri bağışla*!" (İbrâhim, 14/41)

Müslümanın, Müslüman kardeşine dua etmesi kendisi için sadaka olur. Konu ile ilgili olarak Peygamberimiz (s.a.s.), şöyle buyurmaktadır:

اَيُّمَا رَجُلٍ مُسْلِمٍ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ صَدَقَةٌ فَلْيَقُلْ فِى دُعَائِهِ اَللّٰهُمَّ

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَصَلِّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ فَإِنَّهَا زَكَاةٌ

"*Sadaka verme imkânı olmayan Müslüman, 'Kulun ve Peygamberin Muhammed'e rahmet eyle, mü'min erkek ve mü'min kadınlara, Müslüman erkek ve kadınlara da rahmet eyle' diye dua etsin, bu onun için sadaka olur.*" (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 903)

Bu hadis, hem mü'minin mü'mine dua etmesi gerektiğini, hem de mü'min için yapılan duanın sadaka olduğunu ifade etmektedir.

Bir mü'minin aksırdığı zaman, "Elhamdülillâh" demesi, onu duyan kimsenin "yerhamükellâh (*Allah sana merhamet etsin*)" diye karşılık vermesi, aksıran kimsenin de ona "yehdîkümüllâhü ve yuslih bâleküm (*Allah size hidayet versin ve işlerinizi ıslah etsin*)" diye mukabelede bulunması da mü'minin mü'mine yaptığı duadır. Konu ile ilgili olarak Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ اَلْحَمْدُ
لِلّٰهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَلْيَقُلِ الَّذِى يَرُدُّ عَلَيْهِ
يَرْحَمُكَ اللّٰهُ وَلْيَقُلْ هُوَ يَهْدِيكُمُ اللّٰهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

"*Biriniz aksırdığı zaman, her durumda* 'Elhamdülillâh' (Allah'a hamd olsun) *desin. Aksıran kimse buna* 'yerhamü-kellâh' (Allah sana merhamet etsin) *karşılığını versin. Diğeri de buna, 'Allah size hidayet etsin ve işinizi ıslah eylesin' diye mukabelede bulunsun.*" (Tirmizî, De'avât, 37)

Mü'minlerin birbirleriyle karşılaştıkları zaman selâmlaşmaları da birbirleri için bir duadır. Yüce Allah'ın;

وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا

"Bir selâm ile selâmlandığınız zaman siz de ondan daha güzeliyle selâm verin; yahut verilen selâmı aynen iâde edin" (Nisa, 4/86) emrine uyarak bir Müslümana "selâmün aleyküm (Allah'ın rahmeti, mağfireti, güvenlik ve esenliği üzerinize olsun)" diye selam veren kimse de "ve aleyküm selam (Allah'ın rahmeti, mağfireti, güvenlik ve esenliği sizin de üzerinize olsun)" diye karşılık veren kimse de mü'min kardeşi için dua etmiş olur.

ab4. Ölüler İçin Dua

İslâm bilginleri, ölüler için yapılan duanın önemli olduğu, bağışlanan sevabın onlara yarar sağlayacağı konusunda görüş birliği içindedir. Ayet ve hadisler, ölüler için dua, istiğfar ve bağışta bulunulabileceğine açıkça işaret etmektedir. Bir ayette şöyle buyrulmaktadır:

وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ
سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا
إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

"*Onlardan sonra gelenler ise şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin*." (Haşr, 59/10)

Bu ayette yüce Allah, kendilerinden önce gelip geçmiş, mü'minlerin bağışlanmasını isteyen mü'minleri övmektedir. Ölülerin bağışlanmasını dilemek yararsız bir iş olsaydı, Allah onları övmezdi.

Kur'ân'da Nuh Peygamberin; kendisi, anne-babası ve mü'minler için şöyle dua ettiği bildirilmektedir:

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

"*Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helâkini arttır*." (Nûh, 71/28)

Peygamberimiz (s.a.s.); ölenler için cenaze namazı kılmış ve Müslümanlara da kılmalarını emretmiştir. Dinimizde farz-ı kifâye olan cenaze namazı, esas itibariyle ölüler için yapılan dua ve istiğfardan ibarettir. Müslümanların ölen kişi hakkındaki dua ve şahadetinin Allah katında değeri olduğu ve ölülerin bağışlanmasına vesile olabileceği unutulmamalıdır.

Hz. Peygamber, cenazeyi defnettikten sonra kabri başında durmuş ve kabir sualinin kolay geçmesi hususunda dua etmiştir. (Ebû Davûd, Cenâiz, 73)

Ölenlerden sadece mü'minler için dua edilir, af ve mağfiret dilenir, kâfirler için dua edilmez. (bk. Tevbe, 9/113; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 981)

Kabir ziyaretleri yapıldığında, orada yatanlar için Kur'ân okunup sevabı bağışlanır, onlara hayır dua edilir, ancak ölülerden yardım istenmez, bir dilekte bulunulmaz. Aksi takdirde ibadete şirk karıştırılmış olur. Çünkü Allah'tan başkasına dua/ibadet etmek Allah'a başkalarını ortak koşmaktır. Putlar ve ölüler, yapılan yardım talebine cevap da veremezler. Bu hususu yüce Allah, Kur'ân'da şöyle ifade etmektedir:

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ

"*Allah'ı bırakıp da kıyâmet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere yalvarandan daha sapık kim olabilir? Oysa onlar, bunların yalvardıklarından*

habersizdirler." (Ahkâf, 46/5)

ab5. Peygamberimize Dua / Salât ü Selâm

Ahzâb sûresinin 56. ayetinde, Allah'ın ve meleklerin Peygambere "salât" ettikleri bildirilmekte, müminlerin de Peygambere "salât" ve "selâm" etmeleri emredilmektedir:

إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا

عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

"*Şüphesiz Allah ve melekleri Peygambere salât ediyorlar. Ey mü'minler! Siz de ona salât edin ve selâm edin.*"

Allah'ın Peygamberine salâtı; ona merhamet ve ihsan etmesi, onu övmesi, ondan razı olması, şan ve şerefini yüceltmesi, itibar ve değerini artırmasıdır. *Meleklerin ve mü'minlerin salâtı* ise; onun şan ve şerefinin yüceltilmesi, itibar ve değerinin artması için dua etmeleridir.

Sahabeden Ka'b bin Ucre*,*

يَا رَسُولَ اللّٰهِ أُمِرْنَا أَنْ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ وَأَنْ نُسَلِّمَ عَلَيْكَ فَأَمَّا السَّلَامُ

فَقَدْ عَرَفْنَاهُ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ

"*Ey Allah'ın Peygamberi! Sana salât ve selâm getirmekle emrolunduk. Selâmı nasıl vereceğimizi biliyoruz. Sana nasıl salât edeceğiz?"* diye sorduk. (Ebû Davud, Salât, 183; Nesâî, Sehv, 49) Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.);

قُولُوا اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى

اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى اٰلِ

مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"*Allah'ım! İbrahim Peygambere* (ve ailesine) (Ebû Davud, Salât, 183) *merhamet ettiğin gibi Muhammed* (ve ailesine) (Ebû Davud, Salât, 183; Nesâî, Sehv, 49) *de merhamet et, şan ve şerefini yücelt, itibar ve değerini arttır. Sen çok övülen, çok şerefli olansın. İbrahim'i* (ve âilesini*) mübârek ve şerefli kıldığın gibi Muhammed'i* (ve âilesini de) *mübarek ve şerefli kıl. Sen çok övülen, çok şerefli olansın*" duasını okuyun buyurdu, demiştir. (Buhârî, Dua, 32; Nesâî, Sehv, 49; Müslim, Salât, 66)

Peygamberimiz (s.a.s.), mealini verdiğimiz Ahzab suresinin 56. ayetinin açıklanması sadedinde şöyle buyurmuştur:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً وَاحِدَةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ عَشْرَ صَلَوَاتٍ وَحُطَّتْ

عَنْهُ عَشْرُ خَطِيَّاتٍ وَرُفِعَتْ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ

"*Kim bana bir defa salât ederse, Allah da ona on defa salât eder ve onun on hatasını bağışlar ve onun derecesini on kat yükseltir.*" (Nesâî, Sehv, 55)

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً وَاحِدَةً كُتِبَ لَهُ بِهَا عَشْرُ حَسَنَاتٍ

"*Kim bana bir defa salât ederse, bu sebeple ona on hasene* (sevabı) *yazılır.*" (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 905)

Hadislerde Peygamberimize salât etmemiz teşvik edilmekte, salât edene mükâfat vaat edilmekte, buna mukabil salât etmeyenler kınanmaktadır. (Ahmed, II, 254)

رَغِمَ اَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ

"Yanında ismim geçtiğinde bana salât getirmeyen kimsenin burnu yerde sürünsün." (Tirmizî, De'avât, 101; Hâkim, Dua, I, 549; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 908) anlamındaki hadis, Peygambere salât etmeyi terk etmenin vebal olduğunu ifade etmektedir.

اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ بِى يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً

"*Kıyamet günü insanların bana en evlâ olanı bana en çok salâvat getiren/dua edenidir*" (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 911) şeklinde kendisine salât ve selâm getireni öven Peygamberimiz (s.a.s.); ismi anıldığında salât getirmeyen kimseyi "cimri" olarak nitelendirmektedir:

اَلْبَخِيلُ الَّذِى مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ

"*Yanında ismim anıldığı hâlde bana salât etmeyen kimse cimridir.*" (Tirmizî, De'avât, 101; Ebû Davud, Vitr, 23; Hâkim, Dua, I, 549)

b) Beddua

İnsanlar; bazen kendileri, çocukları, yakınları ve diğer insanların aleyhine dua ederler. Türkçe'de buna "beddua" denilmektedir.

Yüce Allah, insanın beddua ettiğini Kur'ân'da şöyle beyan etmektedir:

وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُولاً

"*İnsan, hayra dua eder gibi, şerre de dua* eder (hayrı ister gibi şerri de ister.) *İnsan pek acelecidir.*" (İsrâ, 17/11)

Ayette insanın beddua etmesinin gerekçesi olarak "aceleci" oluşu zikredilmiştir. İnsan, acele edip istediği şeyin hakkında hayır mı şer mi olduğunu bilmeden dua veya beddua etmemelidir. Duanın bilerek, düşünerek ve teenni ile yapılması gerekir. İnsan daima Allah'tan hakkında hayırlı olanı istemelidir. Çünkü neyin hayır neyin şer olduğunu en iyi bilen Allah'tır. İnsanın hayır zannettiği şer, şer

zannettiği hayır olabilir. (bk. Bakara, 2/216) Yüce Allah, kâfirlerin kendileri için azap, bela ve kötülüğü istediklerini Kur'ân'da bize haber vermektedir. Şu ayetleri örnek olarak zikredebiliriz:

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ

"*Senden azabı acele bekliyorlar.*" (Ankebût, 29/53-54),

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ

"*Senden, iyilikten önce kötülüğü acele istiyorlar*." (Ra'd, 13/6)

وَإِذْ قَالُوا اللّٰهُمَّ إِنْ كَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا

حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

"(Mekke müşrikleri); *hani, 'Allâh'ım! Eğer bu* (Kur'ân), *senin yanından gelmiş gerçekse başımıza gökten taş yağdır, yahut bize acı bir azap getir!' demişlerdi.*" (Enfâl, 8/32)

Dolayısıyla bir Müslüman kendisi, yakınları ve diğer Müslümanlar, hatta bütün insanlar için hayır dua etmeli, beddua etmemelidir. *"Allah, belanı versin"*, *"canın cehenneme"*, *"gözün kör olsun"*, *"canın çıksın"*, *"gün yüzü görme"*, *"boyun devrilsin"*, *"Allah, canımı alsın"*, *"Allah'ım, canımı al"* gibi yapılan beddualar, İslâmî adaba uygun değildir. Peygamberimiz (s.a.s.), bir sıkıntıdan dolayı bile olsa ölmek için dua etmeyi yasaklamış (Buhârî, De'avât, 29) ve

لَا يَتَمَنَّى اَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ نَزَلَ بِهِ فِى الدُّنْيَا

"*Sizden biri başına gelen bir sıkıntıdan dolayı ölümü temenni etmesin.*" (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No. 968; Buhârî, De'avât, 29)

لَا تَدْعُوا عَلٰى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلٰى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلٰى

أَمْوَالِكُمْ

"*Kendinize beddua etmeyin, çocuklarınıza beddua etmeyin, mallarınız için de beddua etmeyin.*" (Müslim, Zühd, 74)

لَعَنَ اللهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَهُ

"*Allah, ana-babasına lanet edene / beddua edene lanet eder*" (Müslim, Edâhî, 43) buyurmuştur.

İnsan kendisi, çocukları, ana-babası ve malı mülkü için ancak öfkeli olduğu zaman beddua eder, bedduası kabul oluverdiğinde ise zararını kendisi çeker,

neticede kendisine, ana-babasına ve çocuklarına zulmetmiş olur. Peygamberimiz özünde, sözünde ve davranışlarında dürüst olan mü'minin lanetçi olamayacağını ve lanetçilerin kıyamet günü şefaat ve tanıklık edemeyeceklerini bildirerek mü'minleri bedduadan sakındırmıştır:

لَا يَنْبَغِى لِصِدِّيقٍ أَنْ يَكُونَ لَعَّانًا

"*Sadık mü'mine lanetçi olmak yakışmaz.*" (Müslim, Birr, 84)

لَا يَكُونُ اللَّعَّانُونَ شُفَعَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

"*Lanetçiler, kıyamet gününde şefaatçi ve tanık olamayacaklardır.*" (Müslim, Birr, 84)

İnsanlara örnek olarak gönderilen peygamberler, insanlara hep hayır dua etmişler, mecbur kalmadıkça beddua etmemişlerdir. Bedduayı da mü'minler için değil sadece imana yanaşmayan ve inkârda ısrar eden kâfirler için yapmışlardır. Şu örnekleri zikredebiliriz:

Israrla hak dine davet ettiği, ancak bir türlü imana yanaştıramadığı kavmi için Nuh (a.s.) şöyle beddua etmiştir:

وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا

"(Rabbim!) *Onlar, çok kimseyi yoldan çıkardılar. Sen de o zâlimlere şaşkınlıktan başka bir şey arttırma.*" (Nûh, 71/24)

قَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ

يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا

"*Nûh, dedi ki: Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden tek kişi bırakma. Çünkü sen onları bırakırsan, kullarını şaşırtırlar ve sadece ahlâksız, nankör* (insanlar) *doğururlar*." (Nûh, 71/26–27)

Nuh (a.s.), imana yanaşmayan kavmine beddua etmesinin gerekçesi olarak; insanları hak yoldan saptırmalarını zikretmiştir. Nuh Peygamberin bedduası kabul olmuş; Allah, kâfirleri helâk etmiştir. (bk. Enbiyâ, 21/76-77)

Yüce Allah, mü'minlere kin tutan münafıklar için;

قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ

"De ki: Kininizle ölünüz" (Âl-i İmrân, 3/119) diye beddua edilmesine müsaade etmiştir.

Peygamberimiz (s.a.s.), mecbur kalmadıkça kimseye beddua etmemiştir. Meselâ;

قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أُدْعُ عَلَى الْمُشْرِكِينَ قَالَ إِنِّى لَمْ

أُبْعَثْ لَعَّانًا وَإِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً

“*Ey Allah’ın elçisi! Müşriklere beddua et*” denildiğinde, *“Ben lanetçi olarak gönderilmedim, rahmet olarak gönderildim*” buyurmuştur. (Müslim, Birr, 87)

Uhut savaşında yüzü yaralandığında;

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي قَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

“*Allah’ım! Kavmimi bağışla, çünkü onlar, bilmiyorlar”* diye dua etmiştir. (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 973) Ancak mecbur kalınca kendilerini yok etmek için Medine’ye saldıran Mekke müşriklerine Uhut savaşında şöyle beddua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ قَاتِلِ الْكَفَرَةَ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ رُسُلَكَ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِكَ

وَاجْعَلْ عَلَيْهِمْ رِجْزَكَ وَعَذَابَكَ إِلٰهَ الْحَقِّ

“*Allah’ım! Peygamberlerini yalanlayan ve insanları Senin yolundan alıkoyan şu kâfirleri helâk et, onlara rezillik ve azap ver*. (Sen) *gerçek ilahsın Allah’ım*!” (Hâkim, De’avât, No:1868)

Hendek savaşı esnasında müşriklere şöyle beddua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ هَازِمَ الْأَحْزَابِ اَهْزِمْهُمْ

وَزَلْزِلْهُمْ

“*Ey kitabı indiren, hesabı süratli olan, güçlü toplulukları helâk edebilen Allah’ım! Müşriklerin kökünü kes ve onları darmadağın et.*” (Buhârî, De’avât, 58; Müslim, Cihad, 20–21)

شَغَلُونَا عَنِ الصَّلَاةِ الْوُسْطَى صَلَاةِ الْعَصْرِ مَلَأَ اللّٰهُ بُيُوتَهُمْ

وَقُبُورَهُمْ نَارًا

“(Müşrikler) *bizi orta (fazîletli) namazdan (yani) ikindi namazından alıkoydular. Allah, onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun*.” (Müslim, Mesâcid, 205; bk. Buhârî, Cihâd, 98)

Zulme uğrayan insan, zalimin zulmüne meşru yollarla mani olamazsa, zalime beddua edebilir.

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظُلِمَ

“*Allah, kendisine haksızlık edilen dışında (hiç kimse tarafından) açıkça kötü söz söylenmesini sevmez.*” (Nisa, 4/148) anlamındaki ayet, buna işaret etmektedir.

Peygamberimiz;

مَنْ دَعَا عَلَى مَنْ ظَلَمَهُ فَقَدِ انْتَصَرَ

"*Zalime beddua eden kimseye Allah yardım eder*" (İbn Ebî Şeybe, Dua, 68, No: 29567) buyurmuş, bu sebeple mazlumun bedduasından sakınılmasını tavsiye etmiştir:

إِيَّاكُمْ وَ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَ بَيْنَ اللّٰهِ حِجَابٌ

"*Mazlumun bedduasından sakının, çünkü mazlumun bedduası ile Allah arasında perde yoktur* (duası kabul olur.)" (İbn Ebî Şeybe, Dua, 37, No: 29361; Abdürrazzâk, Dua, V, 216)

دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ تُحْمَلُ عَلَى الْغَمَامِ وَ تُفْتَحُ لَهَا اَبْوَابُ السَّمٰوَاتِ وَ

يَقُولُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى وَ عِزَّتِى لَاَنْصُرَنَّكَ وَ لَوْ بَعْدَ حِينٍ

"*Mazlumun duası bulutların üzerine taşınır, sema kapıları onun için açılır, şanı yüce Allah şöyle buyurur: Belli bir zaman sonra da olsa mutlaka sana yardım edeceğim.*" (İbn Hıbbân, Ed'ıye, 874)

دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ مُسْتَجَابَةٌ وَ اِنْ كَانَ فَاجِرًا فُجُورُهُ عَلٰى نَفْسِهِ

"*Mazlum, fâcir/günahkâr bile olsa bedduası makbuldür, günahı kendi boynunadır.*" (İbn Ebî Şeybe, Dua, 37, No: 29365)

Bu hadislerden, mazlumun, kendisine zulmeden kimseye beddua edebileceğini ve bedduasının kabul olacağını anlıyoruz. *"Alma mazlumun âhını çıkar âheste âheste"* atasözümüz de bu gerçeğin ifadesidir. Ebû Ya'lâ, son hadisi *el-Müsned*'inde şu şekilde rivayet etmiştir:

اِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَ اِنْ كَانَ كَافِرًا فَاِنَّهُ لَيْسَ دُونَهَا حِجَابٌ

"*Kâfir bile olsa mazlumun bedduasından sakının, çünkü Allah ile onun duası arasında bir perde yoktur* (duası kabul olur.)" (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No: 1092) İbadet olması hasebiyle kâfir, duası ile Allah'a kulluk etmiş olmaz ve sevap alamaz, ancak kendisine zulmedene -Müslüman bile olsa- beddua ettiği zaman, duası kabul olur. Hadis, bu gerçeği ifade etmektedir.

Zarar veren ve zulmeden insana beddua edilebileceği gibi zarar veren başka bir canlıya da onun zararından korunmak için beddua edilebilir. Sahabeden Enes b. Malik'in bildirdiğine göre Peygamberimiz (s.a.s.), Medine'yi istila eden çekirge sürüsüne karşı şöyle beddua etmiştir:

كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ اِذَا دَعَا عَلَى الْجَرَادِ قَالَ اَللّٰهُمَّ اَهْلِكِ الْجَرَادَ اُقْتُلْ

كِبَارَهُ وَ اَهْلِكْ صِغَارَهُ وَ اَفْسِدْ بِيضَهُ وَ اقْطَعْ دَابِرَهُ وَ خُذْ بِاَفْوَاهِهِمْ

عَنْ مَعَاشِنَا وَ اَرْزَاقِنَا اِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ

"*Allah'ım! Çekirgeleri helâk et, büyüklerini öldür, küçüklerini yok et, yumurtalarını*

işe yaramaz hâle getir, köklerini kes, ağızlarından ekinlerimizi, ürünlerimizi ve rızıklarımızı al, Sen duaları işitensin." (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, 1127)

Peygamberimiz (s.a.s.)'in, görevlerinde kusurlu davranan Müslümanlara beddua ettiği olmuştur. Meselâ anne-babasının hizmetinde bulunmayan kimse için şöyle beddua etmiştir. Peygamberimiz (s.a.s.) bir gün;

رَغِمَ أَنْفُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُ قِيلَ مَنْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَنْ

أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ

"*Burnu yerde sürtünsün, burnu yerde sürtünsün, burnu yerde sürtünsün"* demiş, sahabe, *"Kimin burnu yerde sürtünsün ey Allah'ın elçisi?"* diye sormuş,

Peygamberimiz (s.a.s.)*; "Yaşlılıklarında anne-babası veya ikisinden biri yanında olup onlara hizmet ederek cennete girmeyi hak edemeyen kimsenin burnu yerde sürtünsün*" buyurmuştur. (Müslim, Zikir ve Dua, 9-10)

Bu hadisin, İbn Hıbbân'ın rivayetinde; Peygamberimiz (s.a.s.)'in *"burnu yerde sürtünsün"* şeklindeki bedduasını Ramazan ayına yetişip de bağışlanamayan, yanında ismi geçince kendisine salât ü selâm getirmeyen kimse için de yaptığı vardır. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 908)

2. FİİLÎ DUA

Fiilî dua; insanın sözlü olarak Allah'tan istediği şeyin zeminini hazırlaması ve Allah'ın koyduğu kanunlara (dine ve sünnetüllâha) uyması demektir. Söz gelimi, çocuk sahibi olmak isteyen bir kimsenin evlenmesi; sağlık ve âfiyet isteyen bir kimsenin yemesine içmesine, sıcağa, soğuğa ve sağlık kurallarına dikkat etmesi; zengin olmak isteyen kimsenin çok çalışması, bir sınavda başarılı olmak isteyen kimsenin sınava iyi hazırlanması, tarlasından, bağından ve bahçesinden bol ürün almak isteyen kimsenin bağına, bahçesine ve tarlasına iyi bakması, gerektiğinde sulaması ve gübrelemesi gerekir. Evlenmeden çocuk sahibi olmayı, sağlık kurallarına uymadan sağlıklı kalmayı, çalışmadan zengin olmayı, iyi hazırlanmadan bir sınavda başarılı olmayı, gerekli emeği harcamadan bol ürün almayı istemek sünnetüllâha aykırıdır.

Yüce Allah, A'râf sûresinin 56. ayetinde umarak ve korkarak dua edilmesini istedikten sonra rahmetinin işlerini en güzel biçimde yapanlara yakın olduğunu bildirerek şöyle buyurmaktadır:

وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

"*Korkarak ve umarak O'na dua edin. Muhakkak ki Allâh'ın rahmeti, işlerini en güzel biçimde yapanlara yakındır.*" (A'râf, 7/56)

Ayette, Allah'ın rahmetinin "muhsin" olanlara yakın olduğu açıkça beyan edilmektedir. "Muhsin"; iman edip sâlih amelleri Allah'ı görüyormuş gibi en güzel biçimde yapan kimseye denir. Dolayısıyla bir insan, elinden gelen bütün gayretleri gösterdikten, istediği şeyin zeminini hazırladıktan sonra neticeyi dua

ederek Allah'tan istemelidir. Bunun Kur'ân'da açık örneği, Eyyûb (a.s.)'ın hastalığından kurtulması için yaptığı dua ve Allah'ın iyileşmesi için ona gösterdiği çözümdür.

Uzun yıllar hastalık çeken Eyyûb (a.s.), hastalığının iyileşmesi ve sıkıntısının giderilmesi için Allah'a şöyle dua eder:

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

"(Ey Peygamberim!) *Eyyûb'u da hatırla. Hani o Rabbine, 'Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen merhametlilerin en merhametlisisin' diye yalvarmıştı."* (Enbiya, 21/83; bk. Sâd, 38/41)

Yüce Allah, Eyyûb Peygamberin duası üzerine hastalığının iyileşmesi için;

أُرْكُضْ بِرِجْلِكَ هٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ

"*Ayağını* (yere) *vur, işte yıkanacak ve içilecek serin* (bir su)" (Sâd, 38/42) buyurur.

Bunun üzerine Eyyûb (a.s.) ayağını yere vurur, çıkan sudan içer ve bu su ile yıkanır, neticede iç ve dış bütün hastalıkları iyileşir. (Enbiya, 21/84)

Yüce Allah, bu örneği, ibadet/dua eden kulları için bir öğüt olduğunu bildirmektedir:

وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ

"(Bu), *ibadet eden / dua eden bütün kullar için bir öğüttür."* (Enbiya, 21/84)

Derdinden kurtulmak isteyen bir hasta düşünelim; hasta hem iyileşmesi, şifa vermesi için Allah'a dua etmeli, hem de hastalığı için gerekli olan tıbbî çarelere başvurmalı, doktorların tavsiyesine uymalı, ilaç kullanmalı, gerektiğinde ameliyat olmalıdır. Birinci yapılan, sözlü dua; ikinci yapılan ise fiilî duadır. Tıbbî çarelere başvurmak ile de yetinilmemeli, "derdi veren Allah dermanı da verir" inancı ile dua edilmelidir. Eyyûb (a.s.), hem sözlü hem de fiilî dua yapmıştır.

Peygamber Efendimizin; Hendek savaşında sadece sözlü olarak Allah'tan yardım istemekle kalmayıp şehrin etrafına hendek kazması da fiilî duadır. Peygamberimiz (s.a.s.); "hendek kazdık, düşman şehre giremez, kendimizi garantiye aldık" demedi, düşman ordusunun bozguna uğraması için yüce Allah'a dua etti, yalvardı. Yüce Allah duasını kabul etti. Düşmanın bulunduğu tarafta çok şiddetli bir fırtına çıktı, düşmanın neyi varsa alt üst oldu, daha fazla dayanamadı, büyük bir korkuya kapıldı ve Medine'yi terk etmek zorunda kaldı. Yüce Allah, peygamberimizin sözlü ve fiilî duasını kabul etmiş, Müslümanları düşmandan korumuştu. Peygamberimiz (s.a.s.), Bedir savaşında da gerekli bütün askerî tedbirleri aldıktan sonra yardım etmesi için Allah'a dua etmiş, Allah da bin melekle yardım etmiştir. (Enfâl, 8/9-11)

Aynı şeyleri, manevî ve uhrevî nimetler için de söyleyebiliriz. Meselâ, işlediği günahlarının affını isteyen bir kimsenin, *"ey Rabbim! Beni affet, bağışla"* diye yalvarması sözlü dua, günahları terk edip Allah'ın emrine yönelmesi, işlediği günahlara bir daha dönmemesi ve sâlih ameller işlemesi, fiilî duadır. Mü'minin,

"Allah'ım! Cennetini bana nasip et" demesi sözlü dua, iman edip sâlih ameller işlemesi, Allah'ın emir ve yasaklarına uyması fiilî duadır. Sadece sözlü dua ile yetinmek, fiilî duayı terk etmek, insanı istediğine kavuşturmaz.

Mü'min istediği şeyin zeminini hazırlamalı, fiil öncesinde de sonrasında da dua etmelidir. Fiil öncesinde yapılan sözlü dua, başarılı olmak için bir hazırlık ve ruhî bir arınmadır. Fiil sonrasında yapılan sözlü dua ise; o fiilin başarı ile sonuçlanmasını ve harcanan emeğin ve çabanın boşa gitmemesini yüce Allah'tan istemek, fiilini O'nun takdir, irade ve yardımına havale etmektir. Sadece sözlü dua edip fiilî duayı terk etmek de, yalnızca fiilî dua yani eylemle yetinip, sözlü olarak ilâhî yardımı dilemekten uzak durmak da hatalı bir davranıştır.

Öte yandan insan, iradesi dışında kalan ve gücünü aşan konularda da Allah'ın yardımını, lütfunu ve ihsanını ister. Allah için her şey mümkündür, O'nun her şeye gücü yeter. Ayet ve hadislerde bunun örnekleri vardır. Meselâ Zekeriya (a.s.), yüce Allah'tan bir evlat istemiş, eşi çocuk yapacak çağı geçtiği hâlde Allah, ona çocuk yapma imkânı vermiş ve Yahya'yı dünyaya getirmiştir. Kur'ân'da bu husus şöyle ifade edilmektedir:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ

"*Biz onun* (Zekeriyya'nın) *duasını kabul ile icabet ettik de kendisine Yahya'yı ihsan ettik ve eşini* (doğum yapmaya) *elverişli hâle getirdik…*" (Enbiya, 21/90)

Ayetin devamında Zekeriya (a.s.) ve eşinin umarak ve korkarak Allah'a dua ettiği bildirilmektedir.

Peygamberimizin bildirdiğine göre yağan yağmur sebebiyle bir mağaraya sığınan, yuvarlanan bir taşın mağaranın ağzını kapatması ile içeride kalan üç mü'min, yaptıkları en güzel amellerini dile getirerek Allah'a dua etmişler, mağaranın ağzındaki taş, dua ile oradan yuvarlanmış ve kurtulmuşlardır. (bk. duada vesile bölümü) Dolayısıyla mü'minler, yaptıkları işlerde başarıya ulaşmaları, işlerinin akim kalmaması için iş öncesinde ve sonrasında dua ettikleri gibi aciz oldukları konularda ve beklenmedik âfet ve musibetlere karşı koruması için de Allah'a dua ederler.

Sonuç olarak dua; biri fiil ve hâl ile diğeri söz ve kalp ile yapılmak üzere iki kısma ayrılır. Fiil ve hâl ile yapılan dua, kişinin ulaşmasını arzu ettiği şeyin oluşmasını gerekli kılan sebeplere başvurmasıdır. Çiftçinin tarlasını sürüp tohumunu ekmesi, bakımını yapıp onu sulaması fiille yapılan bir duadır. Ürünün elde edilmesi için gerekli olan bu sebeplere başvuran çiftçi, *"Allah'ım! Üzerime düşen gerekli sebeplere başvurdum. Senden rızık istiyorum"* diye dua etmiş demektir. Lisan ve kalp ile yapılan dua ise, kişinin gücünün yetmediği şeyleri, bela ve musibetlerden korumasını, işlerinde kolaylıklar ihsan etmesini Allah'tan istemesi demektir.

IV. DUA KONULARI

İnsan hangi konularda dua edebilir? Başka bir ifade ile her alanda dua edebilir miyiz? Kur'ân'a ve hadislere baktığımızda dua konularını şöyle sıralayabiliriz:

1. İman ve hidayet üzere kalma, hayır ve sâlih ameller işleyebilme isteği.

Meselâ Peygamberimiz (s.a.s.); *"Kalbimi dinin ve itaatin üzerine sabit kıl, Senden hidayet ve takva isterim, ahlâkımı güzelleştir"* diye dua etmiştir. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 900; Tirmizî, De'avât, 30)

2. Dünya ve ahiret ile ilgili maddî ve manevî nimetler, beden ve ruh sağlığı, dünya ve ahiret mutluluğu, kişisel ve sosyal güvenlik isteme.

Meselâ Peygamberimiz (s.a.s.); Allah'tan cenneti, bildiği ve bilmediği her türlü hayrı, dünya ve ahirette iyilik, güzellik ve nimetler vermesini istemiştir. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 868-869, 886)

3. İşlenen günahların affını isteme.

Meselâ Peygamberimiz (s.a.s.); yüce Allah'tan gizli ve aşikâr, kasıtlı veya kasıtsız, bilerek veya bilmeyerek yaptığı hata ve günahlarının bağışlanması için dua etmiştir. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 899, 901, 928, 954–958)

4. Dünyada borç, darlık, güçsüzlük, sıkıntı ve üzüntü gibi her türlü musibetlerden, istenmeyen durumlarla karşılaşmaktan, şeytanın düşmanlığı, nefsânî arzular, kin ve hasetten korunma isteği,

Meselâ Peygamberimiz (s.a.s.); bildiği ve bilmediği bütün şerlerden, ölüm ve hayat fitnesinden, cimrilikten, korkaklıktan, fakirlik ve zilletten, açlıktan ve hainlikten, zulmetmekten ve zulme uğramaktan, acizlikten ve tembellikten, bela ve kazalardan, düşmanın istilasından ve zarar vermesinden, hastalıklardan ve aklın zayi olmasından, katı kalplilikten, gafletten, küfür, nifak, riya ve gösterişten Allah'a sığınmıştır. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 869, İstiâze, 999-1003, 1009-1010, 1016-1030)

5. Ahirette cehennem ve azabından korunma isteği.

Meselâ Peygamberimiz (s.a.s.); *"Kabir ve cehennem azabından Allah'a sığınırım"* (İbn Hıbbân, İstiaze, No: 999) diye dua etmiştir. İnsan, meşru olan her konuda, maddî ve manevî, dünyevî ve uhrevî her hususta dua edebilir. Nitekim Peygamberimiz;

لِيَسْأَلْ أَحَدُكُمْ رَبَّهُ حَاجَتَهُ كُلَّهَا حَتَّى يَسْأَلَ شِسْعَ نَعْلِهِ
إِذَا انْقَطَعَ

"*Sizden herkes, ihtiyaçlarının tamamını Rabb'inden istesin, hatta kopan ayakkabı bağına varıncaya kadar istesin*" (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No:1089; Tirmizî, De'avât,137) buyurmuştur.

Peygamberimiz (s.a.s.);

اَللّٰهُمَّ أَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا وَأَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا

"*Allah'ım! Bütün işlerde akıbetimizi güzel eyle ve bizi dünyada rezil olmaktan koru*" (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 949) diye dua ederek bize örneklik etmiş ve Allah'tan istenen şeylerin en hayırlısının dünya ve ahirette af ve afiyet istemek olduğunu bildirmiştir:

إِنَّ رَجُلاً جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ

أَيُّ الدُّعَاءِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: سَلْ رَبَّكَ الْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاةَ فِى الدُّنْيَا

وَالْأٰخِرَةِ ثُمَّ أَتَاهُ فِى الْيَوْمِ الثَّانِى فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الدُّعَاءِ

أَفْضَلُ؟ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذٰلِكَ ثُمَّ أَتَاهُ يَوْمَ الثَّالِثِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذٰلِكَ

قَالَ فَإِذَا أُعْطِيتَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَأُعْطِيتَهَا فِى الْأٰخِرَةِ
فَقَدْ أَفْلَحْتَ

"*Bir sahâbî Hz. Peygambere gelmiş ve 'Ey Allah'ın elçisi! En faziletli dua hangisidir?' diye sormuş, Hz. Peygamber de; 'Dünya ve ahirette Allah'tan âfiyet* (sağlık, huzur, güven), *af ve bağış iste*' buyurmuştur. İkinci gün gelip, '*Ey Allah'ın elçisi! En faziletli dua hangisidir?'* diye sormuş, Hz. Peygamber aynı cevabı vermiştir. Üçüncü gün gelip, *'Ey Allah'ın elçisi! En faziletli dua hangisidir?'* diye sormuş, Hz. Peygamber yine aynı cevabı vermiş ve *'dünyada sana âfiyet verilir, aynı şekilde ahirette de âfiyet verilirse, kurtuluşa erersin'* buyurmuştur." (Tirmizî, De'avât, 89)

Peygamberimizin hadislerinde hayatın doğum, ölüm ve yolculuk gibi önemli olayları; ibadet, yeme, içme, giyinme, yatma, uyuma, uyanma, evden çıkma, bir nimet ve musibet görme gibi tabiî olaylar ve günlük hayat dua konusu edilmiştir.

Dînen haram, yasak ve günah olan konularda dua edilmez. (bk. İbn Ebî Şeybe, Dua, 132, No: 29811)

V. DUANIN USUL VE ADABI

Dua basit bir iş değil, yüce Allah'a ibadet etme, O'nu anma ve O'na iman etmenin gereğidir. Bu sebeple duanın makbul olabilmesi için, bir kısım usul, âdâp ve kurallara riayet edilmesi gerekir. Bu usul, adap ve kuralları şöyle sıralayabiliriz:

1. Duaya Eûzü Besmele, Allah'a Hamd ve Pey-gambere Salât İle Başlanmalı

Dua öncesinde Müslüman, rûhen ve bedenen duaya hazır hâle gelmeli, mümkünse abdest alıp kıbleye dönülmelidir. (İbn Mâce, Dua, 13) Her hayırlı işte olduğu gibi duaya da eûzü ve besmele çekerek iki rekat namaz kıldıktan sonra başlanmalıdır.

Ayet ve hadislerde hayvanın Allah'ın adı anılarak kesilmesi (En'âm, 6/18), besmele ile yenilip içilmesi (Ebû Davud, Et'ıme, 15), Allah'ın adı ile (Alâk, 96/1) ve eûzü çekerek Kur'ân okunması (Nahl, 16/98) emredilmektedir. Dua da bir ibadet olduğuna göre, duaya da eûzü ve besmele çekerek başlanmalı, sonra Allah'a hamd ve Peygamberimize salât ve selâm getirilmelidir. Peygamberimiz (s.a.s.) duaya,

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ

"*Yücelerin yücesi ve bağışlayıcı olan Rabbimi, bütün noksanlıklardan tenzih ederim*" diyerek başlamış (Ahmed, IV, 54; Hâkim, Dua, I, 498) ve

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِتَحْمِيدِ اللهِ وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ ثُمَّ لْيُصَلِّ
عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ لْيَدْعُ بَعْدُ مَا شَاءَ

"*Biriniz dua ettiği zaman, Allah'a hamd ve övgü ile başlasın, sonra Peygambere salât etsin, sonra dilediği duayı yapsın*" buyurmuştur. (Tirmizî, De'avât, 66; Ebû Davud, Salât, 358)

Sahabeden Hz. Ömer,

إِنَّ الدُّعَاءَ مَوْقُوفٌ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا يَصْعَدُ مِنْهُ شَيْءٌ حَتَّى
تُصَلِّيَ عَلَى نَبِيِّكَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

"*Peygambere salât getirilinceye kadar dua, yer ile gök arasında durur, hiçbir dua O'na yükselmez/kabul olmaz*" demiştir. (Tirmizî, Salât, 347)

Peygamberimiz (s.a.s.); sahabeden Enes bin Malik'e, herhangi bir yeri ağrıdığı zaman, şikayet ettiği yerin üzerine elini koyup besmele ile şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

بِاسْمِ اللّٰهِ اَعُوذُ بِعِزَّةِ اللّٰهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا اَجِدُ مِنْ وَجَعِى هٰذَا

ثُمَّ ارْفَعْ يَدَكَ ثُمَّ أَعِدْ ذٰلِكَ وِتْرًا

"*Bismillah, şu çektiğim acının şerrinden Allah'ın gücü ve kudretine sığınırım.* Sonra elini kaldır, sonra bu duayı üç beş defa tekrar et." (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No: 1126)

2. Duadan Önce Tövbe ve İstiğfar Edilmeli

Günah işleyen, haramlardan uzak durmayan bir kulun duası kabul edilmeye lâyık değildir. Peygamberimizin şu hadisi çok dikkat çekicidir.

اَلرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ اِلَى السَّمَاءِ يَا رَبِّ

يَا رَبِّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَغُذِىَ بِالْحَرَامِ

فَأَنّٰى يُسْتَجَابُ لِذٰلِكَ

"*Allah yolunda seferler yapmış, üstü başı tozlanmış bir adam, ellerini semaya kaldırarak, 'Ya Rabbi' 'Ya Rabbi' diye yalvarıyor. Oysa yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haramdır. Böyle birisinin duası nasıl kabul olur*?" (Müslim, Zekât, 19)

Bu itibarla mü'min duaya başlamadan önce günahlarını itiraf edip ihlâs ile Allah'a tövbe etmeli ve affını dilemeli, sonra dua yapmalıdır.

3. Eller Semaya Açılmalı ve Dua Sonunda Yüze Sürülmeli

Peygamber Efendimiz (s.a.s.), dua ettiği zaman koltuk altları görünecek kadar ellerini semaya kaldırmıştır. Sahabeden Ebû Mûsâ el-Eş'arî,

دَعَا النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ

"*Hz. Peygamber, dua etti ve ellerini kaldırdı. Ben koltuk altlarının beyazlığını gördüm*" demiştir. (Buhârî, De'avât, 22)

Yine sahabeden Enes (r.a.);

كَانَ النَّبِىُّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِى الدُّعَاءِ حَتّٰى يُرَى بَيَاضُ اِبْطِهِ

"Hz. Peygamber, duada ellerini (semaya) koltuk altlarının beyazı görününceye kadar kaldırırdı" demiştir. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 877)

Sahabeden Abdullah ibn Abbâs, Peygamberimizin şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

إِذَا سَأَلْتُمُ اللّٰهَ فَاسْئَلُوهُ بِبُطُونِ اَكُفِّكُمْ وَلَا تَسْأَلُوهُ بِظُهُورِهَا

وَامْسَحُوا بِهَا وُجُوهَكُمْ

"*Allah'tan bir şey istediğiniz zaman avuçlarınızın içi ile isteyin, ellerinizin tersi ile istemeyin ve ellerinizi (dua sonunda) yüzünüze sürün.*" (Hâkim, De'avât, I, 536)

Sahabeden Sehl b. Sa'd;

كَانَ يَجْعَلُ إِصْبَعَيْهِ بِحِذَاءِ مَنْكِبَيْهِ وَ يَدْعُو

"*Hz. Peygamber (s.a.s.), parmaklarını omuz hizasına kadar kaldırır ve öyle dua ederdi*" demiştir. (Hâkim, De'avât, I, 536)

Hz. Ömer;

كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ فِى الدُّعَاءِ لَمْ

يَحُطَّهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ

"*Hz. Peygamber, duada ellerini semaya kaldırdığı zaman yüzlerine sürmeden indirmezdi*" demiştir. (Tirmizî, De'avât, 11)

Dua ederken mümkünse kıbleye dönülür (Buhârî, De'avât, 24), ellerin içi / avuç açılır, parmaklar omuz hizasına kadar, başı geçmeyecek (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 878) ve koltuk altları görünecek şekilde kaldırılır, dua sonunda eller yüze sürülür. Dua esnasında gözler semaya dikilmez. Peygamberimiz,

لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ رَفْعِهِمْ أَبْصَارَهُمْ عِنْدَ الدُّعَاءِ فِى الصَّلَاةِ
إِلَى السَّمَاءِ أَوْ لَتُخْطَفَنَّ أَبْصَارُهُمْ

"*Birtakım kimseler namaz kılarken ve dua ederken gözlerini semaya kaldırmalarından ya vazgeçerler ya da gözleri kör olur*" (Müslim, Salât, 118) buyurmuştur.

4. Esmâ-i Hüsnâ İle Dua Edilmeli

Yüce Allah, Kur'ân'da;

وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا

"*En güzel isimler Allâh'ındır. O hâlde O'na o güzel isimler ile dua edin*" (A'râf, 7/180) anlamındaki ayeti ile kendisine, esmâ-i hüsnâ ile dua edilmesini emretmekte ve;

قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ

الْحُسْنَى

"*De ki: İster Allah diye dua edin, ister Rahmân diye dua edin, hangisiyle dua ederseniz (edin) en güzel isimler O'nundur*" (İsrâ, 17/110) anlamındaki ayet ile "Allah"

ismi veya “Rahmân” ismi ya da diğer isimlerinden biri ile dua edilebileceğini bildirmektedir. Hem Kur’ân’da hem de hadislerdeki dua örneklerinde bunu görmekteyiz.

5. Mübarek Gün ve Geceler Tercih Edilmeli

Dua, her zaman ve her yerde yapılabilir. Bununla birlikte Arefe günü ve geceleri, Ramazan ayları, Cuma ve bayram gün ve geceleri, seher vakitleri, gecenin üçte ikisi, sabah ve akşam vakitleri, ezan ile kamet arasında, secdede ve namaz akabinde yapılan duaların kabul edileceği ile ilgili hadisler vardır (bk. kabul olan dualar bölümü). Meselâ Kur’ân’da akşam ve sabah dua edilmesine işaret edilmektedir:

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا
عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ
فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

“*Rab’lerinin rızasını isteyerek sabah akşam ona dua edenleri yanından kovma. Onların hesabından sana bir şey yok, senin hesabından da onlara bir şey yok ki onları kovasın. Eğer kovarsan zalimlerden olursun*!” (En’âm, 6/52; bk. Kehf, 18/28)

Muttakîler, Kur’ân’da,

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

“*Seher vakitlerinde Allah’tan bağışlanma dilerlerdi*” (Zâriyât, 51/18) diye övülmektedir.

6. İhlâs İle ve Bilinçli Olarak Yapılmalı

Dil ile dua cümlelerini söylerken, zihin başka düşüncelere dalmamalı; insan, bütün varlığı ile Allah’a yönelmeli, bilerek ve isteyerek, ihlâs ve samimiyetle dua etmelidir.

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ

“*O diridir. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde dini sadece Allah’a özgü kılarak ihlâsla O’na dua edin / ibadet edin. Her türlü övgü, âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur.*” (Mü’min, 40/65; bk. A’râf, 7/29; Mü’min, 40/14)

فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

"*Kâfirlerin hoşuna gitmese de siz, dini yalnız Allah'a hâlis kılarak O'na dua edin*" (Mü'min, 40/14) anlamındaki ayetler ile (bk. Yunus, 10/22; Ankebût, 29/65; Lokman, 31/32)

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ لاَ يَسْتَجِيبُ دُعَاءً مِنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لاَهٍ

"*Biliniz ki, Allah gafil bir kalpten gelen duayı kabul etmez*" (Tirmizî, De'avât, 66) anlamındaki hadis, duanın ihlâslı ve şuurlu yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

7. Kabul Olacağına İnanılarak Dua Edilmeli

Yüce Allah'ın güzel isimlerinden biri "semî'u'd-dua (duaları işiten / kabul eden)"dir. (Âl-i İmrân, 3/38) Bu itibarla mü'min dualarını Allah'ın kabul edeceğine inanarak yapmalıdır. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s.);

أُدْعُوا اللهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالإِجَابَةِ

"*Kabul edileceğine kesin bir şekilde inanarak Allah'a dua edin*" (Tirmizî, De'avât, 66; bk. Hâkim, De'avât, I, 493) tavsiyesinde bulunmuş ve;

إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ وَلاَ يَقُولَنَّ اَللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ

فَأَعْطِنِى فَإِنَّهُ لاَ مُسْتَكْرِهَ لَهُ

"*Dua ettiğiniz zaman, isteğinizi kesin olarak isteyin. 'Allah'ım! Dilersen bana ver' demeyiniz. Çünkü Allah'ı zorlayacak herhangi bir güç yoktur.*" (Buharî, De'avât, 21; Müslim, Zikir, 7; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 977)

لاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِى إِنْ شِئْتَ اَللَّهُمَّ ارْحَمْنِى إِنْ شِئْتَ

لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لاَ مُكْرِهَ لَهُ

"*Biriniz, 'Allah'ım! Dilersen beni bağışla', 'Allah'ım! Dilersen bana merhamet et' diye dua etmesin. İsteğini kesin olarak istesin. Çünkü O'na engel olacak hiç kimse yoktur.*" (Ebû Davud, Salât, 358) buyurmuştur.

Bu hadisler, duanın kabul olacağına inanarak yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

8. Kısık Bir Sesle ve Yalvararak Dua Edilmeli

Bağırıp çağırarak, yüksek ses ve riya ile değil yalvararak ve kısık bir sesle dua edilmesi, Allah ve peygamberin emridir:

أُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

"Rabbinize yalvararak ve içten dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmez." (A'râf, 7/55)

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ

بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ

"*Rabbini, içinden, yalvararak ve korkarak, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam an, gâfillerden olma.*" (A'râf, 7/205)

وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلًا

"*Duanda pek bağırma, pek de sesini gizleme, bu ikisinin arasında bir yol tut.*" (İsrâ, 17/110)

Hz. Âişe validemiz, bu ayetin, dua hakkında indiğini söylemiştir. (Buhârî, De'avât, 16) Sahabeden Ebû Musa el-Eş'arî der ki: Allah Resûlü ile birlikte bulunduğumuz bir seferde, tepelere çıktıkça, derelere indikçe yüksek sesle tekbir ve tehlîl getiriyorduk. Bunun üzerine Hz. Peygamber;

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِرْبَعُوا عَلٰى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ

وَلَاغَائِبًا إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ

"*Ey İnsanlar! Kendinizi yormayınız. Çünkü sizler sağır ve uzaktaki birine değil, her an sizinle olan, her şeyi duyan Allah'a dua ediyorsunuz*" buyurarak bizi uyardı. (Buhârî, Cihâd,131; Müslim, Zikir, 44, Dua, 44) Hasan el-Basrî,

دَعْوَةٌ فِى السِّرِّ تَعْدِلُ سَبْعِينَ دَعْوَةً فِى الْعَلَنِيَّةِ

"*İçten gizlice yapılan dua açıktan yapılan 70 duaya denktir*" demiştir. (Abdürrazzak, Dua, No:19645)

Yüksek sesle bağırarak dua etmek adaba da uygun değildir. Çünkü,

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

"*Nerede olursanız olun Allah sizinle beraberdir*" (Hadîd, 57/4; bk. Mücâdele, 58/7; Şu'arâ, 26/62) anlamındaki ayet ile;

اَنَا مَعَ عَبْدِى إِذَا هُوَ ذَكَرَنِى وَ تَحَرَّكَتْ بِى شَفَتَاهُ

"*Beni zikrettiği ve dudaklarını benim için hareket ettirdiği zaman ben kulumla beraberim.*" (Hâkim, De'avât, I, 496)

وَأَنَا مَعَهُ إِذَا دَعَانِى

"*Bana dua ettiği zaman ben onunla beraberim*" (Müslim, Zikir, 19) anlamındaki kutsî

hadislerde beyan edildiği gibi biz nerede olursak olalım Allah bizimle beraberdir. Allah, bizim kısık sesle bile olsa yaptığımız duaları duyar, hatta;

وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

"Biz insana şah damarından daha yakınız" (Kâf, 50/16) anlamındaki ayette bildirildiği gibi O, bize bizden, şah damarımızdan da yakındır. Yüce Allah, Zekeriya peygamberin,

اِذْ نَادٰى رَبَّهُ نِدَاۤءً خَفِيًّا

"*Hani o, Rabbine gizli bir sesle yalvarmıştı*" (Meryem, 19/3) şeklinde dua ettiğini bildirerek bize nasıl dua edeceğimizi haber vermektedir. Bu itibarla, duada bağırıp çağırmak, süslü olsun ve beğenilsin diye yapmacık hareketlerde bulunmak doğru değildir.

Duayı sessizce ve yalvararak yapmak, ihlasın gereğidir. Yüksek sesle yapılan duaya, riya karışabilir. Bu sebeple Hanefî bilginler, namazda Fatiha sonunda "âmin" kelimesini sessiz söylemenin daha fazîletli olduğu içtihadında bulunmuşlardır.

Dualar, ibadet şuuruyla, dinî vakar ve ölçülere uygun olarak yapılmalıdır. Gösterişe düşkün, dinî şuurdan mahrum birtakım kişileri memnun etmek için, mana yavanlığı taşıyan, tumturaklı ifadelerle hüner göstermeye girişmek, duanın amacına ve ruhuna aykırıdır. Kur'ân ve Sünnet'te yer alan dualar, kapsamlı ve veciz sözler tercih edilmeli, tekellüf, kafiye ve seci yapmaktan kaçınılmalıdır:

كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَحِبُّ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ

وَيَدَعُ مَا سِوَى ذٰلِكَ

"*Allah'ın Resûlü (s.a.s.), dualarda veciz ve kapsamlı sözler ile dua etmeyi tercih eder, bunların dışındakileri terk ederdi.*" (Ebû Davud, Salât, 358) Hz. Âişe validemiz;

وَاجْتَنِبِ السَّجْعَ فِى الدُّعَاءِ

"*Secili / kafiyeli sözlerle dua etmekten sakın*" demiş, ashap ve peygamberin bunu kerih gördüğünü bildirmiştir. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 979; bk. Buhârî, Dua, 19)

9. Israrla Dua Edilmeli

Mü'min, yüce Allah'tan isteğinde ısrarlı olmalı, isteğim yerine gelmedi diye duadan vazgeçmemelidir. Sahabeden Abdullah ibn Mes'ûd, Peygamberimiz (s.a.s.)'in;

كَانَ إِذَا دَعَا دَعَا ثَلَاثًا وَإِذَا سَأَلَ سَأَلَ ثَلَاثًا

"*Dua ettiği zaman üç sefer tekrar eder ve bir şey istediği zaman yine üç sefer tekrar ederdi.*" demiştir. (Müslim, Cihâd, 107) Peygamberimiz,

إِنَّ اللّٰهَ لَيُحِبُّ الْمُلِحِّينَ فِى الدُّعَاءِ

"Şüphesiz ki Allah, ısrarla dua edenleri sever" (Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, er-Ricâ Minallah, No: 1108) anlamındaki sözleri ile ısrarla dua edeni Allah'ın sevdiğini bildirmiştir.

Peygamberimiz (s.a.s.);

يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَالَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ رَبِّى فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِى

"*Rabbime dua ettim de kabul edilmedi, diyerek acele etmediğiniz sürece Allah dualarınızı kabul eder.*" (Buhârî, De'avât, 22; Müslim, Zikir, 92) anlamındaki hadisi ile ısrarla dua edilmesini tavsiye etmiş ve;

مَا مِنْ عَبْدٍ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَتَّى يَبْدُو إِبْطَهُ يَسْأَلُ اللّٰهَ مَسْأَلَةً إِلَّا آتَاهَا
إِيَّاهُ مَا لَمْ يَعْجَلْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللّٰهِ كَيْفَ عَجَلَتُهُ؟ قَالَ يَقُولُ قَدْ
سَأَلْتُ وَسَأَلْتُ وَلَمْ أُعْطَ شَيْئًا

"*Koltuk altları gözükecek kadar ellerini kaldırıp dua eden hiçbir kul yoktur ki acele etmediği sürece Allah ona istediğini vermiş olmasın*" buyurmuş, ashabın, *"Ey Allah'ın elçisi! Duanın acelesi nasıl olur?"* şeklindeki sorusuna, "*İstedim, istedim de Allah hiçbir şey vermedi demektir*" diye cevap vermiştir. (Tirmizî, De'avât, 133)

Sahabeden Ebû'd-Derdâ;

مَنْ يُكْثِرِ الدُّعَاءَ يُوشِكْ أَنْ يُسْتَجَابَ لَهُ

"*Kim çok dua ederse, onun duası daha çok kabul olur*" (Abdürrazzak, Dua, No: 19644) demiştir.

Dua ettikten sonra sonucu Allah'a havale etmek gerekir. Allah, kulunun istediğini hemen verebileceği gibi, daha sonra da verebilir veya kulun isteği, kendisi için hayırlı değildir, ona daha hayırlı olanı verir veya mükâfatını ahirete bırakır. (Tirmizî, De'avât, 133)

10. Ümit ve Korku İçinde Dua Edilmeli

İnsan, dua ederken, Allah'a karşı saygı ve azabından korku içinde bulunmalı, aynı zamanda istekli ve ümitli olmalıdır. Yüce Allah;

وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

"*Korkarak ve umarak O'na dua edin. Muhakkak ki Allâh'ın rahmeti, sözünü ve işini en iyi bir şekilde yapan mü'minlere yakındır*" (A'râf, 7/56) buyurmakta, ümit ve korku içinde dua edenleri övmektedir:

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا

رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

"*Onlar* (mü'minler); *yanları yataklardan uzaklaşırlar* (gece kalkarlar), *korkarak ve umarak Rablerine dua ederler ve kendilerine verdiğimiz rızıktan hayır için harcarlar*." (Secde, 32/16)

Bu ayette, kendilerine Allah'ın ayetleri hatırlatıldığı zaman derhal boyun eğen, secdeye kapanan, Allah'a hamd eden, O'nu noksan sıfatlarından tenzih eden ve asla kibirlenmeyen mü'minlerin, gece kalkıp korku ve ümit ile dua ettikleri (Secde, 32/15) bildirilerek övülmektedir.

إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا

لَنَا خَاشِعِينَ

"*Onlar* (Zekeriya ve Yahya peygamberler)*; gerçekten hayır işlerinde yarışırlar,* (rahmetimizi) *umarak ve* (azabımızdan) *korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi.*" (Enbiyâ, 21/90)

Bu ayette iki seçkin peygamberin, Allah'ın rahmetini umarak ve azabından da korkarak dua etmeleri övülmektedir. Mü'minlerin bu şekilde dua etmelerine de işaret edilmektedir.

Zikrettiğimiz üç ayette dua ederken insanın içinde bulunması gereken tavrı ifade eden dört kavram dikkati çekmektedir: "Havf", "tama' ", "rağab" ve "raheb".

"**Havf**", "bilinen veya hissedilen bir işaretten dolayı irkilmek, bir tehlike karşısında ne olacağı endişesi içinde olmak" (Râğıb, s.161), "gelecekte hoşlanmadığı bir şeyle karşılaşma düşüncesiyle kalbin yanıp üzülmesi" demektir. (Gazâlî, IV, 286) Dua ederken korkmaktan maksat ise; günahından dolayı istediği şeyi hak etmeme düşüncesiyle duanın kabul edilmemesi endişesini taşımaktır. (Beydâvî, II, 569)

"**Tama'**"; Allah'ın lütfu, ihsanı ve merhametinin çokluğu sebebiyle duanın kabul edileceğini ummak, istediğinin verileceğinden ümitvâr olmaktır. (Beydâvî, II, 569)

"**Rağab**"; yaptığı duanın kabul edileceğini, isteğinin verileceğini kuvvetle ümit etmek ve Allah'a yönelmek demektir. (Beydâvî, IV, 277)

"**Raheb**"; günahları sebebiyle ilâhî azaptan ve duasının reddedilmesinden korkmak demektir. (Beydâvî, IV, 277)

Rağab ve raheb ile havf ve tama' aynı anlamı ifade eder. (Nesefî, IV, 277)

Bu dört kavram; her iş ve görevde olduğu gibi dua ederken de mü'minin korku ile ümit arasında bulunması (beyne'l-havfi ve'r-recâ) gerektiğini ifade etmektedir.

Ayrıca birinci ayette dua eden kimsenin "muhsin", ikinci ayette Allah'ın verdiği rızıktan infak eden, üçüncü ayette ise Allah'a saygı gösteren ve boyun eğen

(hâşi’) olması gerektiğine de vurgu yapılmaktadır.

Mü’min, ilâhî azaptan korku içinde bulunmakla birlikte yaptığı duayı Allah’ın kabul edeceği inancı ve düşüncesini taşımalıdır. Çünkü yüce Allah, Kur’ân’da,

رَحْمَتِى وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ

“*Rahmetim her şeyi kaplamıştır*” (A’râf, 7/156), bir kutsî hadiste ise,

سَبَقَتْ رَحْمَتِى غَضَبِى

“*Rahmetim gazabımı geçmiştir*” buyurmuştur. (Beyhakî, *Şu’abü’l-îmân*, er-Ricâ Minallah, No: 1037)

Peygamberimiz (s.a.s.), mü’minlerin Allah hakkında iyi zanda bulunmalarını tavsiye etmiştir:

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اَحْسِنُوا الظَّنَّ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ فَإِنَّ الرَّبَّ عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِهِ

“*Ey insanlar! Âlemlerin Rabbi hakkında iyi zanda bulunun, çünkü Rab, kulunun zannı üzeredir.*” (Beyhakî, *Şu’abü’l-îmân*, er-Ricâ Minallah, No: 1012) Bir kutsi hadiste yüce Allah;

اَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِى بِى وَ اَنَا مَعَهُ اِذَا دَعَانِى

“*Ben, kulumun bana olan zannı üzereyim ve beni andığı zaman ben onunla beraberim*” (Müslim, Zikir, 19) buyurmaktadır. Çünkü Peygamberimizin beyanı ile;

حُسْنُ الظَّنِّ مِنْ حُسْنِ الْعِبَادَةِ

“*İyi zanda bulunmak, ibadetin güzelliğindendir.*” (Beyhakî, *Şu’abü’l-İmân*, er-Ricâ Minallah, No: 1018)

Bu itibarla mü’min dua ettiği zaman, Allah’ın duasını kabul edeceğini ve isteğini yerine getireceğini düşünmeli ve inanmalıdır.

11. Meşru Şeyler İstenmeli, Ölçülü Olunmalı, Aşırı Gidilmemeli

İşlenmesi ve istenmesi dinimizce günah sayılan konularda dua edilmemelidir. Çünkü bu tür dualar kabule şayan olmaz. Peygamberimiz (s.a.s.), şöyle buyurmuştur:

لاَ يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ

“*Kul, günah talep etmedikçe veya sıla-i rahmin kopmasını istemedikçe duası icâbet görmeye* (kabul edilmeye) *devam eder.*” (Müslim, Zikir, 25; bk. İbn Hıbbân, Ed’ıye, No:881, 976)

Dinin haram kıldığı ve yapılması günah olan şeylerin elde edilmesini istemek, Allah’a saygısızlıktır. Allah’ın bizden yapılmamasını istediği şeyi Allah’tan

istemek edep dışına çıkmak, haddi aşmaktır. Allah, aşırı gidenleri ve haddi aşanları sevmez (Bakara, 2/190). Resûlullah (s.a.s.), buyurmuştur ki:

سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ

"*Bazı toplumlar duada aşırı gidecekler / sınırı aşacaklardır, siz onlardan olmaktan sakının.*" (Ebû Davud, Salât, 358)

Duada haddi aşmak; duanın usul ve adabına uymamak, istenmeyecek şeyleri istemek, dînen haram ve yasak olan şeyleri istemek, haram konusunda meselâ oynayacağı kumarda, yapacağı hırsızlıkta, işleyeceği cinayette veya herhangi bir kötülükte Allah'ın yardım etmesini istemek, yüksek sesle, bağıra bağıra dua etmek veya tekellüfte bulunmak şeklinde sözde olur veya insanlara zarar vermeyi ve kıtlık olmasını istemek gibi meşru olmayan şeyler için dua etmek veya sebeplere yapışmadan zafer kazanmayı veya çalışmadan zengin olmayı istemek veya günah işlemeye ısrarla devam ettiği hâlde Allah'tan isteklerde bulunmak gibi duanın içeriğinde olur. Hem söz hem de içerikte haddi aşmak dua adabına uygun değildir, duanın kabul edilmemesinin sebebidir.

12. Sadece Sıkıntılı Zamanlarda Değil, Her Zaman Dua Edilmeli

Her insan bir derde, bir sıkıntıya, bir belaya uğradığı zaman Allah'a sığınır, O'na dua eder. Böyle sıkıntılı zamanlarda gönüller bütünüyle Allah'a açılır, samimiyetle ve candan dua edilir. Allah da bu duaları kabul eder. Nitekim bir hadiste Peygamberimiz (s.a.s);

ثِنْتَانِ لَا تُرَدَّانِ أَوْ قَلَّمَا تُرَدَّانِ الدُّعَاءُ عِنْدَ النِّدَاءِ وَعِنْدَ الْبَأْسِ

"*İki dua reddedilmez veya reddedilmesi çok nadir olur:* (Bunlar) *ezan okunduğu esnada ve sıkıntı zamanlarında yapılan duadır*" (Ebû Davûd, Edeb, 41) buyurmuştur.

Ancak sadece darlıkta, sıkıntıda veya bir korku, kaza ve felâketle karşı karşıya gelindiği zaman değil varlıklı ve sağlıklı zamanlarda, huzur ve rahatlığın hüküm sürdüğü anlarda da dua edilmelidir. Kişi sıkıntıya, darlığa ve zorluğa karşı sabır ve dua ile ayakta kalmaya çalıştığı gibi, nimetlere kavuşması durumunda da şükredip dua etmelidir.

Peygamberimiz (s.a.s.);

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكُرَبِ فَلْيُكْثِرِ

الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ

"*Sıkıntılı ve musibete uğradığı zamanlarda Allah'ın duasını kabul etmesini isteyen kimse, rahat zamanlarında çok dua etsin.*" (Tirmizî, De'avât, 9)

تَعَرَّفْ إِلَى اللهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفْكَ فِي الشِّدَّةِ

"*Rahatlık zamanlarında Allah'a yönel, O'nu tanı ve O'na dua et ki sıkıntılı zamanlarda da Allah sana yönelsin, seni tanısın ve sana yardım etsin*" buyurmuştur. (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, er-Ricâ Minallah, No:1139)

Sadece sıkıntılı zamanlarda dua etmek doğru olmadığı gibi dua edip sıkıntı geçtiğinde ettiği duayı ve sıkıntılarını unutmak, iman ve ibadetten yüz çevirmek de doğru değildir. Bu hususu yüce Allah, Kur'ân'da şöyle ifade etmektedir:

اَ كَانَ يَدْعُوا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ۜ

"*İnsana bir zarar dokundu mu, hemen içtenlikle Rabbine yönelerek O'na dua eder. Sonra* (Rabbi) *ona kendisinden bir nimet verdi mi; önceden O'na yaptığı duayı unutur da, O'nun yolundan saptırmak için Allah'a eşler koşmaya başlar…*" (Zümer, 39/8)

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا

أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"*İnsana bir zarar dokunduğu zaman bize dua eder. Sonra, kendisine tarafımızdan bir nimet verdiğimiz vakit; 'Bu,* (benim) *bilgi(m) sayesinde bana verildi, der. Hayır, o bir imtihandır, fakat çokları bilmiyorlar.*" (Zümer, 39/49)

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا

كَشَفْنَا لِلْمُسْرِفِينَ مَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرٍّ مَسَّهُ

كَذَلِكَ زُيِّنَ كَانُوا يَعْمَلُونَ

"*İnsana bir zarar dokunduğu zaman, yanı üzere yatarken, yahut otururken ya da ayakta iken bize dua eder; ama biz onun darlığını açıp kaldırınca sanki kendisine dokunan bir darlıktan ötürü bize hiç dua etmemiş gibi hareket eder. İşte aşırı gidenlere, yaptıkları iş böyle süslü gösterilmiştir*." (Yûnus, 10/12)

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ

إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ

"*Gemiye bindikleri zaman, dini yalnız Allah'a hâlis kılarak O'na dua ederler. Fakat (Allâh) onları salimen karaya çıkarınca hemen (O'na) ortak koşarlar.*" (Ankebût, 29/65)

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ

رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ

"*İnsanlara bir zarar dokundu mu, Rablerine yönelerek O'na yalvarırlar. Sonra* (Rableri)*, onlara kendinden bir rahmet tattırınca, hemen onlardan bir grup, Rablerine ortak koşarlar.*" (Rûm, 30/33)

وَاِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَۚ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ

اِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌۜ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ

"(Denizde) *onları, gölgeler gibi dalgalar sardığı zaman, dini yalnız kendisine has kılarak Allah'a dua ederler. Fakat O, onları kurtarıp karaya çıkarınca içlerinden bir kısmı iktisâd eder* (Allah'a yönelmeyi kısar, gevşetir); *zaten bizim ayetlerimizi* (öyle) *nankör gaddarlardan başkası inkâr etmez.*" (Lokmân, 31/32)

لَا يَسْـَٔمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَٓاءِ الْخَيْرِۘ وَاِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَؤُ۫سٌ قَنُوطٌ

"*İnsan hayır istemekten usanmaz (dâima malının artmasını diler). Ama kendisine bir şer dokundu mu hemen üzülür, ümitsiz olur.*" (Fussilet, 41/49)

وَاِذَٓا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِهِۚ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو

دُعَٓاءٍ عَر۪يضٍ

"*İnsana bir nimet verdik mi yüz çevirir; yan çizer. Ona bir şer dokundu mu yalvarıp durur.*" (Fussilet, 41/51)

وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ اِلَّٓا اِيَّاهُۚ فَلَمَّا نَجّٰيكُمْ

اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْۜ وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُورًا

"*Denizde size bir sıkıntı* (boğulma korkusu) *dokunduğu zaman O'ndan başka bütün yalvardıklarınız kaybolur* (artık o zaman, Allah'tan başka kimseden yardım istemezsiniz. Çünkü O'ndan başka sizi kurtaracak kimse yoktur.) *Fakat* (O) *sizi kurtarıp karaya çıkarınca yine* (Allâh'ı bir tanımaktan) *yüz çevirirsiniz. Gerçekten insan nankördür.*" (İsrâ, 17/67)

Bu ayetler, insanların genel psikolojisini ve insanın fıtratında olan din duygusunu, Allah inancını, duaya olan ihtiyacını, hayır dua etmekten usanmadığını, darlık zamanlarında herkesin dua ettiğini, duanın ayakta, otururken ve yatarken yapılabileceğini, nimete kavuşunca bir kısım insanın nankörlük ettiğini, bir musibete uğrayınca dua edip durduğunu ve ümitsizliğe kapıldığını, nimete kavuşunca yüz çevirdiğini, ilâhî iradeye uygun olmayan davranışlar sergilediğini, hatta bir kısmının Allah'a ortaklar koştuğunu, küfre saplandığını ifade etmektedir. Bu tür insanlar; kınanmakta, darlıkta ve bollukta, rahatlık ve sıkıntılı her zaman Allah'a dua edilmesi, dua kabul edilip maksada

erdikten sonra duanın terk edilmemesi gerektiğine işaret edilmektedir.

13. Sadece Allah'a Dua Edilmeli

Dua, sadece Allah'a yapılmalı, araya başka aracılar sokulmamalıdır. Her namazda okuduğumuz Fatiha sûresinde,

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

"*Sadece Sana ibadet eder, sadece Senden yardım dileriz*" diyerek bunu dile getiriyoruz. Yüce Allah, bize şah damarımızdan daha yakındır. (Kâf, 50/16) Bu sebeple ne istersek, aracısız O'ndan istemeliyiz. Bakara sûresinin 186. ayetinde yüce Allah, şöyle buyurmaktadır:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

"*Kullarım sana beni sorarlarsa, gerçekten Ben onlara yakınım. Bana dua edenin duasını kabul ederim.*"

Kur'ân'da duanın sadece Allah'a yapılması önemle vurgulanmıştır. Allah'tan başkasına, putlara veya kendilerine mutlak nitelikler izafe edilen başka yaratıklara dua ve ibadet edilmesi Kur'ân'da kesinlikle yasaklanmıştır. Konuyla ilgili ayetlerin bazısı şöyledir:

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ

لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ

وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ

"*Gerçek dua ancak O'nadır. O'ndan başka yalvardıkları ise onların isteklerine ancak, ağzına ulaşmayacağı hâlde, ulaşsın diye avuçlarını suya uzatan kimsenin isteğine suyun cevap verdiği kadar cevap verirler.*" (Ra'd, 13/14)

Bu ayette, Allah'tan başka varlıklara dua edenler kınanmakta ve Allah'tan başka varlıklara, putlara, türbelere, ölülere yapılacak duaların, onlardan isteklerin boşa gideceği bildirilmektedir.

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ إِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ

"*Öyle ise sakın Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarma, sonra azaba uğrayanlardan olursun.*" (Şu'arâ, 26/213)

Bu ayette sadece Allah'a dua edilmesi istenmekte ve Allah'tan başkasına dua eden kimselerin haddi aşmış olacakları bildirilmektedir. (bk. En'âm, 6/40-41; Yunus, 10/106; Kasas, 28/88)

İnsan her isteğini sadece Allah'tan istemelidir. Peygamberimiz (s.a.s.);

إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللّٰهَ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ

"*Bir şey istediğin zaman Allah'tan iste, bir yardım talebinde bulunduğun zaman Allah'tan yardım talep et*" buyurmuştur. (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, er-Ricâ Minallah, No: 1075)

أَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ

"*Allah, kuluna kâfi değil mi?*" (Zümer, 39/36)

Allah'ı bırakıp da zararı ve faydası dokunmayan, hatta zararı faydasından çok olan varlıklara dua edenler (putlardan, türbelerden, ölülerden yardım isteyenler, medet umanlar) şu ayetlerde kınanmaktadır:

يَدْعُو مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ

"*Allah'ı bırakıp da kendine ne zarar, ne menfaat veremeyecek şeylere yalvarır. İşte derin sapıklık budur.*" (Hac, 22/12)

يَدْعُو لَمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَبِئْسَ الْمَوْلَى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ

"*Zararı, faydasından daha yakın olana yalvarır. (O), ne kötü bir yardımcı ve ne kötü bir arkadaştır*!" (Hac, 22/13)

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ

الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ

"*Allah'ı bırakıp da kıyâmet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere yalvarandan daha sapık kim olabilir? Oysa onlar, bunların yalvardıklarından habersizdirler*." (Ahkâf, 46/5)

Bu ayetler; hem sadece Allah'a dua edilmesi gerektiğini, hem de Allah'tan başkasına yapılacak duaların günah olduğunu ve boşa gideceğini ifade etmektedir.

14. Esmâ-i Hüsnâ, Salih Amel ve Hayırlı İşler Vesile Edilmeli

Mü'min, duanın kabul olması için Allah'ın güzel isimlerini, işlediği sâlih ve hayırlı amelleri vesile etmelidir. Bunun örnekleri hadislerde vardır. Meselâ Peygamberimiz (s.a.s.), kızı Fatıma'ya akşam ve sabah şu duayı yapmasını tavsiye etmiştir:

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ وَ لَا

تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ

"Ey yaşayan, diri, canlı, ölümsüz, ezelî, ebedî ve zatı ile kaim olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı, uykusu ve uyuklaması olmayan, varlıkları yöneten, koruyan ve ihtiyaçlarını üstlenen Allah'ım! Rahmetin sebebiyle senden yardım istiyorum. İşlerimin hepsini ıslah eyle, göz açıp kapayıncaya kadar beni nefsime bırakma." (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No: 914)

Bu hadiste, Allah'a iki güzel ismi ile hitaptan sonra "rahmeti" vesile edilmiştir.

Geçmiş ümmetlerden üç kişi yaya olarak yolculuğa çıkarlar. Yolda şiddetli bir yağmura yakalanırlar. Yağmurdan korunmak için dağdaki bir mağaraya sığınırlar. Dağdan bir taş yuvarlanır ve gelip mağaranın girişini tamamen kapatır. Birbirlerine; çıkışımızı taş kapattı, izimiz kayboldu, burada olduğumuzu Allah'tan başka hiç kimse bilmiyor, kurtuluşumuz ancak dua ile olur, bu sebeple en güvendiğiniz sâlih bir amelinizi vesile ederek dua edin, belki Allah bir kurtuluş yolu var eder, derler.

Biri şöyle dua eder: *"Allah'ım! Bildiğin gibi benim yaşlı bir annem-babam vardı. Bir de eşim ve küçük çocuklarım. Her gün çocuklarımdan önce anne-babama süt içirirdim. Bir gün biraz geç kaldım, süt içirmek için anne-babamın yanına geldiğimde, onlar uyuyorlardı. Onları uyarmaya kıyamadım, uyanmalarını bekledim. Bu arada çocuklarım ayaklarıma dolanıyor, karınlarının acıktığını söylüyorlardı. Ben önce âdetim üzere sütü anne-babama içirmek istiyordum. Sabaha kadar başlarında bekledim, nihayet uyandılar ve onlara sütlerini içirdim. Allah'ım! Bildiğin gibi bunu ben sırf Senin rahmetini ve rızanı elde etmek için ve azabından korktuğum için yaptım, bizi sıkıntıdan kurtar."* Bu dua üzerine mağaranın girişindeki kaya bulunduğu yerden biraz hareket eder, ışık görünür ve gökyüzünü görürler.

İkinci kişi şöyle dua eder: *"Allah'ım! Bildiğin gibi amcamın bir kızı vardı, ben onu çok seviyordum, ona âşık olmuştum. Onunla birlikte olmak, ondan murat almak istedim, kabul etmedi. Muradıma erebilmek için yüz dinar para verdim. Bu parayı elde etmek için çok çalışmış, çok yorulmuştum. Tam ilişkide bulunacağım bir anda bana, 'Ey Allah'ın kulu! Allah'tan kork, nikâhsız Allah'ın mührünü açma (kızlığımı bozma)' dedi. Ben de vazgeçtim. Allah'ım! Biliyorsun ki bunu ben sırf Senin rahmetin ve rızanı elde etmek için ve azabından korktuğum için yaptım, bizi sıkıntıdan kurtar, bize semayı göster."* Bu dua üzerine mağaranın girişindeki kaya biraz daha bulunduğu yerden hareket eder, ışık iyice görünür.

Üçüncü kişi de şöyle dua eder: *"Allah'ım! Ben bir ölçek pirinç karşılığında bir işçi çalıştırmıştım, iş bitince ücretini vermek istemiştim ancak ücretini almamıştı. Ben de bu pirinci ektim, ürününü biriktirdim, nihayet ürünleri satıp parası ile sığır ve koyun aldım. Bir zaman sonra işçi geldi ve bana 'ey Allah'ın kulu! Allah'tan kork, bana zulmetme, ücretimi ver' dedi. Ben de, 'Bu sığırları ve davarları çobanlarıyla birlikte al, bunlar senin ücretin' dedim. Bana, 'Allah'tan kork ve benimle alay etme' dedi. Ben de 'Alay etmiyorum, bütün bu mallar senin' dedim. İsteseydim, sadece bir ölçek pirincini verirdim. Allah'ım! Sen de biliyorsun ki ben bunu rahmetini elde etmek için ve azabından korktuğum için yaptım. Şu mağaranın kapısını bütünüyle bize açıver."* Bu duanın üzerine taş mağaranın ağzından tamamen uzaklaşır ve mağaradan kurtulurlar. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No; 897, 971; Müslim, Zikir ve Dua, 100; Buhârî, Muzâraa,11)

Üç kişinin başına gelen bu olay, günümüzde olsa, bu kişilerin yanlarında cep telefonu bulunsa ve çekse, bulundukları yeri de bilseler, yakınlarına telefon edip

kendilerini kurtarmalarını isteyebilirler. Olayın kahramanları için o gün böyle bir imkân yoktur. Şiddetli yağmur yağdığı için iz sürmek suretiyle kendilerine ulaşma imkânı da kalmamıştır. Bedensel güçleri ile kurtulmaları da mümkün değildir. Allah'ın yardımından başka çareleri kalmamıştır. Allah'a dua etmeye karar verirler. Dualarının kabul olması için Allah rızası için yaptıkları bir ameli, işi veya sırf Allah korkusu ile terk ettikleri bir fiili vesile ederek dua ederler.

Her üç fiil de kul hakkı ile ilgilidir. Birinci, anne-babasına hizmeti her şeyin üstünde tutmakta, bunu herhangi bir dünyevî çıkar için değil Allah rızası için yapmaktadır. İkincisi çok arzu ettiği bir isteğine kavuşur, son anda Allah'a olan saygı ve korkusu ağır basar, bir haramı bu yüzden terk eder. Üçüncüsü çalıştırdığı bir işçinin emeğini zayi etmez, değerlendirir, çoğaltır ve hak sahibine verir. Her üç davranış da takdire değer niteliktedir, Allah'a iman ve ahlâk ön plana çıkartılmış, nefse yenik düşülmemiştir. Bu asil davranışlar vesile edilerek dua edilmiş, Allah da kabul etmiştir.

Biz bu hadisten, kabul olmasını istediğimiz bir duada sırf Allah için yaptığımız amelleri vesile ederek dua edebileceğimizi öğreniyoruz. Allah'ın güzel isimleri ve böyle sâlih ameller vesile edilebilir; ancak türbelere, çalılara bez bağlamak, mum yakmak, adakta bulunmak ve benzeri davranışlar dînen doğru olmadığı gibi bir faydası da olmaz, hatta bu tür davranışlar, inanca bile zarar verebilir.

Hâkim'in *Müstedrek* adlı eserinde Peygamberimizin duada vesile edilebileceği ile ilgili şöyle bir rivayet vardır:

Görme özürlü biri gelip Peygamberimizden iyileşmesi için kendisine dua etmesini ister. Peygamberimiz, bu kimseye güzelce bir abdest almasını ve iki rekat namaz kılmasını ve şöyle dua etmesini emreder:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ يَا مُحَمَّدُ إِنِّى أَتَوَجَّهُ بِكَ إِلَى رَبِّكَ فِى حَاجَتِى
هٰذِهِ فَتَقْضِيهَا لِى اَللّٰهُمَّ شَفِّعْهُ فِىَّ وَشَفِّعْنِى فِيهِ

"*Allah'ım! Senden* (bana şifa vermeni) *istiyorum, rahmet peygamberi olan elçin Muhammed (s.a.s.)'i vesile ederek Sana yöneliyorum. Ey Muhammed! Ben, şu ihtiyacımı gidermesi için seninle Rabbine yöneliyorum. Allah'ım! O'nu* (peygamberini) *bana şefaatçi kıl ve ihtiyacım konusunda onu bana şefaatçi eyle.*" (Hâkim, De'avât, No: 1909, 1929-1930, I, 519, 526)

Bu hadiste, Peygamberden bir şey istenmiyor, istekler doğrudan Allah'a arz ediliyor, sadece Allah'ın en sevgili kulu ve son peygamberi olan Hz. Muhammed (s.a.s.), duanın kabulü için vesile ediliyor. Konu ile ilgili üç rivayetten ikisinde, Peygamberimizden bu duayı öğrenen kişinin dua ettiği ve iyileştiği bildirilmektedir. (Hâkim, De'avât, No: 1929-1930, I, 526)

15. Dua Sonunda "Âmin", "Duamı Kabul Et" Denilmeli, Hz. Peygambere Salât ü Selâm Getirilmeli ve Fâtiha Sûresi

Okunmalı

Dua bitiminde “âmin” ve

رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ

“*Ya Rabbi! Duamı kabul et*” (İbrâhim, 14/40) denilmeli, Peygamberimize salât ve selâm getirilmeli ve Kur’ân’ın ilk sûresi olan Fâtiha sûresi okunmalıdır.

إِذَا قَالَ أَحَدُكُمْ آمِينَ وَالْمَلَائِكَةُ فِى السَّمَاءِ آمِينَ فَوَافَقَ إِحْدَاهُمَا

الْأُخْرَى غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“*Biriniz ‘âmin’ dediği zaman gökteki bir melek de ‘âmin’ der. İkisinden biri diğerinin ‘âmin’ demesine denk gelirse geçmiş günahları bağışlanır*” (Hemmâm b. Münebbih, Sahîfetü Hemmâm, No: 10) anlamındaki hadis, dua sonunda “âmin” demenin önemini ortaya koymaktadır.

Fâtiha sûresinin ilk ayetlerinde yüce Allah’ın nitelikleri bildirildikten sonra dua ayetleri gelmektedir:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

“*Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla*”

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“*Hamd (her türlü övgü), âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur.*”

اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

“*O, rahmândır ve rahîmdir.*”

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

“*Din* (cezâ ve mükâfat) *gününün sâhibidir.*”

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

“(Yâ Rabbi!) *Ancak sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz*!”

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

“*Bizi doğru yola ilet.*”

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

"*Nimet verdiğin kimselerin yoluna. Kendilerine gazap edilmiş olanların ve sapmışların yoluna* değil."

Fâtiha sûresi, sevap bakımından en büyük sûredir. (Buhârî, Tefsîru'l-Kur'ân, 1, V, 146) Fâtiha'yı okuyan kimsenin duası kabul olur. Bir kutsî hadiste yüce Allah, şöyle buyurmuştur:

"Fâtiha'yı kendim ile kulum arasında ikiye böldüm: Yarısı benim, yarısı da kulumundur. Kulumun istediği hakkıdır, kendisine verilecektir."

Hadisin devamında Peygamberimiz şöyle demiştir:

"Bir kul, 'Elhamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn' dediği zaman yüce Allah; 'Kulum bana hamdetti' der.

Kul; "er-Rahmâni'r-Rahîm" dediğinde yüce Allah, 'Kulum beni övdü' der.

Kul, 'Mâliki yevmi'd-dîn" dediğinde, Allah, 'Kulum beni yüceltti, bana saygı gösterdi' der.

Kul, "İyyâke na'büdü ve iyyâke neste'în" dediği zaman Allah, 'Bu benim ile kulum arasındadır (ibadet eden kuluma, yardım etmek bana aittir). Kulumun istediği verilecektir' der.

Kul, "İhdina's-Sırâta'l-müstekîm, sırâta'l-lezîne en 'amte aleyhim ğayri'l-meğdûbi aleyhim ve la'd-dâllîn" dediği zaman Allah, 'Bu dilek kula aittir, istediği verilecektir' buyurur." (Müslim, Salât, 38)

Sonuç olarak; dua yaparken mübarek vakit ve yerler tercih edilmeli, abdest alıp kıbleye dönülmeli, eller semaya kaldırılmalı, eûzü ve besmele çekilmeli, Allah'a hamd ve Peygambere salât ü selâm getirilmeli ve günahlara tövbe ederek duaya başlanmalıdır. Dua eden kişi, konumuna uygun bir edep içinde olmalıdır. Sadece Allah'a dua edilmeli, duada meşru sınırlar aşılmamalı, meşru isteklerde bulunulmalı, kabûlü için acele edilmemeli, duanın kabul edileceği inancı taşınmalı, ihlâs ile ve yürekten, kısık bir sesle ve yalvararak dua edilmelidir. Duada anlamlı ve veciz sözler seçilmeli, yapmacık sözlerden kaçınılmalıdır. Dua sonunda Hz. Peygambere salât ve selâm getirilmeli ve eller yüzlere sürülmelidir. (İbn Mâce, Dua, 13)

Dua her zaman ve mekânda; her hâl ve şartta söz gelimi; yürürken, otururken ve yatarken yapılabilir. (Yûnus, 10/12) Nitekim bir ayette şöyle buyurulmuştur:

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي
خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ
فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

"*Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. 'Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, Seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru' derler.*" (Âl-i İmrân, 3/191)

Usul ve adabına uygun bir dua; sadece dil ve dudaklarla yapılmaktan ibaret

olmamalı, kalp ve rûh da duaya katılmalıdır. Eller, dil ve gönül hep birlikte Allah'a yönelmelidir. Dua esnasında korku ve ümit birlikte bulunmalı, candan ve yalvararak, ihlâs ve samimiyetle istenmelidir.

Dua gönülden, gizlice ve alçak sesle, günahlara pişmanlık duyularak, kıbleye yönelerek ve Allah'ın adıyla başlanarak yapılmalı, dua esnasında dinî şuur yoğunlaştırılmalı, kabulü için acele edilmemelidir. Duanın kabul edileceğine inanılarak ısrarla duaya devam edilmelidir. Ayrıca isteğini Allah'a arz etmeden önce Allah'a hamd-ü senâ, Peygamberimize de salât-ü selâm getirmelidir. Abdest alınmalı (Tirmizî, De'avât, 125), mümkünse kıbleye dönülmeli, dua cümleleri üç defa tekrar edilmelidir.

VI. DUANIN KABÛLÜ VE İNSAN HAYATINA ETKİSİ

A. DUANIN İNSAN HAYATINA TESİRİ

Dua; mü'minin kendini Allah'a yaklaştırmak için yaptığı bir çaba, psikolojik bir rahatlık, huzur ve mutluluk kaynağıdır.

Dua; mü'minin Rabbi ile irtibatını sağlar, Allah'a olan inancını ve güvenini pekiştirir, sıkıntılı ve darlık zamanlarında bir ümit ve sığınak olur, insanı yalnızlık hissinden kurtarır.

Dua; maddî hastalıklara zemin hazırlayan stres, sıkıntı ve dertleri yok eder, psikolojik ve ruhsal hastalıklara ilaç olur, maddî hastalıkların iyileşmesini hızlandırır.

Dua; insanı görünür görünmez kaza, bela ve musibetlerden korur, insanın hayır ve hasenat yapmasına vesile olur, alçak gönüllü olmasını sağlar, insana kulluğu hatırlatır ve onu yüce Allah'ın gazabından korur.

Dua; insanın yalnızlığını giderir, insana dert ortağı olur. İnsan ancak gücünün yettiği işleri yapabilir ve sıkıntıların üstesinden gelebilir, fakat gücünü aşan konularda zorlanır. Bu zorluk insana acziyetini, kulluğunu ve Rabbini hatırlatır, O'ndan yardım istemeye yöneltir.

Zorlukları yenme ve işlerde başarılı olmanın yolu duadan geçer. Pek çok insanın başarısının arkasında ağzı dualı insanların / anne-babanın hayır duası vardır. Birçok sıkıntı ve başarısızlığın arkasında zulüm ve mazlumun bedduası vardır.

Dünya nüfusunun yoğunluğuna rağmen birçok insan, yalnızlıktan şikayet eder. Fertler arasındaki iletişim zayıflığı, sevgi yetersizliği, komşuluk ve arkadaşlık bağlarının kaybolması sebebiyle insanlar, birbirlerine yabancılaşmıştır. "Ferdîleşme" olarak adlandırılan bu olgu, bireylerin hayata bakışlarını olumsuz etkiler. Böylece insan, kalabalıklar içinde yalnızlık çeken bir varlık konumuna düşer. Bu nedenlerle stres, gerilim, sıkıntı ve yalnızlığın sonucu "depresif" hasta sayısı her geçen gün artmaktadır. Endişe, güvensizlik, trafik sıkışıklığı, ulaşım zorluğu, iş hayatındaki rekabet, gelecek hakkındaki belirsizlik ve geçimsizlik gibi olgu ve kaygılar, kişinin ruh hâlini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tür bunalım ve çıkmaza giren bir kısım insanlar, olumsuz eylem ve davranışlara, sakinleştirici ve uyuşturucu maddelere yönelmektedir. İşte bu gibi durumlarda insandaki Allah ve ahiret inancı ön plana çıkar; sabır, irade, azim, çalışma, tevekkül ve dua gibi dinî değerler, insanları zorluklara karşı motive eder, psikolojik rahatlama sağlar, yalnızlık hissini ortadan kaldırır, manevî güç verir.

Dua; mü'minler için manevî bir sığınaktır, yardım, moral ve güç tazeleme kapısıdır. Bu itibarla dua, müslümanın hayatının ayrılmaz bir parçasıdır, gecesinde ve gündüzünde, evinde ve iş yerinde gönlü ve dili hep duadadır müslümanın. Duası kabul olan kullar arasına girebilirse insan, dünya ve ahiret mutluluğuna ermiş demektir.

Sahabeden Hz. Enes'in bildirdiğine göre; *"Dua eden mü'minin en az üç kazanımı olur: İstediği hemen verilir veya günahı bağışlanır veya sevabı ahirete bırakılır."*

(Abdürrazzâk, Dua, No: 19649) Peygamberimiz (s.a.s.) de şöyle buyurmuştur:

مَا مِنْ دَاعٍ يَدْعُو إِلَّا اسْتَجَابَ اللّٰهُ لَهُ دَعْوَتَهُ أَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِثْلَهَا

سُوءًا أَوْ حَطَّ مِنْ ذُنُوبِهِ بِقَدْرِهَا مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطْعِ رَحِمٍ

"*Dua eden bir mü'minin; günah olan bir şeyi istemedikçe veya akrabalık ilişkisini kesmek için dua etmedikçe, Allah ya onun duasını kabul eder veya ondan duası nispetinde bir kötülüğü uzaklaştırır veya onun duası kadar günahlarını siler.*" (Abdürrazzâk, Dua, 18650)

B. KABUL OLAN DUALAR

Mü'min, usul ve adabına uygun olarak dua ettiği zaman duası kabul olur ve bunun faydasını ve etkisini dünya ve ahirette görür. Yüce Allah, ayetlerde dua edenin duasını kabul edeceğini bildirmektedir:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

"*Kullarım, sana benden sorarlarsa* (onlara söyle): *Ben* (onlara) *yakınım. Dua eden, bana dua ettiği zaman onun duasına karşılık veririm. O hâlde onlar da bana karşılık versin* (benim çağrıma uysun)*lar, bana inansınlar ki, doğru yolu bulmuş olalar.*" (Bakara, 2/186)

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ

الْأَرْضِ أَإِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ

"*Yahut dua ettiği zaman darda kalmışa kim yetişiyor da kötülüğü* (onun üzerinden) *kaldırıyor ve sizi* (eskilerin yerine) *yeryüzünün sahipleri yapıyor? Allah ile beraber başka bir tanrı mı var? Ne de az düşünüyorsunuz*?" (Neml, 27/62)

Birinci ayette dua edenin duasının kabul edileceği, ikinci ayette ise darda ve sıkıntıda kalanın sıkıntısının giderileceği bildirilerek Allah'ın dualara icabet eden olduğuna işaret edilmektedir.

إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

"*Şüphesiz Rabbim duaları işitendir.*" (İbrâhim, 14/39)

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ

سَمِيعُ الدُّعَاءِ

“*Orada* (mihrapta) *Zekeriyyâ, Rabbine; ‘Rabbim, bana katından temiz bir nesil ver. Sen duayı işitensin’ diye dua etmişti.*” (Âl-i İmrân, 3/38)

فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ

“*O’ndan mağfiret dileyin, sonra O’na tövbe edin! Çünkü Rabbim yakındır, (duaları) kabul edendir*” (Hûd, 11/61) anlamındaki ayetlerde ise Allah’ın “karîb (kullarına yakın)”, “semî’u’d-dua (duaları işiten)” ve “mücîb (duaları kabul eden)” olduğu bildirilmektedir. Peygamberimiz (s.a.s.) de;

إِنَّ اللَّهَ حَيِيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي إِذَا رَفَعَ الرَّجُلُ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا

صِفْرًا خَائِبَتَيْنِ

“*Allah, hayâ sahibidir, çok kerimdir. Bir insan iki elini kaldırıp kendisine dua ettiği zaman, o kalkan iki eli boş çevirmekten hayâ eder*” (Tirmizî, De’avât,118; bk. İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 876; Hâkim, De’avât, I, 497) anlamındaki hadisi ile Allah’ın duaları kabul edeceğini beyan etmiştir.

Medineli müslümanlardan Ebû Ümâme adlı sahabîyi mescitte kederli bir şekilde otururken gören Resûlullah (s.a.s.), ona; *“Namaz vakti değil, niçin mescitte oturuyorsun?”* diye sorar. Sahâbî; *“Üzüntülerim ve borçlarım sebebiyle buradayım, ey Allah’ın Resûlü!”* diye cevap verir. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s.); *“Söylediğin zaman, Allah’ın üzüntünü ve borçlarını gidereceği bir dua öğreteyim mi sana?”* der. Sahâbî; *‘’Evet, öğret ey Allah’ın elçisi!”* karşılığını verir. Peygamberimiz (s.a.s.) de ona şu duayı öğretir ve akşam-sabah okumasını tavsiye eder:

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ

وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ

الرِّجَالِ قَالَ فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَذْهَبَ اللَّهُ هَمِّي وَقَضَى عَنِّي دَيْنِي

“*Allah’ım! Kederden ve hüzünden Sana sığınırım, acizlikten ve tembellikten Sana sığınırım, korkaklıktan ve cimrilikten Sana sığınırım, borç altında ezilmekten ve insanların kahrından Sana sığınırım.*”

Sahabî; “*Hz. Peygamberin öğrettiği duayı okudum; Allah da üzüntümü ve borçlarımı giderdi*’’ demiştir. (Ebû Davud, Salat, 367)

Sırf sözle yapılan bir dua ile çalışmadan borçlar nasıl ödenecek? Sahabîye öğretilen duanın cümleleri arasında; *“Acizlikten ve tembellikten Allah’a sığınırım, diye dua et*” sözünün bulunması bir mesajdır. Bu mesaj ile; “Ey Ebû Ümâme! Üzüntülerin ve üzüntülerine sebep olan borçların, mescitte de olsa, oturmakla ortadan kalkmaz, acizliği ve tembelliği bırak, çalış, bu konuda Allah’tan yardım iste, harekete geç, borçlarını ödemenin yollarını ara, mescitte oturup beklemekle

ne üzüntün, ne de borcun biter” demek istenmiştir.

Dua bir ibadet ve bir zikir olduğu için dua eden mutlaka ilâhî emre uymuş, itaat etmiş ve sevap kazanmış olur. Dünya ile ilgili isteklerini yüce Allah, kulun yararına göre hemen verebileceği gibi bir müddet sonra da verebilir veya duasının karşılığı ahirete bırakılmış olabilir. Dolayısıyla, dünya hayatına yönelik talepleri karşılanmayan kişi, duam kabul edilmedi, dememelidir. Peygamberimiz (s.a.s.); dua edene yüce Allah’ın isteğini ya dünyada hemen vereceğini veya ahirette vereceğini ya da istediği iyilik kadar kötülüğün giderileceğini bize haber vermiştir:

مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو اللهَ بِدُعَاءٍ إِلَّا اسْتُجِيبَ لَهُ فَإِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ
فِي الدُّنْيَا وَإِمَّا أَنْ يُدَّخَرَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ وَإِمَّا أَنْ يُكَفَّرَ عَنْهُ مِنْ
ذُنُوبِهِ بِقَدْرِ مَا دَعَا مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ أَوْ يَسْتَعْجِلْ
قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَكَيْفَ يَسْتَعْجِلُ؟ قَالَ يَقُولُ دَعَوْتُ رَبِّي فَمَا
اسْتَجَابَ لِي

“*Allah’a dua eden herhangi bir insan yoktur ki duası kabul edilmiş olmasın. Günah işlemediği, yakınları ile ilişkisini kesmediği ve isteğinde acele etmediği sürece Allah ona ya dünyada istediğini hemen verir veya isteğini ahirete bırakır ya da duası nispetinde günahlarını bağışlar.* Sahabe, *“Ey Allah’ın elçisi! Nasıl acele edilir?* diye sordular. Hz. Peygamber, *“Kulun, Rabbime dua ettim de duama icabet etmedi, demesidir*” buyurur. (Tirmizî, De’avât, 13; bk. Müslim, Dua, 92)

Aynı hadisin Hâkim’in *Müstedrek* adlı eserindeki rivayetinde; üçüncü şık;

أَوْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا

“*Ya da duası nispetinde ondan bir kötülüğü savar*” şeklindedir. (Hâkim, De’avât, I, 493)

Kabul olan duaları üç kısımda ele alabiliriz:

1. Bazı kimselerin yaptığı dualar,
2. Belirli zamanlarda yapılan dualar,
3. Belirli mekânlarda yapılan dualar.

1. Duası Kabul Olanlar

Kur’ân’da ve hadis-i şeriflerde duası kabul edilenlerden bize örnekler verilmiştir. Bunlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

a) Hz. Meryem’in Babası İmrân’ın Duası

İmrân, kızı Meryem için;

وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"*Onu* (Meryem'i) *ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden sana ısmarlıyorum / Senin korumanı diliyorum*" (Âl-i İmrân, 3/36) diye dua etmiştir.

Yüce Allah, İmrân'ın duasını kabul ettiğini şöyle bildirmektedir:

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا

"*Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu; onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi ve Zekeriyyâ da onun bakımını üstlendi.*" (Âl-i İmrân, 3/37)

b) Hz. Eyyûb Peygamberin Duası

Eyyûb (a.s)'ın, hastalığının iyileşmesi ve sıkıntısının giderilmesi için Allah'a şöyle dua ettiği bildirilmektedir:

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

"(Ey Peygamberim!) *Eyyûb'u da hatırla. Hani o Rabbine,'Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen merhametlilerin en merhametlisisin' diye yalvarmıştı.*" (Enbiya, 21/83)

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ

"*Kulumuz Eyyûb'u da an:* (O) *Rabbine 'Şeytan, bana bir yorgunluk ve azap dokundurdu' diye seslenmiş, dua etmişti.*" (Sâd, 38/41)

Yüce Allah, Eyyûb Peygamberin duası üzerine hastalığının iyileşmesi için,

اُرْكُضْ بِرِجْلِكَ هٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ

"*Ona ayağını* (yere) *vur, işte yıkanacak ve içilecek serin* (bir su)" (Sâd, 38/42) buyurmuş, Eyyûb (a.s.) ayağını yere vurmuş, çıkan su ile yıkanmış ve sudan içmiş, iç ve dış bütün hastalıklarından kurtulmuştur.

Yüce Allah, Eyyûb'un duasını kabul ettiğini şöyle bildirmektedir:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ

"*Biz de onun duasını kabul etmiş ve başına gelenleri kaldırmıştık. Katımızdan bir*

rahmet ve kulluk edenlere bir hatıra olmak üzere ona tekrar ailesini ve kaybettikleriyle bir mislini daha vermiştik." (Enbiyâ, 21/84)

c) Yûnus Peygamberin Duası

Yûnus peygamber, balığın karnında şöyle dua etmiştir:

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادٰى فِى
الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

"(Ey Peygamberim!) *Zünnûn'u* (balık karnına girmiş olan Matta oğlu Yûnus'u) *da an; zira* (o, kavmine) *kızarak* (yurdundan) *ayrılıp gitmişti, bizim kendisine güç yetiremeyeceğimizi,* (kavminin arasından çıkmakla kendisini kurtaracağını) *sanmıştı. Nihayet karanlıklar içinde* (kalıp); '(Ey Rabbim!) *Senden başka tanrı yoktur. Senin şânın yücedir, ben zâlimlerden oldum*!' *diye yalvardı.*" (Enbiyâ, 21/87)

Yüce Allah, Yûnus Peygamberin duasını kabul ettiğini şöyle bildirmektedir:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِى الْمُؤْمِنِينَ

"*Biz de onun duasını kabul ettik ve onu tasadan kurtardık. İşte biz, mü'minleri böyle kurtarırız.*" (Enbiyâ, 21/88)

Bu ayetlerde Allah, bedensel ve zihinsel her türlü hastalıktan kurtulmak için tedavi yollarına başvurulması gerektiğini, şifayı verenin Allah olduğunu vurgulamaktadır.

Peygamberimiz (s.a.s.), Yûnus Peygamberin duası ile ilgili olarak;

دَعْوَةُ ذِى النُّونِ إِذْ دَعَا وَهُوَ فِى بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَانَكَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَإِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ
فِى شَىْءٍ قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللّٰهُ لَهُ

"*Balık sahibi* (Yûnus peygamberin), *balığın karnında yaptığı duası; 'lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlimîn* (Ya Rabbî!) *Senden başka ilâh yoktur, seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, gerçekten ben zâlimlerden oldum)' şeklinde idi. Bu sözlerle dua eden herhangi bir Müslüman yoktur ki Allah onun duasını kabul etmiş olmasın*" buyurmuştur. (Tirmizî, De'avât, 85; bk. Hâkim, De'avât, I, 505)

ç) Zekeriya Peygamberin Duası

Zekeriya (a.s.), Allah'a dua edip kendisine çocuk ihsan etmesini istemişti:

وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادٰى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِى فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

“(Ey Peygamberim!) *Zekeriyya’yı da* (an). *O, Rabbine; ‘Rabbim! Beni tek* (yalnız başıma çocuksuz) *bırakma. Sen, vârislerin en hayırlısısın* (her şeyim sana kalacaktır)*’ diye dua etmişti.*” (Enbiyâ, 21/89)

Yüce Allah, Zekeriya Peygamberin duasını kabul ettiğini şöyle bildirmektedir:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا

يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

“*Onun duasını da kabul buyurduk ve ona Yahyâ’yı armağan ettik. Eşini de kendisi için ıslah ettik (çocuk doğurmağa elverişli bir hâle getirdik). Gerçekten onlar hayır işlere koşarlar, umarak ve korkarak bize dua ederlerdi ve bize derin saygı gösterirlerdi.*” (Enbiyâ, 21/90)

d) Süleyman Peygamberin Duası

Süleyman (a.s.), yüce Allah’tan mülk istemiştir:

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ

أَنْتَ الْوَهَّابُ

“*O, ‘Rabbim! Beni affet, bana, benden sonra hiç kimseye nasip olmayan bir mülk* (hükümdarlık) *ver. Çünkü Sen, çok lütufkârsın’, diye dua etti!*” (Sâd, 38/35)

Yüce Allah, onun bu duasını kabul etmiştir:

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ وَالشَّيَاطِينَ

كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ

“*Bunun üzerine Biz de, istediği yere onun buyruğu ile kolayca giden rüzgârı, bina kuran ve dalgıçlık yapan şeytanları, demir halkalarla bağlı diğerlerini onun buyruğu altına verdik.*” (Sâd, 38/35–38)

Zikrettiğimiz bu beş örnekte, insanlara önder ve rehber olarak gönderilen peygamberlerin çeşitli konularda dua ettikleri ve dualarının kabul edildiği ve bunun bir öğüt olduğu bildirilerek mü’minlere yol gösterilmektedir.

Peygamberler gibi ihlâs ile usul ve şartlarına uygun olarak dua eden mü’minlerin duaları da kabul olur. Özellikle bazı zamanlarda, konumları ve durumları sebebiyle bir kısım insanların dualarının kabul olacağını Peygamberimiz bize bildirmiştir. Bunların bir kısmını şöyle özetleyebiliriz:

e) Oruçlu Kimsenin, Âdil Devlet Başkanının ve Mazlumun Duası

ثَلَاثَةٌ لَا تُرَدُّ دَعْوَتُهُمْ اَلصَّائِمُ حَتَّى يُفْطِرَ وَالْإِمَامُ الْعَادِلُ وَدَعْوَةُ
الْمَظْلُومِ يَرْفَعُهَا اللهُ فَوْقَ الْغَمَامِ وَيَفْتَحُ لَهَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ وَيَقُولُ
الرَّبُّ وَعِزَّتِي لَأَنْصُرَنَّكَ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ

"*Üç kimsenin duası reddedilmez: İftar edinceye kadar oruçlu kimsenin, âdil devlet başkanının ve mazlumun duası. Allah, mazlumun duasını bulutların üzerine kaldırır ve o dua için sema kapılarını açar ve 'İzzetime yemin ederim ki belli bir süre de olsa mutlaka sana yardım edeceğim' buyurur.*" (Tirmizî, De'avât, 115,129; İbn Mâce, Siyâm, 48; bk. İbn Hıbbân, Ed'ıye, 17, No:17228)

Oruç, riya karışmayan bir ibadettir. Oruç tutan sırf Allah için tutmuştur. Dolayısıyla Allah oruç tutanın duasını kabul eder. Devlet başkanı/yönetici olup da yönetilenlere ve halka adaletli davranabilmek bir meziyettir, dürüstlüktür. Allah, bu kimselerin dualarını kabul edeceğini bildirerek adaletin önemine vurgu yapmıştır. Mazlum ise zarara uğramış, kalbi kırılmıştır, dolayısıyla zalime içtenlikle dua etmiştir. Allah, zalimin değil mazlumun yanındadır. Dolayısıyla mazlumun duasını kabul eder ve zalimden onun intikamını alır.

f) Misafirin ve Anne-Babanın Çocuklarına Duası

ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْوَالِدِ وَدَعْوَةُ
الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ

"*Hiç şek ve şüphe yok ki üç kimsenin yaptığı dua kabul edilir: Anne-babanın çocuklarına yaptığı dua, misafirin duası ve zulme uğramış kimsenin duası.*" (Ebû Davud, Salât, 364; Tirmizî, De'avât, 48; bk. Heysemî, Ed'ıye, 17, No:17229)

Dinimiz misafire ibadetlerde birtakım kolaylıklar tanımıştır. Meselâ isterse Ramazan orucunu -daha sonra kaza etmek şartıyla- tutmayabilir, dört rekatlı namazları iki rekat olarak kılar, mestlerin üzerine yetmiş iki saat mesh edebilir. Bu kolaylıklar, misafire verilen değeri ifade eder. Duasının kabulü de bu sebepledir.

Anne-baba, çocukların hayata gelme sebebidir. Çocukları her türlü zahmete katlanıp büyütmüşlerdir. Üzerlerinde hakları çoktur. Bu itibarla çocukları hakkında yaptıkları dua reddedilmez.

g) Mü'minlerin Yüzlerine ve Gıyaplarında Birbirlerine Yaptıkları Dua

Peygamberimiz (s.a.s.), bir mü'minin, bir mü'min kardeşinin gıyabında yaptığı duanın en süratli kabul edilen dua olduğunu şu hadislerinde bildirmiştir:

إِنَّ أَسْرَعَ الدُّعَاءِ إِجَابَةً دَعْوَةُ غَائِبٍ لِغَائِبٍ

“*Hiç şüphesiz en süratli kabul edilen dua, bir mü’minin bir mü’mine gıyabında yaptığı duadır.*” (Ebû Davud, Salât, 364; Buhârî, Edebü’l-Müfred, No:623)

دَعْوَتَانِ لَيْسَ بَيْنَهُمَا وَ بَيْنَ اللّٰهِ حِجَابٌ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ وَ دَعْوَةُ

الْمَرْءِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ

“*İki dua vardır ki bu dualar ile Allah arasında perde yoktur. Mazlumun duası, kişinin müslüman kardeşinin gıyabında yaptığı dua.*” (Heysemî, Ed’ıye, 17, No:17231)

إِذَا دَعَا الرَّجُلُ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ آمِينَ
وَلَكَ بِمِثْلٍ

“*Bir kimse kardeşinin gıyabında dua ettiği zaman melekler, ‘âmin, aynısı sana da verilsin’ diye dua ederler.*” (Ebû Davud, Salât, 362)

مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ الْتَقَيَا فَأَخَذَ أَحَدُهُمَا بِيَدِ صَاحِبِهِ إِلَّا كَانَ حَقٌّ

عَلَى اللّٰهِ أَنْ يُجِيبَ دُعَائَهُمَا وَلَا يَرُدَّ أَيْدِيَهُمَا حَتَّى يَغْفِرَ لَهُمَا

“*Birbirleriyle karşılaşıp tokalaşan iki Müslüman yoktur ki Allah dualarını kabul etmiş, ellerini bırakmadan onları bağışlamış olmasın.*” (Ebû Ya’lâ, Zikir ve Dua, No: 4139)

إِنَّمَا يَنْصُرُ اللّٰهُ الْمُسْلِمِينَ بِدُعَاءِ الْمُسْتَضْعَفِينَ

“*Allah, Müslümanlara zayıfların duası sebebiyle yardım eder.*” (Taberânî, No: 4160)

Bu hadisler, mü’minlerin birbirlerinin yüzlerine ve gıyaplarında dua etmelerini hem teşvik etmekte, hem de bu duaların kabul edileceğini bildirmektedir.

ğ) İsm-i A’zâm İle Yapılan Dua

“***İsm-i a’zâm***”, en yüce isim, demektir. Hadis kitaplarında ism-i a’zâm ile ilgili farklı isimler zikredilmiştir. Bunlardan iki rivayet şöyledir:

Sahabeden Enes b. Malik (r.a.) diyor ki; Hz. Peygamber (s.a.s.), bir gün camiye girdi. Bir sahâbî namaz kılıyordu. Bu sahâbî namazdan sonra dua etmeye başladı ve duasında şöyle diyordu:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ

السَّمٰوَاتِ وَ الْأَرْضِ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ

“*Allah’ım! Her türlü övgü sana mahsustur. Senden başka ilâh yoktur.* (Sen), *mennânsın/çok nimet verensin, gökleri ve yeri yokken var edensin, celâl ve ikram*

sahibisin, ey yaşayan, diri, canlı, ölümsüz, ezelî ve ebedî olan; zatı ile kaim olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olan, uykusu ve uyuklaması olmayan, varlıkları yöneten, koruyan ve ihtiyaçlarını üstlenen Allah'ım! *cümleleri ile sana dua ediyor, senden talepte bulunuyorum."*

Bu duayı işiten Peygamberimiz (s.a.s.);

لَقَدْ دَعَا بِاسْمِ اللّٰهِ الْاَعْظَمِ الَّذِى اِذَا دُعِىَ بِهٖ اَجَابَ وَاِذَا سُئِلَ بِهٖ
اَعْطَى

"*Bu kimse, Allah'ın ism-i a'zâm'ı ile dua etti ki ism-i a'zâm ile dua edildiğinde Allah bu duayı kabul eder ve bu isimle istenince Allah verir*" (Hâkim, De'avât, I, 504; Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No:1124) buyurdu.

Enes bin Malik anlatıyor. Hz. Peygamber bir adamın**;**

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْاَلُكَ بِاَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَااِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ
السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضِ ذُو الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ اَسْاَلُكَ الْجَنَّةَ وَ اَعُوذُ بِكَ
مِنَ النَّارِ

"Allah'ım! 'Hamd sana mahsustur, Senden başka ilâh yoktur, sadece Sen varsın, Sen mennânsın, gökleri ve yeri yaratansın, celal ve ikram sahibisin, isim ve niteliklerin ile istiyorum. Senden cenneti istiyorum ve cehennemden sana sığınıyorum" diye dua ettiğini duydu ve;

لَقَدْ يَدْعُو اللّٰهَ بِاسْمِهِ الْاَعْظَمِ الَّذِى اِذَا دُعِىَ بِهٖ وَاِذَا سُئِلَ بِهٖ اَعْطَى
اَجَابَ

"*Bu adam Allah'tan, O'nun yüce ismiyle istedi ki Allah'a ism-i azamı ile dua edildiği zaman kabul eder, bu isim ile istenildiği zaman verir*" buyurdu. (Hâkim, De'avât, I, 504; İbn Mâce, Dua, 9)

Hadislerde Allah'ın ism-i a'zâmı olarak birden çok isim zikredilmiştir. Bu isimlerin başında lafza-i celal; sonra Rahman, Rahîm, Rab, Mennân, Ehad, Samed, Hayy, Kayyûm, Mâlikü'l-mülk, Bedî'u's-semâvâti ve'l-erd, Zû'l-celâli ve'l-ikram, lâ ilâhe illallah, lâ ilâhe illâ ente isimleri gelmektedir. (bk. Müslim, Salâtü'l-müsâfirîn, 258; Tirmizî, De'avât, 65; İbn Mâce, Dua, 9; Dârimî, Fedâilü'l-Kur'ân, 14; Ahmed, III, 120; VI, 461)

h) Hac ve Umre Yapanların Duası

اَلْحُجَّاجُ وَالْعُمَّارُ وَفْدُ اللّٰهِ اِنْ دَعَوْهُ اَجَابَهُمْ وَاِنِ اسْتَغْفَرُوهُ
غَفَرَ لَهُمْ

"*Hacılar ve umre yapanlar Allah'ın (evininin) ziyaretçileridir/elçileridir. Kendisine dua ederlerse dualarına icabet eder, O'ndan bağışlanma dilerlerse onları bağışlar.*" (İbn Mâce, Menâsik, 5)

مَنْ حَجَّ هٰذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

"*Kim Allah için hacceder de* (Allah'ın rızâsına uymayan) *kötü söz ve davranışlardan ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsa,* (kul hakkı hariç) *annesinin onu doğurduğu günkü gibi* (günahlarından arınmış olarak hacdan) *döner*." (Buhârî, Hac, 4; Nesâî, Menâsikü'l-Hac, 4; Müslim, Hac, 438; İbn Mâce, Menâsik, 1)

Bu hadislerde Peygamberimiz (s.a.s.), Allah'ın, hac ve umre yapan kimselerin dualarını kabul edeceğini bildirmektedir. Hac ve umre; meşakkatli bir ibadettir, sıcak, izdiham ve kalabalıkta sırf Allah için sıkıntılara katlanmak samimiyetin gereğidir. Ayrıca hac ve umre yapanlar, Mescid-i Haram, Kâbe, Mina, Müzdelife ve Arafat gibi kutsal mekânlarda dua ederler, Allah da onların duasını kabul eder.

i) Allah Yolunda Cihat Eden Gazilerin Duası

اَلْغَازِى فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَالْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ وَفْدُ اللّٰهِ دَعَاهُمْ فَاَجَابُوهُ

وَسَاَلُوهُ فَاَعْطَاهُمْ

"*Allah yolunda cihat eden gaziler, hac ve umre yapanlar Allah'ın elçileridir. Kendisine dua ederlerse dualarına icabet eder, O'ndan bir şey isterlerse onlara verir.*" (İbn Mâce, Menasik, 5)

Dini mübîni İslâm için cihad eden, Allah için beden ve mal varlığını ortaya koyan, gerektiğinde uykusuz ve aç kalan, düşmanla çarpışan müslüman, bu konumda dua ettiği zaman Allah duasını kabul eder.

Her müslümanın kabul olan bir duası vardır. Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

وَاِنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ دَعْوَةً يَدْعُو بِهَا فَيُسْتَجَابُ لَهُ

"*Her müslümanın kabul olan bir duası vardır.*" (Heysemî, Ed'ıye, 10, No: 17215)

2. Belirli Zamanlarda Yapılan Dualar

Müslüman, her zaman dua yapabilir, ancak bazı ay, gün ve gecelerde meselâ üç aylarda, özellikle Ramazan aylarında, Kadir, Berat, Mirac, Regaip, Cuma ve bayram gecelerinde, seher vakitlerinde, secde hâlinde, ezan ile kamet arasında, namazdan sonra yapılan duaların kabul olacağı ile ilgili hadisler vardır. Duaların kabul olacağı zamanları şöyle özetleyebiliriz:

a) Üç Aylarda Yapılan Dualar

Üç aylar, Recep, Şaban ve Ramazan aylarıdır. Recep ve Şaban; içinde bin aydan hayırlı olan Kadir gecesinin bulunduğu, Kur'ân'ın indiği ve İslâm'ın beş temel esasından biri olan oruç ibadetinin tutulduğu, rahmet ve mağfiret ayı olan Ramazan ayına hazırlık aylarıdır. Peygamberimiz (s.a.s.), bu aylarda diğer aylara nispetle daha çok oruç tutmuş, bazen Şaban ayının tamamını oruçla geçirmiş (Tirmizî, Savm, 36) ve

إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى سَمَاءِ
الدُّنْيَا فَيَغْفِرُ لِأَكْثَرَ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ غَنَمِ كَلْبٍ

"*Yüce Allah, Şaban ayının yarısı olduğunda dünya semasına iner ve Kelp kabilesinin koyunlarının tüylerinin sayısından çok kimsenin günahını bağışlar*" (Tirmizî, Savm, 38) buyurmuştur.

Yüce Allah'ın dünya semasına inmesi, mecazî anlamda olup duaları kabul etmesi ve günahları bağışlamasından, Kelp kabilesinin koyunlarının tüyleri ifadesi de çokluktan kinayedir. Hadis, Allah'ın Şaban ayında mü'minlerin tövbe ve dualarını kabul ettiğini ifade etmektedir.

Ramazan ayı ise rahmet ve mağfiret ayıdır, oruç ayıdır, Kur'ân ayıdır, sosyal yardımlaşma ve dayanışma ayıdır. Bu ayda dinî duygular yükselir, Allah'a yönelişler artar ve yapılan dualar kabul olur.

b) İftar Vaktinde Yapılan Dualar

Peygamberimiz (s.a.s.);

إِنَّ لِلصَّائِمِ عِنْدَ فِطْرِهِ لَدَعْوَةً مَا تُرَدُّ

"*Oruçlunun orucunu açarken yapacağı dua reddedilmez.*" (İbn Mâce, Siyâm, 48)

Hadiste, ihlas ile yerine getirilen bir ibadetin sona erme zamanında, kulun yaptığı duanın kabul edileceği müjdelenmekte ve dolayısıyla oruç açarken dua edilmesi teşvik edilmektedir. Sahabeden Abdullah ibn Amr, iftar vaktinde şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي

"*Allah'ım! Ben Senden her şeyi kuşatan rahmetin sebebiyle beni bağışlamanı diliyorum.*" (İbn Mâce, Siyâm, 48)

c) Cuma Günü ve Gecelerinde Yapılan Dualar

فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي
يَسْأَلُ اللهَ خَيْرًا إِلَّا أَعْطَاهُ

"*Cuma gününde bir saat vardır ki Müslüman o saatte namazda Allah'tan bir hayır isterse, Allah ona istediğini verir*" (Buhârî, De'avât, 61) anlamındaki hadis bunu ifade etmektedir.

Peygamberimiz (s.a.s.), Hz. Ali'ye buyurmuştur ki;

إِذَا كَانَ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَقُومَ فِى ثُلُثِ اللَّيْلِ الْآخِرِ

فَإِنَّهَا سَاعَةٌ مَشْهُودَةٌ وَالدُّعَاءُ فِيهَا مُسْتَجَابٌ

"*Cuma gecesi olduğu zaman gecenin son üçte birinde kalkabilirsen* (kalk ve dua et). *Çünkü o vakit,* (meleklerin) *şahit olduğu bir zaman dilimidir. Bu vakitte yapılan dua kabul olur.*" (Ebû Davûd, Dua, 115)

Peygamberimiz (s.a.s.);

إِنَّ مِنْ اَفْضَلِ يَوْمِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

"*En faziletli günlerden biri de Cuma günüdür*" buyurmuş ve bu günde kendisine çok salât ü selâm getirilmesini istemiştir. (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 910)

ç) Arefe Günü Yapılan Dualar

Peygamberimiz (s.a.s.),

خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ

"*En hayırlı / kabulü şayan olan dua, Arefe günü yapılan duadır*" buyurmuştur. (Tirmizî, Dua, 8; Malik, Dua, No: 500)

d) Gece Vakti Yapılan Dualar

Şu hadisler gece vakti yapılan duaların kabul olacağını ifade etmektedir:

إِنَّ فِى اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللّٰهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ

الدُّنْيَا أَوِ الْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَذٰلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ

"*Gecede bir an vardır ki, kişi ona rastlar da dünya ve ahiret için bir şey dilerse, şüphesiz Allah dileğini yerine getirir. Bu an, her gecede vardır.*" (Müslim, Salâtü'l-Müsâfirîn, 166)

يَتَنَزَّلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ

يَبْقِى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِى فَأَسْتَجِيبُ لَهُ مَنْ

يَسْأَلُنِى فَأُعْطِيهِ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِى فَأَغْفِرُ لَهُ

“*Yüce Rabbimiz her gece yakın semaya iner, gecenin son üçte biri kalıncaya kadar kalır ve; ‘Kim bana dua ederse ona icabet ederim, kim benden bir şey isterse ona isteğini veririm, kim benden af ve bağış dilerse onu bağışlarım’ der.*” (Buhârî, De’avât, 13; İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 919–922)

Bu hadisin başka bir varyantında, bu durumun, gecenin yarısı veya üçte birinden sabah oluncaya kadar devam ettiği bildirilmektedir. (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 919, 921)

Yüce Allah’ın gece dünya semasına inmesi mecazî anlamda olup bu vakitlerde duanın kabul olacağını ifade eder. Zira Allah, zaman ve mekândan münezzehtir.

مَنْ تَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ

وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلهِ وَلاَ

إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ ثُمَّ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي

أَوْ قَالَ ثُمَّ دَعَا أُسْتُجِيبَ لَهُ فَإِنْ عَزَمَ وَتَوَضَّأَ ثُمَّ صَلَّى قُبِلَتْ صَلاَتُهُ

“*Kim gece uyanınca, ‘Allah’tan başka ilâh yoktur, bir tek O vardır, O’nun ortağı yoktur, mülk O’nundur, hamd O’na mahsustur, O’nun her şeye gücü yeter. Allah’ı noksan sıfatlardan tenzih ederim, her türlü övgü Allah’a mahsustur, Allah’tan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür, güç ve kuvvet ancak Allah ile vardır’ der, sonra ‘Rabbim! Beni bağışla’ diye dua ederse -veya sonra dua eder, buyurdu- duası kabul olur. Eğer azmedip abdest alıp namaz kılarsa namazı kabul olur.*” (Tirmizî, De’avât, 26)

Peygamberimiz, gece vakti yapılan duanın daha faziletli olduğunu bildirmiştir:

اَللَّيْلُ الْآخِرُ الدُّعَاءُ فِيهِ أَفْضَلُ وَأَرْجَى

“*Gecenin sonunda yapılan dua daha faziletlidir ve kabul edilmesi daha çok umulur.*” (Tirmizî, De’avât, 80)

يُنَادِي مُنَادٍ كُلَّ لَيْلَةٍ هَلْ مِنْ دَاعٍ فَيُسْتَجَابُ لَهُ هَلْ مِنْ سَائِلٍ

فَيُعْطَى لَهُ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَيُغْفَرُ لَهُ

“*Her gece bir münadi şöyle seslenir? Dua eden yok mu? Onun duası kabul olur. İsteyen yok mu? İstediği verilir. Af ve mağfiret dileyen yok mu? Günahı bağışlanır.*” (Heysemî, Ed’ıye, 25, No: 17244)

Akşamdan sabah namazı vaktine kadar gece yapılan duaların kabul olacağı ile ilgili rivayetler vardır. (Heysemî, Ed’ıye, 25, No: 17243-17253)

Gecenin yarısında ve üçte ikisinde yapılan dualar daha çok kabul olur. (Heysemî, Ed’ıye, 25, No: 17252)

Gece yapılan dualar samimiyetle ve gönülden yapıldığı için icabete mazhar olur.

e) Ezan Okunduğu ve Kamet Getirildiği Zaman Yapılan Dualar

إِذَا نُودِيَ لِلصَّلٰوةِ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَ اسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ

"*Namaz için ezan okunduğu zaman sema kapıları açılır ve yapılan dualar kabul olur.*" (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, No: 4072)

إِذَا كَانَ عِنْدَ الْأَذَانِ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ وَإِذَا كَانَ عِنْدَ الْإِقَامَةِ لاَ تُرَدُّ دَعْوَةٌ

"*Ezan okunduğunda, sema kapıları açılır ve dualar kabul edilir. Kamet getirildiğinde dua reddedilmez.*" (İbn Ebî Şeybe, Dua, 17, No: 29239)

f) Ezan İle Kamet Arasında Yapılan Dualar

Peygamberimiz (s.a.s.);

اَلدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ قَالُوا فَمَاذَا نَقُولُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالُوا سَلُوا اللّٰهَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

"*Ezan ile kamet arasında yapılan dua reddedilmez*" buyurdu. Bunun üzerine sahabe; *"Ey Allah'ın elçisi! Ne dua edelim?"* diye sordular. Hz. Peygamber (s.a.s.), "*Allah'tan dünya ve ahirette âfiyet / sağlık isteyiniz*" buyurdu. (Tirmizî, De'avât, 129; bk. Ebû Davud, Salât, 35)

g) Namazda, Secde Hâlinde ve Farz Namazların Akabinde Yapılan Dualar

Peygamberimiz (s.a.s.);

أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ

"*Kulun Rabbine en yakın olduğu an, secdede bulunduğu andır. O hâlde secde hâlinde bolca dua ediniz.*" buyurmuştur. (Müslim, Salât, 215; Ebû Davud, Salât, 152)

قِيلَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ وَدُبُرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ

"Hangi dua kabul edilmeye daha yakındır?" diye sorulan bir soruya Hz. Peygamber; *"Gecenin ikinci yarısında yapılan dua ile farz namazların ardından yapılan dua"* diye cevap vermiştir. (Tirmizî, De'avât, 80)

ğ) Yağmur Yağarken ve Kâbe'yi Görünce Yapılan Dua

تُفْتَحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَ يُسْتَجَابُ الدُّعَاءُ فِى أَرْبَعَةِ مَوَاطِنَ عِنْدَ الْتِقَاءِ الصُّفُوفِ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَ عِنْدَ نُزُولِ الْغَيْثِ وَ عِنْدَ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ وَ عِنْدَ رُؤْيَةِ الْكَعْبَةِ

"*Dört yerde sema kapıları açılır ve dualar kabul olur: Allah yolunda savaşmak üzere saf tutulduğunda, yağmur yağarken, namaz kılarken ve Kâbe'yi görünce.*" (Heysemî, Ed'ıye, 25, No: 17253)

h) Yûnus Peygamberin Duası İle Yapılan Dualar

Peygamberimiz (s.a.s.), Yûnus peygamberin balığın karnında yaptığı dua ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

دَعْوَةُ ذِى النُّونِ إِذْ دَعَا وَهُوَ فِى بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ إِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا مُسْلِمٌ فِى شَىْءٍ قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللّٰهُ لَهُ بِهَا

"*Balık sahibi* (Yûnus')*un, balığın karnındaki duası;* lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlimîn *(Allah'ım! Senden başka ilâh yoktur, Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, gerçekten ben zalimlerden oldum.) Bu dua ile dua eden hiçbir müslüman yoktur ki Allah onun isteğini bu dua sebebiyle kabul etmiş olmasın.*" (Hâkim, De'avât, No: 1862–1863)

أَلَا أُخْبِرُكُم بِشَىْءٍ إِذَا نَزَلَ رَجُلًا مِنكُمْ كَرْبٌ أَوْ بَلَاءٌ مِنْ بَلَايَا الدُّنْيَا دَعَا بِهِ يُفَرَّجُ عَنْهُ فَقِيلَ لَهُ بَلَى فَقَالَ دُعَاءُ ذِى النُّونِ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

"(Hz. Peygamber, ashabına) '*Size bir şey haber vereyim mi? Sizden birine bir sıkıntı veya dünya musibetlerinden bir musibet isabet ettiği zaman, bu dua ile dua ettiği zaman o sıkıntı ve imtihan ondan giderilir.'* (demiş) kendisine *'evet haber ver'* denilmiş, bunun üzerine; *'Balık sahibi Yûnus'un; Lâ ilâhe illâ ente sübhâne innî küntü mine'z-zâlimîn (Allah'ım! Senden başka ilâh yoktur, Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum,* şeklinde yaptığı duadır, buyurmuştur." (Hâkim, De'avât, No: 1864)

3. Belirli Mekânlarda Yapılan Dualar

Evde, caddede, sokakta, iş yerinde, tarlada, kısaca tuvalet gibi ibadete elverişli olmayan yerler ile kumarhane ve meyhane gibi günah işlenen mekânların dışında her yerde dua edilebilir. Bununla birlikte cami ve Kâbe gibi ibadet yerlerinde, Arafat ve Müzdelife gibi mübarek mekânlarda yapılan dualar daha faziletlidir. Meselâ Peygamber Efendimiz; Medine'deki Mescid-i Nebevî'de kılınan bir rekat namazın, Mescid-i Haram dışındaki diğer mescitlerde kılınan bin rekat namaza denk olduğunu (Nesâî, Mesâcid, 4), Mescid-i Haram'da kılınan namazın ise diğer mescitlerde kılınan namazlardan yüz bin kat daha fazla sevap olduğunu (İbn Mâce, Salât, 195) bildirmiştir. Dua da bir ibadet olduğuna göre Mescid-i Haram'da ve Mescid-i Nebevî'de yapılan dualar da daha faziletli ve makbul olur.

C. KABUL OLMAYAN DUALAR

Usul ve adabına riayet ederek mü'minlerin yaptıkları dualar kabul olur. Mü'min olmayan insanların yaptığı ile usul ve adabına uymadan yapılan dualar kabul olmaz. Kabul olmayan duaları şöyle sıralayabiliriz:

1. Kâfirlerin Duası Kabul Olmaz

İmansız insanların duaları kabul olmaz, çünkü dua bir ibadettir, ibadetlerin kabul olması için iman şarttır. (Mâide, 5/5; Beyyine, 98/5) İman olmadan yapılan ibadetler boşa gider, dolayısıyla dualar da boşa gider, kabul olmaz. Bu husus Kur'ân'da şöyle ifade edilmektedir:

وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ

"*Kâfirlerin duası daima boşa çıkar.*" (Râ'd, 13/14; Mü'min, 40/50)

2. Gafletle Yapılan Dualar Kabul Olmaz

Kabul olması için duanın şuurlu olarak yapılması gerekir. Çünkü dua bir ibadettir, ibadetler ancak bilinçli olarak ve samimiyetle yapılırsa kabul olur. Şuursuzca ve gafletle yapılan dualar boşa gider. Şu hadis, gaflet ile yapılan duaların kabul olmayacağını beyan etmektedir:

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ لاَ يَسْتَجِيبُ دُعَاءً مِنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لاَهٍ

"*Biliniz ki, Allah gafil bir kalpten gelen duayı kabul etmez.*" (Tirmîzî, De'avât, 66; bk. Hâkim, De'avât, No: 1817, I, 493)

3. Allah'a İsyan Hâlinde Yapılan Dualar Kabul Olmaz

Allah'a isyan hâlinde yapılan dualar kabul olmaz. Meselâ içki içerken, kumar oynarken, gıybet ederken, hırsızlık yaparken, yalan söylerken yapılan dualar kabul olmaz. Aynı şekilde haram gıdalarla beslenen insanın duası da kabul olmaz. Haram gıdalar; insanın inancına, ameline ve ahlâkına olumsuz etki yapar,

çünkü haram gıdalar ile beslenen insan, Allah'a isyan hâlindedir. Hem Allah'a isyan edeceksiniz, hem de Allah'tan bir istekte bulunacaksınız. Bu, tezat bir durumdur. Şu hadis, bu gerçeği ifade etmektedir:

اَلرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَا رَبِّ يَا رَبِّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وغُذِىَ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذٰلِكَ

"*Üstü başı dağınık, toz toprak içinde yollara düşen, ellerini göğe açıp 'Ya Rabbi! Ya Rabbi!' diye yalvaran, buna karşılık; yediği, içtiği ve giydiği haram olan, haramla beslenen bir insanın duası nasıl kabul edilir*?" (Müslim, Zekât, 65)

4. Kâfirler İçin Yapılan Dualar Kabul Olmaz

Nuh peygambere kavmi ile birlikte eşi ve bir oğlu da iman etmemişti. Meydana gelen tufanda babasının çağrısına aldırmayan oğlu, gemiye binmemiş, bir dağa sığınır kurtulurum demişti (Hûd, 11/42–43). Buna rağmen Nuh (a.s.), iman etmeyen oğlunun kurtulması için Allah'a şöyle yalvarmıştı:

وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِى مِنْ أَهْلِى وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ

"*Nûh, Rabbine seslendi: 'Rabbim, dedi, oğlum benim âilemdendir. Senin va'din/ sözün elbette haktır ve sen hâkimlerin hâkimisin*!" (Hûd, 11/45)

Bunun üzerine yüce Allah, Nuh peygambere şöyle seslendi:

قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّى أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

"*Ey Nûh, dedi, o senin âilenden değildir. Çünkü o sâlih olmayan bir amelin sahibidir. Bilmediğin bir şeyi benden isteme. Sana cahillerden olmamanı öğütlerim*!" (Hûd, 11/46)

Nuh (a.s.), bu ikaz üzerine şöyle dua etti:

قَالَ رَبِّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِى وَتَرْحَمْنِى أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"*Nuh; 'Ey Rabbim! Ben bilmediğim bir şeyi istemiş olmaktan dolayı sana sığınırım. Sen beni bağışlamazsan, bana merhamet etmezsen, ben hüsrana uğrayanlardan*

olurum’ diye niyazda bulundu” (Hûd, 11/47).

Yüce Allah, şu ayette Peygamberin münafıklar için yaptığı af dilemeyi kabul etmeyeceğini bildirmektedir:

اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْۜ اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ
يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْۜ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهۜ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ

“*Onlar* (münafıklar) *için ister af dile, ister dileme, onlar için yetmiş defa af dilesen, yine Allâh onları affetmez. Böyledir, çünkü onlar, Allâh’ı ve elçisini tanımadılar/inkâr ettiler; Allah, yoldan çıkan kavmi doğru yola iletmez.*” (Tevbe, 9/80)

5. Riya Karışan Dualar Kabul Olmaz

Duanın riya ve gösterişten uzak olması, ihlâs ile yapılması gerekir. İbadetlerin kabul olması için ihlâs ile yapılması gerekir. Yüce Allah, ibadetlerin ihlâs ile yapılmasını emretmektedir. (A’râf, 7/29; Beyyine, 98/5) İhlâs, ibadetlerin kabul olma şartıdır.

6. Şirk Karışan Dualar Kabul Olmaz

İbadetlerin yalnız Allah’a yapılması gerekir. Yüce Allah, pek çok ayette duanın, sadece kendisine yapılmasını, kendisi ile birlikte başka ilâhlara dua, ibadet edilmemesini istemektedir. Şu ayetleri örnek olarak zikredebiliriz:

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَۢ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُۜ
لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

“*Allah’la beraber başka tanrıya dua / ibadet etme. O’ndan başka tanrı yoktur. O’ndan başka her şey yok olacaktır. Hüküm O’nundur ve siz O’na döndürüleceksiniz.*” (Kasas, 28/88)

وَاَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللّٰهِ اَحَدًاۙ

“Mescitler, Allah’a mahsustur. Allah ile beraber hiç kimseye yalvarmayın.” (Cin, 72/18)

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا

“(Ey Peygamberim!) *De ki: Ben ancak Rabbime yalvarırım ve hiç kimseyi O’na ortak koşmam.*” (Cin, 73/20; bk. Mü’minûn, 23/117)

Birinci ayette, başka ilâhlara, ikinci ayette herhangi bir kimseye dua edilmemesi, üçüncü ayette sadece Allah’a dua edilmesi ve O’na hiçbir şeyin ortak koşulmaması emredilmektedir.

7. Günah Bir Fiili İşlemek ve Bir Farzı Terk Etmek İçin Yapılan Dua Kabul Olmaz

Haksız yere yapılan dualar kabul olmayacağı gibi bir günahı işleme veya bir farzı terk etme konusunda yapılan dualar da kabul olmaz. Şu hadis bu hususu açıkça ifade etmektedir:

دَعْوَةُ الْمُسْلِمِ مُسْتَجَابَةٌ مَا لَمْ يَدْعُ بِظُلْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ أَوْ يَقُولُ قَدْ
دَعَوْتُ فَلَمْ أُجَبْ

"*Zulüm olan bir fiili işlemek veya akrabalık bağlarını koparmak için veya 'dua ettim de kabul edilmedi' demediği sürece müslümanın duası kabul olur.*" (Ebû Ya'lâ, Zikir ve Dua, 132, No: 2811)

VII. DUA-KADER İLİŞKİSİ

Kâinatta ortaya çıkan her olayın mutlaka bir sebebi vardır. İnsanın fiilleri de aynı şekilde bir sebep-sonuç ilişkisi içinde cereyan eder. Ancak, sebebi ve o sebebe bağlı olarak ortaya çıkan sonucu yaratan Allah'tır. Dua ile insan, iradî konularda kaderine etki eder. Dolayısıyla dua takdirin bir parçasıdır. Ezelde duaya bağlı olarak takdir edilmiş şeyler yine dua ile meydana gelecektir. Kulun iradesi, kendi kaderini ortaya koyma bakımından belirleyicidir. Allah, ezelî ilmiyle kulun yapacağı duayı bildiği için kaderini ona göre şekillendirmektedir. Dolayısıyla dua, diğer sebepler gibi bir sebeptir. Yüce Allah, dua sonucunda bir değişikliğin olmasını dilemişse bu değişiklik, tabiî sebep-sonuç ilişkisi içinde ortaya çıkar. Konu ile ilgili olarak Peygamberimiz (s.a.s.), şöyle buyurmuştur:

لَا يُرَدُّ الْقَدَرُ إِلَّا بِالدُّعَاءِ

"Kader ancak dua ile alıkonur." (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 872; Hâkim, De'avât, No: 1814, I, 493)

اَلدُّعَاءُ يَرُدُّ الْبَلَاءَ

"*Dua, belaları def eder.*" (Süyûtî, I, 487)

اَلدُّعَاءُ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللّٰهِ بِالدُّعَاءِ

"*Dua başa gelen bela ve musîbetlere de* (henüz) *başa gelmeyen* (gelebilecek olan musîbetlere de) *fayda verir. Ey Allah'ın kulları size dua etmenizi tavsiye ederim.*" (Hâkim, De'avât, No: 1815, I, 493; Tirmizî, De'avât, 102)

لَنْ يَنْفَعَ حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ وَلٰكِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ

فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللّٰهِ بِالدُّعَاءِ

"*Kaderden kaçmak insana fayda sağlamaz fakat dua insanın başına gelen ve henüz gelmeyen belalara fayda verir, onun için ey Allah'ın kulları! Size dua etmenizi tavsiye ederim.*" (Heysemî, Ed'ıye, 1, No: 17191)

لَا يُغْنِى حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ وَالدُّعَاءُ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ

وَإِنَّ الدُّعَاءَ لَيَلْقَى الْبَلَاءَ فَيَعْتَلِجَانِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

"*Kaderden sakınmak herhangi bir fayda sağlamaz. Dua, insanın başına gelen ve gelmeyen belalara fayda verir. Gerçekten dua, belaları karşılar ve dua ile bela kıyamet gününe kadar birbirleriyle mücadele ederler.*" (Heysemî, Ed'ıye, 1, No: 17192)

لَا تَعْجِزُوا فِى الدُّعَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَهْلِكُ مَعَ الدُّعَاءِ أَحَدٌ

“*Dua etmekte aciz olmayın, çünkü dua eden hiçbir insan helâk olmaz.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 871; Hâkim, De’avât, No: 1818, I, 494)

Dua, kulluğun gereğidir. Yoksa dua, Allah’ın meydana geleceğini ezelde takdir ettiği şeyin gerçekleşmesini önlemesi, takdir etmediği şeyin meydana gelmesini sağlaması için yapılan bir amel değildir. Dua, Allah’ın bilmediği şeyi ona hatırlatma anlamına da gelmez. Dua, kişinin kulluğunu göstermesi, aczini ve ihtiyacını Allah’a arz etmesinden ibarettir. Şu ayetleri de bu bağlamda zikredebiliriz:

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ

فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“*Allah, sana bir zarar dokundursa, onu yine kendisinden başka açacak/giderecek yoktur ve eğer sana bir hayır dokundursa onu da giderecek yoktur, kuşkusuz O, her şeyi yapabilendir.*” (En’âm, 6/17; bk. Yûnus, 10/107)

إِنْ أَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ
هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ

“*Eğer Allah, bana bir sıkıntı ve zarar vermek istese, onlar* (Allah’tan başka tapılanlar), *O’nun vereceği zararı kaldırabilirler mi? Yahut* (Allah) *bana bir rahmet* (fayda) *vermek dilese onlar O’nun rahmetini durdurabilirler mi? De ki: Allah bana yeter. Tevekkül edenler O’na dayanırlar.*” (Zümer, 39/38; bk. Bakara, 2/214; İsrâ, 17/67; Yasîn, 36/23)

Hayrı da şerri de yaratan Allah’tır. Allah, kuluna bir hayır vermek istediği zaman buna kimse engel olamaz, bir musibet vermek istediği zaman da kimse engel olamaz. Ama kendisi vermek istediği musibeti vermeyebileceği gibi verdiği belayı da kaldırabilir. Kulun Allah’a dua etmesinin bu konuda etkisi olabilir, Allah kulunun duasını kabul edip bela vermeyebilir, verdiği musibeti kaldırabilir, kulun kendi gücü ve imkânı ile yapamayacağı işlerde duası sebebiyle onun önünü açabilir, ona kulun beklemediği yerden yardım edebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM:
İBADET İLE
İLGİLİ DUALAR

İBADETLER İLE İLGİLİ DUALAR [2]

İbadet kelimesi sözlükte; “boyun eğme, alçak gönüllülük, itaat, kulluk, tapma, tapınma” anlamlarına gelmektedir. Dinî bir terim olarak insanın Allah’a saygı, sevgi ve itaatini göstermek, O’nun hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle ortaya koyduğu belirli tutum ve gerçekleştirdiği davranışlar için kullanıldığı gibi daha genel olarak aynı mahiyetteki düşünüş, duyuş ve sözleri de ifade eder. Başka bir ifadeyle ibadet; sorumluluk şartlarını taşıyan bir insanın (mükellef) Rabbine saygı için yaptığı fiil, niyete bağlı olarak yapılmasında sevap olan ve Allah’a yakınlık ifade eden itaat demektir. İnsanın yaratılış gayesi Yüce Yaratan’a “ibadet”tir (Zâriyât, 51/56). *İbâdetin* makbul olabilmesi için iman, ihlâs ve iyi bir niyet ile birlikte Kur’ân ve Sünnete uygun olarak yapılması gerekir. İbadetler ancak Allah’a yapılır, Allah’tan başkasına yapılan ibadetin dinî terminolojideki karşılığı şirk kavramıdır.

“Allah’a ibadet”; dinî görevlerin tamamını içeren geniş kapsamlı bir kavramdır. Dolayısıyla *Allah’a ibâdet*; O’nu bir tek ilâh olarak tanıyıp iman etmek, yaratıcı, terbiye edici, rızık verici ve mabûd olarak sadece O’nu kabul edip emir ve yasaklarına itaat etmek, razı olacağı fiilleri yapmak, sâlih amel ve hayır fiil işlemek, O’na dua etmek, huzur ve sükûn içinde tam bir edep ve vakarla hükmüne boyun eğmek, söz ve amelle, kalp ve vücut azalarıyla O’na saygı göstermek, teslimiyeti izhar etmek, büyüklenmeyi ve baş kaldırmayı terk etmek, sadece O’na kulluk etmek, bütün noksan sıfatlardan tenzih edip O’na secde etmek, O’nu yüceltmek, İslâm’ın helâl ve haram, emir ve yasak bütün hükümlerine uymak, nimetlere şükretmek, musibetlere sabretmek, insanların haklarına riayet edip onlara şefkat ve merhamet etmek, iman, ahlâk, namaz, hac, zekât, oruç, cihat, evlenme-boşanma, miras, ticaret, ahde vefa gibi Kur’ân’ın başından sonuna kadar bütün hükümlerini uygulamayı ve ilâhî sınırlara riayeti ifade eder. (İbadet kavramının anlamı için bk. İsmail Karagöz, *Kur’ân’da İbadet Kavramı ve Allah’a İbadet)*

İbadetler genel olarak iki kısma ayrılır:

a) İbadet-i Mersûme (Formel İbadetler): Namaz, oruç ve hac gibi belirli zaman ve mekânlarda, belirli şekillerde yapılan ibadetler.

b) İbâdet-i Gayr-i Mersûme (İnformel İbadetler): Belirli bir zaman, mekân ve şekille kayıtlı olmayan ibadetlerdir. Söz gelimi, doğru söylemek, anne-babaya iyilik yapmak, içki içmemek ve kumar oynamamak her türlü dinî görevleri yapmak bu nitelikteki ibadetlere örnek olarak zikredilebilir.

İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan dua da müstakil bir ibadettir. Allah ile kul arasında kuvvetli bir bağ olan duadan uzak kalmak, kişinin yaratıcı ile irtibatının zayıflamasına, bunun sonucunda da dinî hayatında gevşekliğe sebep olur. Özellikle günümüzde kalpleri katılaştıracak o kadar olumsuzluklar var ki, böyle bir ortamda, mü’minin dua ve zikirle iç içe yaşaması daha bir önem taşımaktadır. Dua ve zikir ile yaşamak, Allah’ı görüyormuş gibi yaşamaktır. Her ne kadar biz O’nu görmesek de şüphesiz O bizi görmektedir. Hiç kimsenin sesimizi duymayacağı yerde sesimizi duyan, hiç kimsenin bizi göremeyeceği

yerde bizi gören, hiç kimsenin bilemeyeceği niyetlerimizi, düşüncelerimizi ve sırlarımızı bilen, hiç kimsenin yardım edemeyeceği durumlarda bize yardım edebilecek olan, hiç kimsenin bizi umursamadığı zamanlarda bizi dikkate alanın rahmet ve sevgisine mazhar olmaktan daha öte bir mutluluk düşünülebilir mi?

İşte dua, bu sevgi ve rahmet kaynağına bağlanma başvurusudur. Bu bakımdan dua ve zikirle yaşamak, huzur içinde yaşamaktır. Her gün beş vakit kıldığımız namaz, haftalık kıldığımız Cuma namazı, yılda iki defa kıldığımız bayram namazı, Müslüman kardeşlerimize karşı görevlerimizden biri olan cenaze namazı öncesinde ve sonrasında, oruç ibadetine başlarken ve orucu açarken, kurban ibadeti öncesinde ve sonrasında, hac ibadeti esnasında Allah'a dua ederiz. Bu bölümde bu tür duaları ele alacağız. İbadetlerin kabul olması için imanın bulunması şarttır. İmansız ibadetler kabul olmaz. Bu itibarla önce imanı koruma ve imanda sebat edebilme duasını zikretmek istiyoruz.

Bu bölüm, **Dr. Yaşar YİĞİT** tarafından kaleme alınmıştır.

1. İMAN VE İBADETTE SEBAT DUASI

Sözlükte bir şeye inanmak, bir şeyi tasdik etmek, bir kimsenin söylediğini kabullenmek, demek olan "***iman***"; dinî bir terim olarak; Resûlullah (s.a.s.)'ın Allah'tan alıp bize bildirdiği kesin olarak sabit olan şeyleri şeksiz ve şüphesiz kalp ile tasdik etmektir. İmanın yeri kalptir. Bir insanın, şartlarına uygun iman ettikten sonra, bu imanını son nefesine kadar koruması gerekir.

Yüce Allah, Kur'ân'da;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ
رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ

"*Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin / imanınızda sebat edin*" (Nisâ, 4/136) anlamındaki ayet ile imanımızı korumamızı;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ

"*Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa öylece sakının ve siz ancak müslümanlar olarak ölün*" (Âl-i İmrân, 3/102) anlamındaki ayeti ile de son nefesimize kadar Müslüman olarak yaşamamızı ve imanla bu dünyadan ayrılmamızı istemektedir.

İmanımızı koruyabilmemiz için Allah'a ve peygambere itaat etmemiz ve bu konuda Allah'tan yardım istememiz gerekir. Yüce Allah, akıllı insanların;

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً
إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

"*Rabbimiz, bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize katından bir rahmet bahşet. Şüphesiz sen çok bahşedensin*" (Âl-i İmrân, 3/8) şeklinde dua ettiklerini bildirerek bu konuda bize yol göstermektedir.

Bu bağlamda ümmetine örnek olması için Peygamberimiz şu duayı çok yapmıştır:

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ

"Yâ mukallibe'l-kulûbi! **S**ebbit kalbî alâ dînike
(*Ey kalpleri çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin üzerine sabit kıl*!)" (Tirmizî, Kader, 7)

اَللّٰهُمَّ اصْرِفْ قُلُوبَنَا اِلَى طَاعَتِكَ

“Allâhümme’srif kulûbenâ ilâ tâ’**a**tike (*Allah’ım! Kalplerimizi sana itaat etmeye yönlendir.*)” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 902)

Peygamberimizin bu duaları çok yaptığını bildiren sahâbî Enes bin Malik, Hz Peygambere; *“Ey Allah'ın Resûlü! Biz sana ve senin getirdiklerine iman ettik. Sen bizim (dinde sebat edemeyeceğimizden) mi korkuyorsun?”* diye sormuş, bunun üzerine Peygamberimiz;

نَعَمْ إِنَّ الْقُلُوبَ بَيْنَ أُصْبُعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ اللّٰهِ يُقَلِّبُهَا كَيْفَ شَاءَ

“*Evet! Kalpler, Allah’ın parmaklarının arasındadır. Kalpleri istediği gibi çevirir*.” (Tirmizî, Kader, 7) buyurmuştur.

Bu itibarla mü’min, hem Allah ve Peygamberin emirlerine uymak; şirk, küfür, nifak ve haramlardan kaçınmak suretiyle imanını korumalı, hem de bu duayı sık sık samimiyetle okuyarak Allah’tan yardım istemelidir. Peygamberimiz (s.a.s.), küfre düşmekten Allah’a sığınmıştır:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ

“Allâhümme innî e**’ûz**ü bike mine’l-küfri ve’l-fakri.”

“*Allah’ım! Küfre düşmekten ve fakirlikten sana sığınırım.*” (Neseî, *es-Sünenü’l-Kübrâ*, İstiâze, 28; No:7920; Ahmed b. Hanbel, V, 36)

2. EZAN DUASI

Sözlükte bildirmek, duyurmak, çağrıda bulunmak, ilan etmek anlamlarına gelen ezan, dinî bir terim olarak, farz namazların vaktinin girdiğini belli sözlerle ve özel bir şekilde ilan etmek, bildirmek demektir. Ezanın sözleri aşağıdaki şekildedir:

اَللّٰهُ أَكْبَرُ • اَللّٰهُ أَكْبَرُ • اَللّٰهُ أَكْبَرُ • اَللّٰهُ أَكْبَرُ • أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰهُ • أَشْهَدُ
أَنْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰهُ • أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ • أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ
اللّٰهِ • حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ • حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ • حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ • حَيَّ
عَلَى الْفَلَاحِ • اَللّٰهُ أَكْبَرُ • اَللّٰهُ أَكْبَرُ • لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰهُ

"Allâhü ekber Allâhü ekber (*Allah en büyüktür, Allah en büyüktür)*.
Allâhü ekber Allâhü ekber (*Allah en büyüktür, Allah en büyüktür)*.
Eşhedü en lâ ilâhe illallâh *(Ben tanıklık ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur.)*
Eşhedü en lâ ilâhe illallâh *(Ben tanıklık ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur)*.
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah *(Ben tanıklık ederim ki Muhammed Allah'ın elçisidir)*.
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah *(Ben tanıklık ederim ki Muhammed Allah'ın elçisidir)*.
Hayye '**a**le's-salâh, hayye '**a**le's-salâh *(Haydin namaza gelin, haydin namaza gelin)*.
Hayye '**a**lel-felâh, hayye '**a**lel-felâh *(Haydin felaha / kurtuluşa gelin, haydin felaha / kurtuluşa gelin)*.
Allâhü ekber Allâhü ekber (*Allah en büyüktür, Allah en büyüktür)*.
Lâ ilâhe illallâh (*Allah'tan başka ilâh yoktur.)"*

Sabah ezanında "hayye 'alel-felâh"tan sonra iki defa "es-salâtü **h**ayrun-minen-nevm (*namaz uykudan hayırlıdır)*" denir.

"Kamet" de ezan ile aynıdır; sadece "hayye 'ale'l-felâh" cümlesinden sonra iki kere "kad kâmeti's-salâh (*namaz başladı*)" cümlesi okunur.

Medine'ye hicretten sonra, Mescid-i Nebevî'nin inşası tamamlanıp düzenli bir şekilde cemaatle namaz kılınmaya başlanınca, Peygamberimiz (s.a.s.), vakitlerin girdiğini duyurmak için ne yapılabileceğini sahabe ile istişare etmiş, neticede Hz. Peygamber'e vahiyle, ayrıca sayıları yirmiye kadar ulaşan sahabiye de rüyalarında bugünkü ezanın şekli öğretilmiştir. Ezan, sahabeden Hz. Bilal (r.a.) tarafından sabah namazında, yüksekçe bir evin damında okunarak uygulamaya başlanmıştır.

Ezan, sünnet-i müekked olmakla birlikte, Müslümanlığın şiarı hâline gelmiştir. Ezan aracılığıyla halka hem namaz vaktinin girdiği ilan edilmekte, hem de Allâh'ın büyüklüğü, Peygamberimizin O'nun elçisi ve namazın kurtuluş olduğu

ilan edilmektedir.

Ezan, dinimizin en önemli şiarlarından biridir. Ezan, Müslüman’ın kimliğidir. Bir aidiyeti ifade eder. Özgürlük bildirisi olan ezan, mü’minleri Allah’a itaat etmeye, şuura, uyanıklığa, takvaya davet eden bir bildiridir. Gönüller onunla yumuşar, duygu yüklü terennümleriyle gözler dolar, ona alışık kulaklar, onu dinlemekten zevk alır. Ezanın hayatımızdaki kıymetini bilebilmek için kısa bir ayrılık yeter. Ezan seslerinden uzak bir ülkede bir süre yaşayınca ve geri dönünce bunu yaşarız. Hele uzun yıllar ezansız kalmış kulaklar için o, gerçek bir rahmet çağlayanı gibidir.

Ezan*,* başlı başına bir davettir, irşaddır. Hz. Bilal (r.a.)’den günümüze, insanlığı Allah’a kulluğa çağırmaktadır. Bu çağrı kelimeleri aşan, açıklanamaz, kavranamaz bir davettir.

Ezan, bir tek olan Allah’a, rahmet peygamberi Muhammed (s.a.s.)’e, kötülüklerden ve hayatın monotonluğundan alıkoyan namaza ve bu temel esaslar ekseninde felaha (huzur ve mutluluğa) çağrıdır. Bu itibarla ezanı duyan mü’min, bu kutsal çağrıya kayıtsız kalmaz, büyük bir saygı ve hürmetle ona icabet eder.

Peygamberimiz (s.a.s.), ezan işitildiğinde aşağıdaki duanın okunmasını tavsiye etmiş ve bu dua hakkında şöyle buyurmuştur:

Bir kimse ezanı işittiği zaman;

أَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ

وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ

Okunuşu: “Allâhümme Rabbe hâ**z**ihid-d**a’**vetit-tâmmeh, ves-salâtil-kâimeh, âti Muhammedenil-vesîle-te vel-fadîlete veb’**as**hü makâmen mahmûdenil-le**zî** va**’a**dteh.”

Anlamı: “*Ey bu eksiksiz davetin ve kılınan namazın sahibi! Muhammed’e vesîle’yi ve fazîleti ver. O’nu, vaat ettiğin Makam-ı Mahmûd üzere dirilt’ derse, ona kıyâmet günü mutlaka şefaatim helâl olur.*” (Buhârî, Ezân, 8; Ebû Davud, Salât, 28)

Bu itibarla Müslüman, ezanı duyduğunda müezzine katılmalı, onunla birlikte sözlerini tekrar etmeli, “hayye **‘a**les-salah ve hayye **‘a**lel-felah” cümlelerini duyduğunda ise “lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh (*güç ve kuvvet ancak Allah ile vardır*)” cümlesini söylemeli, ezan bitince de yukarıdaki dua okunmalıdır.

Ezan okunurken konuşulmaz, müzik çalınmaz, selâm verilmez, hatta Kur’ân bile okunmaz. Çünkü Peygamberimiz,

إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ

“*Ezanı duyduğunuz zaman müezzinin söylediğini söyleyin*” (Buhârî, Ezan, 7) buyurmuştur.

Ezana saygısızlık edenleri Yüce Allah, Mâide sûresinin 58. ayetinde cahillik etmekle nitelendirmektedir.

3. ABDEST DUALARI

Namazın şartlarından birisi olan *abdest;* namaz ve Kâbe'yi tavaf, tilavet secdesi gibi bazı ibadetleri yapmak için, vücudun belirli uzuvlarını usulüne uygun olarak yıkamak veya mesh etmektir.

Manevî temizlik ve namaz başta olmak üzere ibadetlere ruhen ve bedenen hazırlık mahiyetinde olan ***abdest***, aynı zamanda maddî bir temizlenme vasıtasıdır. Kur'ân-ı Kerim'de;

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ

وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُ۫سِكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِۜ

"*Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve -başlarınıza mesh edip- her iki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın…*" (Maide, 5/6) buyurulmaktadır. Peygamber Efendimiz de "*Bir Müslüman abdest aldığı zaman, yüzünü yıkarken gözleriyle işlediği günahlar abdest suyu ile dökülür gider. Ellerini yıkadığında elleri ile işlediği günahlar abdest suyu ile dökülür* (öyle ki kişi bütün günahlardan arınır ve tertemiz olur). *Ayaklarını yıkadığında da, ayaklarıyla işlediği günahları abdest suyu ile akıp gider. Nihayet o Müslüman günahlarından tamamıyla arınmış olur*" (Müslim, Tahâret, 32) buyurmak suretiyle abdestin önemine işaret etmiştir.

Usul ve adabına uygun bir şekilde abdest şöyle alınır: Abdeste niyet ve eûzü-besmele ile başlanır, parmak aralıkları da dâhil eller bileklere kadar üçer defa yıkanır, dişler temizlenir, ağza ve buruna üçer defa su verilip yıkanır. Yüz ve dirseklerle beraber kollar üçer defa yıkanır. Sağ el ıslatılarak elin içiyle başın üstü bir defa mesh edilir. İki elin içi ile başın tamamının mesh edilmesi daha iyidir. Eller ıslatılarak parmaklarla kulakların içi ve dışı, sonra da ense birer defa mesh edilir. En son olarak da, üç defa ayaklar topukları ile birlikte yıkanır. Yıkamaya sağ uzuvlardan başlamak, suyu iktisatlı kullanmak, abdest esnasında ve sonunda dua etmek, kelime-i şahadet getirmek abdestin sünnetlerindendir.

Selef-i salihin olarak nitelendirilen İslâm âlimleri tarafından tanzim edilmiş ve abdest esnasında okunması tavsiye edilen bazı dualar vardır. Abdest alacak kimse, abdeste başlarken "Eûzü ve Besmele" çektikten sonra sırasıyla şu duaları okur:

a) Eller Yıkanırken Okunacak Dua

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ى جَعَلَ الْمَٓاءَ طَهُورًا وَجَعَلَ الْاِسْلَامَ نُورًا

Okunuşu: "Elhamdulillâhille**zî** ce'**a**lel-mâe tahûren ve ce'**a**lel-İslâme nûra."

Anlamı: "*Suyu temizleyici, İslâm'ı da nur kılan Allah'a hamdolsun.*"

b) Ağız Yıkanırken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ اَسْقِنِى مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ كَاْسًا لَا اَظْمَأُ بَعْدَهُ اَبَدًا

Okunuşu: “Allahümme! Eskınî min havzı nebiyyike ke’sen lâ ezme**’u** b**a’**dehû ebedâ.”

Anlamı: “*Ey Rabbim, bana Peygamberinin havzından bir kâse içir, ondan sonra hiç susamayayım.*”

c) Burna Su Verilirken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ لَا تُحَرِّمْنِى رَائِحَةَ نَعِيمِكَ وَجِنَانِكَ

Okunuşu: “Allahümme! Lâ tahrimnî râihate na**’î**-mike ve cinânike.”

Anlamı: *“Allah’ım! Beni nimetlerinin ve cennetlerinin güzel kokularından mahrum etme.”*

ç) Yüz Yıkanırken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِى بِنُورِكَ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ

Okunuşu: “Allahümme! Beyyıd vechî binûrike yevme tebyeddu vücûhun ve tesveddu vücûh.”

Anlamı: *“Ey Rabbim! Nice yüzlerin beyaz, nice yüzlerin kara olacağı günde yüzümü nurunla beyaz kıl, nurlandır.*”

d) Sağ Kol Yıkanırken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِى كِتَابِى بِيَمِينِى وَحَاسِبْنِى حِسَابًا يَسِيرًا

Okunuşu: “Allahümme! A’tınî kitâbî bi-yemînî ve hâsibnî hısâben yesîra.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Kitabımı sağ elime ver ve hesabımı kolay gör.”*

e) Sol Kol Yıkanırken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ لَا تُعْطِنِى كِتَابِى بِشِمَالِى وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِى وَلَا تُحَاسِبْنِى

حِسَابًا شَدِيدًا

Okunuşu: “Allahümme! Lâ tu’tınî kitâbî bi şimâlî ve lâ min verâi zahrî ve lâ

tuhâsibnî hısâben şedîdâ.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Kitabımı sol elime verme, arkamdan da verme ve hesabımı zorlaştırma.*”

f) Baş Meshedilirken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ غَشِّنِى بِرَحْمَتِكَ وَاَنْزِلْ عَلَىَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ

“Allahümme! Ğaşşinî bi rahmetike ve enzil **’a**leyye min berakâtike.”
“Allah’ım! Beni rahmetinle sar, üzerime berakâtından indir.”

g) Kulak Meshedilirken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ

Okunuşu: “Allahümmec**’a**lnî mine’l-le**z**îne yestemi**’û**-ne’l-kavle fe yettebi**’û**ne ahsenehû.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Beni sözü dinleyip de ona en güzel şekilde tabi olanlardan kıl.”*

ğ) Boynuna Meshederken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ أَعْتِقْ رَقَبَتِى مِنَ النَّارِ

“Allahümme a’tık rakabetî mine’n-nâri.”
“Ey Rabbim! Benim boynumu ateş esaretinden kurtar.”

h) Ayaklar Yıkanırken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمَىَّ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزُولُ فِيهِ الْأَقْدَامُ

Okunuşu: “Allahümme! **S**ebbit kademeyye ‘ala’s-sıratı yevme tezûlü fîhi’l-akdâm.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Nice ayakların kaydığı günde benim ayaklarımı sırat üzerinde sabit kıl.*”

i) Abdest Bittikten Sonra Okunacak Dua

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

وَرَسُولُهُ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِى مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Okunuşu: "Eşhedü en lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh. Ve eşhedü enne Muhammeden **'a**bdühû ve resûlühü.

Allahümmec'**a**lnî mine't-tevvâbîne vec'**a**lnî mine'l-mutatahhirîn.

Sübhanekellâhümme ve bi-hamdike eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbü ileyke."

Anlamı: "*Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. O, birdir ve O'nun ortağı yoktur ve şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.*

Allah'ım! Beni tövbe edenlerden ve çok temizlenenlerden eyle. Allah'ım! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim.

Allah'ım! Şehâdet ederim ki Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Senden mağfiretini isterim ve Sana tövbe ederim."

4. NAMAZ DUALARI

Namaz, Farsça kökenli bir kelime olup, Arapça’daki salât kelimesinin karşılığıdır. Sözlükte, dua, istiğfar, övgü anlamlarına gelen *salât,* dinî bir kavram olarak, İslâm’ın beş temel esasından biri olup, belli eylemler ve rükünleri bulunan özel bir ibadettir.

Namaz; içerisinde zikir, tesbih, dua, kıyam, rükû, secde gibi ibadetleri toplayan önemli bir ibadettir.

Namaz, amellerin Allah’a en sevimli olanı, mü’minin miracıdır. Namaz, insana devamlı olarak Allah’ı hatırlatır, kalplere sorumluluk duygusunun yerleşmesini sağlar, kötülük ve günahla kişi arasında bir perdedir. Namaz, insanın maddî ve manevî temizliğinin vasıtasıdır.

Namazın içinde, muhtelif safhalarında ve namazdan selâmla çıktıktan sonra da okunacak dualar mevcuttur.

a) Namaz İçinde Okunacak Dualar

1. Sübhâneke Duası

Peygamber Efendimiz (s.a.s.), namaza başlayınca “sübhâneke” duasını okumuştur.

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ

(وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ) وَلَا اِلٰهَ غَيْرُكَ

Okunuşu: “Sübhanekellâhümme ve bi hamdik ve tebâra-kesmük. Ve te’**a**lâ ceddük. (ve celle **s**enâük **-** *bu kısım; cenaze namazında okunur*). Ve lâ ilâhe ğayrük.”

Anlamı: “*Allah’ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür, şanın yücedir. Senden başka tanrı yoktur.”* (Ebû Davud, Salât, 122; Tirmizi, Salât, 179)

“Ve celle ***s****enâük”* cümlesi cenaze namazında okunur.

“Sübhâneke” duasından sonra euzü ve besmele çekilir, “Fâtiha” sûresi, farz namazların ilk iki rekatında, sünnet ve vacip namazların tamamında Fâtiha sûresinden sonra bir sûre veya uzunca bir ayet veya üç kısa ayet okunur.

2. Rükû ve Secdede Okunacak Dualar

Rükû, kıyamda kırâatı bitirdikten sonra, baş ile arka düz olacak şekilde eğilmektir. Bu esnada kadınlar, parmaklarını diz kapakları üzerine kor. Erkekler ise, parmaklarıyla kavrayarak diz kapakları üzerine kor.

Secde ise, rükûdan doğrulduktan sonra alnını, burnunu, iki ayağının parmak uçlarını, iki eli ile iki dizini yani toplam yedi azasını yere koymaktır. Secdede gözler burnun iki yanına bakar. Eller yüzün hemen iki yanında, parmaklar kapalı

ve kıbleye doğru tutulur.

Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki:

“*Sizden biri rükû edince üç kere*;

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

“Sübhâne rabbiye’l-azîm ‘*Büyük Rabbim* (her türlü kusurdan) *münezzehtir’* desin. Bu, en az miktardır. Secde yapınca da üç kere;

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلٰى

‘Sübhâne Rabbiye’l-a’lâ (ulu Rabbim (her çeşit kusurdan) *münezzehtir*’ desin. Bu da en az miktardır.” (Ebû Dâvud, Salât, 154; Tirmizî, Salât, 194)

Bu itibarla kıyamdan “Allâhü ekber” deyip rükûa gidilince üç defa “Sübhâne Rabbiye’l-‘azîm” denir; doğrulurken “semi’allâhü limen hamideh (her tür övgü kendisine ait olan Allah işitti)” ve “Rabbenâ leke’l-hamd (ey Rabbimiz! Her türlü övgü sana mahsustur) der. “Allâhü ekber” denir ve secdeye gidilir. Secdede üç defa “Sübhâne Rabbiye’l-a’lâ” denir. Sonra “Allâhü ekber” cümlesi ile secdeden kalkılır, tekrar tekbir ile ikinci secdeye gidilir ve yine üç defa “Sübhâne Rabbiye’l-a’lâ” denir. Sonra “Allâhü ekber” cümlesi ile ayağa kalkılır, besmele çekilir, Fâtiha sûresi ve bir sûre veya ayet okunur, rükû ve secdeler aynı şekilde yapılır ve oturulur. Farz, vacip ve sünnet bütün namazların ilk ve son oturuşunda “tahıyyât” diye anılan şu dua okunur:

3. Oturuşlarda Okunacak Dualar

3.1. Tahıyyât Duası

أَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ أَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ

وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ أَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ

اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Okunuşu: “Ettehıyyâtü lillâhi ve’s-salevâtü ve’t-tayyibâtü esselâmü **‘a**leyke eyyühennebiyyü ve rahmetüllâhi ve berakâtühû esselâmü ‘aleynâ ve **‘a**lâ **‘ı**bâdi’l-lâhi’s-sâlihîn. Eşhedü en lâ ilâhe illallâhü ve eşhedü enne Muhammeden **‘a**bdühû ve rasûlüh.”

Anlamı: *“Her türlü kavlî, bedenî ve mâlî ibâdetler Allâh’a mahsustur. Ey Peygamber, selâm ve Allah’ın rahmetiyle bereketleri senin üzerine olsun ve selâm bizlere ve Allâh’ın sâlih kullarına olsun. Ben şehâdet ederim (yakînen bilirim) ki, Allâh’tan başka hiçbir ilâh yoktur. Ve şehâdet ederim ki Hazret-i Muhammed Allah’ın kulu ve Resûlüdür.”* (Ebû Davud, Salât, 182. I, 591)

Üç ve dört rekatlı farzlar ile müekket sünnetlerde “tahiyyat” duası okunduktan sonra kıyama kalkılır, üç rekatlı namazlarda üçüncü rekatın sonunda dört rekatlı namazlarda dördüncü rekatın sonunda oturulur, “tahıyyat” duası okunur, peşinden “salli ve barik duaları” okunur.

3. 2. Salli ve Bârik Duaları

Salli ve bârik duaları; Hz. Peygamber (s.a.s.) için okunan ve Allah’ın rahmet ve selâmının O’nun üzerine olması dileğini dile getiren dualara denir. Kur’ân-ı Kerim’de “*Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber’e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selâm edin.*” (Ahzâb, 33/56) buyrulmaktadır. Hz. Peygamber (s.a.s.)’e Allahu Teâlâ’nın salât etmesi, rahmet etmesi; meleklerin salât etmesi, şanının yüceltilmesini dilemeleri; mü’minlerin salât etmesi ise, dua etmeleri anlamını ifade eder.

Kur’ân-ı Kerim’in, Hz. Peygamber (s.a.s.)’e salât-u selâm getirmeyi emreden bu ayetine paralel olarak, geçmiş dönemlerde tanzim edilmiş pek çok salât-u selâm örnekleri vardır. Peygamberimiz (s.a.s.)’e en kısa şekilde: “*Allâhümme salli alâ Muhammed*” veya “*Sallallahü aleyhi ve sellem*” diye salât getirilir.

Namazlarda “Allahümme salli”, “Allahümme bârik” dualarının okunması sünnettir. Bilinen ve yaygın olan salavat örneği aşağıdaki şekildedir:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ

وَعَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

Okunuşu: “Allâhümme salli **a**lâ Muhammedin ve **‘a**lâ âli Muhammed. Kemâ salleyte **‘a**lâ İbrahîme ve **‘a**lâ âli İbrahîm. İnneke hamîdün mecîd.”

Anlamı: *“Allah’ım! Muhammed’e ve Muhammed’in ümmetine rahmet eyle; şerefini yücelt. İbrahim’e ve İbrahim’in ümmetine rahmet ettiğin gibi. Şüphesiz övülmeye lâyık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.”*

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ

وَعَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

Okunuşu: “Allâhümme bârik **‘a**lâ Muhammedin ve **‘a**lâ âli Muhammed. Kemâ bârekte **‘a**lâ İbrahîme ve **‘a**lâ âli İbrahîm. İnneke hamîdün mecîd.”

Anlamı: “*Allah’ım! Muhammed’e ve Muhammed’in ümmetine hayır ve bereket ver. İbrahim’e ve İbrahim’in ümmetine verdiğin gibi. Şüphesiz övülmeye lâyık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.*” (Buharî, De’avât, 32; Müslim, Salât 66; Ebû Davud, Salât, 183; Tirmizî, Ebvabu’t-Tatavvu, 346)

4. Rabbenâ Âtina ve Rabbenağfirlî Duaları

Farz, vacip ve sünnet bütün namazların son rekatlarında salli ve bârik

dualarından sonra şu dualar okunur:

رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

رَبَّنَا اغْفِرْلِى وَلِوَالِدَىَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

Okunuşu: "Rabbenâ âtinâ fid-dünyâ haseneten ve fi'l- â**h**irati haseneten ve kınâ 'azâbe'n-nâr.

Rabbenağfirlî ve li vâlideyye ve lil-mü'minîne yevme yekûmü'l-hısâb."

Anlamı: "*Allah'ım! Bize dünyada iyilik, güzellik ve nimet ver; ahirette de iyilik, güzellik ve nimet ver. Bizi ateş azabından koru.* (Bakara, 2/201)

Rabbimiz! Beni, anamı, babamı ve bütün mü'minleri hesap gününde (herkesin sorguya çekileceği günde) *bağışla."* (İbrahim, 14/41)

Namazlardan "es-selâmü 'aleyküm ve rahmetüllâh Allah'ın rahmeti ve selamı üzerinize olsun" denilerek çıkılır.

5. Kunût Duaları

Sözlükte Allah'a ihlâsla kulluk etmek, namaz ve duayı uzatmak, sükût etmek, dua etmek, ibadet kastıyla ayakta durmak gibi anlamlara gelen kunût, dinî bir kavram olarak, namazda rükûdan önce veya sonra ayakta dua etmeyi ifade eder.

Kur'ân-ı Kerim'de kunût sözlük anlamında ibadet etmek, boyun eğmek (Rûm, 30/26; Ahzâb, 33/120; Zümer, 39/9), ibadet maksadıyla ayakta durmak (Âl-i İmrân, 3/43), sükût etmek (Bakara, 2/238) manalarında kullanılmıştır.

Hanefîlere göre, vitir namazının üçüncü rekatında kunût yapmak vaciptir. İmam-ı Azam'a göre kunûtta tekbir almak ve kunût dualarını (*Allahümme innâ neste'înuke ve Allahümme iyyâke na'büdü* dualarını) okumak vaciptir. Ancak İmam Muhammed ve Ebû Yûsuf'a göre ise, tekbir almak vacip, kunût dualarını okumak ise sünnettir. Bu duayı okuyamayan kimse "*Rabbenâ âtinâ*" duasını okur veya üç defa "*Allahümmeğfirlî*" der. Namazda kunûtu unutan kişi, namazın sonunda sehiv secdesi yapar.

Kunût Duaları şu şekildedir:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ

وَنَتُوبُ اِلَيْكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِى عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ نَشْكُرُكَ

وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّى

وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى وَنَحْفِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ

اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ

Okunuşu: "Allahümme innâ neste'**î**nüke ve nesteğ-firuke ve nestehdîke ve nü'minü bike ve netûbü ileyke ve netevekkelü **a**leyke ve nü**s**nî '**a**leyke'l-**h**ayra küllehû neşküruke ve lâ nekfüruke ve na**hle'u** ve netrukü men yefcürük.
Allâhümme iyyâke na'büdü ve leke nüsallî ve nescüdü ve ileyke nes'**â** ve nahfidü nercû rahmeteke ve na**h**şâ '**az**âbeke inne '**az**âbeke bi'l-küffâri mülhık."

Anlamı: "*Allah'ım! Senden yardım isteriz, günahlarımızı bağışlamanı isteriz, razı olduğun şeylere hidayet etmeni isteriz. Sana inanırız, sana tevbe ederiz. Sana güveniriz. Bize verdiğin bütün nimetleri bilerek seni hayır ile överiz. Sana şükrederiz. Hiçbir nimetini inkâr etmez ve onları başkasından bilmeyiz. Nimetlerini inkâr eden ve sana karşı geleni bırakırız.*
Allah'ım! Biz yalnız sana kulluk ederiz. Namazı yalnız senin için kılarız, ancak sana secde ederiz. Yalnız sana koşar ve sana yaklaştıracak şeyleri kazanmaya çalışırız. İbadetlerini sevinçle yaparız. Rahmetinin devamını ve çoğalmasını dileriz. Azabından korkarız, şüphesiz senin azabın kâfirlere ve inançsızlara ulaşır." (İbn Ebî Şeybe, II, 301; Abdürrezzak, III, 121)

b) Namaz Sonrası Yapılacak Dualar

1. Selâmdan Sonra Okunacak Dua

Sahabeden Abdullah ibn Mesûd, Peygamberimizin şu duayı üç defa okuyan kimsenin günahlarının bağışlanacağını söylediğini bildirmiştir:

أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِيمَ الَّذِى لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَاَتُوبُ اِلَيْهِ

Okunuşu: "Esteğfirullâhe'l-**ā**zîmelle**z**î lâ ilâhe illâ hüvel-hayyül-kayyûmü ve etûbü ileyhi."

Anlamı: *"Ulu Allah'tan bağışlanmamı dilerim ki O'n-dan başka ilâh yoktur. O, diridir ve kayyumdur. O'na tövbe ederim."* (Hâkim, Dua, I, 511)
Selâmdan sonra bu duayı üç defa okuyan kimse her gün günahlarına tövbe etmiş olur. Bu duadan sonra,

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

Okunuşu: "Allahümme ente's-selâmü ve minke's-selâmü tebârekte yâ **z**e'l-celâli ve'l-ikrâm."

Anlamı: "*Allah'ım! Sen selâmsın. Selamet de sendendir. Ey celâl ve ikrâm sâhibi! Sen münezzehsin, sen yücesin*" duasını okumuştur. (Müslim, Mesâcid, 135; Tirmizî, Salât, 224; Ebû Dâvud, Salât, 360)
Farzın sonunda bu duadan sonra Peygamberimize salât ve selâm getirilir (Allâhümme salli alâ Muhammed denilir). Sonra tesbihâtta bulunulur, e'ûzü besmele çekilir ve ayete'l-kürsî (Bakara sûresinin 255. ayeti) okunur.

2. Tesbihât

Otuz üç defa سُبْحَانَ اللّٰهِ "**Sübhânellah** (Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim)",

Otuz üç defa اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ "**Elhamdülillâh** (her türlü övgü Allah'a mahsustur)",

Otuz üç defa اَللّٰهُ أَكْبَرُ "**Allâhü ekber** (Allah, en büyüktür)" denir. Sonra;

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: "Lâ ilâhe illâllâhü vahdehû lâ şerîke leh. Lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve **'a**lâ külli şey'in kadîr."

Anlamı: "*Allah'tan başka ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun ortağı yoktur. Mülk O'nundur, her türlü övgü O'na mahsustur, O her şeye gücü yetendir*" duası okunur.

Ebu Hüreyre (r.a.), Hz. Peygamberin şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

مَنْ سَبَّحَ اللّٰهَ فِى دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَحَمِدَ اللّٰهَ ثَلَاثًا
وَثَلَاثِينَ وَكَبَّرَ اللّٰهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ وَقَالَ تَمَامَ
الْمِئَةِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ

"*Kim her namazdan sonra otuz üç defa sübhânellah, otuz üç defa elhamdülillah, otuz üç defa da Allahu ekber,* der –Bu doksan dokuz eder- ve; "Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh. Lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve **'a**lâ külli şey'in kadîr; (*Allah'tan başka ilâh yoktur; birdir, ortağı yoktur. Mülk de O'nundur, hamd de O'nundur. O, her şeye kadirdir)* derse; günahları denizin köpüğü kadar da olsa affolunur.*"* (Müslim, Mesâcid, 146)

Sahabenin fakirleri Hz. Peygambere gelerek;

"Varlık sahipleri yüksek dereceleri ebedî / ölümsüz cenneti alıp gittiler; zira hem bizim gibi namaz kılıyor ve oruç tutuyorlar, hem de fazla malları ile hac ve umre yapıyorlar, cihad edip sadaka veriyorlar" dediler.

أَفَلَا أُعَلِّمُكُمْ شَيْئًا تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ وَتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ
بَعْدَكُمْ وَلَا يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُمْ إِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ؟

Resûlullah; "*Size bir şey öğreteyim mi? Onu yaptığınız takdirde sizi geçenlere yetişir ve sizden sonrakileri geride bırakırsınız, sizin yaptığınızın aynısını yapmadıkça sizden faziletli olamazlar*" buyurdu.

قَالُوا بَلَى يَارَسُولَ اللهِ! قَالَ: تُسَبِّحُونَ وَتَحْمَدُونَ وَتُكَبِّرُونَ دُبُرَ

كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ مَرَّةً

Onlar da “Evet Ey Allah’ın Resûlü” deyince;
“*Her namazın arkasından otuz üç defa sübhânellah; otuz üç defa elhamdülillah; otuz üç defa da Allahu ekber, dersiniz*” buyurdu. (Müslim, Mesâcid, 142) Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

مُعَقِّبَاتٌ لَا يَخِيبُ قَائِلُهُنَّ أَوْ فَاعِلُهُنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ:

ثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ تَسْبِيحَةً، وَثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ تَحْمِيدَةً، وَأَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ

تَكْبِيرَةً

“*İnsanı koruyan öyle kelimeler vardır ki, her farz namazdan sonra onları söyleyenler yahut onları yapanlar, elleri boş dönmezler: Otuz üç defa sübhânallah, otuz üç defa elhamdülillah, otuz dört defa da Allahu ekber*.” (Müslim, Mesâcid, 144)
Namaz bittikten sonra bir Müslüman, gönlünden geçirdiği şekilde dilek ve temennilerini yüce Allah’a iletebilir, bu bir duadır. Bu duada gönül, samimiyet ve ihlas önemlidir. Bazen kelimelere dökülmediği hâlde, gözyaşları ile bezenmiş dualar daha da bir anlam ifade eder. Riyadan uzak, hürmet ve vakarla yüce Allah’a yalvarma, duanın kabulü için önde gelen şartlardır. Namazlardan sonra Hz. Peygamberden bazı dua örnekleri nakledilir. Bunların dışında da bir mü’min istediği biçimde Allah’a duada bulunabilir. Ancak örnek olması açısından Hz. Peygamberden bazı dua metinleri nakledeceğiz. Peygamberimizden belirli zamanlarda yaptığı nakledilen bu dualar her namazın sonunda yapılabilir.

3. Peygamberimizin Namazdan Sonra Okuduğu Dualar

Resûlullah (s.a.s.), teşehhüdden sonra şu duayı okumuştur:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ

Okunuşu: “Allahümme innî e’ûzü bike min azâbi cehennem.
Ve e’**ûz**ü bike min ‘azâbi’l-kabri.
Ve e’**ûz**ü bike min fitneti’d-deccâli.
Ve e’**ûz**ü bike min fitneti’l-mahyâ ve’l-memât.”

Anlamı: *“Allah’ım! Ben cehennem azabından Sana sığınırım. Kabir azabından da Sana sığınırım. Deccal fitnesinden de Sana sığınırım. Hayat ve ölüm fitnesinden de sana sığınırım.”* (Ebû Dâvud, Salât, 184)

Sahabeden Muğire b. Şu'be, Resûlullah (s.a.s.)'ın namazdan ayrıldığında şöyle duada bulunduğunu nakletmiştir:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ قَدِيرٌ اَللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ

يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

Okunuşu: "Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh. Lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve **'a**la külli şey'in kadîr.

Allahümme lâ mânia limâ a'tayte ve lâ mu'tıye limâ mena'te ve lâ yenfe**u ze**'l-ceddi minke'l-ceddü."

Anlamı: "*Allah'tan başka ilâh yoktur; birdir, ortağı yoktur. Mülk de O'nundur, hamd de O'nundur. O, her şeye kadirdir.*

Allah'ım! Senin verdiğine kimse engel olamaz, vermediğini de kimse veremez. Hiçbir iyilik sahibi kendiliğinden faydalı olamaz; zira iyilik sendendir." (Müslim, Mesâcid, 137)

Abdullah b. Zübeyr (r.a.), her namazdan sonra selâm verince şöyle derdi:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ قَدِيرٌ • لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ • وَلاَ نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ

لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ • لاَ إِلَهَ إِلَّا اللهُ مُخْلِصِينَ

لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

Okunuşu: "Lâ ilahe illallâhu vahdehu lâ şerîke leh. Lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve **'a**lâ külli şey'in kadîr.

Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah. Lâ ilâhe illâllahu ve lâ na'büdü illâ iyyâhu lehü'n-ni'metü ve lehü'l-fadlu ve lehü's-senâu'l-hasen.

Lâ ilâhe illallâhu mu**h**lisîne lehü'd-dîne ve lev kerihe'l- kâfirûn."

Anlamı: *"Allah'tan başka ilâh yoktur; birdir, ortağı yoktur. Mülk de O'nundur, hamd de O'nundur. O, her şeye kadirdir. Allah'tan başka kuvvet ve kudret sahibi yoktur. Allah'tan başka ilâh yoktur. Ancak O'na ibadet ederiz. Nimet de O'nundur, lütuf da. Güzel övgüler de O'nundur. Allah'tan başka ilâh yoktur. Kâfirlerin hoşuna gitmese de bunu dinde ihlâsla ifade ederiz."* (Müslim, Mesâcid, 139)

Muaz (r.a.) şöyle diyor: Resûlullah (s.a.s.), elimden tuttu; *"Ey Muaz, Allah'a yemin ederim ki, seni çok seviyorum! Her namazın ardından şöyle demeyi terk etme"* dedi:

اَللّٰهُمَّ أَعِنِّى عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Okunuşu: "Allahümme e'ınnî **'a**lâ **z**ikrike ve şükrike ve husni 'ıbâdetike."

Anlamı: "*Allah'ım! Zikrine, şükrüne ve sana güzel ibadete karşı bana yardım eyle.*" (Ebû Davud, Salât, 361)

Resûlullah (s.a.s.), namazın ardından şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

Okunuşu: "Allahümme innî e**'ûz**ü bike mine'l-küfri ve'l-fakrı Allahümme innî e**'ûz**ü bike min **'az**âbi'l-kabri."

Anlamı: "*Allah'ım! Küfürden ve fakirlikten Sana sığınırım. Allah'ım, kabir azabından da sana sığınırım.*" (Ebû Davud, Edeb, 110)

اَللّٰهُمَّ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِى عَلٰى دِينِكَ

Okunuşu: "Allâhümme yâ mukallibe'l-kulûbi, **s**ebbit kalbî **'a**lâ dînike."

Anlamı: "*Ey kalpleri döndüren (kalplere hükmeden) Allah'ım; benim kalbimi dinin üzerine sabit kıl.*" (Tirmizî, Kader, 7)

Peygamberimiz (s.a.s.), sabah namazında selamdan sonra şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke **'ı**lmen nâfi**'a**n ve rızkan tayyiben ve **'a**melen mütekabbelen."

Anlamı: "*Allah'ım! Faydalı ilim, helâl rızık ve makbul amel istiyorum.*" (İbn Mace, İkameti's-Salah, 32)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِى الْأَمْرِ وَأَسْأَلُكَ عَزِيمَةَ الرُّشْدِ
وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ وَأَسْأَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا
وَقَلْبًا سَلِيمًا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ
وَأَسْتَغْفِرُكَ مِمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke'**s-s**ebâte fi'l-emri.
Ve es'elüke **'a**zîmete'r-ruşdi.

Ve es'elüke şükra n**i**'metike ve husne 'ıbâdetike.
Ve es'elüke lisânen sâdikan ve kalben selîmen.
Ve e'**û**zü bike min şerri mâ t**a**'lemü.
Ve es'elüke min **h**ayri mâ t**a**'lemü.
Ve esteğfiruke mimmâ t**a**'lemü.
İnneke ente '**a**llâmü'l-ğuyûb."

Anlamı: *"Allah'ım! Senden dinde sebat etmemi istiyorum.*
Doğrulukta kararlı olmak istiyorum.
Nimetine şükretmek ve ibadetini en güzel biçimde yapmak istiyorum.
Doğru söyleyen bir dil, sağlıklı ve sana teslim olan bir kalp istiyorum.
Bildiğin her zararlı şeyin şerrinden sana sığınıyorum.
Bildiğin her hayırlı şeyi istiyorum.
Bildiğin her günah için bağışlamanı diliyorum. Sen gizli olan şeyleri çok iyi bilensin."
(Tirmizî, De'avât, 23)

4. Salât-ı Münciye

Ülkemizde uzun yıllardır namazlardan sonra okuna gelen "***salât-ı münciye***" diye anılan dua, Hz. Peygamberden bize ulaşan bir dua örneği değildir. Kur'ân-ı Kerim'deki, Hz. Peygamberimize salât u selâm getirmeyi emreden ayetin emrine uyabilmek için İslâm bilginleri tarafından ihdas edilen bir duadır. Dua metni ve anlamı şöyledir:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً
تُنْجِينَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْاَهْوَالِ وَالْاٰفَاتِ وَتَقْضِى لَنَا بِهَا جَمِيعَ
الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا عِنْدَكَ
اَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا اَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ
فِى الْحَيَاتِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: "Allâhümme salli '**a**lâ seyyidinâ Mu-hammedin ve '**a**lâ âli seyyidinâ Muhammedin salâten tüncînâ bihâ min cemî'**ı**l-ehvâli ve'l-âfât. Ve takdî lenâ bihâ cemî'**a**l-hâcât ve tütahhirunâ bihâ min cemî'ıs-seyyiât ve terfe'**u**nâ bihâ '**ı**ndeke **a**le'd-derecât ve tübelliğunâ bihâ aksa'l-ğâyât. Min cemî'**ı**l-**h**ayrâti fi'l-hayâti ve ba'de'l-memât. İnneke '**a**lâ külli şey'in kadîr."

Anlamı: *"Allah'ım! Peygamber (s.a.s.)'e öyle bir salât ve selâm eyle ki, onunla bütün korku ve afetlerden bizi kurtarırsın. Bütün istek ve arzularımızı yerine getirirsin. Bütün kötülüklerden temizlersin. En yüksek derecelere ve en üst gayelere yükseltirsin. Dünyada ve öldükten sonra hayırların her birisine ulaştırırsın."*

5. Namazdan Sonra Türkçe Olarak Yapılabilecek Dua

"Allah'ım! Kıldığım namazımı, eksik ve kusurları ile birlikte kabul eyle.

Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin ve itaatin üzere sabit kıl.

Allah'ım! Senden sevgini, seni sevenlerin sevgisini ve sana yakın kılacak her işi sevmeyi bana nasip eyle.

Allah'ım! Bana imanı sevdir ve onu bana güzel göster. Küfürden, fasıklıktan ve isyandan nefret ettir. Beni doğru yolda olanlardan eyle.

Allah'ım! Senden, bildiğim ve bilmediğim, geçmiş ve gelecekteki tüm hayırları niyaz ediyorum. Bildiğim ve bilmediğim, geçmiş ve gelecekteki tüm şerlerden de sana sığınıyorum. Senden cenneti ve ona ulaştıracak her türlü söz, fiil ve ameli nasip etmeni diliyorum. Cehennemden ve ona götürecek her türlü söz, fiil ve amelden de sana sığınıyorum.

Allah'ım! Kulun ve elçin Hz.Muhammed'in senden istediği bütün hayırlardan ben de istiyorum. Kulun ve elçin Hz. Muhammed'in sana sığındığı bütün şerlerden ben de sana sığınıyorum.

Allah'ım! Beni işlerin en güzeline ve ahlâkın en güzeline eriştir. Bunların en güzeline ancak sen eriştirirsin. Kötü işlerden ve kötü ahlâktan beni koru. Bu kötülüklerden de beni ancak sen korursun.

Allah'ım! Senden faydalı ilim, bol rızık ve her derdime deva niyaz ediyorum.

Allah'ım! Dinî ve dünyevî hayatım, ailem ve malım için Senden bereket ve sağlık niyaz ediyorum.

Allah'ım! Senden hidayet, takvâ, iffet ve gönül zenginliği vermeni niyaz ediyorum.

Allah'ım! Senden Müslüman bir kalp ve doğru söyleyen bir lisan lütfetmeni niyaz ediyorum.

Allah'ım! Senden hayırlar işlemeyi, kötülükleri terk etmeyi, yoksulları sevmeyi, beni bağışlamanı ve bana merhamet etmeni niyaz ediyorum.

Allah'ım! Faydasız ilimden, korkmayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul olmayan duadan sana sığınırım.

Allah'ım! Hıyanetten, küfürden, şirkten, İslâm'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten, münafıklıktan, gösterişten, riyadan ve kötü ahlâktan sana sığınırım.

Allah'ım! Sıkıntıdan, üzüntüden, acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, kalp katılığından, gafletten, zilletten, meskenetten sana sığınırım.

Allah'ım! Zulmetmekten ve zulme uğramaktan sana sığınırım.

Allah'ım! Günahtan, cehennem azabından, kabir azabından, zenginliğin fitnesinden, fakirliğin fitnesinden sana sığınırım.

Allah'ım! Çekilmez belalardan, isyana düşmekten, görülmez kazadan ve düşmanları sevindirecek musibetlerden sana sığınırım.

Allah'ım! Verdiğin nimetlerin son bulmasından, verdiğin sağlık ve afiyetin gitmesinden, azabının ansızın gelmesinden ve her türlü gazabından sana sığınırım.

Allah'ım! Günahlardan ve masiyetlerden sana sığınırım.

Allah'ım! Gün içinde, geceleyin ve her an gelebilecek kötülüklerden, kötü arkadaştan, kötü komşudan sana sığınırım.

Allah'ım! Kalbimi nifaktan, amelimi riyadan, dilimi yalandan, gözümü hıyanetten temizle. Çünkü sen gözlerin hain bakışlarını ve kalplerin sakladıklarını bilirsin.

Allah'ım! Hayatta kaldığım sürece masiyetleri terk etmem konusunda bana yardım et! Sıkıntılara düşmemem konusunda da bana yardım et!

Allah'ım! Ayıplarımı ört, korktuklarımdan emin eyle. Beni önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden gelebilecek her türlü tehlikeye karşı muhafaza buyur.

Allah'ım! Sıhhat, iffet, emanet, güzel ahlâk ve takdire rıza istiyorum.

Allah'ım! Bedenime, kulağıma, gözüme, bedenime sağlık ve afiyet ver.

Allah'ım! İşlediğim tüm günahlarımı bağışla. Ömrümün geriye kalan kısmında beni günah işlemekten muhafaza buyur. Bana razı olacağın tertemiz işler yapmayı nasip eyle.

Allah'ım! Beni göz açıp kapayacak kadar bile nefsime bırakma.

Allah'ım! Bana öğrettiklerinden yararlanmamı nasip eyle, bana faydalı olacak şeyleri öğret ve yarar sağlayacak ilim lütfeyle.

Allah'ım! İlmimi artır. Beni hidayete ulaştırdıktan sonra kalbimi eğriltme. Bana rahmetinden lütfet. Muhakkak ki sen çok lütufkârsın.

Allah'ım! Bana lütfettiğin rızkı bereketli kıl ve beni kanaatkâr eyle.

Allah'ım! Bana takva ver ve beni arındır. En iyi arındıran sensin. Sen benim yardımcım ve mevlamsın.

Allah'ım! Günahımı bağışla, rızkımı bollaştır ve verdiğin rızkı hakkımda bereketli kıl.

Allah'ım! Bütün işlerimizin sonucunu güzel eyle. Bizi dünya perişanlığından ve ahiret azabından koru."

6. Namazda Okunan Bazı Kısa Sûreler

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَۙ ﴿١﴾ اَلرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِۙ ﴿٢﴾ مَالِكِ يَوْمِ
الدّ۪ينِۜ ﴿٣﴾ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَع۪ينُۜ ﴿٤﴾ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَق۪يمَۙ ﴿٥﴾ صِرَاطَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْۙ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ ﴿٦﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Elhamdü lillâhi Rabbi'l-**'â**lemîn.
Er-Rahmâni'r-Rahîm.
Mâliki yevmi'd-dîn.
İyyâke na**'**büdü ve iyyâke neste**'**în.
İhdine's-sırâta'l-müstekîm.
Sırâtallezîne en'**a**mte **'a**leyhim ğayri'l-meğdûbi **'a**leyhim ve le'd-dâllîn."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*

Hamd, âlemlerin Rabbi, Allah'a mahsustur. Hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) *maliki. Rahmân, Rahîm,* (Allah'ım!) *Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, ilet. Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna* (ilet), *gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil."*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِۙ ﴿١﴾ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَف۪ي خُسْرٍۙ ﴿٢﴾ اِلَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Ve'l-**'a**sr. İnne'l-insâne lefî **h**usr.
İllelle**z**îne âmenû ve **'a**milü's-sâlihâti ve tevâsav bi'l-hakkı ve tevâsav bi's-sabr."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Ancak, iman edip de sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka. (Onlar ziyanda değillerdir)."

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْف۪يلِۜ ﴿١﴾ اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ

ف۪ي تَضْل۪يلٍۙ ﴿٢﴾ وَاَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَاب۪يلَۙ ﴿٣﴾ تَرْم۪يهِمْ

بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجّ۪يلٍۙ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ﴿٥﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Elemtera keyfe fe'**a**le Rabbüke bi-ashâbi'l-fîl.
Elem yec'**a**l keydehüm fî tadlîl.
Ve ersele '**a**leyhim tayran ebâbîl.
Termîhim bi-hıcâratin min siccîl.
Fece'**a**lehüm ke'**a**sfin me'kûl."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı?Üzerlerine balçıktan pişirilmiş taşlar atan sürü sürü kuşlar gönderdi. Nihayet onları yenilmiş ekin yaprakları hâline getirdi."

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ﴿٢﴾

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ

مِنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

Okunuşu: “Bismillâhi’r-Rahmâni’r-Rahîm.
Li îlâfi kurayş.
Îlâfihim rihlete’ş-şitâi ve’s-sayf.
Felya’büdû Rabbe hâ**z**e’l-beyt.
Elle**z**î et’**a**mehüm min cû’**ı**n ve âmenehüm min **h**avf.”

Anlamı: *“Rahman Rahim Allah’ın adı ile.*
Kureyş’i ısındırıp alıştırdığı; onları kışın (Yemen’e) *ve yazın (Şam’a) yaptıkları yolculuğa ısındırıp alıştırdığı için, Kureyş, kendilerini besleyip açlıklarını gideren ve onları korkudan emin kılan bu evin* (Kâbe’nin) *Rabbine kulluk etsin.”*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾ فَذَٰلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا

يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ

عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

Okunuşu: “Bismillâhi’r-Rahmâni’r-Rahîm.
Eraeytelle**z**î yüke**zz**ibü bi’d-dîn.
Fe**z**âlike’l-lezî yedü’ **’u**l-yetîm.
Ve lâ yehuddu **‘a**lâ ta’**â**mi’l-miskîn.
Feveylün lil-müsallîn.
Elle**z**înehüm **‘a**n salâtihim sâhûn.
Elle**z**înehüm yürâûn. Ve yemne**’û**ne’l-mâ**û**n.”

Anlamı: *“Rahman Rahim Allah’ın adı ile.*
Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı! İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir. Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar. Ufacık bir yardıma bile engel olurlar.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ

اَلْاَبْتَرُ

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
İnnâ **a'**taynâ ke'l-kev**s**er.
Fesalli li-Rabbike ve'nhar.
İnne şâni'eke hüve'l-ebter."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
Şüphesiz biz sana Kevser'i verdik. O hâlde, Rabbin için namaz kıl, kurban kes. Doğrusu sana buğzeden, soyu kesik olanın ta kendisidir."

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

قُلْ يَٓا اَيُّهَا الْكَافِرُونَۙ ﴿١﴾ لَٓا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَۙ ﴿٢﴾ وَلَٓا اَنْتُمْ عَابِدُونَ
مَٓا اَعْبُدُۚ ﴿٣﴾ وَلَٓا اَنَا۬ عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْۙ ﴿٤﴾ وَلَٓا اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَٓا اَعْبُدُۜ
﴿٥﴾ لَكُمْ د۪ينُكُمْ وَلِيَ د۪ينِ ﴿٦﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn.
Lâ **a'**büdü mâ ta'büdûn.
Ve lâ entüm **'â**bidûne mâ **a'**büd.
Velâ ene **'â**bidün mâ **'a**bedtüm.
Velâ entüm **'â**bidûne mâ **a'**büd.
Leküm dînüküm veliye dîn."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
De ki: Ey kâfirler! Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk etmem. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz. Ben de sizin kulluk ettiklerinize kulluk edecek değilim. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim de banadır."

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اِذَا جَٓاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُۙ ﴿١﴾ وَرَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ ف۪ي د۪ينِ اللّٰهِ
اَفْوَاجاًۙ ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُۜ اِنَّهُ كَانَ تَوَّاباً ﴿٣﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
İzâ câe nasrullâhi ve'l-fethu.
Ve raeyte'n-nâse yed**h**ulûne fî dînillâhi efvâcâ.
Fe sebbih bi-hamdi Rabbike vestağfirhu innehû kâne tevvâbâ."

Anlamı: *“Rahman Rahim Allah’ın adı ile.*
Allah’ın yardımı ve fetih (Mekke fethi) *geldiğinde ve insanların bölük bölük Allah’ın dinine girdiğini gördüğünde, Rabbine hamd ederek tespihte bulun* (O’nu yücelt) *ve O’ndan bağışlama dile. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir.”*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

تَبَّتْ يَدَٓا اَب۪ي لَهَبٍ وَتَبَّۜ ﴿١﴾ مَٓا اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَۜ ﴿٢﴾
سَيَصْلٰى نَاراً ذَاتَ لَهَبٍۚ ﴿٣﴾ وَامْرَاَتُهُۜ حَمَّالَةَ الْحَطَبِۚ ﴿٤﴾ ف۪ي
ج۪يدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ﴿٥﴾

Okunuşu: “Bismillâhir-Rahmânir-Rahîm.
Tebbet yedâ ebî lehebin ve tebb.
Mâ ağnâ **‘a**nhü mâlühû ve mâ keseb.
Seyaslâ nâran **z**âte leheb.
Vemraetühû hammâlete’l-hatab.
Fî cîdihâ hablün min mesed.”

Anlamı: *“Rahman Rahim Allah’ın adı ile.*
Ebû Leheb’in elleri kurusun. Zaten kurudu. Ona ne malı fayda verdi, ne de kazandığı. O, bir alevli ateşe girecektir. Boynunda bükülmüş hurma liflerinden bir ip olduğu hâlde sırtında odun taşıyarak karısı da (o ateşe girecektir)*.”*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌۚ ﴿١﴾ اَللّٰهُ الصَّمَدُۚ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْۙ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ
لَهُ كُفُواً اَحَدٌ ﴿٤﴾

Okunuşu: “Bismillâhi’r-Rahmâni’r-Rahîm.
Kul hüvallâhü ahad. Allâhü’s-samed.
Lem yelid ve lem yûled.
Ve lem yekün lehû küfüven ahad.”

Anlamı: *“Rahman Rahim Allah’ın adı ile.*
De ki: O Allah tektir. Allah, sameddir (her şey O’na muhtaçtır, O hiçbir şeye muhtaç değildir). *O’ndan çocuk olmamıştır* (kimsenin babası değildir.) *Kendisi de doğmamıştır* (kimsenin çocuğu değildir.) *Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir.”*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Kul e'**û**z**ü** bi-Rabbi'l-felak.
Min şerri mâ **h**alak. Ve min şerri ğâsikın i**z**â vekab.
Ve min şerri'n-neffâ**s**âti fi'l-**'u**kad.
Ve min şerri hâsidin i**z**â hased."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım."

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ اِلٰهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ اَلَّذ۪ى يُوَسْوِسُ ف۪ى صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Kul e'**û**z**ü** bi-Rabbi'n-nâs.
Meliki'n-nâs. İlâhi'n-nâs.
Min şerri'l-vesvâsi'l-**h**annâs.
Elle**z**î yüvesvisü fî sudûri'n-nâs.
Mine'l-cinneti ve'n-nâs."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
De ki: Cinlerden ve insanlardan olup, insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik'ine, insanların İlâh'ına sığınırım."

7. Camiye Girip Çıkarken

Cami, Müslümanların toplu olarak ibadet ettikleri mabettir. Mabedin varlığı, ilk insana kadar dayandırılmaktadır. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de insanlar için inşa edilen ilk mabedin Kâbe olduğu bildirilmektedir. (Âl-i İmrân, 3/96) Onun ilk bânisinin Hz. Âdem olduğu rivayetleri vardır. (bk. DİA, Cami maddesi)

Namazların kılındığı, Allah'ın zikredildiği camilerin, manevî bir atmosfere

sahip olduğu bir gerçektir. Camiler, Müslümanların âdeta ortak evi konumundadır. Böylesi önemli bir işleve sahip camilere girerken, çıkarken ve orada bulunurken bazı kurallara uymak; bu mekânların nezaket ve nezahetine mani olacak, saygınlığını zedeleyecek söz ve davranışlardan uzak durmak gerekir. Ayrıca böylesi kutsal mekânlara girerken ve çıkarken, Peygamberimizden nakledilen dua örneklerini okumak önem arz etmektedir.

Peygamberimiz (s.a.s.) camiye girerken;

رَبِّ اغْفِرْ لِى ذُنُوبِى وَافْتَحْ لِى أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

“Rabbiğfirlî zünûbî veftah lî ebvâbe rahmetike”

“*Rabbim! Günahımı affet, rahmet kapılarını bana aç*” diye dua eder, camiden çıkarken ise,

رَبِّ اغْفِرْ لِى ذُنُوبِى وَافْتَحْ لِى أَبْوَابَ فَضْلِكَ

“Rabbiğfirlî zünûbî veftah lî ebvâbe fadlike”

“*Rabbim! Günahımı affet, lütuf kapılarını benim için aç”* diye dua ederdi. (Tirmizî, Salât, 231)

Camiye sağ ayakla eûzü besmele çekilerek ve yukarıdaki dua okunarak girilir, kerahet vakti değilse iki rekat namaz kılınır, vaaz ediliyorsa veya Kur’ân okunuyorsa sessizce dinlenir. Camiden sol ayakla ve yukarıda zikredilen dua okunarak çıkılır.

8. Cenaze Namazında

Allah’ı hamd, sena ve zikir, Peygambere salât ve selâm, mü’mine dua ve rahmet olan cenâze namazı, farz-ı kifayedir; yalnız bir erkeğin veya bir kadının bu namazı kılmasıyla farz yerine getirilmiş olur.

Cenâze namazı rükû ve secdesi olmayan bir namazdır; rükünleri kıyam ve tekbirlerdir. Cenâze namazında iftitah tekbirinden başka, üç tekbir daha bulunmaktadır. Selâm vermek vaciptir. Sünnetleri ise, Allâh’a hamd ve senâ etmek, Resûlullah’a salât ve selâm getirmek, hem ölüye hem de müslümanlara dua etmekten ibarettir.

Cenâze namazında taharet, kıbleye yönelmek, setr-i avret ve niyet gibi şartlara riayet edilir. Namazı kılınacak cenâzenin Müslüman olması, yıkanıp kefenlenmiş olması, cemaatin önünde sabit bir yere konmuş olması, bedeninin tamamı veya yarıdan fazlası, yahut başı ile birlikte en az yarısının bulunması gerekir. Canlı olarak doğan çocuk yıkanır ve cenâze namazı kılınır. Birkaç cenâze bir araya gelmiş olursa, bunların namazlarının ayrı ayrı kılınması daha iyidir. Bununla birlikte, hepsine birden bir namaz kılmak da yeterli olur.

Cenâzeye karşı ve kıbleye yönelik olarak saf bağlanır ve niyet edilir. İmam tekbir alarak ellerini bağlar; cemaat da tekbir alarak ellerini bağlar. Tekbirden sonra imam ve cemaat içlerinden “**ve celle senâûke**” cümlesiyle birlikte “**Sübhâneke**” duasını okurlar. Ardından imam ellerini kaldırmadan tekbir alır,

cemaat da içinden tekbir alır ve hepsi içlerinden “Salli ve Bârik dualarını” okur. Tekrar aynı şekilde tekbir alırlar ve bilenler cenâze duasını, bilmeyenler de dua niyetiyle “Fâtiha” sûresini veya başka bir dua okur. Daha sonra yine aynı şekilde tekbir alınır ve arkasından sağa ve sola selam verilir. Böylece namaz tamamlanmış olur.

Peygamberimiz (s.a.s.), cenaze namazı kıldığında şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَا ئِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا
وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَ اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ
تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّنَا عَلَى الْاِيمَانِ اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا اَجْرَهُ وَلَا
تُضِلَّنَا بَعْدَهُ

Okunuşu: “Allâhümmeğfir lihayyinâ ve meyyitinâ ve şâhidinâ ve gâibinâ ve sağîrinâ ve kebîrinâ ve **z**ekerinâ ve ün**s**ânâ.

Allâhümme men ahyeytehû minnâ feahyihî **‘a**le’l-İslâmi ve men teveffeytenâ minnâ feteveffehû **‘a**le’l-îmâni.

Allahümme lâ tahrimnâ ecrahû ve lâ tudillenâ ba’dehû.”

Anlamı: “*Allah’ım! Dirilerimizi, ölülerimizi, mevcut olanlarımızı, burada bulunmayanlarımızı, büyüklerimizi, küçüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı bağışla.*

Allah’ım! Bizden yaşattıklarını İslâm üzere yaşat, bizden öldürdüklerini de iman üzere öldür.

Allah’ım! Bizi onun sevabından mahrum etme. Ondan sonra bizi hak yoldan saptırma.” (Tirmizî, Cenaiz, 37; Ebû Davud, Cenaiz, 60; İbn Mâce, Cenaiz, 23)

Hadislerden mülhem ancak bazı ziyadelerle ilmihal kitaplarında cenaze namazı duası şu şekildedir:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَكَبِيرِنَا وَصَغِيرِنَا
وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ
تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّنَا عَلَى الْاِيمَانِ وَخُصَّ هٰذَا الْمَيِّتَ بِالرَّوْحِ
وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ
فِى اِحْسَانِهِ وَاِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ وَلَقِّهِ الْاَمْنَ وَالْبُشْرٰى

وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفٰى بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: “Allâhümmeğfir lihayyinâ ve meyyitinâ ve şâhidinâ ve gâibinâ ve kebîrinâ ve sağîrinâ ve **z**ekerinâ ve ün**s**ânâ.

Allâhümme men ahyeytehû minnâ feahyihî **‘a**le’l-İslâmi ve men teveffeytehû minnâ feteveffenâ **‘a**le’l-îmâni ve hussa hâ**z**e’l-meyyite (cenaze kadın ise “hâzihi’l-meyyite” denir) bi’r-ravhi ve’r-râhati ve’r-rahmeti ve’l-mağfireti ve’r-rıdvân.

Allâhümme in kâne muhsinen fezid fî ihsânihî ve in kâne müsîen fetecâvez **a**nhü (cenaze kadın ise “in kânet muhsineten fezid fî ihsânihâ ve in kânet müsîeten fetecâvez **a**nhâ ve lakkıhe’l-emne” denir) ve lakkıhi’l-emne ve’l-büşrâ ve’l-kerâmete ve’z-zülfâ birahmetike yâ erhame’r-râhimîn.”

Anlamı: *“Allah’ım! Bizim dirilerimizi, ölülerimizi, hâzır ve gâib olanlarımızı, büyüklerimizi ve küçüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı af ve mağfiret buyur.*

Allah’ım! Bizden yaşattıklarını İslâm üzere yaşat. Bizden öldürdüklerini iman üzere öldür. Bilhassa bu ölüye kolaylık, rahatlık ve mağfiret eyle, ondan razı ol.

Allah’ım! Eğer bu ölü, iyi ameller işlemiş ise ihsanını artır, kötü ameller işlemiş ise affet.

Ey merhametlilerin en merhametlisi Allah’ım! Kendisine güven, müjde, kerâmet ve yakınlık nasip eyle.”

9. İstihare İçin Kılınan Namaz Duası

Sözlükte hayır ve iyilik istemek, bir şey hakkında hayır talep etmek anlamlarına gelen *istihâre*, bir kimsenin yapmayı istediği bir şeyin kendisi için hayırlı olup-olmayacağını Allâh’ın kendisine bildirmesi maksadıyla yatmadan önce iki rek’at namaz kılarak Allâh’a dua etmesidir. İnsanlar, bazen kendileri için önemli bir karar verecekleri veya bir seçim yapacağı zaman dünya ve ahiret bakımından kendileri için hangisinin daha hayırlı olacağını kestiremezler. Bunu anlayabilmek için *istihâre* ederler ve Allah’tan yardım dilerler. Bu bakımdan istihâre, bir bakıma yapılacak işin hayırlı olmasını; hayırlı ise gerçekleşmesini Allâh’tan dilemek ve O’ndan tercih konusunda yardım istemek demektir.

İstihâre namazı menduptur. Namazın birinci rekatında Fâtiha’dan sonra Kâfirûn sûresi; ikinci rekatında Fâtiha’dan sonra İhlas sûresi okunur. Namazdan sonra istihâre duası yapılır. Resûlullah (s.a.s.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: “*Sizden birinize bir iş hakkında tereddüt ve üzüntü çöktüğü zaman farz namazlarından başka olarak iki rekat namaz kılsın, sonra şöyle duada bulunsun*:

اَللّٰهُمَّ اِنّ۪ى اَسْتَخ۪يرُكَ بِعِلْمِكَ وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْاَلُكَ مِنْ

فَضْلِكَ الْعَظ۪يمِ فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ

الْغُيُوبِ

اَللّٰهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعِيشَتِي

وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا

الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعِيشَتِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي

وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ

Okunuşu: "Allâhümme innî este**h**î**r**üke bi-**'**ılmike ve estakdirüke bi-kudretike ve es'elüke min fadlike'l-**'a**zîm. Fe-inneke takdiru ve lâ akdiru ve ta'lemü ve lâ a'lemü ve ente **'a**llâmü'l-ğuyûb.

Allahümme in künte ta'lemu enne hâ**ze**'l-emre **h**ayrun lî fî dînî ve me**'î**şetî ve **'â**kıbeti emrî fe yessirhü lî. **S**ümme bârik lî fîh. Ve in künte ta'lemü enne hâ**ze**'l-emre şerrun lî fî dînî ve me**'î**şetî ve **'â**kıbeti emrî, fa'srifhü **'a**nnî vasrifnî **'a**nhü vakdir liye'l-**h**ayra hay**s**ü kâne. Sümme ardınî bihî."

Anlamı: "*Ey Allah'ım! Senin ilmine güvenerek senden hakkımda hayırlısını istiyorum ve kudretine sığınarak senden kudret istiyorum ve senin sınırsız lütfundan bana ihsan etmeni istiyorum; çünkü sen, her şeye kadirsin, ben bir şeye kadir değilim. Sen bilirsin, ben bilmem, Sen bilinmeyenleri bilirsin.*

Allah'ım! Senin ezelî ilminde, yapmayı düşündüğüm bu iş benim dinim ve dünyam ve geleceğim açısından hayırlı olacaksa, bu işi benim hakkımda takdir buyur, onu bana kolaylaştır, uğurlu ve bereketli eyle. Eğer bu iş senin ezelî ilminde, benim dinim ve hayatım hakkında ve işimin akıbeti hakkında -erken veya geç olmasında- şerli ise onu benden geri çevir, beni de ondan vazgeçir ve benim için nerede olursa olsun yalnızca hayırlı olanı takdîr et, sonra beni ona râzı kıl." (Tirmizî, Salât, 349; Buharî, De'avât, 48;)

Peygamberimizin öğrettiği duanın anlamından da anlaşılacağı gibi istihâre, bir bakıma yapılacak işin hayırlı olmasını veya hayırlı ise gerçekleşmesini Allah'tan dilemek ve O'na danışmak demektir. İstihâre yapmak isteyen kişi, kalbinden her şeyi atarak ve kalbini bütünüyle bu işe teksif ederek iki rekat namaz kılmalı, ardından Peygamberimizin öğrettiği bu duayı yapmalıdır. Samimi olarak yapıldığı takdirde, Allah'ın hayırlısını lütfedeceğine ümit bağlanır.

İbadet ve sevap işlemek gibi iyi olduğu, haram ve günah gibi kötü olduğu bilinen şeylerde istihare yapılmaz. İstihâre, yapılmasının doğru olup-olmadığında tereddüt edilen şeylerde yapılır ve üç veya yedi geceye kadar devam edilebilir. İstihâreden sonra, insanın gönlüne bir açıklık gelir ve ilk defa kalbe doğan şeyin hayırlı olduğu kabul edilerek ona göre hareket edilir. Çeşitli nedenlerle istihare namazının kılınamaması hâlinde, sadece duası okunmakla yetinilir.

10. Hacet İçin Kılınan Namaz Duası

İnsanlar, hayatları boyunca birçok şeye ihtiyaç duyarlar, birçok şeye kavuşmayı arzu ederler. Dünyalık veya ahiretlik bir isteği ve dileği bulunan, bir şeye ihtiyaç duyan kimse, ihtiyaçlarını karşılamak veya arzularına ulaşmak için öncelikle

onlara götürecek sebeplere tutunmalı, ayrıca bunların gerçekleşmesi için Allah'tan yardım istemelidir. Peygamberimiz (s.a.s.), bu hususta şöyle buyurmuştur:

"*Kimin, Allah'tan veya insanlardan bir dileği varsa, şartlarına uygun güzel bir abdest alsın, sonra iki rekat namaz kılsın, sonra da Allah'a sena etsin, Allah'ın Resûlüne salât ve selâm getirsin. Daha sonra şöyle dua etsin*:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ

سُبْحَانَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ

وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ لَا تَدَعْ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَّجْتَهُ

وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: "Lâ ilâhe illallâhu'l-halîmül-kerîm.

Sübhâne rabbi'l-arşi'l-'**a**zîmi'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-'**â**lemîn. Es'elüke mûcibâti rahmetike ve '**a**zâime mağfiratike ve'l-ğanîmete min külli birrin ve's-selâmete min külli ismin. Lâ tedağ lî zenben illâ ğafertehû velâ hemmen illâ ferractehû velâ hâceten hiye leke ridan illâ kadaytehâ yâ erhame'r-râhimîn."

Anlamı: "*Kerim ve Halîm olan Allah'tan başka ilâh yoktur.*

Yüce Arş'ın Rabbi olan Allah, her türlü noksanlıktan münezzehtir. Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun.

Allah'ım! Rahmetini gerektiren şeyleri, kesin affını, her iyiliği elde etmeyi, her günahtan uzak olmayı senden dilerim.

Ey merhametlilerin en merhametlisi! Affetmediğin hiçbir günah, feraha çevirmediğin hiçbir tasa, senin razı olduğun şeylerden karşılamadığın hiçbir ihtiyaç ile beni baş başa bırakma." (Tirmizî, Salât, 343)

11. Teheccüd Namazına Kalkınca

Yatsı namazından sonra, daha uyumadan veya çok az bir miktar uyuduktan sonra kalkıp kılınacak nâfile namaza "*gece namazı* (salâtü'l-leyl)" denir. Bir süre uyuduktan sonra, gecenin yarısından imsâk vaktine kadar kalkılıp kılınırsa, bu namaza "*teheccüd*" denir.

Teheccüd namazı, iki, dört, altı ve sekiz rekât olarak kılınır. Her iki rekâtta bir selâm verilmesi daha faziletlidir.

Teheccüd namazı, Peygamberimiz (s.a.s) için farz idi. Farz oluşu şu ayete dayanır:

"*Ey Muhammed! Gecenin bir bölümünde uyanıp, sırf sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere, teheccüd namazı kıl. Rabbinin seni Makam-ı Mahmud'a göndereceğini*

ümit edebilirsin.” (İsrâ, 17/79)

Teheccüd namazına diğer mü’minler de teşvik edilmiştir. Nitekim Sevgili Peygamberimiz,

“Her kim geceleyin uyanır, hanımını da uyandırır ve iki rekat namaz kılarsa, Allah’ı çok zikreden erkekler ile kadınlardan yazılırlar” buyurmuştur. (Ebû Davud, Salât, 307)

Peygamberimiz (s.a.s.), teheccüd namazı kılmak üzere geceleyin kalkınca şu duayı okumuştur:

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ قَيِّمُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ

الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ

نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ
الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَقَوْلُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ،
وَالسَّاعَةُ حَقٌّ

اَللّٰهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ

وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِى مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ

وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ

Okunuşu: “Allahümme Rabbenâ leke’l-hamdü ente kayyimü’s-semâvâti ve’l-ardi ve men fîhinne. Ve leke’l-hamdü. Leke mülkü’s-semâvâti ve’l-ardı ve men fîhinne ve leke’l-hamdü ente nûru’s-semâvâti ve’l-ardi ve men fîhinne ve leke’l-hamdü, ente’l-hakku ve va’dükel-hakku ve likâ’üke hakkun ve kavlüke hakkun ve’l-cennetü hakkun ve’n-nârü hakkun ve Muhammedün hakkun ve’s-sâatü hakkun.

Allahümme leke eslemtü ve bike âmentü ve ‘**a**leyke tevekkeltü ve ileyke enebtü ve bike hâsamtü ve ileyke hâkemtü, fağfir lî mâ kaddemtü ve mâ a**hh**artü ve mâ esrartü ve a’lentü ente’l-mukaddimü ve ente’l-mua**hh**iru lâ ilâhe illâ ente.”

Anlamı: *“Allah’ım! Hamd sanadır! Sen bütün gökleri, yeri ve onlardakileri ayakta tutansın. Hamd sana mahsustur. Göklerin, yerin ve onlarda bulunanların maliki Sensin. Hamd sana mahsustur. Sen göklerin, yerin ve onlarda ne varsa hepsinin nûrusun. Hamd Sana mahsustur. Sen Hakk’sın. Senin va’din de hak, sana kavuşmak da hak, sözün de hak, cennet de hak, cehennem de hak, peygamberler de hak, Muhammed de hak, kıyamet saati de hak.*

Allah’ım! Sana teslîm oldum, Sana îmân ettim, Sana tevekkül ettim ve Sana yöneldim, inanmayanlara karşı, sana dayanarak mücâdele ettim ve neticede ancak seni hakem olarak kabul ettim, benim evvelki yaptıklarımı da, sonradan yapacaklarımı da, gizli yaptıklarımı da, açık yaptıklarımı da mağfiret et. Öne alan da sensin, geriye bırakan da sensin. Senden başka ilâh yoktur.” (Buhârî, Teheccüd, 1; Tirmizî, De’avât 29)

12. Tilavet Secdesi Duası

Tilavet secdesi; Kur'ân'da on dört yerde geçen secde ayetlerinin okunması veya işitilmesi hâlinde yapılan secdeye denir. Hanefîlere göre vacip, Şafiî ve Hanbelîlere göre sünnet-i müekkededir. Bir mecliste, aynı secde ayeti birden fazla okunursa bir secde yapmak yeterlidir.

Namaz dışında secde ayetini okuyan veya secde ayetini işiten kişi, tilâvet secdesine niyet ederek tekbir alır ve secdeye gider. Üç defa "*sübhâne rabbiye'l-a'lâ*" dedikten sonra tekbir alarak secdeden kalkar ve

سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

Okunuşu: "Semi'nâ ve ata'nâ ğufrâneke rabbenâ ve ileyke'l-masîr."

Anlamı: "*İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır.*" (Bakara, 2/285) der.

13. Arefe Günü ve Kandil Gecelerinde

Yüce Allah'ın af ve merhametine sığınarak günahlardan arınma, ilâhî lütuf ve bereketlere erişebilme hemen her mü'minin temel gayesidir. İşte mübarek gün ve geceler, bu gayeye erişme imkânı veren müstesna zaman dilimleridir. Bu tür gün ve geceler, bireysel ve toplumsal hayatımızı olumlu yönde etkileyen, rahmet ve duygu yüklü anlar oluşuyla da büyük bir önem arz etmektedirler. Bu kutlu anlarda, dinî ve sosyal hayatımıza farklı bir perspektiften bakarak olumlu ve olumsuz yönlerimizi yeniden gözden geçirme imkânını elde ederiz.

Akıp giden zamanın önemli durakları olan ve ecdadımızın ayrı bir değer verdiği kandiller, öze dönüşün, yüce Yaratanımıza gönülden dua ve niyazda bulunmanın, kirlenen gönüllerimizi arındırmanın, kısaca kendimizi bulma ve bilmenin, nefsin yanıltıcı arzu ve isteklerinden kurtuluşun en güzel anlarıdır. Yüce Rabbimiz, bu tür gün ve gecelerde Peygamberimizin ifadesiyle kendisine huşû içinde yönelen kullarına rahmetini bol bol indirmekte, rızık ve şifâ kapılarını sonuna kadar açarak, bizleri sınırsız ikramlarına davet etmektedir. (İbn Mâce, İkâmetü's-Salât, 191) Bu itibarla, her mü'minin dua ve niyazda bulunması gerekir.

Kandillere özgü bir ibadet biçimi yoktur. Ancak bu geceleri idrak eden mü'min bu gecelerde nafile veya kaza namazı kılar, Allah'ı tesbih eder, Kur'ân okur, dua ve niyazda bulunur. Peygamberimiz (s.a.s.); "*Duaların en faziletlisi, arefe günü yapılan duadır. Ben ve benden önceki peygamberlerin söyledikleri en faziletli söz,*

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ

وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: "Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve **'a**lâ külli şey'in kadîr."

Anlamı: *“Allah’tan başka ilâh yoktur, O tektir, O’nun ortağı yoktur, mülk O’nundur, hamd O’na aittir. O, her şeye kâdirdir”* sözüdür buyurmuştur. (Tirmizî, De’avât, 126)

Hz. Âişe (r.a.) anlatıyor: *“Ey Allah’ın Resûlü, şayet Kadir gecesine tevâfuk edersem nasıl dua edeyim?”* dedim. Şu duayı okumamı söyledi:

اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّى

Okunuşu: Allahümme inneke **‘a**füvvün, tuhibbu’l-**‘a**fve fa’fü **‘a**nnî

Anlamı: “*Allah’ım! Sen affedicisin, affı seversin, beni affet.*” (Tirmizî, De’avât, 85)

Bu itibarla kadir, miraç, regaib, berat ve mevlit gecelerinde bu dua yapılabileceği gibi mü’min istediği duayı yapabilir.

14. İftâr (Oruç Açma) Duası

Hz. Peygamber, iftar edeceği zaman şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَعَلٰى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ

Okunuşu: Allahümme leke sumtü ve **‘a**lâ rızkıke eftartü

Anlamı: “*Allah’ım! Senin rızân için oruç tuttum. Senin rızkınla orucumu açıyorum.*” (Ebû Davud, Savm, 22)

15. Cuma ve Bayram Hutbeleri İle İlgili Dualar

Cuma gününün özelliklerinden biri ve en önde geleni Cuma namazıdır. Cuma namazı hicret esnasında farz kılınmıştır. Peygamberimiz ilk Cuma namazını, Ranûna vadisinde kıldırmıştır. Yüce Allah; “*Ey inananlar! Cuma günü namaz için çağırıldığınızda, alışverişi bırakıp Allah’ı anmaya koşun. Eğer bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır.*” (Cum’a, 62/9) buyurmaktadır.

Cuma namazı, farz namazlardan olup, Cuma günü öğle namazı vaktinde kılınır. Cumanın farzı iki rekattır. Hanefîlere göre farzdan önce dört ve sonra da dört rekat sünnet kılınır. Cuma namazının özelliklerinden birisi de namazdan önce hutbe okunmasıdır.

Hutbe, Cuma ve bayram günleri camilerde imamlar tarafından cemaate dînî bilgilerin verildiği en önemli bir hitabedir. Hitabette bulunan imama “*hatîb*” denir.

Hutbe, önemsiz ve gelişi güzel söylenen sözlerden ibaret bir konuşma değildir. Müslümanlara Cuma namazı farz olduğu gibi, hutbe okunurken camide bulunan kişinin Cuma hutbesini dinlemesi de farzdır. Hutbenin rüknü, Allah’ı zikretmektir. Bununla birlikte hutbenin vacip ve sünnetleri de vardır. Hutbe genel anlamda herhangi bir konuşma ve hitabetten farklıdır. Hem mahiyet hem de bir ibadet olması nedeniyle cemaatin ona vermiş olduğu önem ve onun karşısında takınmış olduğu tavır apayrıdır.

Cuma ve bayram hutbelerinde hatîp, güncel dînî konularda cemaatin ihtiyaç duyduğu bilgiler verir. Cemaati fikren ve manen geleceğe hazırlar, mevcut veya olabilecek olumsuzluklara karşı uyarır.

Hutbede, cuma ve bayram günleri ibadet maksadıyla camiye toplanan topluluğa dînî, millî ve ahlâkî konularda bilgi verilmiş olması yaygın eğitim açısından da önem arz eder.

Hutbe bir ibâdet olduğuna göre; hatipler, onun bu özelliğini zedeleyici olmaktan şiddetle kaçınmalıdırlar. İslâm'ın en önemli gayesi insanları mutlu kılmaktır. Hutbe her yönü ile bu gayeye hizmet edici vasıfta olmalıdır. İnsanlara dünya ve ahiret mutluluğunu sunmak için yapılacak telkin ve tavsiyeler, Müslümanlar arasında huzursuzluğa vesile olmamalıdır. Hakkı tebliğ, fitneye ve huzursuzluğa meydan verilmeden, dinî kurallara uygun olarak yapılmalıdır.

Camide hutbenin okunduğu yere "minber" denir. Hutbe okumak için minbere çıkış ve inişlerde, konuşma öncesi ve sonrasında okunacak dualar vardır.

a) Hatip minbere çıkmadan basamakların önünde durarak ellerini açar ve şu duayı okur:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَ يَسِّرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ فَضْلِكَ

وَكَرَمِكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِينَ وَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

"*Ey cömertlerin en cömerdi ve ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım! Bize rahmet kapılarını aç; iyilik ve kereminin hazinelerine ulaşmamızı bize kolaylaştır.*"

Dua bitince ellerini yüzüne sürer ve sağ ayağı ile ilk basamağa adımını atar, sol ayağını onun yanına almak suretiyle bu şekilde üçüncü basamağa kadar çıkar.

b) Üçüncü basamakta durarak şu duayı okur:

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي اَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي

يَفْقَهُوا قَوْلِي رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ

الْاَحَادِيثِ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا وَفَهْمًا وَاَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

"*Rabbim! Gönlüme ferahlık ver. İşimi kolaylaştır. Dilimdeki tutukluğu çöz ki sözümü anlasınlar. Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Rabbim! İlmimi ve anlayışımı artır ve beni sâlihlerden eyle.*"

Dua bitince ellerini yüzüne sürer ve aynı şekilde yedinci basamağa çıkar.

c) Yedinci basamakta da ellerini açarak şu duayı okur:

اَللّٰهُمَّ هٰذَا الشَّأْنُ لَيْسَ بِشَأْنِي وَهٰذَا الْمَكَانُ لَيْسَ بِمَكَانِي

اَللّٰهُمَّ يَسِّرْ اَمْرِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي وَسَلَامٌ عَلٰى جَمِيعِ الْاَنْبِيَاءِ

وَالْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Allah’ım! Bu şerefi ben elde etmedim, sen verdin; bu makamı ben kazanmadım, sen verdin. Allah’ım! İşimi kolaylaştır ve yaptığım işi kabul eyle! Bütün nebî ve resûllere selâm olsun. Bütün kâinatın sahibi Allah’a hamd olsun.”

Dua bitince cemaate döner, oturur ve okunacak olan iç ezanı dinler.

d) Ezan bittikten sonra hatip ayağa kalkarak hutbenin birinci bölümünün Arapça kısmını oluşturan şu metni okur:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلٰى اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ نَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ
لَهُ وَنَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. أَمَّا بَعْدُ فَيَا عِبَادَ اللّٰهِ اِتَّقُوا
اللّٰهَ وَأَطِيعُوهُ إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ قَالَ اللّٰهُ
تَعَالٰى فِى كِتَابِهِ الْكَرِيمِ

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(konu ile ilgili ayet okunur)

وَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ

(konu ile ilgili hadis okunur)

“Her türlü övgü âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur. Salât ve selâm Peygamberimiz Muhammed (s.a.s.)’e, ehli ve ashabının hepsine olsun. Biz tanıklık ederiz ki bir tek Allah’tan başka ilâh yoktur, O’nun ortağı yoktur. Yine tanıklık ederiz ki Muhammed Allah’ın kulu ve elçisidir.

Ey Allah’ın kulları! Allah’a karşı gelmekten sakının, O’na itaat edin. Şüphesiz Allah, muttakilerle beraberdir, işleri ve görevleri en güzel biçimde yapanlarla beraberdir. Kovulmuş şeytandan Allah’a sığınırım. Rahman Rahim Allah’ın adı ile.”

Hutbenin Türkçe kısmı okunur.

e) Hutbe metni bittikten sonra;

قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ
أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِيمَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ وَأَسْأَلُ اللّٰهَ لِى وَلَكُمُ التَّوْفِيقَ

Anlamı: “Peygamber (s.a.s.); ‘*Günahına tövbe eden, hiç günah işlemeyen kimse gibidir*’ buyurmuştur. Yüce Allah’tan bağışlanmamı diler, O’na tövbe ederim.

Kendim ve sizin için başarı dilerim" şeklinde dua okur.

f) Sonra oturarak şu duayı okur:

بَارَكَ اللّٰهُ لَنَا وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ

وَالْمُسْلِمَاتِ اَلْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ إِنَّكَ سَمِيعٌ قَرِيبٌ مُجِيبُ

الدَّعَوَاتِ

"Allah'ım! Bize, ölü ve diri, kadın ve erkek bütün mü'min ve Müslümanlara bereketini artır. Zira Sen duaları işitir ve kabul edersin."

g) Sonra ayağa kalkar ve ikinci hutbeye başlar.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدَ اَلْكَامِلِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلٰى اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ • فَقَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ

يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا

تَسْلِيمًا اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى

إِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ • وَبَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ

وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى إِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ

حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"Kâmil manada Allah'a hamd olsun. Salât ve selâm Peygamberimiz Muhammed'e, bütün aile fertlerinin ve ashabının üzerine olsun. Yüce Allah; 'Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin' buyurmuştur.

Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ev halkına rahmet eyle; şerefini yücelt, İbrahim'e ve İbrahim'in ailesine rahmet ettiğin gibi. Şüphesiz övülmeye lâyık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine hayır ve bereket ver, İbrahim'e ve İbrahim'in ailesine verdiğin gibi. Şüphesiz övülmeye lâyık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin."

Türkçe olarak da şu dua okunur:

"Allah'ım! İslâm'a ve müslümanlara yardım et! Devletimizi, ülkemizi ve milletimizi her türlü tehlikelerden koru! Bize dünya ve ahirette iyilik, güzellik ve nimetler ihsan eyle! Bizi, ana-babamızı ve bütün mü'minleri bağışla! Şüphesiz sen dualarımızı işitir ve kabul edersin!"

h) Daha sonra;

عِبَادَ اللّٰهِ اِتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوهُ

"*Ey Allah'ın kulları! Allah'a karşı gelmekten sakının ve O'na itaat edin*" denir ve Nahl sûresinin 90. ayeti ve meali okunur:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ * بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ

الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

Anlamı: "*Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım. Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla.*

Şüphesiz Allah; adâleti, yararlı amelleri en güzel bir şekilde yapmayı ve akrabalara yardım etmeyi emrediyor; her türlü edepsizlik ve çirkinliği, haram ve kötülüğü, azgınlık ve zulmü yasaklıyor. O, düşünüp tutasınız diye size böyle öğüt veriyor."

Hatip, hutbeyi bu şekilde tamamladıktan sonra minberden iner, namaz kıldırmak üzere mihraba geçer.

16. Kurban İle İlgili Dualar

Kurban, Allâhü Teâlâ'ya yakınlık için, ibâdet niyetiyle kurban bayramının ilk üç gününde, kurbana müsait olan bir hayvanı kesmektir. Her ibadette olduğu gibi kurban ibadetinde de, Allah'a yaklaşma, yakınlaşma, O'nun için fedakârlıkta bulunma ve O'na teslimiyetin sembolize edilişi vardır.

Kurban, birey ve toplum hayatı açısından çok çeşitli işlev ve hikmetler içeren bir ibadettir. Bu ibadet, toplumda kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu canlı tutar, sosyal adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunur. Zengine, malını Allah rızası, yardımlaşma ve başkalarıyla paylaşma yolunda harcama zevk ve alışkanlığı kazandırır; onu cimrilik, bencillik, dünyanın geçici malına bağlılık gibi zaaflardan kurtarır.

Hayvan, yüzü kıbleye gelecek şekilde eziyet edilmeden yatırılır, gerekiyorsa ayakları bağlanır, keskin bir bıçak ile kesilir. Peygamberimiz (s.a.s.);

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا

مِنَ الْمُشْرِكِينَ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

اَللّٰهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ وَعَنْ مُحَمَّدٍ وَأُمَّتِهِ بِسْمِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ

Okunuşu: "İnnî veccehtü vechiye lillezî fetara's-semâvâti ve'l-ardı hanîfen ve

mâ ene mine’l-müşrikîn.

Kul inne salâtî ve nüsükî ve mahyâye ve memâtî lillâhi Rabbi’l-‘**â**lemîn. Lâ şerîke lehû ve bizâlike ümirtü ve ene evvelü’l-müslimîn.

Allâhümme minke ve leke ve **a**n Muhammedin ve ümmetihî bismillâhi vallâhü ekber”

Anlamı: “*Ben hakka yönelen birisi olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben Allah’a ortak koşanlardan değilim.*” (En’âm, 6/79)

“*Şüphesiz benim namazım da, diğer ibadetlerim de, yaşamam da, ölümüm de âlemlerin Rabbi Allah içindir. O’nun hiçbir ortağı yoktur. İşte ben bununla emrolundum. Ben müslümanların ilkiyim.*” (En’âm, 6/162-163) ayetlerini okumuş,

“*Allah’ım! Bu kurban senin lütfun iledir ve senin içindir. Ve Sana Muhammed ve ümmetindendir*” demiştir. (Ebû Davud, Dâhâyâ, 4)

Kurban,

اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ

“Allâhü ekber, Allâhü Ekber, lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber, Allâhü ekber ve lillâhi’l-hamd

“*Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Allah’tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Her türlü övgü Allah’a mahsustur*” diyerek kesilir.

Bayram namazı hutbelerine gelince, biri Ramazan bayramında diğeri de Kurban bayramında olmak üzere yılda iki hutbe okunur. Cuma hutbelerinden farklı olarak bayram hutbeleri namazdan sonra okunur. Namazdan hemen sonra imam-hatip, cuma hutbelerinde olduğu gibi duaları okuyarak minbere çıkar ve hiç oturmaksızın hutbeye *“Allâhü ekber, Allâhü ekber; lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Allâhü ekber ve lillâhi’l-hamd”* diyerek başlar. Cemaat de bu tekbirleri imam-hatiple birlikte söyler. Bundan sonrası Cuma hutbesi ile aynıdır.

İKİNCİ BÖLÜM:
GÜNLÜK HAYATLA
İLGİLİ DUALAR

GÜNLÜK HAYATLA İLGİLİ DUALAR [3]

İnsanın ihtiyaçları, sevinçleri veya üzüntüleri süreklilik arz eder. Hayat bazen huzur ve güven içinde, bazen sıkıntı ve musibetler içinde geçer. İnsan, bazen isteklerini elde eder bazen de elde edemez. İnsanın gerek sevinçli ve huzurlu günleri, gerekse üzüntülü ve sıkıntılı günleri için bir sığınağa ve yardım isteyeceği bir mercie ihtiyacı vardır. Müslüman için bu sığınak ve merci, her şeye gücü yeten yüce Allah'tır. Müslümanlar ihtiyaçları için de sıkıntılarından kurtulmak için de Allah'a el açar, O'na dua ederler. Bu bölümde insanların günlük olarak ihtiyaç duydukları dualara yer verilmiştir.

Bu bölüm, **Dr. Muhlis AKAR** tarafından hazırlanmıştır.

1. SABAH, AKŞAM, UYKU ÖNCESİ VE SONRASI

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), sabah-akşam ve yatağına yattığı zamanlarda uyku öncesi çeşitli dualar yapmıştır. Şüphesiz başlı başına ibadet olan bu duaları yapanlar; bir yandan Yüce Allah'a olan inanç, güven ve bağlılıklarını gösterdikleri için ecir ve mükâfata nail olacaklar; diğer yandan da gerekli tedbirleri aldıktan sonra kendilerini, ailelerini, evlerini, mal mülk ve servetlerini yüce Allah'a emanet etmiş olmanın huzur ve mutluluğu içerisinde yeni bir güne başlayacaklar ya da rahat bir şekilde istirahata çekilip biten günün yorgunluğunu gecenin sessizliği içerisinde üzerlerinden atabileceklerdir.

a) Sabah ve Akşam Okunabilecek Dualar:

* Abdullah ibn Ömer, Peygamberimiz (s.a.s.)'in sabah akşam şöyle dua ettiğini bildirmiştir:

اَللّٰهُمَّ اِنّى اَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِى دِينِى وَدُنْيَاىَ وَاَهْلِى وَمَالِى

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِى وَ اٰمِنْ رَوْعَاتِى اَللّٰهُمَّ احْفَظْنِى مِنْ بَيْنِ يَدَىَّ

وَمِنْ خَلْفِى وَعَنْ يَمِينِى وَعَنْ شِمَالِى وَمِنْ فَوْقِى وَاَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ

اَنْ اُغْتَالَ مِنْ تَحْتِى

Okunuşu: "Allahümme innî es'elüke'l-**'a**fve ve'l-**'â**fiyete fî dînî ve dünyâye ve ehlî ve mâlî.

Allâhümmestür **a**vrâtî ve âmin rev'**â**tî.

Allahümme'hfaznî min beyni yedeyye ve min **h**alfî ve **'a**n yemînî ve **'a**n şimâlî ve min fevkî.

Ve e'**ûz**ü bi-azametike en üğtâle min tahtî."

Anlamı: *"Allah'ım! Ben senden dinim, dünyam, aile fertlerim ve malım konusunda af ve afiyet istiyorum.*

Allah'ım! Ayıplarımı ört ve korkularımı gider.

Allah'ım! Beni önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden gelecek tehlikelere karşı koru.

Yer altından gelecek tehlikelerden, aldatılmaktan Senin azametine sığınıyorum." (İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 961; Ebû Dâvûd, Edeb, 110)

* Sahabeden Ebû Bekir Sıddîk (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)'e; 'Yâ Rasûlellâh! Bana sabah-akşam okuyacağım duaları öğretseniz de okusam', dedim. O da sabah, akşam ve yatınca şu duayı okumamı tavsiye etti:

اَللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ رَبَّ كُلِّ

شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ

شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ

Okunuşu: "Allâhümme fâtıre's-semâvâti ve'l-ardı **â**lime'l-ğaybi ve'ş-şehâdeti, rabbe külli şey'in ve melîkehû. Eşhedü en lâ ilâhe illâ ente. E**û**zü bike min şerri nefsî ve min şerri'ş-şeytâni ve şerikihî."

Anlamı: "*Gökleri ve yeri, görünen ve görünmeyen âlemleri yaratan Allah'ım! Ey her şeyin Rabbi ve sâhibi! Senden başka ilâh bulunmadığına şehadet ederim. Nefsimin şerrinden, şeytanın ve ortaklarının şerrinden sana sığınırım.*" (Ebû Davud, Edeb, 110; Tirmizî, De'avât, 14)

* Sahabeden Ebû Hureyre (r.a.); Hz. Peygamber (s.a.s.)'in sabah ve akşam şu duayı yaptığını ve ashabına da öğrettiğini bildirmiştir:

اَللّٰهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ

النُّشُورُ

Okunuşu: "Allâhümme bike asbahnâ ve bike emseynâ. Ve bike nehyâ ve bike nemûtü ve ileyke'n-nüşûr.*"*

Anlamı: "*Allah'ım! Senin lütfunla sabaha ulaştık, senin lütfunla akşama eriştik. Sen dileyince dirilir, yine sen dileyince ölürüz. Huzuruna varılacak olan da sensin.*" (Ebû Davud, Edeb, 110; Tirmizî, De'avât, 13)

* Osman İbn Affân (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Bir kul sabah ve akşam üç defa şu duayı okursa hiçbir şey ona zarar vermez:"*

بِسْمِ اللهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Okunuşu: "Bismillâhille**z**î lâ yedurru me'asmihî şey'ün fi'l-ardı ve lâ fi's-semâ'i ve hüve's-semî**u**'l-**a**lîm."

Anlamı: *"İsminin anılmasıyla ne yerde ne de gökte hiçbir şeyin zarar vermeyeceği Allah'ın adıyla. O, hakkıyla işiten, kemaliyle bilendir"* derse ona hiçbir şey zarar vermez ve ona kaza ve bela isabet etmez. (Tirmizî, De'avât, 13; Ebû Davud, Edeb, 110)

* Abdullah İbn Hubeyb (r.a.), babasından rivayetle şöyle dedi: Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki;

"Akşam ve sabah vakitlerinde 'Kulhüvallâhü ehad*' ile 'Muavvizeteyn'* (kul eûzü birabbi'l-felak ve kul eûzü bi-rabbi'n-nâs) *sûrelerini üçer defa oku. Her türlü*

kötülükten korunman için bunlar sana yeter.” (Ebû Davud, Edeb, 110; Tirmizî, De’avât, 117; Nesâî, İstiâze, 1)

* Peygamberimiz (s.a.s.), kızı Fâtıma’ya akşam-sabah şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ وَ لَا
تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ

Okunuşu: “Yâ hayyü yâ kayyûm! Bi rahmetike esteğîsü eslıhlî şe’nî küllehû ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete ‘**a**ynin.”

Anlamı: “*Ey diri olan Allah’ım! Ey zatı ile kaim olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olan, varlıkları yöneten, koruyan ve ihtiyaçlarını üstlenen Allah’ım! Rahmetinle Senden yardım istiyorum. Bütün işlerimi ıslah eyle, beni nefsime göz açıp kapayacak kadar bile bırakma.*” (Ebû Ya’lâ, No: 914)

* Peygamberimiz (s.a.s.); *“Kim her gece Bakara sûresinin son iki ayetini okursa (bu kıraat geceyi ihya etme açısından) ona yeter”* buyurmuştur. (Tirmizî, Fedâilü’l-Kur’ân, 4)
Bakara sûresinin son iki ayeti şu ayetlerdir:

اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَۜ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ. لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا
وُسْعَهَاۜ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْۜ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَٓا اِنْ
نَسِينَٓا اَوْ اَخْطَاْنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَٓا اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۚ وَاعْفُ عَنَّاۥ
وَاغْفِرْ لَنَاۥ وَارْحَمْنَاۥ اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Okunuşu: “Âmene’r-rasûlü bimâ ünzile ileyhi min rabbihî ve’l-mü’minûn.
Küllün âmene billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusülih, lâ nüferriku beyne ehadin min rusülih.
Ve kalû sem**i’**nâ ve et**a**’nâ ğufrâneke rabbenâ ve ileyke’l-mesîr.
Lâ yükellifullâhü nefsen illâ vüs**’a**hâ, lehâ mâ kesebet ve ‘**a**leyhâ mektesebet.
Rabbenâ lâ tüâhi**z**nâ in-nesînâ ev a**h**ta’nâ.
Rabbenâ ve lâ tahmil ‘**a**leynâ ısran kemâ hameltehü **a**le’l-le**z**îne min kablinâ.

Rabbenâ velâ tühammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih.
V**a**'fü'**a**nnâ, vağfirlenâ, verhamnâ.
Ente Mevlânâ fensurnâ '**a**le'l-kavmi'l-kâfirîn."

Anlamı: *"Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de* (iman ettiler). *Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: 'O'nun peygamberlerinden hiçbirini* (diğerinden) *ayırt etmeyiz.' Yine; 'İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır' dediler.*

Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): *'Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet. Bizi bağışla. Bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et."* (Bakara, 2/285–286)

"Kur'ân'ın en büyük ayeti hangisidir?" sorusuna, Peygamberimiz (s.a.s.); *"ayetü'l-kürsî"*dir cevabını vermiştir. (Ebû Davud, Huruf ve Kıraat, 1; Müslim, Salâtü'l-Müsâfirin, 258) Sabah-akşam dua olarak da okunması tavsiye edilen "ayetü'l-kürsî" Bakara sûresinin şu ayetidir:

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَاْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ يَعْلَمُ
مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْۚ وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا
شَٓاءَۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظ۪يمُ

Okunuşu: "Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm. Lâ te'hu**z**ühû sinetün ve lâ nevm. Lehû mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ard. Men-**z**elle**z**î yeşfe'**u** '**i**ndehû illâ bi-iznih. Ya'lemü mâ beyne eydîhim ve mâ **h**alfehüm. Ve lâ yuhîtûne bi-şey'in min '**ı**lmihî illâ bimâ şâe, vesi'**a** kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-arda ve lâ yeûdühû hifzuhumâ ve hüve'l-**a**liyyü'l-azîm."

Anlamı: "*Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur* (varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yarattıklarına hâkim ve onları koruyup gözetendir). *O'nu ne bir uyuklama tutabilir ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindekileri ve arkalarındakileri* (yaptıklarını ve yapacaklarını) *bilir. Onlar O'nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsüsü bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır.* (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) *Gökleri ve yeri koruyup-gözetmek O'na güç gelmez. O,*

yücedir, büyüktür." (Bakara, 2/255)

* Peygamberimiz (s.a.s.), *"Kim sabah olunca üç defa; 'Eûzü billâhi's-semîi'l-alîmi mine'ş-şeytâni'r-râcîm' der,* (sonunda da, 'Bismillâhirrahmanirrahîm' diyerek) *Haşr sûresinin son üç ayetini okursa, Allah onun için yetmiş bin melek görevlendirir, bu melekler akşam oluncaya kadar ona dua ederler. O gün ölürse şehit olarak ölür. Aynı şekilde akşam okursa aynı sevaba nail olur"* buyurmuştur. (Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'ân, 22)

Hadiste geçen 70 bin rakamı çokluğu ifade etmek için kullanılmıştır.

Haşr sûresinin son üç ayeti şu ayetlerdir:

هُوَ اللّٰهُ الَّذٖى لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِۚ هُوَ الرَّحْمٰنُ
الرَّحٖيمُ. هُوَ اللّٰهُ الَّذٖى لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ
الْمُهَيْمِنُ الْعَزٖيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُۜ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ . هُوَ
اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰىۜ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِى
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ وَهُوَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ.

Okunuşu: "Hüvellâhülle**z**î lâ ilâhe illâ hû. **Â**limü'l-ğaybi ve'ş-şehâdeh. Hüve'r-rahmânü'r-râhîm.

Hüvellâhülle**z**î lâ ilahe illâ hû. el-Melikü'l-Kuddûsu's-Selâmü'l-Mü'minü'l-Müheyminü'l-'azîzü'l-Cebbâru'l-Mütekebbir. Sübhânellâhi **a**mmâ yüşrikûn.

Hüvellâhü'l-**h**âliku'l-bâriu'l-musavviru lehü'l-esmâü'l -hüsnâ. Yüsebbihu lehû mâ fi's-semâvâti ve'l-ard. Ve hüve'l-**a**zîzu'l-hakîm."

Anlamı: *"O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. Gaybı da, insan kavrayışına giren âlemi de bilendir. O, Rahman'dır, Rahimdir.*

O, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allah'tır. O, mülkün gerçek sahibi, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik ve iman veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran, büyüklükte eşsiz olan Allah'tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.

O, Allah'tır, yaratandır, yoktan var edendir, şekil verendir. Güzel isimler O'nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nu tesbih eder (yüceltir). *O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."* (Haşr, 59/22-24)

Sabah-akşam okunabilecek sûrelerden biri de Yâsîn sûresidir. Peygamberimiz (s.a.s.); "*Kim, Allah rızası için geceleyin Yâsîn sûresini okursa bağışlanır"* (bk. Münzirî, II, 446); *"Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'ân'ın kalbi de Yâsîn'dir. Kim Yâsîn'i okursa, Allah ona okunan Yâsîn sebebiyle Kur'ân'ı on defa okumuş gibi sevap yazar."* buyurmuşlardır. (Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'ân, 7)

Yine akşamları okunabilecek sûrelerden biri de Mülk sûresidir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.); *"Kur'an'da 30 ayet olan bir sûre vardır ki, bağışlanıncaya kadar sahibine şefaat eder. Bu, Mülk sûresidir. Mülk sûresi el-mânia'dır. O*

kurtarıcıdır, kabir azabından kurtarır" buyurmuştur. (Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'ân, 9)

* Abdullah İbn Mesûd da *"Kim bir gecede Mülk sûresini okursa Allah ondan kabir azabını men eder"* demiştir. (bk. Münzirî, II, 447)

b) Uyku Öncesi Okunabilecek Dualar

* Berâ İbn Âzib (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) yatmadan önce abdest alıp şöyle dua edilmesini tavsiye etti:

اَللّٰهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِى إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِى إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِى

إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِى إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَى

مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِى أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِى أَرْسَلْتَ

Okunuşu: "Allâhümme eslemtü nefsî ileyke ve veccehtü vechî ileyke ve fevvadtü emrî ileyke ve elce'tü zahrî ileyke, rağbeten ve rehbeten ileyke, lâ melcee ve lâ mencâ minke illâ ileyke. Âmentü bi-kitâbike'l-lez**î** enzelte ve bi-nebiyyike'l-le**z**î erselte."

Anlamı: *"Allah'ım! Kendimi sana teslim ettim. Yüzümü sana çevirdim. İşimi sana ısmarladım. Rızanı isteyerek, azabından korkarak sırtımı sana dayadım, sana sığındım. Sana karşı yine senden başka sığınak yoktur. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere inandım."* (Buhârî, De'avât, 6, 7, 9; Müslim, Zikir ve Dua, 56-57; Ebû Dâvud, Edeb, 98; Tirmizî, De'avât 16; İbn Mâce, Dua, 15)

* Hz. Âişe (r.a.) diyor ki; "Resûlullah (s.a.s.), her gece yatağına yatacağı zaman avuçlarını birleştirir, besmele çekerek sırasıyla;

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ. اَللّٰهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ

Okunuşu: "Kul hüvallâhü ahad. Allâhü's-samed. Lem yelid ve lem yûled. Ve lem yekün lehû küfüven ahad."

Anlamı: *"De ki: O, Allah'tır, bir tektir. Allah Samed'dir.* (Her şey O'na muhtaçtır, O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) *O'ndan çocuk olmamıştır* (Kimsenin babası değildir.) *Kendisi de doğmamıştır* (kimsenin çocuğu değildir.) *Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir."* (İhlâs, 112/1-4)

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ. مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ. وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ. وَمِنْ

شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ. وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ

Okunuşu: "Kul e'**û**zü bi-Rabbi'l-felak.
Min şerri mâ **h**alak.
Ve min şerri ğâsikın iz**â** vekab.

Ve min şerri'n-neffâ**s**âti fi'l-**‘u**kad.
Ve min şerri hâsidin i**z**â hased.”

Anlamı: *“De ki: Yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden, düğümlere üfleyenlerin şerrinden, haset ettiği zaman hasetçinin şerrinden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım.”* (Felâk, 113/1-5)

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ. مَلِكِ النَّاسِ. اِلٰهِ النَّاسِ. مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ

الْخَنَّاسِ. اَلَّذِي يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ. مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ.

Okunuşu: “Kul e'**ûz**ü bi-Rabbi'n-nâs.
Meliki'n-nâs. İlâhi'n-nâs.
Min şerri'l-vesvâsi'l-hannâs.
Elle**z**î yüvesvisü fî sudûri'n-nâs.
Mine'l-cinneti ve'n-nâs.”

Anlamı: *“De ki: Cinlerden ve insanlardan olup, insan-ların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin şerrinden, insanların Rabbine, insanların Melik'ine, insanların İlâh'ına sığınırım.”* (Nâs, 114/1-6)
Sûrelerini okur, ellerine üfler, sonra da ellerinin uzanabildiği yere kadar vücuduna sürerdi. Bu işlemi yapmaya önce başından başlar, yüzüne ve vücudunun ön taraflarına mesh ederdi. Bunu üç defa yapardı.”
* Yine Hz. Âişe (r.a.) diyor ki; *Resûlullah bu sûreleri (Muavvizeteyn) gerek kendisi için gerekse herhangi bir ağrı ve acısı olan diğer insanlar için de okur ve Allah'tan şifa dilerdi.”* (Buharî, De'avât, 12; Müslim, Selâm, 50-51; Ebû Dâvud, Edeb, 98)
* Ebû Hüreyre (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *“Biriniz istirahat için yatacağı zaman şöyle dua etsin:*

بِاسْمِكَ رَبِّى وَضَعْتُ جَنْبِى وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِى

فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

Okunuşu: “Bismike Rabbî veda'tü cenbî ve bike erfe'**u**hû, in emsekte nefsî ferhamhâ ve in erseltehâ fehfazhâ bimâ tehfezu bihî **‘ı**bâdeke's-sâlihîn.”

Anlamı: *“Rabbim! Senin isminle yanımı yatağa koydum. Ve yine senin isminle yanımı yataktan kaldıracağım. Eğer uykuda canımı alacaksan, bana merhamet edip bağışla! Şayet hayatta bırakacaksan, salih kullarını koruduğun şeylerle beni de fenalıklardan koru!”* (Buhârî, De'avât 13; Müslim, Zikir ve Dua, 98)
* Peygamberimizin damadı dördüncü halife Hz. Ali (r.a.) diyor ki; “Resûlullah (s.a.s.), bana ve Hz. Fâtıma (r.a.)'ya şöyle buyurdu.
“Yatağınıza girdiğiniz zaman veya istirahate çekildiğiniz zaman; otuz üç defa “Allâhü ekber (*Allah en büyüktür*)”, *otuz üç defa* “Sübhânallâh (*Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim*)”, *otuz üç defa da* “Elhamdülillâh (*Allah'a hamd olsun, her*

türlü övgü O’na mahsustur) deyiniz.” (Buhârî, De’avât 11; Müslim, Zikr, 80; Ebû Davud, Edeb, 100)

* Sahabeden Huzeyfe (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) uyumak istediği zaman sağ elini yanağının altına koyarak şöyle derdi:

اَللّٰهُمَّ قِنِى عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ

Okunuşu: “Allâhümme kınî ‘a**z**âbeke yevme teb**‘as**ü **‘ı**bâdeke.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kullarını yeniden dirilttiğin gün beni azabından koru!*” (Ebû Davud, Edeb, 98; Tirmizî, De’avât, 18; İbn Mâce, Dua, 15),

اَللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا

Okunuşu: “Allâhümme bismike emûtü ve ahyâ.”

Anlamı: *“Allah’ım! Senin isminle ölür, senin isminle dirilirim.”* (Buhârî, De’avât, 7-8; Müslim, Zikr, 59; Ebû Davud, Edeb, 98)

* Hz. Ali (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) yatacağı sırada şu duayı okurdu:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَبِكَلِمَاتِكَ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ كُلِّ

دَابَّةٍ أَنْتَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا اَللّٰهُمَّ أَنْتَ تَكْشِفُ الْمَغْرَمَ وَالْمَأْثَمَ

اَللّٰهُمَّ لَا يُهْزَمُ جُنْدُكَ وَلَا يُخْلَفُ وَعْدُكَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ

الْجَدُّ سُبْحَانَكَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ

Okunuşu: “Allâhümme innî e’**ûz**ü bi-vechike’l-kerîm ve bi kelimâtike’t-tâmmâti min şerri külli dâbbetin, ente âhi**z**ün bi-nâsıyetihâ.

Allâhümme ente tekşifü’l-meğreme ve’l-me’**s**eme.

Allâhümme lâ yühzemü cündüke ve lâ yü**h**lefü va’düke ve lâ yenfe’**u z**e’l-ceddi minke’l-ceddü.

Sübhâneke’l-lâhümme ve bi-hamdike.”

Anlamı: *“Allah’ım! Kerim olan Zât’ın adına, eksiği olmayan kelimelerin adına, alınlarından tutmuş olduğun hayvanların şerrinden sana sığınırım.*

Allah’ım! Sen borcu giderir, günahı kaldırırsın. Allah’ım, senin ordun mağlup edilemez, va’dine muhalefet edilemez. Servet sahibine serveti fayda etmez, servet sendendir.

Allah’ım! Seni hamdinle tesbih ederim.” (Ebû Dâvud, Edeb, 98; bk. İbn Mâce, Dua, 15)

c) Uykudan Uyanınca Okunabilecek Dualar

* Peygamberimizin eşi Hz. Âişe (r.a.) diyor ki; Hz. Peygamber (s.a.s.) geceleyin

uyanınca şu duayı okurdu:

لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَسْتَغْفِرُكَ لِذَنْبِى

وَأَسْأَلُكَ رَحْمَتَكَ اَللّٰهُمَّ زِدْنِى عِلْمًا وَلَا تُزِغْ قَلْبِى بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِى

وَهَبْ لِى مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

Okunuşu: “Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke, Allâhümme ve bi-hamdike, esteğfiruke li-**z**enbî ve es’elüke rahmeteke.

Allâhümme zidnî **‘ı**lmen ve lâ tüziğ kalbî ba’de i**z** hedeytenî ve heb lî min ledünke rahmeten inneke ente’l-vehhâb.”

Anlamı: *“Allah’ım! Seni hamdinle tenzih ederim. Sen-den başka ilâh yoktur. Günahım için affını dilerim ve rahmetini taleb ederim.*

Allah’ım! İlmimi artır, bana hidayet verdikten sonra kalbimi saptırma. Katından bana rahmet lütfet. Sen lütfedenlerin en cömerdisin.” (Ebû Davud, Edeb, 98; Hâkim, Dua, I, 540)

* Sahabeden Huzeyfe (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.), uykudan uyandığı zaman;

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

Okunuşu: “Elhamdülillâhille**z**î ahyânâ ba’de mâ emâtenâ ve ileyhi’n-nüşûr.”

Anlamı: *“Bizi uykumuzdan sonra uyandıran Allah’a hamdolsun. Dönüş sadece O’na mahsustur”* diye dua ederdi. (Buhârî, De’avât, 7-8, 16; Müslim, Zikr59; Ebû Davud, Edeb, 98)

* Sahabeden Ebû Hureyre (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *“Uykudan uyandığınız zaman şöyle dua edin:*

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى عَافَانِى فِى جَسَدِى وَرَدَّ عَلَىَّ رُوحِى وَأَذِنَ لِى

بِذِكْرِهِ

Okunuşu: “Elhamdülillâhille**zî** **â**fânî fî cesedî ve radde **‘a**leyye rûhî ve e**z**ine lî bi-**z**ikrihî.”

Anlamı: *“Bedenime afiyet veren, rûhumu bana iâde eden ve bana kendisini zikretme imkânı veren Allah’a hamd olsun.”* (Tirmizî, De’avât, 20)

Peygamber Efendimizin okuduğu ve bizim de okumamızı tavsiye ettiği bu dualarda; alîm, semî’, rab, melik, ilâh, fâtır, vehhâb, hayy, kayyûm, samed ve ahad isimleri zikredilerek yüce Allah’tan, hidayet, af, mağfiret, merhamet, sıhhat, âfiyet, yardım, kötülük ve azaplardan korunma; nefsin, şeytanın, büyücülerin, haset edenlerin, vesvese verenlerin, sabahın, akşamın, gecenin, insanların, cinlerin ve bütün yaratıkların şerrinden Allah’a sığınma söz konusu edilmektedir.

Bu istekler, insanların dünya ve ahiret mutlulukları, güven ve huzurları için önemli isteklerdir.

2. KÖTÜ RÜYA GÖRENLER VE UYKUDA KORKANLAR İÇİN OKUNABİLECEK DUALAR

Uykuda görülen şeyler anlamına gelen *rüya;* bir gerçeğe işaret edebileceği gibi, gerçek dışı veya uyanık iken zihni meşgul eden karışık şeylere de işaret edebilir. Bu itibarla rüyalar; *'rüya-yı sadıka* (*gerçek rüya*)*'* ve '*rüya-yı kâzibe* (*yalancı rüya*)' olarak ikiye ayrılır. Sadık rüyalar, Allah'tan veya melekten; yalancı rüyalar ise, şeytandan veya nefistendir.

Peygamberlere vahyin geliş yollarından biri de rüya-yı sadıkadır. Peygamberlerin gördüğü tüm rüyalar doğru ve gerçek olduğu gibi, salih insanların gördüğü rüyalar da bazen doğru ve gerçek olabilir. Ancak peygamberlerin dışındaki insanların gördükleri rüyaların doğruluğunu ölçmek ve tespit etmek mümkün olmadığından, görülen bu rüyalar, dinî bir hüküm ifade etmez, dinî bir meseleyi hükme bağlamaz ve bunlarla amel edilmez.

Ayrıca kişi, uyku ve baygınlık hâli gibi durumlarda mükellef kılınmamıştır. Bu bakımdan rüyada alınan emir, yasak, müjde veya ikazlar insanlar için bağlayıcı bir delil ve objektif bir değer ifade etmezler. Ancak, görülen rüyalar İslâm'ın genel prensiplerine aykırı olmadıkları, haramı helâl, helâli haram kılmadıkları ve herhangi bir hak ihlâline yol açmadıkları sürece, gören kişiler açısından özel bir anlam ve mesaj ifade edebilir. Bu durumda olan kişiler dilerlerse, gördükleri rüyalardan kendileri bazı dersler çıkarabilirler. Fakat amel etme zorunlulukları yoktur. Diğer yandan görülen rüyaların yorumu; kişinin içinde bulunduğu sosyal ve psikolojik duruma göre değişiklik arz edebilir.

Her konuda olduğu gibi bu konuda da sevgili Peygamberimiz ümmetine rehberlik etmiş, bu ve benzeri durumlarda dua ederek Allah'tan nasıl yardım isteneceği ve ne şekilde hareket edileceğini bizlere öğretmiştir:

* Sahabeden Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) diyor ki; Peygamber (s.a.s.)'i şöyle buyururken işittim:

"Sizden biriniz hoşuna gidecek sevdiği bir rü'ya görünce; -bilsin ki güzel rüya yüce Allah'tandır- bu durumda, ***'Elhamdülillah***' (her türlü övgü Allah'a mahsustur) *diyerek Allah'a hamd etsin ve rüyasını sevdiği* (salih) *insanlara anlatsın. Hoşlanmadığı bir rüya görünce de -bilsin ki o şeytandandır- sol tarafına üç defa üflesin, kötü rüyanın ve Şeytanın şerrinden;*

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

E'**û**zü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm

"Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım, diyerek Allah'a sığınsın ve onu hiç kimseye anlatmasın. O zaman o rüya kendisine zarar vermez." (Buhârî, Ta'bîr, 3, 46; Müslim, Rü'yâ, 3; Tirmizî, De'avât, 52; İbni Mâce, Rü'yâ, 3)

* İmam Mâlik (r.a.)'ten rivayete göre; Hâlid İbnu'l-Velîd (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.s.)'e gelerek; *"Ben uykuda iken korkutuluyorum, ne yapmamı tavsiye buyurursunuz?"* diye sormuş, Peygamberimiz (s.a.s.) de ona şu duayı okuyup Allah'a sığınmasını tavsiye etmiştir:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ

هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونَ

Okunuşu: “E’**ûz**ü bi-kelimâti’l-lâhi’t-tâmmeti min ğadabihî ve **‘ı**kâbihî ve şerri **‘ı**bâdihî ve min hemezâti’ş-şeyâtîni ve en yehdurûn.”

Anlamı: *“Allah’ın eksiksiz, tam olan kelimeleri ile O’nun gadabından, ikabından, kullarının şerrinden, şeytanların vesveselerinden ve* (beni kötülüğe atan) *beraberliklerinden* (yanımda hazır bulunmalarından) *Allah’a sığınırım!”* (Malik, Şi’r, 4; Taberanî, *el-Mu’cemü’l-Evsat*, No:931)

3. YENİ BİR ELBİSE GİYİLİNCE OKUNABİLECEK DUALAR

Yüce Allah'ın şükretmemizi gerektiren sayısız nimetlerinden biri de vücudumuzu sıcak ve soğuktan koruyan, yaratılışımıza uygun olarak toplum içerisinde edep ve iffetimizle dolaşabilmemizi sağlayan, üzerimize giydiğimiz elbiselerimizdir. Bu itibarla elbise, ayakkabı ve benzeri giysileri elde edebilme, alabilme ve giyinebilme imkânına sahip olduğumuzdan dolayı Rabbimize hamdedip şükretmek, giysilerimizin hayırlara vesile olması için dua etmek ve o giysiler içerisinde Allah'ın razı olduğu bir hayatı yaşamaya gayret etmek, bu nimetlerin şükrünü edâ etmektir. Sevgili peygamberimiz, hem kendileri yeni bir şey giydikleri zaman Allah'a hamdedip, dua ederek nimetin şükrünü edâ etmişler, hem de ümmetine örnek olmuşlardır.

* Sahabeden Muâz b. Enes (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Kim bir elbise giyer de;*

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى كَسَانِى هٰذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّى وَلَا قُوَّةٍ

Okunuşu: **"**Elhamdülillâhille**z**î kesânî hâ**z**â ve razekanîhi min ğayri havlin minnî ve lâ kuvvetin."

Anlamı: *"Hamdü senalar olsun Yüce Allah'a ki, bunu bana giydirdi ve hiçbir güç ve kuvvetim olmamasına rağmen bunu bana rızık olarak nasip etti, derse geçmiş günahları mağfiret olunur*." (Darimî, İsti'zân, 55)

* Sahabeden Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) yeni bir elbise/ayakkabı/çorap, gömlek vs. giydiği zaman; giydiği şeyin adını anarak şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهِ وَخَيْرِ مَا صُنِعَ لَهُ

وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ

Okunuşu: "Allâhümme leke'l-hamdü, ente kesevte-nîhi, es'elüke min **h**ayrihî ve **h**ayri mâ suni**'a** lehû ve e'**û**zü bike min şerrihî ve şerri mâ suni**'a** lehû"

Anlamı: *"Allah'ım! Hamd sanadır, bunu bana sen giydirdin. Senden bunun* (giydiğim bu elbisenin/ayakkabının vs.) *hayrını ve bu ne için yapıldı ise onun da hayrını dilerim. Ve bunun şerrinden ve ne için yapıldı ise onun da şerrinden sana sığınırım."* (Ebû Dâvud, Libas 1; Tirmizî, Libâs, 29)

4. EVDEN ÇIKARKEN VE EVE GİRERKEN OKUNABİLECEK DUALAR

Mü'minin, her türlü beşerî tedbire başvurduktan sonra, Allah'a güvenip O'na teslim olması, Allah'tan yardım ve korunma talebinde bulunması, kul olmanın, aczini bilip, sınırını idrak edebilmenin bir gereğidir. Bu bakımdan evden çıkarken ve eve girerken Allah'a yönelip her türlü kötülük ve tehlikelerden O'nun korumasına ve himayesine sığınmak; kişiye dua ve ibadet sevabı kazandırmasının yanı sıra, aynı zamanda emniyet, güven ve huzur ortamı da sağlayacaktır. Hatta yapılacak bu dua belki de kişinin insanlarla ilişkilerinin daha düzenli, seviyeli, günlük iş ve icraatlarının daha verimli ve bereketli olmasına da vesile olabilecektir.

a) Evden Çıkarken Okunabilecek Dua

* Sahabeden Ümmü Seleme (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) ellerini semaya kaldırarak şu duayı yapmadan önce evinden asla çıkmazdı:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَّ أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ

أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَىَّ

Okunuşu: "Allâhümme innî e'**û**zü bike en adılle ev üdalle, ev ezille ev üzelle ev azlime ev uzleme ev echele ev yüchele **'a**leyye."

Anlamı: *"Ey Allah'ım! Hak yoldan sapmaktan, saptırılmaktan; ayağı kaymaktan, kaydırılmaktan; zulmetmekten, zulme uğramaktan; cahillik etmekten veya cahillikle karşılaşmaktan sana sığınırım."* (Ebû Davud, Edeb, 103)

* Sahabeden Hz. Enes b. Malik (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular: *"Kim, evinden çıkarken;*

بِسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ

Okunuşu: "Bismillâhi tevekkeltü **'a**lellâhi ve lâ havle ve lâ kuvvete illa billah."

Anlamı: *"Allah'ın adıyla çıkıyor, Allah'a güveniyorum. O'ndan başka gerçek güç ve kuvvet sahibi yoktur' diye dua ederse kendisine; 'Doğruya iletildin, ihtiyaçların karşılandı, düşmanlarından korundun', şeklinde cevap verilir. Şeytan da ondan uzaklaşır."* (Ebû Davud, Edeb, 103, 112; Tirmizî, De'avât, 34)

b) Eve Girerken Okunabilecek Dua

Eûzü-besmele çekerek eve girmek ve ev halkına selam vermek müstahaptır. Yüce Allah, Nûr sûresinin 61. ayetinde bu konuda şöyle buyuruyor: "*Evlere*

girdiğiniz zaman birbirinize, Allah katından mübarek ve hoş bir esenlik dileği olarak, selâm verin."

* Sahabeden Enes (r.a.) de diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) bu konuda bana şöyle dedi:

"Ey yavrucuğum! Ailenin yanına girdiğin zaman selâm ver; çünkü vereceğin bu selâm sana ve ailene bereket olur." (Tirmizî, İsti'zan, 10)

* Sahabeden Ebû Malik el-Eş'ârî diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular: *"Kişi evine gireceği zaman, şu duayı okusun ve sonra ailesine selâm versin:*

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلِجِ وَخَيْرَ الْمَخْرَجِ

بِسْمِ اللّٰهِ وَلَجْنَا وَبِسْمِ اللّٰهِ خَرَجْنَا وَعَلَى اللّٰهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke **h**ayre'l-mevlici ve **h**ayre'l-mahreci.
Bismillâhi velecnâ ve bismillâhi **h**aracnâ ve **'a**lellâhi Rabbinâ tevekkelnâ."

Anlamı: *"Allah'ım! Senden hayırlı* girişler (girilen yerin hayrını) *ve hayırlı çıkışlar* (çıkılan yerin hayrını) *istiyorum. Allah'ın adıyla girdik, Allah'ın adıyla çıktık. Yüce Rabbimiz Allah'a tevekkül ettik."* **(**Ebû Dâvud, Edeb, 103)

5. BİR MECLİSTEN AYRILIRKEN OKUNABİLECEK DUA

Müslümanlar bir araya geldiklerinde mümkün mertebe dünyalarına ve ahiretlerine faydası olmayan her türlü lüzumsuz söz ve davranışlardan sakınmalıdırlar. Bilerek veya bilmeyerek herhangi bir kul hakkı ihlâlinde bulunmuşlarsa, hak sahiplerine haklarını ödeyerek helâllık almalıdırlar. Ayrıca bulundukları meclisi terk etmeden önce, hata ve kusurlarından dolayı Yüce Allah'tan af ve mağfiret dilemelidirler.

Sevgili Peygamberimiz, kendileri bu tür günah ve kusurlardan uzak oldukları hâlde, meclisten ayrılmadan önce dua etmişler, tevbe-istiğfarda bulunmuşlar, böylece ümmetine de örnek olmuşlardır. Bu bakımdan meclislerden ve toplantı yerlerinden ayrılmazdan önce dua etmek, tövbe istiğfarda bulunmak müstahaptır. Yapılacak bu duaların Peygamberimizin yapmış olduğu dualardan seçilmesi ise daha faziletlidir. Ayrıca sahabe-i kiram bulundukları meclisleri terk etmeden önce Kur'ân-ı Kerim'in Asr sûresini de okurlardı.

* Sahabeden Ebû Hüreyre (r.a.) diyor ki; "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:

"Kim, malâyânî (faydasız ve lüzumsuz) *konuşmaların çok olduğu bir mecliste oturur da, oradan ayrılmadan önce şu duayı okursa, o mecliste işlemiş olduğu kusur ve günahları (kul hakları hariç) bağışlanır:*

سُبْحَانَكَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اَسْتَغْفِرُكَ

وَاَتُوبُ اِلَيْكَ

Okunuşu: "Sübhânekellâhümme ve bihamdike eş-hedü ellâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbü ileyke."

Anlamı: *"Allah'ım! Seni her türlü noksan sıfatlardan tenzih ve hamdinle tesbih ederim. Senden başka ilâh olmadığına kesinlikle şehâdet ederim. Senden bağışlanmamı diler ve sana tövbe ederim."* (Tirmizî, De'avât 38; bk. Ebû Davud, Edeb, 27)

6. VEDA / UĞURLAMA DUASI

Yolculuğa çıkanlar; aile fertleriyle, akraba, komşu, eş-dost ve arkadaşlarıyla vedalaşıp, onlardan helâllık almalı; uğurlayanlar ise bu gibi kimseler için dua etmeli ve hayır temennisinde bulunmalıdırlar.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), yolculuğa çıkanlara ve kendisiyle vedalaşanlara takvadan ayrılmamaları tavsiyesinde bulunmuş; günahlarının bağışlanması, can, mal, namus ve din emniyetlerinin sağlanması için dua etmiş, Allah'tan onlar için yardım dilemiştir.

* Sahabeden Abdullah el-Hatmî (r.a.) diyor ki; "Resûlullah (s.a.s.) vedalaştığında şöyle dua derdi:

أَسْتَوْدِعُ اللّٰهَ دِينَكُمْ وَأَمَانَتَكُمْ وَخَوَاتِيمَ أَعْمَالِكُمْ

Okunuşu: "Estevdi'**u**llâhe dîneküm ve emâneteküm ve **h**avâtîme a'mâliküm."

Anlamı: *"Dininizi koruyup emanetlerinizi ifa etmeniz ve amellerinizi hayırla sonuçlandırmanız hususunda sizi Allah'a emanet ediyorum."* (Ebû Dâvud, Cihâd, 73; Tirmizî, De'avât, 43)

* Sahabeden Hz. Enes (r.a.) diyor ki; Peygamber (s.a.s.)'in huzuruna bir adam geldi ve 'sefere (yolculuğa) çıkmak istiyorum' dedi. O da 'ne zaman sefere çıkıyorsun' deyince; 'Yarın inşaallâh' dedi. Bunun üzerine Resûlullah adamın elinden tuttu ve onun için şöyle dua etti:

فِي حِفْظِ اللّٰهِ وَفِي كَنَفِهِ زَوَّدَكَ اللّٰهُ التَّقْوٰى وَغَفَرَ لَكَ ذَنْبَكَ وَوَجَّهَكَ

لِلْخَيْرِ أَيْنَمَا تَوَجَّهْتَ

Okunuşu: "Fî hıfzıllâhi ve fî kenefihî, zevvede-kellâhü't-takvâ ve ğafere leke **z**enbeke ve vecceheke lil-**h**ayri eynemâ teveccehte."

Anlamı: *"Allah'ın hıfzu himayesiyle* (gözetim ve koruması altında) *git. Allah sana takva azığı versin* (takva nasib etsin), *günahını bağışlasın. Her nereye yönelirsen, hayrı o yöne çevirsin."* (Dârimî, İsti'zan, 41)

7. YOLCULUK DUALARI

Sefer için yolculuğa çıkan kişi, bütün tedbirleri aldıktan sonra, Yüce Allah’a yönelmeli ve hayırlı bir yolculuk yapabilmesi için O’ndan yardım talebinde bulunmalıdır. Çünkü bir kulun en büyük güvencesi ve yegâne dayanağı Yüce Allah’tır. Bu anlayış ve davranışla yola çıkan kişi, kendini güvencede hissederek huzurlu ve mutlu bir şekilde yolculuğunu sürdürecek ve inşallâh kazasız, belasız, sağ-salim olarak yolculuğunu tamamlayıp evine dönecektir.

Aşağıdaki ayet ve hadisler yolculuğa çıkan bir mü’minin; gerek yolculuk esnasında, gerekse yolculuktan dönerken ne şekilde dua edebileceğini ve Allah’tan nasıl yardım talebinde bulunabileceğini bizlere öğretmektedir:

a) Yolculuğa Çıkarken Okunabilecek Dua

* Sahabeden Abdullah İbn Sercis (r.a)’den rivayet edildiğine göre Resûlullah (s.a.s.) yolculuğa çıkarken şu duayı okurdu:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَ كَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَالْحَوْرِ

بَعْدَ الْكَوْرِ وَدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِى الْأَهْلِ وَالْمَالِ

Okunuşu: “Allâhümme innî e’**û**zü bike min va’**s**âi’s-seferi ve keâbeti’l-münkalebi ve’l-havri ba’de’l-kevri ve da’veti’l-mazlûmi ve sûi’l-menzari fi’l-ehli ve’l-mâli.”

Anlamı: *“Allah’ım! Yolculuğun güçlüklerinden, üzücü manzaralarla karşılaşmaktan, iyiyken kötü olmaktan, mazlumun bedduasından ve dönüşte mal ve çoluk çocuğu kötü hâllerde bulmaktan sana sığınırım.”* (Nesâî, İsti’âze, 41–42; İbn Mâce, Dua, 20)

b) Bineğe / Vasıtaya Binerken Okunabilecek Dua

* İmam Mâlik diyor ki; bana ulaştığına göre, Hz. Peygamber (s.a.s.) sefere çıkmak için bineğine binip, ayağını bineğinin özengisine koyduğu zaman şu duayı okurdu:

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِى الْأَهْلِ

اَللّٰهُمَّ ازْوِ لَنَا الْأَرْضَ وَهَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ

Okunuşu: “Bismillâhi Allâhümme ente’s-sâhibü fi’s-seferi ve’l-**h**alîfetü fi’l-ehli. Allâhümme ezvi lene’l-arda ve hevvin **‘a**leyne’s-sefera.”

Anlamı: *“Allah’ım! Seferde yardımcım, geride bıraktığım ailem ve çoluk çocuğumun vekili ve koruyucusu sensin.*

Allah'ım! Bize yeri dür, yolculuğumuzu kolay kıl." (Malik, İsti'zân, 13)

* Sahabeden Abdullah İbn Ömer (r.a) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) yolculuğa çıkarken bineğinin üzerine binip iyice yerleşince üç kere tekbir getirir (Allahu Ekber / Allah en büyüktür, der) sonra da şöyle dua ederdi:

سُبْحَانَ الَّذِى سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِى سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوٰى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰى

اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اَللّٰهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِى الْأَهْلِ

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَ كَآبَةِ الْمَنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِى الْمَالِ وَالْأَهْلِ وَالْوَلَدِ

Okunuşu: "Sübhânelle**z**î se**hh**are lenâ hâ**z**â ve mâ künnâ lehû mukrinîne ve innâ ilâ rabbinâ lemunkalibûn.

Allâhümme innâ nes'elüke fî seferinâ hâ**z**e'l-birra ve't-takvâ ve mine'l-**'a**meli mâ terdâ.

Allâhümme hevvin **'a**leynâ seferenâ hâ**z**â, vatvi **'a**nnâ bu'dehû.

Allâhümme ente's-sâhibü fi's-seferi ve'l-**h**alîfetü fi'l-ehli.

Allâhümme innî e**û**z**ü bike min v**a's**âi's-seferi ve keâbeti'l-menzari ve sûi'l-münkalebi fi'l-mâli ve'l-ehli ve'l-veled."

Anlamı: "*Bunu bizim hizmetimize veren Yüce Allah'ı tesbih ve takdis ederiz* (Allah'ın şanı ne yücedir); *yoksa biz buna güç yetiremezdik. Biz şüphesiz Rabbimize döneceğiz.* (Zuhruf, 43/13-14)

Ey Allah'ım! Biz, bu yolculuğumuzda senden iyilik ve takvâ, bir de hoşnut olacağın ameller işlemeyi nasip etmeni dileriz.

Ey Allah'ım! Bu yolculuğumuzu kolay kıl ve uzağını yakın et!

Ey Allah'ım! Seferde yardımcı(mız), *geride* (bıraktığımız) *çoluk çocuğu*(muzu) *koruyucu sensin.*

Ey Allah'ım! Yolculuğun zorluklarından, üzücü şeylerle karşılaşmaktan ve dönüşte malımızda, çoluk çocuğumuzda kötü hâller görmekten sana sığınırım." (Müslim, Hac, 425

c) Yolculuktan Dönünce Yapılabilecek Dualar

* Sahabeden Abdullah İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: Resûlullah (s.a.s.) seferden dönerken, uğradığı her tümsekte üç kere tekbir getirir, arkasından da şöyle derdi:

لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ . لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ

شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ

اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ

Okunuşu: “Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh, Lehü’l-mülkü ve lehü’l-hamdü ve hüve **a**lâ külli şey’in kadîr. Âyibûne, tâibûne, **â**bidûne, sâcidûne li-rabbinâ hâmidûne. Sadekallâhü va’dehû ve nasara abdehû ve hezeme’l-ahzâbe vahdehû.”

Anlamı: *“Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. O tektir, ortağı yoktur, mülk O’nundur, hamd O’nadır. O, her şeye kâdirdir. Yolculuktan dönüyor, tevbe ediyor, kulluk yapıyor, secde ediyor ve Rabbimize hamd ediyoruz. Allah va’dinde sâdık oldu, kuluna yardım etti.* (Hendek Harbi’nde) *müttefik orduları tek başına helâk etti.”* (Buhârî, De’avât, 52; Megâzî, 29; Müslim, Hacc, 428)

8. AKSIRAN İÇİN YAPILACAK DUA

Yüce Allah'ın verdiği sayısız nimetlerine hamd etmek ve her bir nimetin şükür borcunu kendi cinsinden ödemek gerekir. Aksırmak da sağlığımız için büyük önem arz ettiğinden, şükür gerektiren bir nimettir. Bu nimetin sözlü olarak şükrü, "elhamdülillâh (*her türlü övgü Allah'a mahsustur*)" diyerek Allah'a hamd etmektir. Bu sözü işitenlerin, "yerhamükellah (*Allah, sana merhamet etsin*)" deyip, Allah'a hamd eden kişi için dua etmesi de mü'min kardeşliğinin bir gereğidir.

Esnemek ise hoş karşılanmamış; (sonuçları itibariyle) esnemenin şeytandan olduğu ifade edilmiş, esneyen kişinin en azından eliyle ağzını tutması tavsiye edilmiştir.

* Sahabeden Ebû Hüreyre (r.a.) diyor ki; Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz Allah aksıranı sever, fakat esneyeni sevmez. Sizden biriniz aksırır ve Allah Teâlâ'ya* ***'elhamdülillâh*** (her türlü övgü Allah'a özgüdür)*' diyerek hamd ederse; onun hamdini işiten her müslümanın,* ***'yerhamükellah*** (Allah, sana merhamet etsin)' *demesi, üzerine bir vecîbedir. Esnemeye gelince, o şeytandandır. Sizden birinizin esnemesi geldiği zaman, onu gücü yettiği kadar engellemeye çalışsın."* (Buhârî, Edeb, 125, 128; Bed'ü'l–Halk, 11)

* Diğer bir hadislerinde de Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"*Sizden biriniz esnediği zaman eliyle ağzını tutsun. Çünkü şeytan onun ağzına girer.*" (Müslim, Zühd, 57-58; Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Edeb, 89)

* Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz aksırdığı zaman; *'elhamdülillah 'alâ külli hâl* (her hâl için elhamdülillah) *desin. Kardeşi veya arkadaşı da ona, 'yerhamükellah* (Allah, sana rahmet / merhamet etsin) *desin. Aksıran da (tekrar); 'yehdîkümüllahü ve yuslihu bâleküm* (Allah, size de hidayet versin ve işinizi düzeltsin / kalbinizi ıslah etsin) *desin."* (Buhârî, Edeb, 126; Ebû Dâvud, Edeb, 91; Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb, 3; İbn Mâce, Edeb, 20)

9. YEMEK DUASI

Yüce Allah'ın verdiği sayısız nimetlerin şükrünü edâ edebilmenin yollarından biri de yiyip içtikten sonra sözlü olarak Allah'a hamd etmektir. Enes b. Mâlik (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) bu konuda şöyle buyurdular:

"*Allah Teâlâ, yemek yedikten veya bir şey içtikten sonra kendisine hamd eden kulundan razı ve hoşnut olur.*" (Müslim, Zikir, 89; Tirmizî, Et'ıme, 18)

Eğer başkaları yemek ikramında bulunursa; yiyip içtikten sonra, Allah'a hamd ile beraber, o yemeği ikram edenlere de dua etmek, yine sevgili peygamberimizin bizlere tavsiye ettiği örnek bir davranıştır. Sahabeden Câbir (r.a.)'den yapılan bir rivayete göre; "Ebû'l-Heysem bir yemek hazırladı. Resûlullah (s.a.s.)'ı ve ashâbını dâvet etti. Hz. Peygamber yemekten kalkınca, "*Kardeşinizi mükâfatlandırın*!" buyurdu. Ashâb, "Mükâfatı da ne?" diye sordular. Efendimiz, "*Kişinin evine girilip yemeği yendi, içeceği içildi mi ev sâhibi için dua edilir. İşte bu onun mükâfatıdır*" cevabını verdiler. (Ebû Davud, Et'ıme, 55)

* Sahabeden Câbir (r.a.), Resûlullah (s.a.s.)'ı şöyle buyururken dinledim, demiştir:

"Kişi evine girerken ve yemek yerken besmele çekerse, şeytan adamlarına, 'Burada ne geceleyebilir ne de yemek yiyebilirsiniz' der. Eğer o kimse eve girerken besmele çekmezse, şeytan adamlarına, 'Geceyi geçirecek bir yer buldunuz' der. O şahıs yemek yerken besmele çekmezse, şeytan kendi adamlarına, 'Hem barınacak yer hem de yiyecek yemek buldunuz' der." (Müslim, Eşribe, 103; Ebû Davud, Et'ıme, 15; İbn Mâce, Dua, 19)

* Peygamberimizin eşi Âişe (r.a.), Resûlullah (s.a.s)'ın şöyle buyurduğunu söyledi: "*Biriniz yemek yerken besmele çeksin. Şayet yemeğe başlarken besmele çekmeyi unutursa, hatırladığı anda 'baştan sona bismillah' desin.*" (Ebû Davud, Et'ıme, 15; Tirmizî, Et'ıme 47)

* Sahabeden Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s.), bir şey yiyip içtikten sonra şu duayı okurdu:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِينَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ
حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُوَدَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنًى
عَنْهُ رَبَّنَا اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى أَطْعَمَنِى هٰذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ
حَوْلٍ مِنِّى وَلَا قُوَّةٍ

Okunuşu: "Elhamdü lillâhille**zî** et'**a**menâ ve sekânâ ve ce'**a**lenâ müslimîn.

Elhamdü lillâhi hamden kesîran tayyiben mübâreken fîhi, ğayra mekfiyyin ve lâ müvedde'ın ve lâ müsteğnen /anhü Rabbenâ.

Elhamdü lillâhille**zî** et'**a**menî hâ**z**a't-ta'**â**me ve razaka-nîhi min ğayri havlin minnî ve lâ kuvvetin."

Anlamı: *"Bize yedirip içiren ve bizi Müslümanlardan kılan Allah'a hamdolsun."*

(Tirmizî, De'avât, 56; Ebû Dâvud, Et'ıme, 52)

"Ey Rabbimiz! Sana tertemiz duygularla, eksilmeyip artan, huzurundan geri çevrilmeyip kabul edilen sayısız hamd ile hamd ederiz." (Buhârî, Et'ıme, 54; Ebû Davud, Et'ıme, 52)

"*Bu yiyeceği bana yediren ve tarafımdan hiçbir güç ve kuvvet olmadan bunu bana rızık kılan Allah'a hamd olsun, derse geçmiş günahları affolunur.*" (Ebû Dâvud, Libâs, 1; Tirmizî, De'avât 56)

Muâz İbn Enes (r.a) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Kim bir şey yer ve;*

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى أَطْعَمَنِى هٰذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّى وَلَا قُوَّةٍ

Okunuşu: "Elhamdü lillâhillezî et'**a**menî hâ**z**a't-ta**â**me ve razakanîhi min ğayri havlin velâ kuvvetin."

Anlamı: "*Bu yiyeceği bana yediren ve tarafımdan hiçbir güç ve kuvvet olmadan bunu bana rızık kılan Allah'a hamdolsun*", *derse geçmiş günahları affolunur."* (Ebû Dâvud, Libâs 1; Tirmizî, De'avât, 56; İbn Mâce, Et'ıme, 16)

Hz. Enes (r.a.), diyor ki; "Resûlullah (s.a.s.), Sa'd İbn Ubâde'nin yanında ekmek ve zeytinyağı yemişti. Sonunda şöyle bir dua buyurdu:

أَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الْأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ

Okunuşu: "Eftara **'ı**ndekümü's-sâimûne ve ekele ta'**â**-mekümü'l-ebrâru ve sallet **a**leykümü'l-melâiketü."

Anlamı: *"Yanınızda oruçlular iftar etsin, yemeğinizden ebrarlar (salihler-iyi insanlar) yesin, üzerinize melekler dua etsin."* (Ebû Dâvud, Et'ıme, 54)

Türkçe olarak şu dua da yapılabilir:

"Bizleri yokken var eden, bizlere yedirip-içiren Yüce Rabbimize hamdolsun, Kâinatın efendisi sevgili peygamberimize salât ve selâm olsun. Mağfiret ve rahmet bütün Müslüman kardeşlerimizin üzerine olsun.

Ya Rabbi! Rızık ve nimet veren sensin! Sen kapına yönelenleri boş çevirmezsin. Biz aciz kullarız, Senin sonsuz ikram ve ihsanına muhtacız. Bizlere dünya ve ahirette güzel nimetler ihsan eyle!

Ey güzel Rabbimiz! Bu sofrada tattırdığın nimetlerin daha güzellerini ebedî mutluluk yurdu olan cennetinde de tatmayı bizlere nasip eyle!

Ya Rabbi! Bu helâl gıdaların şükrünü eda edebilmeyi ve Sana kullukta bulunabilmeyi bizlere nasip eyle!

Ya Rabbi! Bu sofranın hazırlanmasında emeği geçen kardeşlerimizin kazançlarına bereket, kendilerine sağlık, huzur ve mutluluk ihsan eyle! Ailelerinden ahirete göç edenlere ve geçmişlerimize merhamet eyle!

Ya Rabbi! Mülkün sahibi sensin, dilediğine mülkü verir, dilediğinden alırsın.

Dilediğini azîz, dilediğini zelîl edersin. Bizleri; aziz kıldığın ve nimet verdiğin kullarından eyle!

Ya Rabbi! Bizleri nimetlerinden mahrum eyleme. Sağlık, huzur ve mutluluğumuzu daim eyle.

Ya Rabbi! Bizleri, mü'min kardeşlerimizi ve tüm insanlığı her türlü kaza, bela, afet ve musîbetlerden muhafaza eyle! Barış ve esenlik dolu bir dünyada yaşayabilmemizi bizlere lütfeyle! Âmin ve selâmün 'ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn el-Fâtiha."

10. İKRAM EDEN İÇİN YAPILABİLECEK DUA

Sahabeden Üsâme İbn Zeyd (r.a.)'den rivayet edildiğine göre; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Kendisine iyilik edilen kimse, o iyiliği yapana; cezâke'llâhü hayran* (Allah, seni hayırla mükâfatlandırsın) *derse, ona en iyi şekilde teşekkür ve dua etmiş olur."* (Tirmizî, Birr, 87)

11. HELÂL RIZIK / KAZANÇ DUASI

Kişinin kimseye muhtaç olmadan hayatını sürdürebilmesi ve çoluk çocuğunun nafakasını temin edebilmesi için meşrû yoldan çalışıp helâlinden kazanması dinî bir görevdir. Bu görevi yerine getiren kimse Allah'a ibadet etmiş olur. Aynı şekilde yasaklara ve sınırlara uyarak haramdan ve haksız kazançtan sakınmak da, Allah'a karşı gösterilmesi gereken bağlılık, kulluk ve dindarlığın bir göstergesidir. Bu itibarla Müslümanlara düşen görev; kulluk bilinciyle helâl kazanç temin etmek için gayret göstermek, ayrıca bu hedefine ulaşabilmek için de dua edip Yüce Allah'tan yardım istemektir.

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerim'inde bu konuda bize şöyle güzel bir dua öğretiyor:

وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

"Verzüknâ ve ente **h**ayru'r-râzikîn."

"*Ey Allah'ım! Bizi rızıklandır. Sen rızıklandıranların en hayırlısısın.*" (Mâide, 5/114)

Hz. Ali (r.a.)'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) da kendisine şu duayı öğretti:

اَللّٰهُمَّ اكْفِنِى بِحَلاَلِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَاغْنِنِى بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

Okunuşu: "Allâhümme'kfinî bi-helâlike **'a**n harâmike, veğninî bi-fadlike **'a**mmen sivâke."

Anlamı: *"Allah'ım! Bana helâl rızık nasib ederek haramlardan koru! Lütfunla beni senden başkasına muhtaç etme!"* (Tirmizî, De'avât, 110)

12. BEREKET DUASI

Enes b. Malik (r.a), Resûlullah (s.a.s.)'ın, (ziraat ve ticaretle iştigal eden) Medineliler için şöyle dua ettiğini bildirmiştir:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِى مِكْيَالِهِمْ وَبَارِكْ لَهُمْ فِى صَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ

Okunuşu: "Allâhümme bârik lehüm fî mikyâlihim ve bârik lehüm fî sâ'ıhim ve müddihim."

Anlamı: *"Allah'ım! Onların ölçülerini, tartılarını, her türlü ticari iş ve işlemlerini mübarek ve bereketli eyle!"* (Buhârî, Bey', 53)

Bu konuda yapılacak duaları gönlümüzden geldiğince ve dilimiz döndüğünce ihlâs ve samimiyetle çoğaltabiliriz. Meselâ; Allah'a hamd ve Resûlullah'a salât ve selâm getirdikten sonra, şu şekilde de dualar edebiliriz:

"*Ya Rabbi! Kazancımıza bereket ihsan eyle, helâlinden en verimli ve üretken bir şekilde çalışıp kazanabilmeyi nasip eyle!*

Ya Rabbi! Elde edeceğimiz mal ve serveti israf etmeden, senin razı olacağın yerlerde kendimiz, ailemiz ve insanlık için en hayırlı bir şekilde değerlendirebilmeyi nasip eyle!

Ya Rabbi! Menkul ve gayri menkûllerimizi, işyerimizi, malımızı, canımızı her türlü afetten, yangından, soygundan ve benzeri tehlikelerden muhafaza eyle!

Allah'ım! Bizlere kazançta helâl bilinci ve kul hakkı duyarlılığı ihsan eyle! Özellikle malımızı, servetimizi, canımızı rızana uygun olarak değerlendirip, bunlarla ebedî mutluluk olan ahiret mutluluğunu elde edebilmeyi bizlere müyesser eyle!"

13. SAĞLIK VE AFİYET DUASI

Ruh ve beden sağlığı başlı başına birer nimettir. Yüce Allah’ın verdiği bu nimetlerin kıymetini bilmek, onları maddî ve manevî tehlikelerden, zarar verici şeylerden ve günahlardan korumak her bir mü’minin görevidir. Dua da ruh ve beden sağlığının korunmasında en önemli manevi unsurlardan biridir.

* Abdullah İbn Ömer (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.)’ın dualarından biri şu idi:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ
نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ

Okunuşu: “Allâhümme innî e**’ûz**ü bike min zevâli ni’metike ve tehavvüli **‘â**fiyetike ve fücâeti nıkmetike ve cemî**’ı** sa**h**atike.”

Anlamı: *“Allah’ım! Verdiğin nimetin yok olup gitmesinden, lütfettiğin âfiyetin bozulmasından, ansızın vereceğin cezâdan ve senin gazabını üzerime çekecek her şeyden sana sığınırım.”* (Müslim, Zikir, 96; Ebû Davud, Salat, 367)

Peygamberimiz (s.a.s.); sahabeden Enes bin Malik’e, herhangi bir yeri ağrıdığı zaman, şikayet ettiği yerin üzerine elini koyup besmele ile şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

بِاسْمِ اللّٰهِ أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللّٰهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ مِنْ وَجَعِى هٰذَا

Okunuşu: “Bismillahi, e**’ûz**ü bi-‘ızzetillâhi ve kudratihî min şerri mâ ecidü min vece**’î** hâzâ.”

Anlamı: *‘Allah’ın adı ile, şu çektiğim acının şerrinden Allah’ın gücü ve kudretine sığınırım’ de.*

Sonra elini kaldır, sonra bu duayı üç beş defa tekrar et.” (Ebû Ya’lâ, Zikir ve Dua, No: 1126)

14. ANA-BABA VE MÜ’MİNLERİN İYİLİĞİ İÇİN YAPILABİLECEK DUA

Peygamberimiz (s.a.s.); *“Yanında sadaka verecek bir şey bulunmayan kimse şöyle dua etsin”* buyurmuştur:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ صَلِّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

وَالْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ

Okunuşu: “Allâhümme salli **‘a**lâ Muhammedin **‘a**bdike ve rasûlike ve salli **‘a**le’l-mü’minîne ve’l-mü’minâti ve’l-müslimîne ve’l-müslimâti.”

Anlamı: *“Allah’ım! Kulun ve peygamberin Muhammed’e merhamet eyle, mü’min erkek ve kadınlara, Müslüman erkek ve kadınlara merhamet eyle.”*

Bu dua o kişi için sadaka olur. (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 903) Aşağıdaki ayetler sözlü olarak Yüce Allah’a yönelip nasıl tevbe ve istiğfar yapılacağını ve kendisinden ne şekilde iyilik ve af talebinde bulunulabileceğini bizlere öğretmektedir:

رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَسِينَا اَوْ اَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا

كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ

لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى

الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَاِسْرَافَنَا فِي اَمْرِنَا وَثَبِّتْ

اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا

وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْاَبْرَارِ رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ

لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ رَبِّ اغْفِرْ

وَارْحَمْ وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ اِنَّ

عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا اِنَّهَا سَاۤءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا رَبِّ اِنّ۪ي ظَلَمْتُ

نَفْس۪ي فَاغْفِرْ ل۪ي فَغَفَرَ لَهُ اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّح۪يمُ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا

وَلِاِخْوَانِنَا الَّذ۪ينَ سَبَقُونَا بِالْا۪يمَانِ وَلَا تَجْعَلْ ف۪ي قُلُوبِنَا غِلًّا

لِلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا رَبَّنَا اِنَّكَ رَؤُ۫فٌ رَح۪يمٌ

Okunuşu: “Rabbenâ âtinâ fi’d-dünyâ haseneten ve fi’l-âhırati haseneh. Ve kınâ **‘a**zâbe’n-nâr.

Rabbenâ lâ tüâhı**z**nâ in nesînâ ev a**h**ta’nâ.

Rabbenâ ve lâ tahmil **‘a**leynâ ısran kemâ hameltehû **‘a**le’l-le**z**îne min kablinâ,

Rabbenâ ve lâ tühammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih. Va’fü annâ vağfir lenâ verhamnâ, ente mevlânâ fensurnâ **‘a**le’l-kavmi’l-kâfirîn.

Rabbene’ğfir lenâ **z**ünûbenâ ve isrâfenâ fî emrinâ ve **s**ebbit akdâmenâ ve’nsurnâ **‘a**le’l-kavmi’l-kâfirîn.

Rabbenâ fağfir lenâ **z**ünûbenâ ve keffir **‘a**nnâ seyyiâtinâ ve teveffenâ me**’a**’l-ebrâr.

Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ ve in lem tağfir lenâ ve terhamnâ lenekûnenne mine’l-**h**âsirîn.

Rabbena’ğfir lî ve livâlideyye ve li’l-mü’minîne yevme yekûmü’l-hısâb.

Rabbenâ âmennâ feğfir lenâ verhamnâ ve ente hayrü’r-Râhımîn.

Rabbiğfir verham ve ente **h**ayru’r-Râhımîn.

Rabbena’srif **‘a**nnâ **‘az**âbe cehenneme inne **‘az**âbehâ kâne ğarâmen innehâ sâet müstekarren ve mükâmen.

Rabbi innî zalemtü nefsî feğfir lî fe ğafera lehû innehû hüve’l-ğafûru’r-Rahîm.

Rabbene’ğfir lenâ ve li i**h**vânine’l-le**z**îne sebekûnâ bi’l-îmâni ve lâ tec**’a**l fî kulûbinâ ğıllen lille**z**îne âmenû Rabbenâ inneke raûfü’r-Rahîm.”

Anlamı: *“Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru.* (Bakara, 2/201) *Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet. Bizi bağışla. Bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.* (Bakara, 2/286) *Rabbimiz! Bizim günahlarımızı ve işimizdeki taşkınlıklarımızı bağışla ve* (yolunda) *ayaklarımızı sağlam tut. Kâfir topluma karşı bize yardım et.”* (Âl-i İmrân, 3/147)

“Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla. Kötülüklerimizi ört. Canımızı iyilerle beraber al.” (Âl-i İmrân, 3/193)

“Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz.” (A’râf, 7/23)

“Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, ana-babamı ve inananları bağışla.” (İbrahim, 14/41)

“Ey Rabbimiz! Biz inandık, bizi bağışla, bize merhamet et, sen merhamet edenlerin en hayırlısısın.” (Mü’minûn, 23/109)

“Rabbim! Bağışla, merhamet et. Çünkü sen merhamet edenlerin en hayırlısısın!”

(Mü’minûn, 23/118)

“Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır, gerçekten onun azabı sürekli bir helâktir! Şüphesiz, ne kötü bir durak ve ne kötü bir konaktır orası.” (Furkan, 25/65-66)

“*Rabbim! Şüphesiz ben nefsime zulmettim. Beni affet, dedi. Allah da onu affetti. Şüphesiz O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.*” (Kasas, 28/16)

“Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin.” (Haşr, 59/10)

15. TÖVBE VE İSTİĞFAR DUASI

Tövbe; kulun işlediği bir günahtan pişmanlık duyup, bir daha işlemeyeceğine dair yüce Yaratıcıya söz vermesi ve O’ndan af dilemesidir. Af dileme isteği, kulun hatalarından dolayı vicdanında duyduğu rahatsızlıktan ortaya çıkar. Günahlar, Allah’ın rızası ile kul arasında bir perdedir. Bu perdenin ortadan kalkması, kişinin yapacağı tövbeye bağlıdır. Sevgili Peygamberimiz, kulların günah işleme ve tevbe etmeleriyle ilgili şöyle buyurmuştur. *“Her insan günah işleyebilir. Günah işleyenlerin en hayırlıları ise tövbe edenlerdir*.” (İbn Mâce, Zühd, 30)

Tövbe, bütün mü’minlere emir ve tavsiye edilen bir görevdir. Çünkü kullar, Allah’ın kendilerini mükellef kıldığı her hususu, ne kadar gayret etseler de gereği gibi yerine getiremeyip zaman zaman hata yapabilirler. Bunun için yüce Rabbimiz: *“Ey mü’minler! Hepiniz Allah’a tövbe edin ki kurtuluşa eresiniz*” (Nûr, 24/ 31) buyurmuştur.

Tövbenin Allah katında makbul olması için; içten gelerek, tam bir ihlâsla yapılması gerekir. Bu da kalp ile pişman olup bu pişmanlıktan dönmemek, dil ile istiğfar etmek, fiilen de günahı terk etmekle mümkün olur. Bunun yanında, kul ve kamu hakkı içeren konularda tövbenin kabul edilebilmesi için öncelikle hak sahiplerinin hakkını vermek ya da onlarla helâlleşmek gerekir. İşte böyle bir tevbe Kur’ân’da içtenlikle yapılan tevbe olarak ifade edilmiş ve şöyle buyrulmuştur: “*Ey iman edenler! Allah’a içtenlikle tövbe edin…*” (Tahrîm, 66/8)

Mü’min, günahının bağışlanması için Allah’a istediği sözlerle yalvarabilir. Günahlarının affının Allah’tan talebini ifade eden şu dualar da ihlasla okunabilir.

• Sahabeden İbn Ebi’l-Evfâ, Peygamberimizin şöyle dua ettiğini bildirmiştir:

اَللّٰهُمَّ طَهِّرْنِى مِنَ الذُّنُوبِ بِالثَّلْجِ وَ الْبَرَدِ وَالْمَاءِ

اَللّٰهُمَّ طَهِّرْنِى مِنَ الذُّنُوبِ كَمَا يُطَهَّرُ الثَّوْبُ مِنَ الدَّنَسِ

Okunuşu: “Allâhümme tahhirnî mine’**z-z**ünûbi bi’**s-s**elci ve’l-beradi ve’l-mâi. Allâhümme tahhirnî mine’**z-z**ünûbi kemâ yütahha-ru’**s-s**evbü mine’d-denesi.”

Anlamı: *“Allah’ım! Beni günahlarımdan kar, buz ve soğuk su ile temizle. Allah’ım! Beni günahlarımdan elbisenin kirlerden temizlendiği gibi temizle.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 955)

• Sahabeden Abdullah ibn Mesûd, Peygamberimizin şu duayı üç defa okuyan kimsenin günahlarının bağışlanacağını söylediğini bildirmiştir:

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِيمَ الَّذِى لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَىُّ الْقَيُّومُ وَ اَتُوبُ اِلَيْهِ

Okunuşu: “Esteğfirullâhellezî lâ ilâhe illâ hüve’l-hayyü’l-kayyûmü ve etûbü ileyhi.”

Anlamı: *“Ulu Allah’tan bağışlanmamı dilerim ki O’n-dan başka ilâh yoktur. O,*

diridir ve kayyumdur. O'na tövbe ederim." (Hâkim, Dua, I, 511)

• Sahabeden Ebû Bekir (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)'e; *'Bana bir dua öğret de onu namazımda okuyayım'* deyince; Efendimiz, şöyle dua etmesini buyurmuştur:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

فَاغْفِرْ لِى مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِى إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Okunuşu: "Allâhümme innî zalemtü nefsî zulmen kesîran ve lâ yağfirü'**z**-**z**ünûbe illâ ente, fağfirlî mağfiraten min **'ı**ndike, verhamnî inneke ente'l-ğafûru'r-rahîm."

Anlamı: *"Allah'ım! Ben gerçekten nefsime çok zulmettim. Günahları ancak sen bağışlarsın. Beni katından bir mağfiret ile bağışla, bana merhamet et. Şüphesiz sen çok bağışlayansın, çok merhametli olansın.*" (Buhârî, Ezân 149, De'avât 17, Tevhîd, 9; Müslim, Zikir ve Dua, 48)

• Sahabeden Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.) diyor ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle dua ederlerdi:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِى خَطِيئَتِى وَجَهْلِى وَإِسْرَافِى فِى أَمْرِى وَمَا أَنْتَ

أَعْلَمُ بِهِ مِنِّى اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِى جِدِّى وَهَزْلِى وَخَطَئِى وَعَمْدِى وَكُلُّ

ذٰلِكَ عِنْدِى اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِى مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا

أَعْلَنْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّى أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ

عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: "Allâhümme'ğfirlî **h**atîetî ve cehlî ve isrâfî fî emrî ve mâ ente a'lemü bihî minnî.

Allâhümme'ğfirlî ciddî ve hezlî ve **h**ataî ve 'amdî ve küllü zâlike **'ı**ndî.

Allâhümme'ğfirlî mâ kaddemtü vemâ a**hh**artü, vemâ esrartü, vemâ a'lentü, vemâ ente a'lemü bihî minnî, ente'l–mukaddimü ve ente'l–mua**hh**iru ve ente **a**lâ külli şey'in kadîr."

Anlamı: *"Allah'ım! Günahlarımı, bilgisizlik yüzünden yaptıklarımı, haddimi aşarak işlediğim kusurlarımı, benden daha iyi bildiğin bütün suçlarımı bağışla!*

Allah'ım! Ciddî ve şaka yollu yaptıklarımı, yanlışlıkla ve bilerek işlediğim günahlarımı affeyle! Bütün bu kusurların bende bulunduğunu itiraf ederim.

Allah'ım! Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım, gizlediğim ve açığa vurduğum, ölçüsüz bir şekilde işlediğim ve benden daha iyi bildiğin günahlarımı affeyle! Öne geçiren de sen, geride bırakan da sensin. Senin gücün her şeye yeter."
(Buhârî, De'avât, 60; Müslim, Zikir ve Dua, 70)

16. SEYYİDÜ'L-İSTİĞFAR DUASI

Şeddâd İbn Evs (r.a.)'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (s.a.s.), Seyyidü'l-istiğfarın; "duaların efendisi, istiğfârın en üstünü" olduğunu; bu itibarla, her kim bu duayı, sevabına ve faziletine bütün kalbiyle inanarak gündüz okur da o gün akşam olmadan ölürse cennetlik olacağını, yine her kim, sevabına ve faziletine gönülden inanarak gece okur da sabah olmadan ölürse yine cennetlik olacağını ifade buyurmuşlardır.

Şüphesiz bu duayı okumaktan maksat, kulun Rabbine olan bağlılığını, sadâkatini göstermesi, Yüce Allah'ın verdiği maddî ve manevî nimetlerin şükrünü edâ etmesi, her türlü günah ve kötülüklerden kendisini uzaklaştırmasıdır. Kul bu duayı sabah-akşam her okudukça kendi kendini sorgulayacak, bir daha işlememek üzere günahlarından tevbe edecek, ihmal ettiği görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmek için gayret gösterecektir. İşte sabah-akşam 'Seyyidü'l-istiğfar'ı okuyanların cennete gideceklerinin müjdelenmesinin hikmeti de budur. Peygamber Efendimizin, (gereğini yerine getirerek) okuyanları cennetle müjdeledikleri seyyidü'l-istiğfar duası şudur:

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ رَبِّى لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِى وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلٰى
عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ
بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِى فَاغْفِرْ لِى فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ
إِلَّا أَنْتَ

Okunuşu: "Allâhümme ente Rabbî, lâ ilâhe illâ ente **h**alaktenî ve ene **'a**bdüke ve ene **a**lâ **a**hdike ve va'dike m'esteta'tü.

E**ûz**ü bike min şerri mâ sana'tü, ebûü leke bi-ni'metike **'a**leyye ve ebûü leke bi-**z**enbî, fağfir lî fe-innehû lâ yağfirü'**z-z**ünûbe illâ ente."

Anlamı: "*Allah'ım! Sen benim Rabbimsin! Beni sen yarattın. Ben senin kulunum; gücüm yettiğince ezelde sana verdiğim sözümde ve vaadimde durmaktayım.*

Yaptığım kötülüklerin ve işlediğim kusurların şerrinden sana sığınırım. Bana lütfettiğin, üzerimdeki nimetlerini yüce huzurunda minnetle anıp, itiraf ederim. Aynı şekilde günahımı da itiraf ederim. Beni bağışla; çünkü senden başka hiçbir kimse günahları affedip bağışlayamaz." (Buhârî, De'avât, 2, 15; Ebû Davud, Edep, 101; Tirmizî, De'avât, 15; Nesâî, İstiâze, 57; İbn Mâce, Dua,14)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: İHTİYAÇ HALİNDE YAPILABİLECEK DUALAR

İHTİYAÇ HÂLİNDE YAPILABİLECEK DUALAR [4]

Gündelik hayatta karşılaştığımız mutluluk ve sevinçlerin yanı sıra, istemeyerek de olsa zaman zaman önümüze çıkan problemli konularla duygu dünyamız, büyük acılar ve kederler yaşar. Gönülden inanmış kullarda en güzel şekilde kendini gösteren tevekkül hâli ve Allah ile sürekli iletişim içinde olmak, insanlara bu tür acı ve ızdıraplara karşı sağlıklı bir ruh hâli kazandırır ve onları ayakta tutar.

Günlük olarak yerine getirdiğimiz ibadetlerimizde okuduğumuz dualar yanında, sosyal hayatta ihtiyaç duyduğumuz inişli-çıkışlı durumlar için de daima duadan uzak kalmamak gerekir. Nitekim Cenab-ı Hakk; *“Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et”* (Hicr, 15/99) buyurarak bu gerçeği belirtmiştir. Buna göre hayatımızın her anını Allah’a dua ederek geçirmek, hem mutluluk hem de üzüntülü anlarda O’ndan yardım istemek kulluğun bir gereğidir.

Bu bölümde yer verilen dualar, Peygamber Efendimizin (s.a.s), ihtiyaç duyduğunda veya ortamın gerektirdiği şartlar neticesinde yaptığı dua örneklerini içermektedir. Aynı konu ile ilgili farklı rivayetlerin çokluğu dikkate alınarak, bu nakillerden benzer olanlarına mümkün olduğu kadar yer verilmemiştir.

Bu bölüm, **Dr. Zafer KOÇ** ve **Dr. Bahattin AKBAŞ** tarafından hazırlanmıştır.

1. EVLİLİK İLE İLGİLİ DUALAR

Aile yuvasının kurulması gibi önemli bir adımda, bu işin sağlam bir temele dayanması ve her iki tarafın da zarara uğratılmaması gerekir. Bu nedenle kıyılacak nikâhın bağlayıcı bir nitelikte olması, yani resmiyet kazanması gerekir. Zira dinî hassasiyetin zayıfladığı günümüz toplumlarında, zaman zaman verilen sözler tutulmamakta, bu da insanlar arasında istenmeyen huzursuzluklara ve düşmanlıklara neden olmaktadır.

Resmî kayıt işlemiyle nikâh akdi gerçekleşmiş olmakla beraber, eşler dilerlerse ayrı bir merasimle dua yapabilir ve yaptırabilirler. İslâm'a göre nikâh akdinin gerçekleşmesi için evlenecek kişilerin veya vekillerinin onayı, en az iki şahit, nikâhın alenî (açık) olması, muvakkat (belli bir süre için) olmaması gibi temel şartlar gerekir.

a) Dünür Olma Sırasında Yapılabilecek Dua

Bir kadını ailesinden istemeye gelen kişinin söze Allah'a hamd ederek başlaması ve Peygamberimiz (s.a.s.)'e salât ve selâm etmesi müstahaptır. Daha sonra;

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

وَرَسُولُهُ

Okunuşu: "Eşhedü en lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh. Ve eşhedü enne Muhammeden '**a**bdühû ve rasûlüh."

Anlamı: *"Şahadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur, O'nun ortağı yoktur ve şahadet ederim ki, Hz. Muhammed (s.a.s.) O'nun kulu ve elçisidir"* sözleriyle açılış yapmalı ve "falanca kadını veya falanca kadının kızı falancayı, falancaya istemeye geldim" gibi ifadelerle geliş sebebini anlatmalıdır.

Dünür gitmede her yörenin kendine özgü örf ve âdetleri, konuşma şekilleri vardır. Genel ahlâk kurallarına ve İslâmî usullere aykırı olmamak üzere bu tür değişik uygulamalarda dînen bir sakınca yoktur. Ancak her işte olduğu gibi, kız istemede de söze Allah'a "hamd" ve Resûlüne "salâvat" ile başlamak İslâmî bir gelenektir. Çünkü Peygamberimiz (s.a.s.), bu uygulamayı şöyle ifade etmiştir: "*Herhangi bir iş ki, Allah'a hamd ile başlamazsa, sonuçsuz kalmaya mahkûmdur."* (Ebû Davud, Edeb, 21; İbn Mâce, Nikâh, 19)

b) Nikâh Duası

Nikâh merasimi için gerekli şartlar sağlandıktan sonra bu merasimi icra edecek yetkili kişi, evlenme ile ilgili en az birer ayet ve hadis zikrederek, nikâh sözleşmesinin şartlarından, aile kurmanın ve evliliğin öneminden bahseder. Şahitler ya da topluluk huzurunda evlenecek çiftlerin olurunu alır ve aşağıdaki duayı okur:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلٰى اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ وَنَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ
سَيِّئَاتِ اَعْمَالِنَا وَنَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَنَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا الْعَقْدَ مَيْمُونًا مُبَارَكًا وَاجْعَلْ بَيْنَهُمَا
اُلْفَةً وَمَحَبَّةً وَقَرَارًا وَلَا تَجْعَلْ بَيْنَهُمَا نَفْرَةً وَفِتْنَةً وَفِرَارًا
اَللّٰهُمَّ اَلِّفْ بَيْنَهُمَا كَمَا اَلَّفْتَ بَيْنَ اٰدَمَ وَحَوَّاءَ وَكَمَا اَلَّفْتَ بَيْنَ
مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخَدِيجَةَ الْكُبْرٰى رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا وَبَيْنَ
عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَفَاطِمَةَ الزَّهْرٰى رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَ اَللّٰهُمَّ اَعْطِ لَهُمَا
اَوْلَادًا صَالِحًا وَعُمْرًا طَوِيلًا وَرِزْقًا وَاسِعًا رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا
وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ
الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Okunuşu: "Elhamdü lillâhi rabbi'l-**â**lemîne ve's-salâtü ve's-selâmü **'a**lâ Rasûlinâ Muhammedin ve **'a**lâ âlihî ve ashâbihî ecme**'în**.

Ve ne**'ûz**ü billâhi min şurûri enfüsinâ ve min seyyiâti a'mâlinâ.

Ve neşhedü en lâ ilâhe illallâhü ve neşhedü enne Muhammeden **'a**bdühû ve Rasûlühü.

Allâhümmec**'a**l hâ**z**e'l-**'a**kde meymûnen mübârakâ. Vec**'a**l beynehümâ ülfeten ve mahabbeten ve karârâ. Velâ tec**'a**l beynehümâ nefraten ve fitneten ve firârâ.

Allâhümme ellif beynehümâ kemâ ellefte beyne Âdeme ve Havvâe ve kemâ ellefte beyne Muhammedin sallallâhü **'a**leyhi ve selleme ve Hadîcete'l-Kübrâ radiyallâhü **'a**nhâ ve beyne **'A**liyyin radıyallâhü **'a**nhü ve Fâtımete'z-Zehrâ radıyallâhü **'a**nhâ.

Allâhümme a'tı lehümâ evlâden sâlihâ. Ve **'u**mran tavîlâ. Ve rizkan vâsi**'â**

Rabbenâ heb lenâ min ezvâcinâ ve **z**ürriyyâtinâ kurrate a'yünin vec**'a**lnâ lil-müttekîne imâmâ.

Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-â**h**ırati hesaneh. Ve kınâ **'az**âbe'n-nâr.

Sübhâne Rabbike Rabbi'l-'ızzeti **'a**mmâ yasıfûn. Ve selâmün **'a**le'l-mürselîn.

Ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-'**â**lemîn."

Anlamı: *"Allah'a hamd olsun. Peygamberimiz Hz. Muhammed'e, âl ve ashabına salât ve selâm olsun.*

Nefsimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığınırız.

Bir tek Allah'tan başka ilâh olmadığına ve O'nun ortağının bulunmadığına şahadet ederiz. Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna da şahadet ederiz. (bk. Ebû Davud, Nikâh, 33; İbn Mâce, Nikâh, 19; Tirmizî, Nikâh, 16)

Allah'ım! Bu evlilik akdini mübarek eyle. Bu çiftler arasında ülfet/geçim, sevgi ve evliliklerinde sebat nasip eyle, aralarında nefret, geçimsizlik ve ayrılık var eyleme.

Allah'ım! Bu çiftlerin arasında Âdem (a.s.) ile Havva; Hz. Muhammed (s.a.s.) ile Hz. Hatice ve Hz. Ali (r.a.) ile Hz. Fatıma (r.a.) arasındaki var olan ülfet, geçim ve kaynaşma var eyle.

Allah'ım! Bu çifte salih çocuklar, uzun ömürler ve bol rızık ihsan eyle.

Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle. (Furkan, 25/74)

Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik, güzellik ve nimet ver, ahirette de iyilik, güzellik ve nimet ver ve bizi ateş azabından koru. (Bakara, 2/201)

Senin Rabbin; kudret ve şeref sahibi olan Rabb, onların nitelendirdiği şeylerden uzaktır, yücedir. Peygamberlere selâm olsun. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. (Sâffât, 37/180-182)"

c) Gelin Uğurlama Duası

Örf ve âdetlerimizde gelin babası evinden, erkek kardeşi ya da bir yakını tarafından özel bir merasimle çıkarılır ve uğurlanır. Uğurlama esnasında dua edilmesi yerinde bir davranış olur. Duaya, Allah'a hamd ve Resûlüne salavat ile başlanır ve Türkçe olarak şu dua yapılabilir:

"Ey Rabbimiz! Bu evliliği hayırlı ve mübarek eyle.

Allah'ım! Eşi ile birbirlerini, Peygamberimiz Hz. Muhammed ile Hz. Hatice validemizin birbirlerini sevdikleri gibi sevmeyi nasip eyle.

Kendilerine Hz. Âdem ile Havva annemiz arasına koyduğun sevgi gibi bir sevgi var eyle.

Hz. Ali Efendimiz ile Fatıma validemiz gibi birbirlerini sevdir. Birbirlerine karşı kalplerini ısındır ve onları fitneden, fesattan, nefretten ve düşmanlıktan muhafaza eyle.

Allah'ım! Kendisine takva, iffet, sıhhat, afiyet ve ihtiyaç duyduğu her türlü güzellikleri nasip eyle.

Onu yardımından mahrum bırakma. Ona bol ve helâl rızık ver. Verdiğin rızkı hakkında bereketli kıl. Onu kanaatkâr eyle.

Allah'ım! Ona anne olmayı ve anne şefkatini nasip et. Tertemiz bir nesil lütfet. Şüphesiz sen duaları işitensin. Salih evlat ihsan eyle.

Allah'ım! Ona, iffetini muhafaza ederek yaşamayı, namazını kılan, orucunu tutan ve sana itaat eden bir kul olmayı nasip eyle.

Evini; Kur'ân okunan, İslâm konuşulan ve meleklerin ziyaret ettiği bir yuva olmasını nasip eyle. Sadakatten ayırma. Eşini kendine bağlı ve vefalı eyle.

Eşiyle birlikte Senin rızana uygun olarak hareket etmeyi nasip eyle.

Kötü arkadaş ve kötü komşudan uzak eyle. Kötü insanların şerrinden, fitnesinden, iftiradan ve kıskançlıktan muhafaza eyle.

Allah'ım! Kendisine seni sevmeyi, seni sevenleri sevmeyi ve sana yakın kılacak her işi sevmeyi nasip et. Ona imanı sevdir. Gönlünde inkârcılığa, fasıklığa ve isyana karşı bir nefret uyandır.

Allah'ım! Onu, sıkıntıdan, üzüntüden, acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, kalp katılığından, gafletten, zilletten ve meskenetten muhafaza eyle.

Allah'ım! Verdiğin güzellikleri, nimetleri ve yetenekleri ondan çekip alma. Bundan sonraki her gününü bundan önceki günlerinden daha mutlu ve huzurlu geçirmeyi nasip eyle."

Tekbir ve salât ü selâm getirilerek duaya son verilir.

ç) Zifafa giren kimsenin yapacağı dua:

Sahabeden İbn Abbas (r.a.)'ın rivayetine göre; Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Sizden biriniz eşine yaklaşmak istediğinde şöyle dua etsin:*

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا

Okunuşu: "Bismillâh! Allâhümme cennibne'ş-şeytâne ve cennibi'ş-şeytâne mâ razektenâ."

Anlamı: *"Allah'ın adıyla! Allah'ım! Şeytanı bizden ve bize nasip edeceğin çocuktan uzaklaştır."* (Buhârî, Nikâh, 66; Ebû Davud, Nikâh, 46; Tirmizî, Nikâh, 8; İbn Mâce, Nikâh, 27)

2. HATİM DUASI

Yüce Allah'ın son kelâmı olan Kur'ân-ı Kerim'i okumak, ecir ve sevabı en yüksek olan bir ibadettir. Hatta selef âlimlerinin ifadelerine göre ibadetler içerisinde hiçbirisi Kur'ân okumaya denk değildir. Nitekim ayette de, Kur'ân okumanın asla zarar etmeyecek bir kazanç olduğu belirtilmiştir: "*Şüphesiz, Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı dosdoğru kılanlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden, gizlice ve açıktan Allah yolunda harcayanlar, asla zarar etmeyecek bir ticaret umabilirler."* (Fâtır, 35/29)

Bir başka ayette ise mü'minler, gece hayatlarını Kur'ân ile meşgul olarak geçirdikleri için övülürler: *"Onların (Kitap ehlinin) hepsi bir değildir. Kitap ehli içinde, gece saatlerinde ayakta duran, secdeye kapanarak Allah'ın ayetlerini okuyan bir topluluk da vardır."* (Âl-i İmrân, 3/113)

Kur'ân okumanın, Müslümanların asla vazgeçemeyeceği bir görev olması gerektiğini beyan eden Peygamberimiz (s.a.s.), şu güzel benzetmeyle bizleri Kur'ân okumaya teşvik etmiştir: "*Kur'ân okuyan mü'min, kokusu ve tadı güzel olan turunç gibidir. Kur'ân okumayan mü'min, tadı güzel ve fakat kokusu olmayan hurma gibidir. Kur'ân okuyan münafık, kokusu güzel fakat tadı acı olan fesleğen otu gibidir. Kur'ân okumayan münafık ise, kokusu olmayan acı yaban keleği gibidir."* (Buhârî, Fedâilu'l-Kur'ân, 36, Tevhid, 57)

Kur'ân-ı Kerim'in hatmedilmesi ve sonrasında yapılacak uygulamayı belirten bir hadiste, İbn Abbas (r.a.)'dan rivayete göre, bir adam Peygamberimiz (s.a.s.)'e, *"Allah'ın en çok sevdiği amel hangisidir"* diye sordu. O da; "*Konup göçendir*" dedi. O kişi; *"Konup göçen kimdir"* diye sorunca, Peygamberimiz (s.a.s.); *"Kur'ân'ı başından sonuna kadar okuyan, bitirince hemen tekrar başlayandır, dedi."* (Tirmizî, Kıraat, 4)

Bu hadisin müjdesine nail olmak ümidiyle Müslümanlar son sûreyi (Nâs sûresi) okuduktan sonra Fâtiha ile Bakara sûresinin başından ilk beş ayeti okumaktadırlar ki, halk arasında bu uygulama oldukça yaygın bir hâle gelmiştir. Bu uygulamanın dayanağını teşkil eden yukarıdaki hadis ile sahabe ve tabiinden nakledilen birçok rivayete göre, Kur'ân'ın hatminden sonra dua etmek sünnettir. Kuvvetli derecede müstahab olduğu da söylenmiştir. (bk. Nevevî, *el-Ezkâr*, s.136)

Hatim bittikten sonra, duanın kabul olma şartlarına da riayet ederek, hatim duasına şu cümlelerle başlamak uygun görülmüştür:

صَدَقَ اللّٰهُ الْعَظِيمُ وَبَلَّغَ رَسُولُهُ الْكَرِيمُ وَنَحْنُ عَلَى ذٰلِكَ مِنَ
الشَّاهِدِينَ رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ
الشَّاهِدِينَ

Okunuşu: "Sadeka'llâhü'l-**'a**zîmü ve belleğa Rasû-lühü'l-kerîm. Ve nahnü **'a**lâ **z**âlike mine'ş-şâhidîn.

Rabbenâ âmennâ bimâ enzelte ve't-teba'ne'r-Rasûle fektübnâ me'**a**'ş-şâhidîn."

Anlamı: “*Yüce olan Allah şüphesiz doğru söylemiştir. Onu Peygamberimiz (s.a.s.) bize ulaştırmıştır.*

Biz de bu duruma şahit olanlardanız.

Rabbimiz! Senin indirdiğine iman ettik ve Peygamber’e uyduk. Artık bizi şahidlerle beraber yaz.” (Âl-i İmrân, 3/53)

Ya da kısaca:

سُبْحَانَ رَبِّىَ الْعَلِيِّ الْاَعْلَى الْوَهَّابِ

Okunuşu: “Sübhâne Rabbiye’l-**‘a**liyyi’l-**â’**le’l-vehhâb.”

Anlamı: *“Yüce, ulu ve lütufkâr olan Rabbimi tesbih ederim”* dedikten sonra duaya başlanır.

Yukarıdaki kısa hatim duasından başka, bir örnek olarak aşağıda yer alan Arapça hatim duası veya Türkçesi de okunabilir:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ وَلَاعُدْوَانَ اِلَّا عَلَى
الظَّالِمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَصَحْبِهِ
اَجْمَعِينَ

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

وَتُبْ عَلَيْنَا يَا مَوْلَانَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

وَاهْدِنَا وَوَفِّقْنَا اِلَى الْحَقِّ وَاِلٰى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ بِبَرَكَةِ الْقُرْاٰنِ
الْعَظِيمِ وَبِحُرْمَةِ مَنْ اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

وَاعْفُ عَنَّا يَا كَرِيمُ وَاعْفُ عَنَّا يَا رَحِيمُ

وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِينَ

اَللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الْقُرْاٰنِ وَاَكْرِمْنَا بِكَرَامَةِ الْقُرْاٰنِ وَشَرِّفْنَا
بِشَرَافَةِ الْقُرْاٰنِ وَاَلْبِسْنَا بِخِلْعَةِ الْقُرْاٰنِ وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ بِشَفَاعَةِ
الْقُرْاٰنِ وَعَافِنَا مِنْ كُلِّ بَلَاءِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ بِحُرْمَةِ الْقُرْاٰنِ
وَارْحَمْ جَمِيعَ اُمَّةِ مُحَمَّدٍ يَارَحِيمُ يَارَحْمَانُ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْآنَ لَنَا فِى الدُّنْيَا قَرِينًا وَفِى الْقَبْرِ مُونِسًا وَفِى الْقِيَامَةِ شَفِيعًا وَعَلَى الصِّرَاطِ نُورًا وَاِلَى الْجَنَّةِ رَفِيقًا وَمِنَ النَّارِ سِتْرًا وَحِجَابًا وَاِلَى الْخَيْرَاتِ كُلِّهَا دَلِيلًا وَاِمَامًا بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ يَا كَرِيمُ

اَللّٰهُمَّ اهْدِنَا بِهِدَايَةِ الْقُرْآنِ وَنَجِّنَا مِنَ النِّيرَانِ بِكَرَامَةِ الْقُرْآنِ وَارْفَعْ دَرَجَاتِنَا بِفَضِيلَةِ الْقُرْآنِ وَكَفِّرْعَنَّا سَيِّآتِنَا بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ يَاذَا الْفَضْلِ وَالْاِحْسَانِ

اَللّٰهُمَّ طَهِّرْ قُلُوبَنَا وَاسْتُرْ عُيُوبَنَا وَاشْفِ مَرْضَانَا وَاقْضِ دُيُونَنَا وَبَيِّضْ وُجُوهَنَا وَارْفَعْ دَرَجَاتِنَا وَارْحَمْ اٰبَائَنَا وَاغْفِرْ اُمَّهَاتِنَا وَاَصْلِحْ دِينَنَا وَدُنْيَانَا وَشَتِّتْ شَمْلَ اَعْدَائِنَا وَاحْفَظْ اَهْلَنَا وَاَمْوَالَنَا وَبِلَادَنَا مِنْ جَمِيعِ الْاٰفَاتِ وَالْاَمْرَاضِ وَالْبَلَايَا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ بِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ

اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ ثَوَابَ مَا قَرَئْنَاهُ وَنُورَ مَاتَلَوْنَاهُ اِلَى رُوحِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَاِلَى اَرْوَاحِ جَمِيعِ اِخْوَانِهِ مِنَ الْاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ

وَاِلَى اَرْوَاحِ اٰلِهِ وَاَوْلَادِهِ وَاَزْوَاجِهِ وَاَصْحَابِهِ وَاَتْبَاعِهِ وَجَمِيعِ ذُرِّيَّاتِهِ رِضْوَانُ اللّٰهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ

وَاِلَى اَرْوَاحِ اٰبَائِنَا وَاُمَّهَاتِنَا وَاِخْوَانِنَا وَاَخَوَاتِنَا وَاَوْلَادِنَا

وَاَقْرِبَائِنَا وَاَحِبَّائِنَا وَاَصْدِقَائِنَا وَاَسَاتِيذِنَا وَلِمَنْ كَانَ لَهُ حَقٌّ

عَلَيْنَا وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ

اَلْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ

يَاقَاضِيَ الْحَاجَاتِ وَيَا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ

اِسْتَجِبْ دُعَائَنَا بِرَحْمَتِكَ يَاأَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Okunuşu: “Elhamdü lillâhi Rabbi’l-‘**â**lemîn.
Ve’l-‘**â**kibetü lil-müttekîn.
Velâ ‘**u**dvâne illâ ‘**a**le’z-zalimîn.
Ve’s-salâtü ve’s-selâmü ‘**a**lâ Rasûlinâ Muhammedin ve ‘**â**lihî ve sahbihî ecme**’î**n.
Rabbenâ takabbel minnâ inneke ente’s-semî**’u**’l-‘**a**lîm.
Ve tüb ‘**a**leynâ yâ Mevlânâ inneke ente’t-tevvâbü’r-Rahîm.
Vehdinâ ve veffiknâ ile’l-hakkı ve ilâ tarîkın müstekîm. Bi beraketi’l-Kur’âni’l-‘**a**zîm. Ve bi hürmeti men erseltehû rahmeten lil-‘**â**lemîn.
Va’fü ‘**a**nnâ yâ Kerîm.
Va’fü ‘**a**nnâ yâ Rahîm.
Vağfir lenâ **z**ünûbenâ bi fadlike ve keramike yâ ekrame’l-ekramîn.
Allâhümme zeyyinnâ bi zîneti’l-Kur’ân.
Ve ekrimnâ bi kerâmeti’l-Kur’ân.
Ve şerrifnâ bi şerâfeti’l-Kur’ân.
Ve elbisnâ bi **h**il**’a**ti’l-Kur’ân.
Ve edhilne’l-cennete bi şefâ**a**ti’l-Kur’ân.
Ve ‘**â**finâ min külli belâi’d-dünyâ ve ‘**az**âbi’l-â**h**irati bi hurmeti’l-Kur’ân.
Verham cemî**’a** ümmet-i Muhammedin yâ Rahîmü yâ Rahmân.
Allâhümme’c**’a**li’l-Kur’âne lenâ fi’d-dünyâ karînâ.
Ve fi’l-kabri mûnisâ.
Ve fi’l-kıyâmeti şefî**’â**n ve ‘**a**le’s-sırâti nûrâ.
Ve ile’l-cenneti rafîkâ.
Ve mine’n-nâri sitran ve hicâbâ.
Ve ile’l-**h**ayrâti küllihâ delîlen ve imâmâ. Bi fadlike ve cûdike ve keramike yâ Kerîm.
Allâhümme’hdinâ bi hidayeti’l-Kur’ân.
Ve neccinâ mine’n-nîrâni bi kerâmeti’l-Kur’ân.
Verf**a’** deracâtinâ bi fadîleti’l-Kur’ân.
Ve keffir ‘**a**nnâ seyyiâtinâ bi tilâveti’l-Kur’âni yâ **z**e’l-fadli ve’l-ihsân.

Allâhümme tahhir kulûbenâ vestur ‘**u**yûbenâ.

Veşfi merdânâ vekdi duyûnenâ ve beyyid vücûhenâ verf**a’** deracâtinâ.

Verham âbâenâ veğfir ümmehâtinâ.

Ve eslih dînenâ ve dünyânâ ve şettit şemle a’dâinâ. Vehfaz ehlenâ ve emvâlenâ ve bilâdenâ min cemî’**ı**’l-âfâti ve’l-emrâdi ve’l-belâyâ.

Ve **s**ebbit akdâmenâ, vensurnâ ‘**a**le’l-kavmi’l-kâfirîn. Bi hurmeti’l-Kur’âni’l-‘**a**zîm.

Allâhümme belliğ **s**evâbe mâ kara’nâhü.

Ve nûra mâ televnâhü ilâ rûhi seyyidinâ Muhammedin sallallâhü te**’â**lâ ‘**a**leyhi ve sellem.

Ve ilâ ervâhi cemî’**ı** i**h**vânihî mine’l-enbiyâi ve’l-mur-selîn. Salevâtullâhi ve selâmühû ‘**a**leyhim ecma’**î**n.

Ve ilâ ervâhi âlihî ve evlâdihî ve ezvâcihî ve ashâbihî ve etbâ’ıhî ve cemî’ı zürriyyâtihî rıdvânullâhi te**’â**lâ ‘**a**leyhim ecma**’î**n.

Ve ilâ ervâhi âbâinâ ve ümmehâtinâ ve i**h**vâninâ ve e**h**avâtinâ ve evlâdinâ ve akribâinâ ve ehibbâinâ ve asdikâinâ ve esâtîzinâ ve limen kâne lehû hakkun ‘**a**leynâ ve li cemî’**ı**’l-mü’minîne ve’l-mü’minâti ve’l-müslimîne ve’l-müslimâti, el-ahyâi minhüm ve’l-emvâti.

Yâ kâdiye’l-hâcâti! Ve yâ mücîbe’d-de**’a**vâti! İstecib du’âenâ bi rahmetike yâ erhame’r-râhimîn.

Sübhâne Rabbike Rabbi’l-‘ızzeti ‘**a**mmâ yasıfûn. Ve selâmün ‘**a**le’l-mürselîn. Ve’l-hamdülillâhi Rabbi’l-‘**â**lemîn.

el-Fatiha

Anlamı: *“Âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamd olsun. İyi sonuç müttakilerindir. Düşmanlık ancak zalimler içindir. Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)’e, onun bütün ehl-i beytine ve ashâbına salât ve selâm olsun.*

Ey Rabbimiz! Bizden ibadetlerimizi kabul buyur! Şüphesiz ki sen her şeyi işiten ve her şeyi bilensin.

Ey Mevlamız! Bizim tövbelerimizi kabul eyle! Şüphesiz ki sen tövbeleri çok çok kabul eden ve merhametli olansın.

Bize hidayet ver! Hak yola ve sırat-ı müstakime ulaşmayı bizi muvaffak eyle! Yüce Kur’ân’ın hürmetine, âlemlere rahmet olarak gönderdiğin Peygamber hürmetine.

Bizi bağışla. Ey Rahim olan Allah! Bizi bağışla. Ey ikram edenlerin en keremlisi olan Allah! Lütfunla ve ihsanınla bizim günahlarımızı bağışla.

Allah’ım! Bizi Kur’ân süsü ile süsle. Kur’ân ile bize lütfet! Kur’ân ile bizi şereflendir. Kur’ân elbisesini bize giydir. Kur’ân hürmetine bizi cennetine koy. Kur’ân hürmetine dünyadaki belalardan ve ahiret azabından bizi koru. Ey Rahim, Ey Rahman! Ümmet-i Muhammed’in tamamına merhamet et.

Allah’ım! Kur’ân’ı bize dünyada yoldaş eyle. O’nu bize kabirde dost eyle. Kıyamet günü onu bize şefaatçi kıl, sırat köprüsü üzerinde onu bize nur eyle. Cennette onu bize yoldaş eyle. Cehennem ateşine karşı onu bize perde ve engel kıl. İhsanın, cömertliğin ve keremin ile tüm hayırlı yollar için onu bize önder kıl.

Kur’ân hidayeti ile bizi hidayete eriştir. Kur’ân’ın hürmetine bizi ateşten koru. Kur’ân hürmetine bizim derecemizi yükselt. Okunan Kur’ân hürmetine günahlarımızı bağışla.

Ey lütuf ve ihsan sahibi!

Allah'ım! Kalplerimizi temizle. Kusurlarımızı ört. Hastalarımıza şifa ver. Borçlarımızı ödemeye yardım et. Yüzümüzü aydınlat. Derecemizi yükselt. Babalarımıza merhamet et. Annelerimizi bağışla. Din ve dünya işlerimizi ıslâh et. Düşmanlarımızın bize saldırısını bertaraf eyle. Ailemizi, mallarımızı, memleketimizi her türlü afetlerden, hastalıklardan ve belalardan koru. Ayaklarımızı sabit eyle, kâfir toplumlara karşı bize yardım et. Yüce Kur'ân hürmetine.

Allah'ım! Okuduğumuz ve tilavet ettiğimiz Kur'ân'ın sevabını ve nurunu Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)'in ruhuna ulaştır. Ve onun kardeşleri olan tüm peygamberlerin (a.s.) ruhlarına ulaştır. Ve Peygamberimiz s.a.s.)'in ehlinin, çocuklarının, hanımlarının, ashabının, tabiinin ve bütün zürriyetinin ruhlarına ulaştır.

Hayatta olan veya vefat etmiş olan babalarımızın, annelerimizin, kardeşlerimizin, evladımızın, akrabalarımızın, sevdiklerimizin, dostlarımızın, hocalarımızın, üzerimizde hakkı olan herkesin ve Müslüman olan bütün kadın ve erkeğin ruhlarına ulaştır.

Ey ihtiyaçları gideren Allah! Ey dualara icabet eden Allah! Ey merhametlilerin en merhametlisi! Dualarımızı kabul et. Tüm peygamberlere salât ve selâm olsun.

Senin Rabbin; kudret ve şeref sahibi olan Rab, onların nitelendirdiği şeylerden uzaktır, yücedir. Peygamberlere selam olsun. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun." Fâtiha, denir ve Kur'ân'ın birinci sûresi (Fâtiha) okunur.

3. MEVLİD DUASI

Bilindiği üzere ülkemizde yaygın olarak icra edilen mevlid merasimleri evlilik, doğum, ölüm gibi farklı sebeplerden dolayı yapılmaktadır. Genellikle Süleyman Çelebi'nin nazım olarak yazdığı eser okunmaktadır. Merasimin çeşidine ve cemaatin konumuna göre genel olan dualar yapılabilir. Peygamberimiz (s.a.s.)'den nakledilen duaların benzeri olan ifadelerle dua yapılması daha uygundur.

Bir örnek olarak şu dua yapılabilir:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ وَلَا عُدْوَانَ اِلَّا عَلَى
الظَّالِمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ
اَجْمَعِينَ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَتُبْ عَلَيْنَا
يَا مَوْلَانَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ وَاهْدِنَا وَوَفِّقْنَا اِلَى الْحَقِّ
وَاِلٰى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ وَاعْفُ عَنَّا يَا كَرِيمُ وَاعْفُ عَنَّا يَا رَحِيمُ
وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِينَ وَ يَا اَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: "Elhamdülillâhi Rabbi'l-**'â**lemîn.

Vel-**'â**kıbetü lil-müttekîn. ve lâ **'u**dvâne illâ **'a**le'z- zâlimîn.

Ve's-salâtü ve's-selâmü **'a**lâ Resûlinâ Muhammedin ve **'a**lâ âlihî ve sahbihî ecma'în.

Rabbenâ tekabbel minnâ inneke ente's-semî'**u**'l-'**a**lîm.

Ve tüb **'a**leynâ yâ Mevlânâ inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm.

Vehdinâ ve veffiknâ ile'l-hakkı ve ilâ tarîkın müs-tekîm.

Va'fu **'a**nnâ yâ Kerîm.

Va'fü **'a**nnâ yâ Rahîm.

Vağfir lenâ zünûbenâ bi fadlike ve keramike yâ ekrame'l-ekramîne ve ya erhame'r-râhımîn."

"Allah'ım! Senin rızanı umarak burada toplandık, huzuruna geldik, boynumuzu büktük, elimizi açtık, bizi kapından boş çevirme.

Ey Yüce Rabbimiz! Yüce kitabın Kur'ân ile bizleri huzura ve mutluluğa ulaştır. Kur'ân'ı okumayı, anlamayı ve gereği gibi yaşamayı hepimize nasip eyle.

Ey Rabbimiz! Yaptığımız hatalara, kusurlara, günahlara pişman olduk, tövbe ediyoruz, bizi bağışla.

Ya Rabbi! Bizi Sırat-ı Müstakim üzere daim eyle. Şeytanın kalbimize girip bizi

saptırmasına fırsat verme. Zikrinle kalplerimizi nurlandır, sevginle kalplerimizi doldur, rahmetini bizden esirgeme.

Bazı yüzlerin ağarıp, bazılarının kararacağı o günde, yüzleri ak, gönlü pak olan; sevgili Peygamberimizin hamd sancağı altında toplanan mesut ve bahtiyar kullardan olmayı, onlarla beraber cennete girmeyi ve cemalini seyretmeyi bizlere nasip eyle.

Ey Mevlamız! Mülkün sahibi sensin. Dilediğine mülkü verir, dilediğinden alırsın. Hayır, senin elinde, sen her şeye kadirsin. Kalplerimizi doğru yola ilettikten sonra bir daha eğriltme. Sen lütufkârsın, istediğini verensin. Bize dünyada da ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru.

Sen affedicisin, affı seversin; bizi affeyle. Bizi korktuklarımızdan emin kıl, umduklarımıza ulaştır.

Ey Rabbimiz! Yurdumuzu, milletimizi ve bütün İslâm diyarını her türlü afetlerden, belalardan, zelzelelerden, yangınlardan ve düşman istilasından koru. Ülkemize kem gözle bakan iç ve dış düşmanlara fırsat verme. Birlik ve beraberliğimizi bozma. Kalplerimizdeki her türlü ayrılık sebeplerini gider. Ülkemizi, milletimizi ve vatanımızı ilelebet payidar eyle.

Ya Rabbi! Bizi ve neslimizi İslâm'a ve Kur'ân'a bağlı insanlar eyle. Bizi Müslüman olarak yaşat, bizi İslâm'dan ayırma, Müslüman olarak canımızı al. Gönlümüzdeki İslâm nurunu söndürmek isteyenlere fırsat verme. Hakkı, hak olarak görmeyi ve ona uymayı, batılı batıl olarak görmeyi ve ondan kaçınmayı bizlere nasip eyle.

Ey Yüce Rabbimiz! Okuduğumuz Mevlid-i şerifi, sûreleri, ayetleri ve salâvat-ı şerifeleri dergâh-ı ulûhiyetinde kabul eyle.

Hâsıl olan sevabı, peygamberlerin ilki Hz. Âdem ile sonuncusu Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s.) ve her ikisi arasında gelmiş-geçmiş bütün peygamberlerin mübarek ruhlarına hediye eyledik, kabul eyle. Sevgili Peygamberimizin âlinin, ezvacının, ashabının ve etbaının ruhlarına hediye eyledik, vasıl eyle.

Evliyanın, asfiyanın, âlimlerimizin ve ahirete imanla gitmiş mü'minlerin ruhlarına hediye eyledik, vasıl eyle. El açarak âmin diyen buradaki hazır bulunan cemaatin geçmişlerinin ruhlarına hediye ediyoruz, kabul eyle.

Özellikle bu mevlid-i şerifin okunmasına sebep olanların geçmişlerinin ruhlarına hediye ediyoruz, ikram eyle.

Allah'ım! Gönderdiğin Tevrat, Zebûr, İncil ve Kur'ân hürmetine… Bütün sevdiklerin hürmetine, habibin Hz Muhammed Mustafa (s.a.s.) hürmetine dualarımızı kabul eyle.

Âmin! Bi hurmeti Seyyidi'l-Murselîn, ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn el-fâtiha."

4. VAAZA BAŞLARKEN

Vaaz, herhangi bir konuda insanları iyiliğe sevk etmek için söylenen söz, nasihat, öğüt, bir kimseye kalbini yumuşatacak surette sevap ve ikaba dair söz söylemek, nasihat etmek demektir.

Peygamberimiz (s.a.s.), bu görevi en güzel şekilde yerine getirmiş ve insanlara örnek olmuştur. Her hayırlı işte olduğu gibi vaaza başlarken de Allah'a hamd ve Resûlüne salâvat getirmek, Peygamberimiz (s.a.s.)'in sünnetidir. (Ebû Davud, Edeb, 21; İbn Mâce, Nikâh, 19) Yapılacak vaaz konusu ile ilgili en az bir ayet ve hadis zikredilir ve işlenecek konuya başlanır.

Vaaza başlanırken genellikle şu dua okunur:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلَى اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ صَلُّوا عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ صَلُّوا عَلَى

طَبِيبِ قُلُوبِنَا مُحَمَّدٍ صَلُّوا عَلَى شَفِيعِ ذُنُوبِنَا مُحَمَّدٍ رَبِّ اشْرَحْ

لِى صَدْرِى وَيَسِّرْ لِى اَمْرِى وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِى يَفْقَهُوا قَوْلِى

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

سُبْحَانَكَ لَا فَهْمَ لَنَا اِلَّا مَا فَهَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْجَوَادُ الْكَرِيمُ

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(Konu ile ilgili bir ayet okunur)

Anlamı: *"Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun.*

Salât ve selâm Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)'in, ailesinin ve bütün ashabının üzerine olsun.

Peygamberimiz Hz. Muhammed'e salât getirin.

Kalplerin tabibi Hz. Muhammed'e salât getirin.

Günahlarımızın şefaatçisi Hz. Muhammed'e salât getirin.

Ey Rabbim! Göğsümü ferah eyle, işimi kolaylaştır.

Dilimin bağını çöz de sözümü anlasınlar.

(Ya Rabbi) *Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim.*

Senin bize öğrettiğinin dışında bizim ilmimiz yoktur. Şüphesiz Sen, her şeyi en iyi bilen, her işi hikmetli olansın.

(Ya Rabbi) *Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim.*

Senin bize gerçeği anlattığının dışında bizim anlama imkânımız yoktur. Şüphesiz Sen çok cömertsin ve çok ikram sahibisin.

Kovulmuş Şeytan'dan Allah'a sığınırım. Rahman Rahim Allah'ın adı ile."

5. NİMETE KAVUŞUNCA YAPILACAK DUA

Nimete kavuşunca şükretmek, musibetle karşılaşınca sabretmek, her hâlükârda Allah’a hamd etmek mü’minin temel görevidir. Çünkü Allah, şükredenlere, nimetini artıracağını ve onları bağışlayacağını bildirmiştir. (İbrahim, 14/7)

“*Hamd*”, Allah’ı övmek, her türlü nimet, iyilik ve güzelliğin Allah’a ait olduğunu itiraf etmek ve bunu dile getirmektir. Allah’a hamd etmeyi en güzel ifade eden “el-hamdülillah” cümlesidir. Bu cümle, Kur’ân’da “Elhamdülillâh (*her türlü övgü Allah’a mahsustur*)” şeklinde yirmi üç yerde, “Elhamdülillâhi Rabbi’l-âlemin *(âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdolsun)*” şeklinde yedi yerde geçmektedir.

Peygamberimiz (s.a.s.)’in her hâl ve şartta Allah’a hamd ve şükrettiği bilinen bir husustur. Çünkü en faziletli dua Elhamdülillâh diyerek yapılan duadır. Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ

“En faziletli zikir, ‘Lâ ilâhe illâllah’ diyerek yapılan zikirdir. En faziletli dua ise ‘Elhamdü lillâh’ demektir.” (Tirmizî, De’avât, 9)

Bir duasında Peygamberimiz (s.a.s.), Allah’a şöyle hamd etmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِى الْأَمْرِ وَ أَسْأَلُكَ عَزِيمَةَ الرُّشْدِ

وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ وَأَسْأَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا

وَقَلْبًا سَلِيمًا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ

وَأَسْتَغْفِرُكَ مِمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke’s-sebâte fi’l-emri, ve es’elüke ‘**a**zîmete’r-ruşdi.
Ve es’elüke şükra ni’metike ve husne ‘**ı**bâdetike.
Ve es’elüke lisânen sâdikan ve kalben selîmâ.
Ve e’**ûz**ü bike min şerri mâ ta’lemü ve es’elüke min **h**ayri mâ ta’lemü.
Ve esteğfiruke mimmâ ta’lemü. İnneke ente ‘**a**llâmü’l-ğuyûb.”

Anlamı: “*Allah’ım! Senden dinde sebat etmeyi istiyorum ve doğruluğa da azmetmeyi istiyorum.*
Nimetine şükretmeyi ve sana güzel ibadette bulunmayı istiyorum.
Doğruyu konuşan bir dil, eğriliklerden uzak bir kalp istiyorum.
Senin bildiğin her çeşit şerden sana sığınıyorum. Bildiğin bütün hayırları senden istiyorum.
Bildiğin günahlardan sana istiğfar ediyorum. Şüphesiz ki gaybı en iyi sen bilirsin.”

(Tirmizî, De'avât, 23)

Allah'ın verdiği sayısız nimetlere (İbrahim, 14/34) hamd ve şükredebilmek için Allah'a hakkıyla kulluk etmek gerekir. Peygamberimiz (s.a.s.), geceleri ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Kendisine; *"Allah, senin geçmiş ve gelecek günahlarını affetti* (niye kendini bu kadar yoruyorsun)*"* denildiğinde;

أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا

"Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?" cevabını vermiştir. (Buhârî, Teheccüd, 6; Tefsir-Fetih, 324; Nesâî, Kıyamü'l-Leyl, 17)

Sözle ***Elhamdülillah*** diyen Allah'a şükretmiş olur. Fiilî şükür ise, Allah'ın verdiği nimetlerin cinsinden Allah'ın kullarını da yararlandırmaktır. Meselâ ilmin şükrü, ilmini başkalarına öğretmek, malın-paranın şükrü, muhtaçlara ve hayır kurumlarına yardım etmektir.

İyilik edene teşekkür etmek de o nimete şükretmek sayılır. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s.), insanlara teşekkürü, Allah'a şükürle eş değerde zikretmiştir:

مَنْ لاَ يَشْكُرُ النَّاسَ لاَ يَشْكُرُ اللهَ

"Halka teşekkürde bulunmayan Allah'a da şükretmez." (Tirmizî, Birr, 35; Ebû Davud, Edeb, 12)

Peygamberimiz (s.a.s.)'in terbiyesinde hayat bulan sahabe de O'nun ahlâkını aynen yaşatmışlardır. Rivayete göre bir gün Hz. Ömer (r.a.), oğlu Abdullah'ı Hz. Âişe (r.a.)'ye göndererek Peygamberimiz (s.a.s.)'in kabri yanına defnedilmek için izin vermesini istedi. Abdullah, durumu Hz. Âişe'ye arz ettikten sonra olumlu haberi duyan Hz. Ömer;

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ مَا كَانَ شَيْءٌ أَهَمَّ إِلَيَّ مِنْ ذٰلِكَ

"Allah'a hamd olsun! Bundan daha önemli bir şey olamaz benim için, dedi.*"* (Buhârî, Cenaiz, 94)

• Sahabeden Üsâme b. Zeyd (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)'in, şöyle dediğini rivayet etmiştir:

*"Kendine bir iyilik yapılan kişi, o iyiliği yapana; 'Cezâke'llâhü hayrâ (*Allah, senin mükâfatını bolca versin*) derse, en güzel övgüyü yerine getirmiş olur."* (Tirmizî, Birr, 87)

Bir nimete kavuşunca veya beklenen güzel bir haberi duyunca, Allah'a hamd ile dua edilmelidir. Bu, "*el-hamdülillah*" diyerek yerine getirildiği gibi, "*Allah'ım sana hamd olsun, sana şükürler olsun*!", insanlara karşı ise; "*Allah senden razı olsun, Allah sana mükâfatını versin…*" gibi dualar yapmak ve teşekkür etmekle de yerine getirilir.

6. MUSİBETLE KARŞILAŞINCA

“Musibet”; baş ağrısından sel felaketine varıncaya kadar insanın canına, malına, işine, eşine, evine ve çocuklarına isabet eden ve insanı üzen her şeydir.

a) Belaya Uğrayanı Görünce

Sahabeden Ebû Hüreyre (r.a.)’nin bildirdiğine göre Peygamber Efendimiz; *“Derde düşmüş birini gören kimse,*

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى عَافَانِى مِمَّا ابْتَلاَكَ بِهِ وَفَضَّلَنِى عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ

خَلَقَ تَفْضِيلاً

Okunuşu: “Elhamdülillâhille**z**î **‘â**fânî mimmâ ibtelâke bihî ve feddalenî **‘a**lâ kesîrin mimmen **h**aleka tafdîlâ.”

Anlamı: *“Beni, seni mübtela kıldığı şu şeyden esirgeyen ve beni yarattıklarının birçoğundan üstün kılan Allah’a hamd olsun, derse, o belâ ona sirayet etmez”* buyurmuştur. (Tirmizî, De’avât, 38; İbn Mâce, Dua, 22)

Kuşkusuz hiç kimse bir bela ve musibete maruz kalmak istemez. Bu nedenle bir hastalığa maruz kalan veya felakete uğrayan kişi ziyaret edildiğinde ona teselli verilmeli ve imkânlar elverdiğince maddî-manevî yardım edilmelidir. Kendisinin de böyle bir musibete düşmediği için Allah’a dua edip, şükretmelidir.

Hadisteki “ibtilâ” imtihan ve deneme anlamına gelir ve bu kelime hem hayr için hem de şer için kullanılır.

وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَاِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

“Sizi bir imtihan olarak hayır ile de şer ile de deniyoruz. Ancak bize döndürüleceksiniz” (Enbiyâ, 21/35) anlamındaki ayet bunun delilidir.

Hadiste ifade edilen imtihan hem maddî, hem de manevî olabilir. Her iki durumda da müslümana düşen görev, her türlü olumsuzluklara karşı sabrederek bu imtihanı başarması ve Rabbine karşı isyan etmemesidir.

Kur’ân-ı Kerim’de; “*Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz*” buyrulduktan sonra اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci’**û**n. “*Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz*” diyerek sabredenlerin müjdelenmesi ve onların Rableri katında rahmet ve merhamete mazhar olacağı ve bu kimselerin doğru yola ulaştırılacağı bildirilmektedir. (Bakara, 2/155–157; Ayrıca bk. Âl-i İmrân, 3/173)

b) Fakirlikten Korunmak İçin

Zenginlik ve fakirlik bir olgudur. Her toplumda zengin de fakir de vardır.

Kur'ân'da pek çok ayette Allah'ın istediğine hesapsız derecede rızık vereceği bildirilmektedir (Meselâ bk. Âl-i İmrân, 3/27). İnsanlara malı-mülkü veren de alan da Allah'tır. (Âl-i İmrân, 3/27) Ancak Allah kimsenin emeğini zayi etmez, çalışanın karşılığını verir. Bu itibarla insanlar çalışarak Allah'ın nimetlerinden faydalanmaya çalışmalı, fakirlikten de Allah'a sığınmalıdır. Peygamberimiz (s.a.s.), şöyle dua ederek fakirlikten Allah'a sığınmış ve bize örneklik etmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ

Okunuşu: "Allâhümme innî e'**ûz**ü bike mine'l-küfri ve'l-fakri."

Anlamı: "*Allah'ım! Küfre düşmekten ve fakirlikten sana sığınırım.*" (Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ,* İsti'âze, 28; No:7920; Ahmed b.Hanbel, V, 36)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ

نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ

Okunuşu: "Allâhümme innî e'**ûz**ü bike min zevâli ni'metike ve tehavvüli **'â**fiyetike ve fücâeti nikmetike ve cemî**'ı** sahatıke."

Anlamı: "*Allah'ım! Nimetinin yok olmasından, sağlık ve âfiyetin bozulmasından, ansızın belaya uğramaktan ve her türlü gazabından Sana sığınırım.*" (Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübra*, İstiâze, 56, No: 7955)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ وَمِنْ فِتْنَةِ

الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ

الْغِنَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ

Okunuşu: "Allâhümme innî e'**ûz**ü bike mine'l-keseli ve'l-herami ve'l-me'semi ve'l-mağrami ve min fitneti'l-kabri ve **'az**âbi'l-kabri ve min fitneti'n-nâri ve **'az**âbi'n-nâri ve min şerri fitneti'l-ğınâ ve e'**ûz**ü bike min fitneti'l-fakri."

Anlamı: *"Allah'ım! Tembellikten, ihtiyarlıktan, günahtan, borçtan, kabir fitnesinden ve kabir azabından, cehennem fitnesinden ve cehennem azabından, zenginlik fitnesinin şerrinden Sana sığınırım. Fakirlik fitnesinden Sana sığınırım."* (Buhârî, Deavât, 38)

7. SIKINTILI ZAMANLARDA

* Sahabeden Abdullah ibn Abbas (r.a.) diyor ki; Peygamberimiz (s.a.s.) sıkıntılı zamanlarda şöyle dua ederdi:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا

إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

Okunuşu: "Lâ ilâhe illâllâhü'l-**'a**zîmü'l-halîm.
Lâ ilâhe illâllâhü Rabbü'l-**'a**rşi'l-**'a**zîm.
Lâ ilâhe illâllâhü Rabbü's-semâvâti ve Rabbü'l-ardi ve Rabbü'l-**'a**rşi'l-kerîm."

Anlamı: *"Büyük ve halim olan Allah'tan başka ilâh yoktur. Yüce Arş'ın sahibi Allah'tan başka ilâh yoktur. Göklerin, yerin ve kıymetli Arş'ın Rabbi olan Allah'tan başka ilâh yoktur."* (Buhârî, De'avât, 26; Tirmizî, De'avât, 40)

• Sahabeden Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a) der ki; Peygamberimiz (s.a.s.)'in şöyle dediğini duydum:

"Ben bir kelime biliyorum ki, kim onu söylerse mutlaka aydınlığa çıkar. O da kardeşim Yunus'un şu duasıdır.

فَنَادٰى فِى الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ

الظَّالِمِينَ

Okunuşu: "Fenâdâ fi'z-zulümâti en lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlimîn."

Anlamı: *"Karanlıklarda* (balığın karnında, denizin derinliklerinde, gecenin karanlığında*) Yunus şöyle dedi: Allah'ım! Senden başka ilâh yoktur, seni her çeşit kusurlardan tenzih ederim. Ben nefsime zulmedenlerdenim."* (Enbiyâ, 21/87)

Peygamberimiz (s.a.s.) sözlerine devamla; "*Bununla dua edip de Allah'tan karşılığını görmeyen hiçbir Müslüman yoktur",* buyurmuştur. (Tirmizî, De'avât, 85)

* Sahabeden Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatıyor: Resûlullah (s.a.s.) bir gün Mescid'e girdi. Orada Ensâr'dan Ebû Ümâme (r.a.) ile karşılaştı. Ona; *"Ey Ebû Ümâme! Niçin seni namaz vakti dışında Mescid'de oturmuş görüyorum?"* diye sordu. O da; "*Peşimi bırakmayan sıkıntı ve borçlar sebebiyle ey Allah'ın Resûlü!*" diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s.); *"Sana bazı dualar öğreteyim mi? Bunları okursan, Allah senden sıkıntını giderir ve borcunu ödersin."*dedi. *"Evet, ey Allah'ın Resûlü! Öğret!"* dedim. *"Öyleyse, akşama çıktın mı sabaha erdin mi şu duayı oku"* dedi.

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ

وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ

الرِّجَالِ

Okunuşu: “Allâhümme innî e**’ûz**ü bike mine’l-hemmi ve’l-hüzni.
Ve e’**û**zü bike mine’l-**‘a**czi ve’l-keseli.
Ve e**’ûz**ü bike mine’l-cübni ve’l-bu**h**li.
Ve e**’ûz**ü bike min ğalebeti’d-deyni ve kahri’r-ricâli.”

Anlamı: *“Allah’ım! Üzüntüden ve kederden sana sığınırım.*
Acizlikten ve tembellikten sana sığınırım. Korkaklıktan ve cimrilikten sana sığınırım. Borcun beni alt etmesinden ve insanların kahrından sana sığınırım.”
* Sahabeden Ebû Ümâme; *“Ben bu duayı yaptım, Allah benden tasa ve sıkıntımı giderdi, borcumu ödemede kolaylık ihsan etti.”* demiştir. (Buhârî, De’avât, 35, 39; Ebû Dâvud, Salât, 367)
* Sahabeden Hz. Enes (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.)’ı bir şey üzecek olsa şu duayı okurdu:

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ يَاذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

Okunuşu: “Yâ Hayyü yâ Kayyûm! Bi rahmetike esteğî**s**ü yâ **z**e’l-celâli ve’l-ikrâm.”

Anlamı: *“Ey diri olan, ey Kayyûm olan Rabbim! Rahmetin adına yardımını talep ediyorum, ey celal ve ikram sahibi (Allah’ım!)”* (Tirmizî, De’avât, 99; Hâkim, Dua, 1, 509)
Yukarıdaki rivayetin ikinci kısmı, Resûlullah’ın dua adabıyla ilgili bir tavsiyesini içermektedir. Buna göre: “*Ey celâl ve ikram sahibi Allah’ım! Duamı kabul et*!” şeklindeki yakarış, Yüce Peygamberimiz (s.a.s.)’in sıkça söylediği ve bizim de her zaman söylememizi istediği bir duadır.
• Sahabeden Abdullah ibn Mes›ud (r.a.) demiştir ki; Kimin sıkıntısı artarsa şu duayı okusun:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أَمَتِكَ وَفِى قَبْضَتِكَ نَاصِيَتِى

بِيَدِكَ مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ

سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِى كِتَابِكَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِى مَكْنُونِ

الْغَيْبِ عِنْدَكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْاٰنَ رَبِيعَ قَلْبِى وَجَلَاءَ هَمِّى وَغَمِّى

Okunuşu: “Allâhümme innî **‘a**bdüke, vebnü **‘a**bdike, vebnü emetike.
Ve fî kabdatike. Nâsiyetî bi yedike. Mâdin fiyye hukmüke. **‘A**dlün fiyye kadâüke.

Es’elüke bi küllismin hüve leke semmeyte bihî nefseke. Ev enzeltehû fî kitâbike. Ev’iste’**s**erte bihî fi meknûni’l-ğaybi **‘**ındeke en tec’ale’l-Kur’âne rebî**’a** kalbî ve celâe hemmî ve ğammî.”

Anlamı: *“Allah’ım! Ben senin kulunum, kulunun oğluyum, senin kudretinin altındayım, varlığım senin elindedir. Hakkımdaki hükmün geçerlidir. Hakkımda verdiğin hüküm adaletlidir.*

Kendine verdiğin veya kitabında indirdiğin ya da senin katında bulunan gayb hazinesinden seçtiğin isminle Senden Kur’ân’ı kalbimin baharı yapmanı, sıkıntı ve kederlerimin giderilmesini dilerim.”

Bu duayı okuyan her kulun gam ve sıkıntısını Allah gidermiş, yerine ferahlık vermiştir.*”* (Ahmed b. Hanbel, 1/391, 452; Hâkim, 1, 509)

Kur’ân’ı, kalbin baharı kılmasını istemek, kalbin hoşlanacağı, ferahlık duyacağı, zevkle okuyacağı şey kılmasını istemektir. Zira kalp, baharda ferahlar, o mevsimden memnun kalır, ondan ayrılmak istemez.

Hz. Ebû Bekir (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)’in, sıkıntıya düşenlerin şöyle dua etmelerini tavsiye ettiğini bildirmiştir:

اَللّٰهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلاَ تَكِلْنِى إِلَى نَفْسِى طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصْلِحْ لِى

شَأْنِى كُلَّهُ لاَ إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

Okunuşu: “Allâhümme rahmeteke ercû, felâ tekilnî ilâ nefsî tarfete **‘a**ynin. Ve aslih lî şe’nî küllehû. Lâ ilâhe illâ ente.”

Anlamı: *“Allah’ım! Rahmetini umarım. Beni göz açıp yumacak kadar da olsa nefsime bırakma. Bütün işlerimi düzelt. Senden başka ilâh yoktur.”* (Ebû Davud, Edeb, 110)

* Sahabeden Abdullah b. Cafer (r.a.), Hz. Ali (r.a.)’nin şöyle dediğini rivayet eder: Peygamberimiz (s.a.s.), bana şu kelimeleri öğretti ve başıma bir sıkıntı ya da zorluk geldiği zaman bunları okumamı emretti:

لاَ إِلَهَ إِلَّا اللهُ الْكَرِيمُ الْعَظِيمُ سُبْحَانَهُ تَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ

الْعَظِيمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Okunuşu: “Lâ ilâhe illâllâhü’l-kerîmü’l-**‘a**zîmü.
Sübhânehû tebâreke’llâhü Rabbü’l-**‘a**rşi’l-‘azîm.
Elhamdü lillâhi Rabbi’l-**‘â**lemîn.”

Anlamı: *“Kerem sahibi ve ulu olan Allah’tan başka ilâh yoktur. O’nu her türlü eksiklikten tenzih ederim. O, ulu Arş’ın Rabbidir. Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd olsun.”* (Ahmed b. Hanbel, 1, 94)

8. MUSİBETLERDEN KORUNMAK İÇİN

• Sahabeden Suheyb (r.a.), Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'in şöyle dediğini bildirmiştir:

عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَالِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ

إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ

خَيْرًا لَهُ

"Mü'minin durumu gıpta ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayırdır. Böylesi bir özellik sadece mü'minde vardır: Sevinecek bir şeye nail olsa şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir belâ gelecek olsa, sabreder; bu da onun için hayır olur." (Müslim, Zühd, 64)

Bu hadisin ifadesinden anlaşılmaktadır ki, insan hem bolluk zamanında hem de sıkıntılı zamanlarda daima Allah'a yönelmeli, sürekli O'na dua etmelidir.

* Sahabeden Osman b. Affan (r.a.)'ın rivayetine göre Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul her günün sabahında ve akşamında üç defa;*

بِاسْمِ اللهِ الَّذِى لاَ يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَىْءٌ فِى الْأَرْضِ وَلاَ فِى السَّمَاءِ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Okunuşu: "Bismillâhillez**î** lâ yedurru ma'**a**smihî şey'ün fi'l-ardi velâ fi's-semâi ve hüve's-semî**'u**'l-**'a**lîm."

Anlamı: "*Adı anıldığı zaman gerek yerde gerekse gökte hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah'ın adıyla! O, hakkıyla işiten ve hakkıyla bilendir, derse ona hiçbir şey zarar vermez, görülmedik kaza ve belâ ona isabet etmez."* (Ebû Davud, Edeb, 110; İbn Mâce, Dua, 14; Tirmizî, De'avât, 13)

Peygamberimiz (s.a.s.);

تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلاَءِ وَدَرْكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ

الْأَعْدَاءِ

"Belânın felaketinden, helâkin gelmesinden, kötü kazadan, düşmanların şamatasından Allah'a sığının" (Buhârî, De'avât, 27; Ebû Davud, Salât, 367; Müslim, Zikr, 16; Nesâî, İstiâze, 34) buyurmuş ve kendisi Allah'a şöyle sığınmıştır:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَالْبُخْلِ

وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ

Okunuşu: “Allâhümme innî e’**û**z**ü** bike mine’l-**‘a**czi ve’l-keseli ve’l-cübni ve’l-herami ve’l-bu**h**li.
Ve e’**û**z**ü** bike min ‘azâbi’l-kabri.
Ve e**û**z**ü** bike min fitneti’l-mahyâ ve’l-memâti.”

Anlamı: *“Allah’ım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, düşkünlük derecesine varan ihtiyarlıktan, cimrilikten sana sığınırım. Kabir azabından sana sığınırım. Hayat ve ölüm fitnesinden sana sığınırım.”* (Buhârî, De’avât 37; Tirmizî, De’avât, 71; Ebû Dâvud, Salât, 367)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشِّقَاقِ وَالنِّفَاقِ وَسُوءِ الْأَخْلَاقِ

Okunuşu: “Allâhümme innî e’**û**z**ü** bike mine’ş-şikâkı ve’n-nifâkı ve sûi’l-ahlâkı.”

Anlamı: *“Allah’ım! Ayrılıktan, iki yüzlülükten ve kötü ahlâktan sana sığınırım.”* (Ebû Dâvud, Salât, 367)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّرَدِّى وَالْهَدْمِ وَالْغَرَقِ وَالْحَرِيقِ

وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ يَتَخَبَّطَنِى الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ

أَمُوتَ فِى سَبِيلِكَ مُدْبِرًا وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ لَدِيغًا

Okunuşu: “Allâhümme innî e’**û**z**ü** bike mine’t-teraddî ve’l-hedmi ve’l-ğarakı ve’l-**h**arîkı.
Ve e’ûzü bike en yetehabbetaniye’ş-şeytânü **‘ı**nde’l-mevti.
Ve e’**û**z**ü** bike en emûte fî sebîlike müdebbiran.
Ve e’**u**z**ü** bike en emûte ledî’ğan.”

Anlamı: *“Allah’ım! Yüksekten düşmekten, göçükten / göçük altında kalmaktan, boğulmaktan, yangından Sana sığınırım.*
Allah’ım! Ölüm anında şeytana çarpılmaktan Sana sığınırım.
Allah’ım! Senin yolundan dönerek ölmekten Sana sığınırım.
Allah’ım! Yılan sokması ile ölmekten Sana sığınırım.” (Nesâi, *es-Sünenü’l-Kübrâ*, İstiaze, 65, No:7972)

Her çeşit şerlerden, kötülüklerden, günahlardan, Allah’ın yasaklarından, cehennemden vs. Allah’a sığınmak, O’nun korumasını talep etmektir.

* Sahabeden Ebû’d-Derdâ (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)’in şöyle dediğini rivayet etmiştir: *Kim, şu duayı gündüzün başında okursa akşama kadar; akşamleyin okursa, sabaha kadar kendi başına, ehline ve malına bir musibet gelmez:*

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ رَبِّى لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَرْشِ

الْعَظِيمِ مَا شَاءَ اللهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ

الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ أَعْلَمُ أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللهَ قَدْ أَحَاطَ

بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ كُلِّ

دَابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

Okunuşu: “Allâhümme! Ente Rabbî. Lâ ilâhe illâ ente.
‘Aleyke tevekkeltü ve ente Rabbü’l-**‘a**rşi’l-**‘a**zîm.
Mâşâ’allahü kâne vemâ lem yeşe’ lem yekün.
Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi’l-**‘a**liyyi’l-**‘a**zîm.
A’lemü ennallâhe **‘a**lâ külli şey’in kadîr.
Ve enne’llâhe kad ehâta bi külli şey’in **‘ı**lmâ.
Allâhümme! İnnî e’**ûz**ü bike min şerri nefsî ve min şerri külli dâbbetin, ente â**hiz**ün bi nâsiyetihâ.
İnne Rabbî ‘alâ sıratın müstakîm.”

Anlamı: *“Allah’ım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka ilâh yoktur.*
Sana güvendim ve Sen yüce Arş’ın sahibisin.
Allah’ın dilediği olur, O’nun dilemediği de olmaz.
Güç ve kuvvet sahibi ancak yüce ve ulu Allah’tır.
Bilirim ki, Allah’ın her şeye gücü yeter.
Ve Allah, her şeyi ilmi ile kuşatmıştır.
Allah’ım! Nefsimin şerrinden ve senin yönetimin altındaki bütün canlıların şerrinden sana sığınırım. Şüphesiz Rabbim (yaptığı her işte) *doğru yoldadır.”* (Taberânî, ed-Dua, No: 343, I, 129)

• İbn Ömer (r.a.); Peygamberimiz (s.a.s.), her türlü bela ve musibete karşı sabah-akşam şöyle dua etmeyi asla terk etmezdi, demiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي

اَللّٰهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ

شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke’l-**‘â**fiyete fi’d-dünyâ ve’l-â**h**irati.

Allâhümme innî es'elüke'l-**'a**fve ve'l-**'â**fiyete fî dînî ve dünyâye ve ehlî ve mâlî.
Allâhümme'stür **'a**vrâtî ve âmin rav**'â**tî.
Allâhümme'hfaznî min beyni yedeyye ve min **h**alfî ve **'a**n yemînî ve **a**n şimâlî ve min fevkî.
Ve e**'ûz**ü bi **'a**zametike en üğtâle min tahtî."

Anlamı: *"Allah'ım! Senden dünya ve ahirette sağlık ve esenlik istiyorum.*
Allah'ım! Senden dinimde, dünyamda, ailemde ve malımda af ve afiyet istiyorum.
Allah'ım! Eksiklerimi, kusurlarımı ve ayıplarımı ört, korku ve endişelerimi güvene ve huzura çevir.
Allah'ım! Beni önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden (gelebilecek her türlü bela ve musibete karşı) *muhafaza eyle. Altımdan kahrına uğramaktan* (depremden) *senin azametine sığınırım."* (Ebû Davud, Edeb, 110; İbn Mâce, Dua, 14)

9. NAZAR DEĞMESİNE KARŞI YAPILACAK DUA

Peygamberimiz (s.a.s.) اَلْعَيْنُ حَقٌّ, “*Göz* (nazar) *haktır*” (Buhârî, Tıbb, 36) buyurmuş, yüzünde sarılık gördüğü biri için; “*Buna dua okuyun, çünkü kendisinde nazar var*” demiştir. (Buhârî, Tıbb, 34)

Göz değmesi (nazar), haktır ve gerçekleştiği bilinen bir gerçektir. Günümüzde de müsbet ilim, insan gözünün bazı zararlı ışınlar yaydığını ve bunun insanlar üzerinde olumsuz etkiler meydana getirdiğini ortaya koymuştur.

* Ebû Said el-Hudri (r.a) diyor ki: Resûlullah (s.a.s.), cinlerden ve insan gözünden Allah’a sığınırdı. Bu durum, “Muavvizeteyn (Felâk ve Nâs)” sûreleri ininceye kadar devam etti. Daha sonra bu sûreleri okudu, diğerlerini bıraktı.” (Tirmizî, Tıbb, 16; İbn Mâce, Tıbb, 32)

* İbn Abbas (r.a) diyor ki: Peygamberimiz (s.a.s.), Hasan ile Hüseyin’i nazar ve benzeri olumsuzluktan korumak için onlara şu duayı okurdu:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

Okunuşu: “E’ûzü bi kelimâtillâhi’t-tâmmeti min külli şeytânin ve hâmmetin ve min külli ‘**a**ynin lâmmetin.”

Anlamı: *“Sizi her türlü şeytan ve zehirli hayvanlardan ve bütün kem gözlerden Allah’ın eksiksiz kelimelerine ısmarlarım.”* (İbn Mâce, Tıbb, 36; İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1012–1013)

* Sahabeden Said b. Hâkim (r.a.) diyor ki; Peygamberimiz bir şeye göz değmesinden korkarsa şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ فِيهِ وَلَا تَضُرَّهُ

“Allâhümme bârik fîhi velâ tedurrahû”

“*Allah’ım! Onu mübarek eyle ve ona zarar verme.*” (Elbânî, I, 986, No: 9858)

* Sahabeden Enes (r.a.)’in bildirdiğine göre Peygamberimiz (s.a.s.);

*“*Kim hoşuna giden bir şey görür de*;*

مَا شَاءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ لَمْ يَضُرَّهُ

*“*Mâşâallâhu lâ kuvvete illâ billâhi lem yedurrahu”

“*Allah’ın dediği olur. O’ndan başka kuvvet ve kudret sahibi yoktur”* derse, ona hiçbir şey zarar vermez.*”* (Beyhakî, Şuabü’l-Îmân, IV, 90, No: 4370)

Hadislerden anlaşılmaktadır ki, insanın hoşuna giden ve dikkat çeken şeylere nazarının değmemesi için Allah’a dua etmeli ve zarar gelmemesi için O’na yalvarmalıdır. Peygamberimiz Efendimiz, farklı şekillerde bunun örneğini bizlere sunmuş ve söylenmesi gerekenleri öğretmiştir. (bk. Ahmed, III, 447; Hâkim, IV, 215–216)

Konu ile ilgili bir ayette, verimli ve son derece göz alıcı bir bahçeye sahip olan ama Allah’a şükretmeyen, “maşallah” demeyen; neticede tüm serveti helâk olan nankör bir insandan bahsedilirken, ona nasihat eden mü’min bir kişinin şu

sözlerine yer verilmektedir:

وَلَوْلَآ إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَآءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ

“Bağına girdiğinde ‘Maşallah! Kuvvet yalnız Allah’ındır’ deseydin ya!” (Kehf, 18/39)

10. ÖFKELENİNCE OKUNACAK DUA

Öfkeye sahip çıkmak önemli bir erdemdir ve kolay bir davranış değildir. Öfkesine hâkim olabilenleri Peygamberimiz (s.a.s.);

لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِى يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

“Pehlivan, insanları yere çalan değildir; asıl pehlivan öfke anında kendine hâkim olandır” (Buhârî, Edeb, 76) diyerek övmüştür.

* Sahabeden Süleyman b. Surad (r.a) anlatıyor: Ben Peygamberimiz (s.a.s)’in yanında oturuyordum. İki adam birbirlerine sövüyorlardı. Birinin gözü kızardı, şah damarı şişti. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s) şöyle buyurdu: *“Ben öyle bir söz biliyorum ki, sinirlenen şu kişi onu söylese, öfkesi yatışır:*

أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

“E’**ûz**ü billâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm”

“*Kovulmuş şeytandan Allah’a sığınırım.”* (Buhârî, De’avât, 53)

Hz. Âişe (r.a.), diyor ki: Peygamberimiz (s.a.s.) yanıma geldi, ben öfkeli idim, bana; *“Ey Ayşecik!*

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِى ذَنْبِى وَأَذْهِبْ غَيْظَ قَلْبِى وَأَجِرْنِى مِنْ مُضِلَّاتِ الْفِتَنِ

Okunuşu: “Allâhümme’ğfirlî **z**enbî ve e**z**hib ğayza kalbî ve ecirnî min mudıllâti’l-fiten.”

Anlamı: “*Allah’ım! Günahımı bağışla, kalbimdeki öfkeyi dindir ve beni fitnecilerin saptırmasından koru, diye dua et”* buyurdu. (Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Kebir*, XXIII, 338, No: 785)

Peygamberimiz (s.a.s.), öfkelenen kimsenin abdest almasını tavsiye etmiştir:

إِنَّ الْغَضَبَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ خُلِقَ مِنَ النَّارِ وَإِنَّمَا تُطْفَأُ النَّارُ بِالْمَاءِ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ

“Şüphesiz öfke şeytandandır. Şeytan ise ateşten yaratılmıştır. Ateş de ancak su ile söndürülür. Binaenaleyh biriniz kızdığı zaman abdest alsın.” (Ebû Davud, Edeb, 4; Ahmed, 4/226)

Yüce Allah, Kur’ân-ı Kerim’de öfkesini yenenleri övmüş ve cennetin kendileri için yaratıldığı muttakilerin özellikleri arasında zikretmiştir. (bk. Âl-i İmrân, 3/134; Fussilet, 41/36)

11. ZORLUKLARLA KARŞILAŞINCA YAPILACAK DUA

Müslüman, zorluklar karşısında her türlü maddî çarelere başvurmalı, tahammül ve sabır göstermeli, gerektiğinde dostlarından yardım istemeli, zorlukların üstesinden gelmesi için de Allah'a dua etmelidir.

* Sahabeden Enes (r.a.)'in rivayetine göre Peygamberimiz zorluklar karşısında şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحُزْنَ سَهْلًا إِذَا شِئْتَ

Okunuşu: "Allâhümme lâ sehle illâ mâ ce'**a**ltehû sehlen. Ve ente tec'**a**lü'l-hüzne sehlen iz**â** şi'te."

Anlamı: "*Allah'ım! Senin kolaylaştırdığından başka kolay yoktur. Ancak sen istersen zoru kolaylaştırırsın.*" (İbn Hibbân, Ed'iye, No: 974)

12. DOĞUM ÖNCESİ VE SONRASINDA YAPILACAK DUA

Anne adayları; doğum öncesi ve doğum sonrası doktor kontrolünde olmalı, doğumunu mümkünse bir doğum hastanesinde yapmalıdır. Doğumun kolay geçmesi için de Allah'a dua etmelidir. Peygamberimiz (s.a.s.), kızı Hz. Fatıma (r.a.)'nın doğum sancısı başladığında Ümmü Seleme ile Zeynep binti Cahş'a, Fatıma'nın yanına gitmelerini ve Ayetü'l-Kürsi'yi, A'râf sûresinin elli dördüncü ayetini ve Muavvizeteyni (Felâk-Nâs sûrelerini) okumalarını söylemiştir." (İbn Sünnî, s.232, No: 625)

Ayetü'l-kürsî:

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ يَعْلَمُ
مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْۚ وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا
شَٓاءَۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظ۪يمُ

Okunuşu: "Allâhü lâ ilâhe illâ huve'l-hayyü'l-kayyûm.
Lâ te'**h**uzühû sinetün velâ nevm.
Lehû mâ fi's-semâvâti vemâ fi'l-ard.
Men **z**e'l-le**z**î yeşfe**'u** **'ı**ndehû illâ bi i**z**nih.
Ya'lemü mâ beyne eydîhim vemâ **h**alfehüm. Velâ yühîtûne bişeyin min **'ı**lmihî illâ bimâ şâ'e.
Vesi**'a** kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-ard.
Velâ yeûdühü hıfzuhümâ ve hüve'l-**'a**liyyü'l-**'a**zîm."

Anlamı: "*Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur* (varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yarattıklarına hâkim ve onları koruyup gözetendir). *O'nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindekileri ve arkalarındakileri* (yaptıklarını ve yapacaklarını) *bilir. Onlar O'nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsüsü bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır.* (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) *Gökleri ve yeri koruyup-gözetmek O'na güç gelmez. O, yücedir, büyüktür.*" (Bakara, 2/255)

A'râf 54:

إِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ
اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَث۪يثًاۙ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِاَمْرِه۪ۜ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُۜ تَبَارَكَ اللّٰهُ
رَبُّ الْعَالَم۪ينَ

Okunuşu: "İnne rabbekümüllâhüllezî **h**aleka's-se-mâvâti ve'l-arda fî sitteti eyyâmin sümmestevâ **'a**le'l-**'a**rşi yuğşi'l-leyle'n-nehâra yatlübühû ha**sîs**en ve'ş-şemse ve'l-kamera ve'n-nücûme müse**hh**arâtin bi emrih. Elâ lehü'l-**h**alku ve'l-emru. Tebârekellâhü Rabbü'l-**'â**lemîn."

Anlamı: "*Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde* (altı evrede) *yaratan ve Arş üzerine* (sınırsız kudret ve iktidar makamına) *istiva eden* (kurulan), *geceyi, kendisini durmadan takip eden gündüze katan, güneşi, ayı ve bütün yıldızları da buyruğuna tabi olarak yaratan Allah'tır. Dikkat edin, yaratmak da, emretmek de yalnız O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı yücedir*."

Muavvizeteyn:

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِۙ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَۙ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَۙ وَمِنْ
شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِۙ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ

Okunuşu: "Kul e**û'z**ü birabbi'l-felak.
Min şerri mâ **h**alak.
Ve min şerri ğâsikın i**z**â vekab.
Ve min şerri'n-neffâ**s**âti fi'l-**u**kad.
Ve min şerri hâsidin iz**â** hased."

Anlamı*: "De ki: Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım.*" (Felak, 113/1-5)

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِۙ مَلِكِ النَّاسِۙ اِلٰهِ النَّاسِۙ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ
الْخَنَّاسِۙ الَّذ۪ي يُوَسْوِسُ ف۪ي صُدُورِ النَّاسِۙ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

Okunuşu: "Kul eûzü birabbi'n-nâs.
Meliki'n-nâs.
İlâhi'n-nâs.
Min şerri'l-vesvâsi'l-**h**annâs.

Ellezî yüvesvisü fi sudûri’n-nâs.
Mine’l-cinneti ve’n-nâs.”

Anlamı: *“De ki: Cinlerden ve insanlardan olup, insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik’ine, insanların İlâh’ına sığınırım.”* (Nâs, 114/1-6)

* Hz. Ebû Bekr (r.a.)’in kızı Esma, oğlu Abdullah doğunca Peygamberimiz (s.a.s.)’e götürdü ve onun kucağına koydu. Peygamberimiz (s.a.s.), hurma getirmelerini istedi. Getirilen hurmayı çiğneyerek çocuğun ağzına koydu. Çocuğun ağzına ilk giden şey Peygamberimiz (s.a.s.)’in ağzıyla ezdiği bu hurma oldu. Sonra çocuğun damağına hurma sürdü ve ona bereket duası etti. Bu çocuk İslâm tarihinde (Medine’ye hicretten sonra) doğan ilk çocuk oldu. (Buhârî, Akika, 1; Ebû Davud, Edeb, 116)

Peygamberimiz (s.a.s.), yeni doğan çocukların sağ kulağına *ezan,* sol kulağına da *kâmet* okunmasını tavsiye etmiştir. (bk. Ebû Davud, Edeb, 116)

* Sahabeden Abdullah İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: Peygamberimiz (s.a.s.) Hasan ile Hüseyin için Allah’a dua edip şöyle dedi: *Babanız İbrahim de kendi oğulları İsmail ve İshak için böyle dua yapardı dedi ve şu duayı okudu:*

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

Okunuşu: “E**’ûz**ü bi kelimâtillâhi’t-tâmmeti min külli şeytânin ve hâmmetin. Ve min külli **‘a**ynin lâmmetin.”

Anlamı: *“Şeytanın şerrinden ve tüm kem gözlerden Allah’ın tam kelimelerine sığınıyorum.”* (İbn Mâce, Tıbb, 36)

13. BİR İŞ VE GÖREVDE BAŞARI VE SEBAT DUASI

Bir insanın teşebbüs ettiği bir işte, başladığı bir görevde başarılı olabilmesi için her şeyden önce çalışması, işin ve görevin gerektirdiği kurallara uyması gerekir. Bununla birlikte işinde ve görevinde başarılı olabilmesi için Allah'tan samimiyetle yardım istemesi de gerekir. Bu itibarla işe ve göreve e'ûzü besmele ile başlanır ve Peygamberimizin sahabeye öğrettiği şu dua okunarak Allah'tan yardım ve başarı istenebilir.

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِى الْأَمْرِ وَأَسْأَلُكَ عَزِيمَةَ الرُّشْدِ

وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ وَأَسْأَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا

وَقَلْبًا سَلِيمًا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ

وَأَسْتَغْفِرُكَ مِمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke's-sebâte fi'l-emri ve es'elüke '**a**zîmete'r-ruşdi.

Ve es'elüke şükra ni'metike ve husne '**ı**bâdetike. Ve es'elüke lisânen sâdikan ve kalben selîmen. Ve e'**ûz**ü bike min şerri mâ ta'lemü. Ve es'elüke min **h**ayri mâ ta'lemü. Ve estağfiruke mimmâ ta'lemü. İnneke ente 'allâmü'l-ğuyûb"

Anlamı: *"Allah'ım! Senden dinde sebat etmeyi istiyorum ve doğruluğa azmetmeyi de istiyorum.*

Nimetine şükretmeyi ve sana güzel bir şekilde ibadet edebilmeyi istiyorum. Doğruyu konuşan bir dil ve eğriliklerden uzak bir kalb diliyorum.

Allah'ım! Senin bildiğin her çeşit şerden sana sığınıyorum. Bildiğin bütün hayırları senden istiyorum. Bildiğin günahlarımdan dolayı senden bağış diliyorum. Şüphesiz Sen gayıpları bilensin." (Tirmizî, De'avât, 23)

Bir iş ve göreve başlarken "Rabbi yessir ve lâ tüassir Rabbi temmim bi'l-hayr (*Rabbim! İşimi kolaylaştır, zorlaştırma! Rabbim! İşimi hayırla sonuçlandırabilmeyi nasip eyle*" şeklinde dua edilebilir.

Hz. Ebû Bekir (r.a.), Peygamberimizin bir iş yapmak istediği zaman şöyle dua ettiğini bildirmiştir:

اَللّٰهُمَّ خِرْ لِى وَاخْتَرْ لِى

Okunuşu: "Allâhümme **h**ır lî ve**h**ter lî"

Anlamı: *"Allah'ım! Bu işi bana hayırlı kıl ve bu işi bana nasip eyle!"* (Tirmizî, De'avât, 86)

Peygamberimiz (s.a.s.), sahabeden Enes (r.a.)'e şöyle demiştir: *"Ey Enes!*

إِذَا هَمَمْتَ بِأَمْرٍ فَاسْتَخِرْ رَبَّكَ فِيهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ ثُمَّ انْظُرْ إِلَى الَّذِى

سَبَقَ إِلَى قَلْبِكَ فَإِنَّ الْخَيْرَ فِيهِ

"Bir işe kalkıştığında yedi defa Allah'tan hayırlısını dile. Sonra kalbine yatan ne ise onu tercih et. Çünkü hayırlı olan kalbine doğan şeydir." (Elbânî, I, 175, No: 1748)

14. BORÇLULAR VE GEÇİM SIKINTISI ÇEKENLER İÇİN

Müslüman, harcamasını gelirine göre yapmalı, ödeme sıkıntısı çekeceği borçlanma yapmamalıdır. Borcunu ödeyebilmesi için gereken gayreti göstermeli, Allah'a da dua etmelidir. Peygamberimiz (s.a.s.), borçlu ve geçim sıkıntısı olan kimsenin şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

اَللّٰهُمَّ فَارِجَ الْهَمِّ كَاشِفَ الْغَمِّ مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ رَحْمٰنَ
الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَ رَحِيمَهُمَا اَنْتَ تَرْحَمُنِي فَارْحَمْنِي بِرَحْمَةٍ
تُغْنِينِي بِهَا عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِوَاكَ

Okunuşu: "Allâhümme fârice'l-hemmi, kâşife'l-ğammi, mücîbe da'veti'l-mudtarrîne rahmâne'd-dünya ve'l-âhırati ve rahîmehümâ ente terhamünî ferhamnî birahmetin tüğnînî bihâ **'a**n rahmetin min sivâke."

Anlamı: "(Ey) *Sıkıntıları gideren, kederleri kaldıran, zor durumda kalanların dualarına icabet eden, dünya ve ahiretin rahman ve rahimi olan Allah'ım! Sen bana merhamet edersin, Senden başka kimsenin merhametine ihtiyaç bırakmayan bir merhametle bana merhamet et."* (Hâkim, Dua, I, 515)

Peygamberimizin kızı Hz. Fâtıma (r.a.), babasından hizmetçi ister, bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s.), kızına; *"Şu duayı okuman senin için hizmetçi edinmenden daha hayırlı"* buyurdu:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ
شَيْءٍ مُنْزِلَ التَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوٰى أَعُوذُ
بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ أَنْتَ الْاَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ
شَيْءٌ وَأَنْتَ الْاٰخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ
شَيْءٌ وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ اِقْضِ عَنِّي الدَّيْنَ وَأَغْنِنِي
مِنَ الْفَقْرِ

Okunuşu: "Allâhümme Rabbe's-semâvâti's-seb**'ı** ve Rabbe'l-**'a**rşi'l-**'a**zîm.
Rabbenâ ve Rabbe külli şey'in, münzile't-Tevrâti ve'l-İncîli ve'l-Furkâni, fâlika'l-habbi ve'n-nevâ.

E’**û**zü bike min şerri külli şey’in, ente â**hiz**ün bi nâsiyetihî.
Ente’l-evvelü fe leyse kableke şey’ün.
Ve ente’l-**â**hiru feleyse ba’deke şey’ün.
Ve ente’z-zâhiru feleyse fevgake şey’ün.
Ve ente’l-bâtınü feleyse dûneke şey’ün.
‘Ikdi **a**nni’d-deyne. Ve ağninî mine’l-fakri.”

Anlamı: *“Allah’ım! Sen yedi göğün Rabbi, ulu Arş’ın Rabbisin. Sen bizim Rabbimiz ve her şeyin Rabbisin. Tevrat, İncil ve Furkan’ı indiren, tohum ve çekirdekleri açan/çatlatan Sensin. Perçeminden tuttuğun her şeyin şerrinden sana sığınıyorum.*
Evvel sensin, senden önce hiçbir şey yoktur.
Ahir sensin, senden sonra da hiçbir şey kalmayacaktır.
Sen zâhirsin, senin üstünde hiçbir şey mevcut değildir.
Sen bütün sırları bilensin, Senden gizli hiçbir şey yoktur.
Benim borcumu öde(meyi nasip eyle), *beni fakirlikten kurtar.”* (Tirmizî, De’avât, 68)

اَللّٰهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

Okunuşu: “Allâhümme’kfinî bi halâlike **a**n harâmike ve ağninî bi fadlike **‘a**mmen sivâke.”

Anlamı: *“Allah’ım, yeterince helâlinden vererek beni haramından koru. Lütfunla ver, başkasına muhtaç etme.”* (Tirmizî, De’avât, 111)
İnsan, ancak çalışıp kazandığına nail olur. (bk. Necm, 53/39-41) Çalışıp kazanmadan Allah kimse için gökten nimetler, servetler indirmez, böyle bir durum ilâhî düzene aykırıdır. Geçim sıkıntısından kurtulmak için okumamız tavsiye edilen yukarıdaki dualar, fiilî dua olan çalışma ile beraber yapılmalıdır. Sözlü dualar insanı psikolojik olarak o atmosfere çeker ve kişiye çalışma azmi kazandırır. Bu nedenle, “söylendiği anda her şeyi değiştirecek sihirli sözcükler” gibi bir anlayış gerçekçi değildir ve İslâm’da yeri yoktur.
Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدٰى وَالتُّقٰى وَالْعَفَافَ وَالْغِنٰى

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke’l-hüdâ ve’t-tükâ, ve’l-**a**fâfe ve’l-ğınâ.”

Anlamı: *Allah’ım! Senden doğru yolu göstermeni, sana karşı saygılı olmayı, iffetli olmayı ve zenginliği istiyorum.*” (İbn Mâce, Dua, 2)
Peygamberimizin istediği zenginliğin, sadece maddî bir zenginlik olmadığı aşikârdır. Çünkü benzer birçok sözlerinden anlaşılacağı gibi, kalp zenginliği, kanaatkâr olmak, başkasına ihtiyaç duymayacak kadar maddî imkâna sahip olmak gibi istekler asıldır. (bk. Buhârî, Rikak, 15) Nitekim o, zenginliğin şerrinden Allah’a sığınırken, fakirliğin getireceği fitneden de Allah’a sığınmıştır. (Buhârî, De’avât, 45)
Annesi tarafından genç yaşta Peygamberimiz (s.a.s)’in eğitimine ve onun hizmetine verilen Hz. Enes (r.a.) için annesi sevgili Peygamberimizden ona dua

etmesini istemiş ve o da Enes’e şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ

Okunuşu: “Allâhümme eksir mâlehû ve veledehû ve bârik lehû fîmâ **a**’taytehû.”

Anlamı: “*Allah’ım! Onun malını ve çocuklarını artır. Ona vereceğin her şeyi bereketli eyle.*” (Buhârî, De’avât, 25)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ بِئْسَ الضَّجِيعُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ

الْخِيَانَةِ فَإِنَّهَا بِئْسَتِ الْبِطَانَةُ

Okunuşu: “Allâhümme innî e’**ûz**ü bike mine’l-cû**’ı** fe-innehû bi’se’d-dacî**’u** ve e’**ûz**ü bike mine’l-**h**ıyâneti fe-innehâ bi’seti’l-bitânetü.”

Anlamı: “*Allah’ım! Açlıktan sana sığınırım. Çünkü açlık ne kötü acı veren şeydir. Hainlikten sana sığınırım. Çünkü hainlik ne kötü bir sırdaştır.”* (Nesâî, *es-Sünenü’l-Kübra*, İstiaze, 19, No: 7903)

15. PSİKOLOJİK SIKINTI İÇİN YAPILACAK DUA

Ruhsal, zihinsel ve psikolojik bir sıkıntıya düşen kimse tıbbî her türlü çareye başvurmalı, şifa vermesi için de Allah'a dua etmelidir. Peygamberimiz (s.a.s); kendisine getirilen bu tür sıkıntısı olan bir kimseye (mecnuna) şu ayetleri okumuştur. (Ebû Ya'lâ, Dua, III, 167, No: 1594)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَۙ ﴿١﴾ اَلرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِۙ ﴿٢﴾ مَالِكِ يَوْمِ
الدّ۪ينِۜ ﴿٣﴾ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَع۪ينُۜ ﴿٤﴾ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَق۪يمَۙ ﴿٥﴾ صِرَاطَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْۙ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Elhamdülillâhi Rabbi'l-**'â**lemîn.
Er-Rahmâni'r-Rahîm.
Mâliki yevmi'd-dîn.
İyyâke na'büdü ve iyyâke neste**'î**n.
İhdine's-sırâta'l-müstekîm.
Sırâtallezîne en'**a**mte **'a**leyhim ğayri'l-meğdûbi **'a**leyhim ve le'd-dâllîn."

Anlamı: "*Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
Hamd, âlemlerin Rabbi, Allah'a mahsustur. Hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) *maliki. Rahmân, Rahîm,* (Allah'ım!) *Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola ilet. Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna (ilet), gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil."*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَۚ ف۪يهِۚ هُدًى لِلْمُتَّق۪ينَۙ ﴿٢﴾ اَلَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ
بِالْغَيْبِ وَيُق۪يمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَۙ ﴿٣﴾ وَالَّذ۪ينَ
يُؤْمِنُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَۚ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَۜ ﴿٤﴾

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Elif Lâm Mîm.

Zâlike'l-kitâbü lâ raybe fîh.
Hüden lil-müttekîn.
Elle**z**îne yü'minûne bi'l-ğaybi ve yükîmûne's-salâte ve mimmâ razaknâhüm yünfikûn.
Velle**z**îne yü'minûne bimâ ünzile ileyke ve mâ ünzile min kablike ve bi'l-âhıratihüm yûkınûn."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile. Elif lâm mîm. Rahman Rahim Allah'ın adı ile. Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir. Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar. Onlar sana indirilene de, senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar."*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّح۪يمُ ﴿١٦٣﴾ اِنَّ ف۪ي خَلْقِ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّت۪ي تَجْر۪ي
فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَٓاءِ مِنْ مَٓاءٍ
فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ ف۪يهَا مِنْ كُلِّ دَٓابَّةٍ وَتَصْر۪يفِ
الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ

Okunuşu: "Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Ve ilâhüküm ilâhün vâhid.
Lâ ilâhe illâ hüve'r-Rahmânü'r-Rahîm.
İnne fî **h**alkı's-semâvâti ve'l-ardı va**h**tilâfi'l-leyli ve'n-nehâri ve'l-fülki'l-letî tecrî fi'l-bahri bimâ yenfe**'u**'n-nâse ve mâ enzelellâhü mine's-semâi min mâin feahyâ bihi'l-arda ba'de mevtihâ ve besse fîhâ min külli dâbbetin ve tasrîfi'r-riyâhi ve's-sahâbi'l-müsa**hh**ari beyne's-semâi ve'l-ardı leâyâtin li-kavmin ya'kılûn."

Anlamı: *"Rahman Rahim Allah'ın adı ile. Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, Rahman'dır, Rahim'dir. Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar sağlayacak şeylerle denizde seyreden gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirip kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği yağmurda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve gökle yer arasındaki emre amade bulutları evirip çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için deliller vardır."* (Bakara, 2/163–164)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ يَعْلَمُ
مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْۚ وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا
شَٓاءَۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظ۪يمُ

Okunuşu: “Allâhü lâ ilâhe illâ hüve’l-hayyü’l-kayyûm.
Lâ te**’h**uzühû sinetün ve lâ nevm.
Lehû mâ fi’s-semâvâti ve mâ fi’l-ard.
Men **ze**’l-lezî yeşfe**’u ‘ı**ndehû illâ bi-i**z**nih.
Ya’lemü mâ beyne eydîhim ve mâ **h**alfehüm.
Ve lâ yuhîtûne bi-şey’in min **‘ı**lmihî illâ bimâ şâ’e, vesi**’a** kürsiyyühü’s-semâvâti ve’l-ard.
Ve lâ yeûdühû hifzuhumâ ve hüve’l-**‘a**liyyü’l-**‘a**zîm.”

Anlamı: “*Rahman Rahim Allah’ın adı ile. Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur* (varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yarattıklarına hâkim ve onları koruyup gözetendir). *O’nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O’nundur. İzni olmaksızın O’nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindekileri ve arkalarındakileri* (yaptıklarını ve yapacaklarını) *bilir. Onlar O’nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O’nun kürsüsü bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup-gözetmek O’na güç gelmez. O, yücedir, büyüktür.”* (Bakara, 2/255)

لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ وَاِنْ تُبْدُوا مَا ف۪ٓي اَنْفُسِكُمْ اَوْ
تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُۜ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّه۪ وَالْمُؤْمِنُونَۜ
كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِه۪ وَكُتُبِه۪ وَرُسُلِه۪ۜ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِه۪
وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَص۪يرُ لَا يُكَلِّفُ

اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَاۜ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْۜ رَبَّنَا لَا
تُؤَاخِذْنَٓا اِنْ نَسٖينَٓا اَوْ اَخْطَاْنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَٓا اِصْرًا كَمَا
حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهٖۚ
وَاعْفُ عَنَّاٝ وَاغْفِرْ لَنَاٝ وَارْحَمْنَاٝ اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرٖينَ

Okunuşu: “Lillâhi mâ fi’s-semâvâti vemâ fi’l-ard.
Ve in tübdû mâ fî enfüsiküm ev tu**h**fûhü yühâsibküm bihillâh.
Fe yağfiru limen yeşâ’ü ve yüa**zz**ibü men yeşâ’.
Vallâhü alâ külli şey’in kadîr.
Âmene’r-rasûlü bimâ ünzile ileyhi min rabbihî ve’l-mü’minûn.
Küllün âmene billahi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusülih.
Lâ nüferriku beyne ehadin min rusülih.
Ve kâlu semi’nâ ve eta’nâ ğufrâneke Rabbenâ ve ileyke’l-masîr.
Lâ yükellifüllâhü nefsen illâ vüs**’a**hâ.
Lehâ mâ kesebet ve **‘a**leyhâ mektesebet.
Rabbenâ lâ tü’â**hiz**nâ in nesînâ ev ehta’nâ.
Rabbenâ velâ tahmil **‘a**leynâ isran kemâ hameltehû **‘a**le’l-le**z**îne min kablinâ.
Rabbenâ velâ tühammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih.
Va’fü **‘a**nnâ. Vağfir lenâ.
Verhamnâ.
Ente Mevlânâ.
Fensurnâ **‘a**le’l-kavmi’l-kafirîn.”

Anlamı: “*Göklerdeki her şey yerdeki her şey Allah’ındır. İçinizdekini açığa vursanız da, gizleseniz de Allah sizi, onunla sorguya çeker de dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Allah’ın gücü her şeye hakkıyla yeter.*

Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü’minler de (iman ettiler). *Her biri; Allah’a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: ‘O’nun peygamberlerinden hiçbirini* (diğerinden) *ayırt etmeyiz’. Yine; ‘İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır’ dediler.*

Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): *‘Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet. Bizi bağışla. Bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.”* (Bakara, 2/284-286)

شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۙ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَٓائِمًا بِالْقِسْطِۜ لَٓا

اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ

Okunuşu: “Şehidallâhü ennehû lâ ilâhe illâ hüve ve’l-melâiketü ve ulü’l-**ı**lmi kâimen bi’l-kıst.
Lâ ilâhe illâ hüve’l-**a**zîzü’l-hakîm.”

Anlamı: “*Allah, melekler ve ilim sahipleri, O’ndan başka ilâh olmadığına adaletle şâhitlik etti. O’ndan başka ilâh yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.*” (Âl-i İmrân, 3/18)

اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى

عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَث۪يثًاۙ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِاَمْرِه۪ۜ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُۜ تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ

الْعَالَم۪ينَ

Okunuşu: “İnne rabbekümüllâhüllez**î** **h**aleka’s-semâvâti ve’l-arda fî sitteti eyyâmin sümmestevâ ‘ale’l-arşi yüğşi’l-leyle’n-nehâra yatlübühû ha**sîs**en ve’ş-şemse ve’l-kamera ve’n-nücûme müse**hh**arâtin bi emrih.
Elâ lehü’l-**h**alku ve’l-emru.
Tebârekallâhü rabbü’l-**â**lemîn.”

Anlamı: “*Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde* (altı evrede) *yaratan ve Arş üzerine* (sınırsız kudret ve iktidar makamına) *istiva eden* (kurulan), *geceyi, kendisini durmadan takip eden gündüze katan, güneşi, ayı ve bütün yıldızları da buyruğuna tabi olarak yaratan Allah’tır. Dikkat edin, yaratmak da, emretmek de yalnız O’na mahsustur. Âlemlerin Rabbi olan Allah’ın şanı yücedir.*” (A’râf, 7/54)

فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَر۪يمِ

Okunuşu: “Fe te**â**la’llâhü’l-melikü’l-hakku lâ ilâhe illâ hüve rabbü’l-arşi’l-kerîm.”

Anlamı: *“Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. O’ndan başka hiç ilâh yoktur. O, şerefli ve yüce Arş’ın Rabbidir.”* (Mü’minûn, 23/116)

وَاَنَّهُ تَعَالٰى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًاۙ

Okunuşu: “Ve ennehû te’**â**lâ ceddü rabbinâ mette**h**a**z**e sâhibeten velâ veledâ.”

Anlamı: *“Doğrusu Rabbimizin şanı çok yücedir; ne bir eş edinmiştir, ne de bir çocuk.”* (Cin, 72/3)

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ يَٓا
اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ
تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا
كَاَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي وَقَدْ
تَعْلَمُونَ اَنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْۜ فَلَمَّا زَاغُٓوا اَزَاغَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْۜ وَاللّٰهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ وَاِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِٓي اِسْرَٓاءِيلَ
اِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَمُبَشِّرًا
بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُٓ اَحْمَدُۜ فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا
هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعٰٓى
اِلَى الْاِسْلَامِۜ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُا نُورَ اللّٰهِ
بِاَفْوَاهِهِمْ وَاللّٰهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ هُوَ الَّذِٓي اَرْسَلَ رَسُولَهُ
بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ يَٓا
اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ

Okunuşu: “Sebbaha lillâhi mâ fi’s-semâvâti vemâ fi’l-ard.
Ve hüve’l-azîzü’l-hakîm.
Yâ eyyühelle**z**îne âmenû lime tekûlûne mâ lâ tef’**a**lûn.
Kebüra makten **‘ı**ndallâhi en tekûlû mâ lâ tef’**a**lûn.
İnnellâhe yühibbü’l-le**z**îne yükâtilûne fî sebîlihî saffen keennehüm bünyânün mersûs.
Ve **iz** kâle Mûsâ li kavmihî yâ kavmi lime tü’**z**ûnenî ve kad ta’lemûne ennî rasûlüllâhi ileyküm.
Felemmâ zâğû ezâğallâhü kulûbehüm.

Vallâhü lâ yehdi’l-kavme’l-fâsikîn.

Ve **iz** kâle **‘Î**sebnü Meryeme yâ Benî İsrâîle innî Rasûlüllâhi ileyküm müsaddikan limâ beyne yedeyye mine’t-tevrâti ve mübeşşiran bi-rasûlin ye’tî min ba’di’smühû Ahmed.

Felemmâ câehüm bi’l-beyyinâti kâlû hâ**z**â sihrun mübîn.

Ve men azlemü mimmeni’fterâ **‘a**le’l-lâhi’l-ke**z**ibe ve hüve yüd**‘â** ile’l-İslâm.

Vallâhü lâ yehdi’l-kavme’z-zâlimîn.

Yürîdûne li yütfiû nûrallâhi bi efvâhihim vallâhü mütimmü nûrihî velev kerihe’l-kâfirûn.

Hüvelle**zî** ersele rasûlehû bi’l-hüdâ ve dîni’l-hakkı li yüzhirahû ‘ale’d-dîni küllih.

Velev kerihe’l-müşrikûn.

Yâ eyyühelle**z**ine âmenû hel edüllüküm **‘a**lâ ticâretin tüncîküm min **‘az**âbin elîm.”

Anlamı: “*Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah’ı tespih eder* (yüceltir.) *O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir gazaba sebeptir. Hiç şüphe yok ki Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.*

Hani Musa kavmine, ‘Ey kavmim! Allah’ın size gönderdiği peygamberi olduğumu bilip durduğunuz hâlde niçin bana eziyet ediyorsunuz?’ demişti. Onlar yoldan sapınca, Allah da kalplerini (doğru yoldan) *saptırdı. Allah, fasıklar topluluğunu hidayete erdirmez. Hani, Meryemoğlu İsa, ‘Ey İsrailoğulları! Şüphesiz ben, Allah’ın size, benden önce gelen Tevrat’ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek, Ahmed adında bir peygamberi müjdeleyici* (olarak gönderdiği) *peygamberiyim’, demişti. Fakat* (İsa) *onlara apaçık mucizeleri getirince, ‘Bu, apaçık bir sihirdir’, dediler. Kim, İslâm’a davet olunduğu hâlde Allah’a karşı yalan uydurandan daha zalimdir? Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez. Onlar ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır. O, kendisine ortak koşanlar hoşlanmasa da, dinini bütün dinlere üstün kılmak için peygamberini hidayet ve hak din ile gönderendir. Ey iman edenler! Sizi elem dolu bir azaptan kurtaracak bir ticaret göstereyim mi size?*” (Saff, 61/1-10)

هُوَ اللّٰهُ الَّذ۪ي لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِۚ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّح۪يمُ
هُوَ اللّٰهُ الَّذ۪ي لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ

الْعَز۪يزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُۜ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ

الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰىۜ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ

وَالْاَرْضِۚ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ

Okunuşu: “Hüvallâhülle**z**i lâ ilâhe illâ hû.
‘**Â**limü’l-ğaybi ve’ş-şehâdeh.
Hüve’r-rahmânü’r-rahîm.
Hüvallâhülle**z**î lâ ilâhe illâ hû.
El-melikü’l-kuddûsü’s-selâmü’l-mü’minü’l-müheymi-nü’l-‘**a**zîzü’l-cebbâru’l-mütekebbir.
Sübhânellâhi ‘**a**mmâ yüşrikûn.
Hüvallâhü’l-**h**âliku’l-bâriü’l-müsavviru lehü’l-esmâü’l- hüsnâ.
Yüsebbihu lehü mâ fi’s-semâvâti ve’l-ard.
Ve hüve’l-‘**a**zîzü’l-hakîm.”

Anlamı: *“O, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan Allah’tır. Gaybı da, insan kavrayışına giren âlemi de bilendir. O, Rahman’dır, Rahim’dir. O, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allah’tır. O, mülkün gerçek sahibi, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik ve iman veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran, büyüklükte eşsiz olan Allah’tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır. O, Allah’tır, yaratandır, yoktan var edendir, şekil verendir. Güzel isimler O’nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O’nu tesbih eder* (yüceltir). *O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”* (Haşr, 59/22–24)

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌۚ اَللّٰهُ الصَّمَدُۚ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْۙ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ

Okunuşu: “Kul hüvallâhü ehad.
Allâhü’s-samed.
Lem yelid.
Velem yûled.
Velem yekün lehû küfüven ehad.”

Anlamı: “*De ki: O, Allah’tır, bir tektir. Allah Samed’dir.* (Her şey O’na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) *O’ndan çocuk olmamıştır. Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir). Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir.”* (İhlâs, 112/1-4)

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِۙ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَۙ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَۙ وَمِنْ
شَرِّ النَّفّٰاثَاتِ فِي الْعُقَدِۙ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ

Okunuşu: “Kul e’**û**zü birabbi’l-felak.
Min şerri mâ **h**alak.
Ve min şerri ğâsikın i**z**â vekab.
Ve min şerri’n-neffâ**s**âti fi’l-‘**u**kad.
Ve min şerri hâsidin i**z**â hased.”

Anlamı: *“De ki: Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin*

kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım." (Felak, 113/1-5)

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ مَلِكِ النَّاسِ اِلٰهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ

الْخَنَّاسِ اَلَّذٖى يُوَسْوِسُ فٖى صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

Okunuşu: "Kul e**û**z**ü** birabbi'n-nâs.
Meliki'n-nâs.
İlâhi'n-nâs.
Min şerri'l-vesvâsi'l-**h**annâs.
Elle**z**i yüvesvisü fi sudûri'n-nâs.
Mine'l-cinneti ve'n-nâs."

Anlamı: *"De ki: Cinlerden ve insanlardan olup, insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik'ine, insanların İlâh'ına sığınırım.*" (Nâs, 114/1-6)

16. YALNIZLIK DUYGUSU ÇEKENLER İÇİN

Yalnızlık Allah'a mahsustur. İnsanlar, hemcinsleri ile huzurlu, mutlu ve güvenli olurlar. Yalnız kalan veya yalnızlık duygusu çeken kimseler iç sıkıntısından kurtulmak için, kendisine bir meşgale bulmalı veya kitap okumalı ve Allah'a dua etmelidir.

* Sahabeden Velid b. Velid (r.a.); Resûlullah (s.a.s.) Efendimize geldi ve; *"Ey Allah'ın elçisi! İçimde bir tedir-ginlik, yalnızlık, ürkeklik hissediyorum"* dedi. O da; *"yatağına yattığın zaman şöyle dua et"* buyurdu:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَ مِنْ

هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونَ

Okunuşu: "Eûzü bi kelimâtillâhi't-tâmmâti min ğadabihî ve ıkâbihî, ve şerri ıbâdihî, ve min hemezâti'ş-şeyâtîni ve en yahdurûn."

Anlamı: *"Gazabından, azabından, kullarının şerrinden, şeytanların dürtmelerinden ve bana sokulmaya çalışmalarından Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığınırım.' O zaman şeytanlar sana zarar vermez ve yaklaşmazlar."* (Tirmizî, De'avât, 94)

* Bera b. Azib (r.a.) diyor ki: Peygamberimiz (s.a.s)'e bir adam geldi, yalnızlığın verdiği korkudan şikayet etti. O da şunu çokça söylemesini buyurdu:

سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ جَلَّلْتَ السَّمٰوَاتِ

وَالْأَرْضَ بِالْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ

Okunuşu: Sübhâne'l-Meliki'l-Kuddûsi.
Rabbi'l-melâiketi ve'r-rûhi.
Celelte's-semâvâti ve'l-arda bi'l-izzeti ve'l-ceberûti."

Anlamı: *"Meleklerin ve Cebrail'in Rabbi olan büyük padişahı ve her türlü noksanlıklardan münezzeh olan Rabbi tenzih ederim. Gökleri ve yeri izzetinle ve azametinle kuşattın.*" Adam bunları dedi ve içindeki o korku gitti. (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, II, 24, No: 1171)

17. KORKU VE TELAŞ ANLARINDA YAPILACAK DUA

Korku insanın doğasında var olan bir duygudur. Bu, alınan eğitime ve yetişilen kültür ve çevreye göre değişebilir. İnsan, korkusunu kendi kendisine yenmeye çalışmalı, Allah'a sığınmalı ve dua etmelidir. Sahabeden Sevban (r.a.) diyor ki: Peygamberimiz (s.a.s.) bir şeyden korktuğu zaman şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُ اَللّٰهُ رَبِّى لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا

"Allahü, Allahü, Rabbî, lâ üşrikü bihî şey'en."

"*Allah! Allah! Benim Rabbimdir. O'na hiçbir şeyi ortak koşmam.*" (İbn Mâce, Dua, 17)

* Ebû Musa el-Eş'arî (r.a.) diyor ki: Peygamberimiz (s.a.s.), bir toplumun zarar vermesinden endişe ettiği zaman şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِى نُحُورِهِمْ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ

Okunuşu: "Allâhümme innâ nec'**a**lüke fî nuhûrihim. Ve neûzü bike min şurûrihim."

Anlamı: *"Allah'ım! Onların yüreklerine korku salarız ve onların şerlerinden sana sığınırız."* (Ebû Davud, Salât, 365)

Kur'ân-ı Kerim'de de şeytanın saptırması ve tasallutuna karşı şu dua tavsiye edilmiştir:

وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Eğer şeytandan gelen kötü bir düşünce seni dürtecek olursa, hemen Allah'a sığın. Çünkü O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir." (A'râf, 7/200)

18. TEHLİKELİ BİR DURUMA KARŞI YAPILACAK DUA

İnsan kendisini tehlikeye atacak her türlü davranıştan sakınmalıdır. Bir tehlike ile karşılaştığında bunu en hafif bir şekilde atlatmaya çalışmalı, bu durumdan kurtulmak için gerekenleri yapmalı ve yardım etmesi için Allah’a dua etmelidir.

* Hz. Ali (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)’in şöyle dediğini rivayet etmiştir: *“Ey Ali! Tehlikeli bir durumla karşılaştığında söyleyeceğin bazı kelimeleri sana öğreteyim mi,”* dedi. Ben de; *“Sana canım feda olsun, buyur ey Allah’ın Resûlü”* dedim. *“Bir tehlikeye düştüğünde;*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Okunuşu: “Bismillâhirrahmânirrahîm.
Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi’l-**‘a**liyyi’l-**a**zîm.”

Anlamı: *“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla! Yüce ve büyük olan Allah’ın gücünden başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur, de. Bunu dersen Allah sana isabet edecek tüm belaları def eder”* buyurdu. (Münâvî, I, 454, No: 896, bk. İbn Mâce, Dua, 18)

19. VESVESEYE KARŞI YAPILACAK DUA

Vesvese, psikolojik olarak insana arız olan ve bir takıntı haline gelen hastalıktır. Bu tür rahatsızlığı olanların tedavisi için tıbbî çarelere başvurulmalı, psikolojik tedavi yöntemi uygulanmalı ve dua ederek Allah'tan şifa istenmelidir.

* Ebû Hüreyre (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)'in şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Şeytan birinize gelir ve falan şeyi kim yarattı, falan şeyi kim yarattı der. Nihayet, Allah'ı kim yarattı der. İş bu duruma varınca, Allah'a sığınsın ve bu tür düşünceleri bıraksın." (Buhârî, Bed'u'l-Halk, 11; Müslim, İman, 212–214)

Peygamberimiz (s.a.s.), *"Kim içinde böyle bir vesvese hissederse, üç defa;*

آمَنَّا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ

"Âmennâ billâhi ve rusülihî"

"*Allah'a ve Peygamberlerine iman ettik*" diye dua etsin, içindeki o şey gider. (Abdürrazzak, XI, 244, No: 20440)

Ebû Zümeyl (r.a.) diyor ki: Abdullah ibn Abbas (r.a.)'a, *"bu içimde duyduğum şey nedir,"* dedim. O da, *"ne duyuyorsun,"* dedi. *"Vallahi söyleyemem,"* dedim. O da, *"İçine düşen bir şüphe mi,"* dedi ve güldü. *"Ondan hiç kimse kurtulamadı"* dedi ve Allah;

فَإِنْ كُنْتَ فِى شَكٍّ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ

"Eğer sana indirdiğimizde şüphede isen" (Yûnus, 10/94) *ayetini indirdi,* dedi ve bana: *İçinde böyle bir şey hissedersen şu ayeti oku,* buyurdu:

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

"O, ilktir, sondur, açıktır, gizlidir ve O her şeyi bilir." (Hadîd, 57/3; Ebû Davud, Edeb, 118)

20. DARGINLIKLARI GİDERMEK İÇİN

Sokakta, çarşıda, pazarda, iş yerinde ve meskende sürekli diğer insanlarla sosyal ilişki hâlinde olan insanlar, güven ve huzur içinde hayatlarını sürdürebilmesi için bu ilişkiyi olumlu bir şekilde sürdürmesi gerekir. Yüce Allah, *“aralarınızı düzeltin”* (Enfâl, 8/1) buyurmuş, Peygamberimiz (s.a.s.) de ashabının iyi ilişkiler içerisinde olmasını, birbirlerine sevgi ve saygı göstermelerini, birlik ve beraberliklerini istemiş, bu konuda Allah’a şöyle dua etmelerini öğretmiştir:

اَللّٰهُمَّ أَلِّفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا وَاهْدِنَا سُبُلَ السَّلَامِ

وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَجَنِّبْنَا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا

وَمَا بَطَنَ وَبَارِكْ لَنَا فِى أَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُلُوبِنَا وَأَزْوَاجِنَا

وَذُرِّيَّاتِنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ وَاجْعَلْنَا

شَاكِرِينَ لِنِعَمِكَ مُثْنِينَ بِهَا عَلَيْكَ قَابِلِينَ لَهَا وَأَتِمَّهَا عَلَيْنَا

Okunuşu: “Allâhümme ellif beyne kulûbinâ. Ve aslih **z**âte beyninâ Vehdinâ sübüle’s-selâm Ve neccinâ mine’z-zulümâti ile’n-nûr. Ve cennibne’l-fevâhışe mâ zahara minhâ ve mâ batane. Ve bârik lenâ fî esmâ**’ı**nâ ve ebsârinâ ve kulûbinâ ve ezvâcinâ ve **z**ürriyyâtinâ. Ve tüb **‘a**leynâ inneke ente’t-tevvâbü’r-rahîm. Vec**’a**lnâ şâkirîne li-ni**’a**mike mü**s**nîne bihâ ‘aleyke kâbilîne lehâ ve etimmehâ **‘a**leynâ.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kalplerimizi birleştir, aramızı ıslah et, bize kurtuluş yollarını göster, bizi karanlıklardan aydınlığa çıkar, bizi her türlü çirkinliklerden, açığından ve gizlisinden uzaklaştır. Bize kulaklarımızı, gözlerimizi, kalplerimizi, eşlerimizi ve neslimizi mübarek eyle. Tövbelerimizi kabul eyle, şüphesiz ki Sen tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametlisin. Bizi nimetlerine şükredenler, nimetlerinle seni övenler, verdiğin nimetleri kabul edenler eyle ve bize nimetlerin devamını ihsan eyle.*” (Hâkim, De’avât, No:977; İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 996)

21. YAĞMUR DUASI

Yağmur, insanın ve tabiatın hayatiyeti için büyük önem taşıyan ilâhî bir nimettir. Yağmur, kültürümüzde bu hayatî öneminden dolayı *rahmet* olarak anılagelmiştir. Onun yokluğu arzu edilmeyen bir şeydir. Müslümanlar yağmurlar kesildiği zaman yağmur duasına çıkarak, ihsan ve keremi bol olan Yüce Yaratandan yağmur niyazında bulunurlar. Bazı İslâm bilginlerine göre istiskadan maksat yalnızca bir dua ve istiğfar olup burada cemaatle namaz sünnet kılınmamıştır. İsterlerse ayrı ayrı namaz kılabilirler. Ancak toplu olarak kılarlarsa, bu da caizdir. Diğer bazı İslâm bilginlerine göre ise, Cuma namazı gibi cehren/açık olarak kıraatle iki rekât namaz kılınması menduptur. Kılınan namazdan sonra bayram namazlarında olduğu gibi hutbe irad edilir.

Bir bölgede kuraklık olması hâlinde, o bölge sakinlerinin topluca açık bir alana çıkıp tövbe-istiğfardan sonra, Allah'tan bolluk ve berekete vesile olacak yağmur göndermesini istemeleri, bunun için dua etmeleri sünnettir. Bu duaya *yağmur isteme* anlamına gelen "**istiskâ** duası" denir. Üç gün ard arda yağmur duasına çıkılması müstehaptır. Peygamberimiz (s.a.s.) bizzat kendisi yağmur duası etmiş, ayrıca kuraklıktan sıkıntıya düşüldüğünde yağmur duasında bulunulmasını tavsiye etmiştir. (Buhârî, İstiskâ, 6; Müslim, İstiskâ, 8; Ebû Davud, Salât, 260)

Duaya çıkmadan önce dargınlar barıştırılır, yetimler ve yoksullar gözetilir, bolca sadaka dağıtılır. Çocuklar ve hayvanlar birlikte duaya çıkarılır. Zayıflara, çocuklara, ihtiyarlara dua ettirilir. Böylece Allah'ın rahmetinin tecelli etmesi arzulanır. Önce tövbe istiğfarda bulunulur, haksız yere alınmış şeyler varsa sahiplerine iade edilir, Müslümanlar için mağfiret dilenir. Hüzünlü, tevazulu, huşûlu bir şekilde Yüce Allah'ın rahmet ve yardımı niyaz edilir. Peygamber Efendimizden nakledilen yağmur duası şöyledir:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ لَا إِلٰهَ

إِلَّا اللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَنِيُّ وَنَحْنُ الْفُقَرَاءُ أَنْزِلْ عَلَيْنَا

الْغَيْثَ وَاجْعَلْ مَا أَنْزَلْتَ لَنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ

اَللّٰهُمَّ أَسْقِنَا غَيْثًا مَرِيئًا مَرِيعًا بَقًا عَاجِلًا غَيْرَ رَائِثٍ نَافِعًا غَيْرَ

ضَارٍّ اَللّٰهُمَّ أَسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا طَبَقًا مَرِيعًا غَدَقًا عَاجِلًا

غَيْرَ رَائِثٍ اَللّٰهُمَّ أَسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مُرِيئًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ عَاجِلًا

غَيْرَ آجِلٍ اَللّٰهُمَّ أَسْقِنَا اَللّٰهُمَّ أَسْقِنَا اَللّٰهُمَّ أَسْقِنَا

اَللّٰهُمَّ أَغِثْنَا اَللّٰهُمَّ أَغِثْنَا اَللّٰهُمَّ أَغِثْنَا

اَللّٰهُمَّ عَلَى الْآكَامِ وَالظِّرَابِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ

اَللّٰهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ وَأَحْيِ بَلَدَكَ الْمَيِّتَ

Okunuşu: "Elhamdülillahi rabbi'l-**'â**lemîn Er-rahmâni'r-rahîm. Mâliki yevmi'd-dîn, Lâ ilâhe illallâhu yef**'a**lü mâ yurîd.
Allâhümme entellâhu lâ ilâhe illâ ente'l-ğaniyyü ve nahnü'l-fukarâu, enzil **'a**leyne'l-ğay**s**e vec'**al** mâ enzelte lenâ kuvveten ve belâğan ilâ hîne.
Allâhümme'skınâ ğay**s**en merîen merî**'a**n tabakan 'âcilen ğayra râisin nâfi'an ğayre dârrin.
Allâhümme'skınâ ğay**s**en muğî**s**en merîen tabakan merî**'a**n ğadekan **'â**cilen ğayra râi**s**in.
Allâhümme'skınâ ğay**s**en muğî**s**en mürîen nâfian ğayra dârrin, **'â**cilen ğayra âcilin.
Allahümme'skınâ, Allahümme'skınâ, Allahümme'skınâ.
Allahümme eğı**s**nâ, Allahümme eğı**s**nâ, Allahümme eğı**s**nâ.
Allahümme **'a**le'l-âkâmi ve'z-zırâbi ve butûni'l-evdiyeti ve menâbiti'ş-şeceri.
Allahümme'skı **'ı**bâdeke ve behâimeke venşur rahme-teke ve ahyi beledeke'l-meyyite."

Anlamı: *"Hamd, rahman, rahim, din/hesap gününün maliki olan âlemlerin Rabbine aittir. Allah'tan başka ilâh yoktur. O, dilediğini yapar.*
Allah'ım! Sen Allah'sın, Senden başka ilâh yoktur. Sen zenginsin, biz fakiriz. Bize bol yağmur indir. İndirdiğin yağmuru bize kuvvet ve güç eyle ve yağmuru (muhtaç olduğumuz) *zamana kadar indir."* (Ebû Davud, Salat, 260; İbn Mâce, İkamet, 154; Ahmed, VI, 166 Buhârî, Tefsir, Sûre, 2,15)
"*Allah'ım! Bize yardım eden, içimize sinen, bol, faydalı, her tarafı kaplayan, her tarafa akıp giden, her tarafı sulayan umumi bir yağmur ihsan buyur."* (İbn Mace, İkamet, 154)
"*Allah'ım! Bize bol, faydalı, her yeri kaplayan, uygun zamanlı yağmur ver.*" (İbn Mace, İkame, 154)
"Allah'ım! Bize imdadımıza koşan, afiyet veren, hızlı, zararlı olmayan, yararlı, gecikmeyen acil yağmur gönder." (Ebû Davud, Salât, 260)
"Allah'ım! Bize yağmur ver. Allah'ım bize yağmur ver, Allah'ım bize yağmur ver." (Buhârî, İstiska, 7; Cuma, 6)
"Allah'ım bize yağmur ihsan et, Allah'ım bize yağmur ver, Allah'ım bize yağmur ver. Allah'ım yüksek tepelere, küçük tepelere, vadilere, ağaçlık tepelere yağdır." (Buhârî, İstiska, 6, 7, 9, 10).
"Allah'ım! Kullarını, hayvanlarını yağmur suyuyla sula, rahmetini saç ve dağıt, ölmüş olan topraklarımıza hayat ver." (Ebû Davud, Salat, 260)
Bu duanın ardından Türkçe olarak şöyle dua edilebilir:
"Ya Rab! Bize yardım eden, içimize sinen, bol faydalı, her tarafı kaplayan, her

tarafa akıp giden, her tarafı sulayan umumi bir yağmur ihsan buyur. Ey Yüce Rabbimiz! Bizleri yağmurla nimetlendir. Bizleri ümidini kesenlerden eyleme.

Ya Rab! Bizim için ekinlerimiz yetişsin, sağmal hayvanlarımız süt versin, göğün bereketleri ve yeryüzünün bereketleri ile bizleri sevindir, nimetlendir.

Ey yüce Rabbimiz! Biz senden mağfiret, bağışlanma dileriz. Şüphesiz sen çok mağfiret edensin. Bize semadan bol ve hayırlı yağmurlar yağdır."

Yağmur yağarken;

اَللّٰهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا

"Allâhümme sayyiben nâfi**'a**n"

"*Ya Rab! Bunu hakkımızda faideli bir yağmur eyle"* (Buhârî, İstiska, 23) şeklinde dua edilir.

Yağmur çok yağdığında ise Hz. Peygamber şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا اَللّٰهُمَّ عَلَى الْاٰكَامِ وَالظِّرَابِ

وَبُطُونِ الْاَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ

Okunuşu: "Allahümme havâleynâ velâ **'a**leynâ.

Allahümme **'a**le'l-âkâmi ve'z-zırâbi ve butûni'l-evdiyeti ve menâbiti'ş-şeceri."

Anlamı: "*Allah'ım! Üzerimize değil, çevremize; Allah'ım, dağlara, tepelere, vadilerin içlerine ve ağaç biten yerlere.*" (Buharî, İstiska, 6; Müslim, İstiska, 8)

22. HASTANIN ŞİFA BULMASI İÇİN

İslâm'ın, titizlikle korunmasını istediği beş esastan birisi de hayat ve sıhhattir. Bu nedenle sağlığı korumak ve bunun için gerekli tedavi yollarına başvurmak dinî bir görevdir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s.) bunu arkadaşlarına emrettiği gibi, kendisi de günün imkânları içinde tedavi olmuştur. Maddî tedavi ile beraber manevî tedaviye de müracaat etmiş, bunun için dua ve ayetler okumuştur.

Peygamberimiz, sabah akşam şu duayı okuyarak Allah'tan sağlık, âfiyet ve iyilik istemiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke'l-**'a**fve ve'l-**'â**fiyete fi'd-dünyâ ve'l-â**h**ırah."

Anlamı: *"Allah'ım! Senden dünya ve ahirette af, sağlık, sıhhat ve nimet istiyorum."* (Ebû Davud, Edeb, 110)

Tıbbî tedavi yanında telkin ve dua ile tedavi yöntemi (psikolojik tedavi) günümüz müspet bilimi için de büyük önemi haizdir.

* Sahabeden Hz. Enes (r.a.) anlatıyor: Peygamberimiz (s.a.s.) hastalıklara karşı şu duayı okurdu:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَ الْجُذَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ

Okunuşu: "Allâhümme innî e'**û**zü bike mine'l-barasi ve'l-cünûni ve'l-cüzzâmi ve seyyii'l-eskâm."

Anlamı: "*Allah'ım! Alaca hastalığından, delilikten, cüzzâm hastalığından ve her türlü kötü hastalıklardan sana sığınırım.*" (Ebû Dâvud, Salât, 367; Nesâî, İstiâze, 36)

Yukarıdaki hadiste Allah'tan şifa vermesi istenen hastalıklardan bazıları şunlardır:

Baras; deride beyaz lekeler oluşturan bir cilt hastalığıdır.

Cünûn; Allah'ın bahşettiği en önemli nimetlerden biri olan aklın gitmesidir.

***Cüzzâm*;** vücutta kapanmayan yaralar açan bulaşıcı bir hastalıktır.

Seyyi'ül-askâm; tedavisi olmayan veya tedavisi uzun süren müzmin hastalıklar.

Dikkat edilirse Peygamberimiz (s.a.s.)'in o dönem için tedavisi olmayan hastalıklar için Allah'a dua ettiği ve ona yakalanmamak veya ondan kurtulmak için yardım istediği görülmektedir. Bu tür dua, söz konusu hastalıklara yakalananların tedavi yollarını aramamaları veya ilaç almamaları anlamına gelmez. Bilakis sevgili Peygamberimiz, her hastalığın çaresinin olduğunu ve tedavi olmak gerektiğini emretmiştir. (bk. Buhârî, Tıbb, 1) Peygamberimiz (s.a.s.), kurtuluşu olmayan hastalıklara karşı insanın dua etmesini ve yine de Allah'tan asla ümit kesmemesini istemiştir.

Peygamberimizin eşi Hz. Âişe (r.a.) diyor ki: Peygamberimiz (s.a.s.), ailesinden bazı fertleri sağ eliyle sıvazlar ve şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهِبِ الْبَاسَ وَاشْفِهِ وَأَنْتَ الشَّافِى لَا شِفَاءَ إِلَّا

شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا

Okunuşu: "Allâhümme Rabbe'n-nâsi! Ezhibi'l-be'se, veşfihî ve ente'ş-şâfî. Lâ şifâe illâ şifâüke. Şifâen lâ yüğâdiru sekamâ."

Anlamı: *"Allah'ım, ey insanların Rabbi! Zararımızı gider, şifa ver. Şifa veren sensin. Senin vereceğin şifadan başka şifa yoktur. Öyle bir şifa ver ki, hastalık nedir bırakmasın."* (Buhârî, Tıbb, 38)

Hz. Âişe (r.a.) diyor ki: *"Peygamberimiz (s.a.s.), bir hastalıktan dolayı rahatsız olunca* "Muavvizâtı (İhlas, Felâk ve Nâs sûrelerini)" *okur ve üflerdi. Rahatsızlığı artınca ben onun ellerine okurdum ve onları teberrüken kendi vücuduna sürerdim."* (Buhârî, Tıbb, 38)

* Sahabeden Osman b. Ebi'l-Âs (r.a.), müslüman olduğu günden beri vücudunda var olan bir ağrıdan dolayı Peygamberimiz (s.a.s.)'e durumunu anlatmış, Resûlullah (s.a.s.) de ona; *"Elini vücudunun ağrıyan yerinin üzerine koy; üç defa 'Bismillah' de, yedi defa da;*

اَعُوذُ بِاللّٰهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ

"E**û**zü billâhi ve kudretihî min şerri mâ ecidü ve ühâziru"

"*Hissettiğim ve sakındığım şeyin şerrinden Allah'a ve Allah'ın kudretine sığınırım"* diye dua et*"* buyurmuştur. (Müslim, Selâm, 67)

* Sahabeden Ebû Said el-Hudri (r.a) diyor ki: Cebrail, Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'e geldi ve *"Ey Muhammed! Bir şikâyetin var mı",* dedi. O da, *"evet,"* dedi. Cebrail, O'na (s.a.s.) şöyle dua etti:

بِسْمِ اللّٰهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ

حَاسِدٍ اَللّٰهُ يَشْفِيكَ بِسْمِ اللّٰهِ أَرْقِيكَ

Okunuşu: "Bismillâhi ergıyke, min külli şey'in yü'**z**îke, min şerri külli nefsin ev **'a**ynin hâsidin. Allâhü yeşfîke. Bismillâhi ergıyke."

Anlamı: *"Seni Allah'ın adı ile seni rahatsız eden her şeyden, her türlü kötü nefisten ve kem gözden efsunlarım. Allah, sana şifa versin. Seni Allah'ın adı ile efsunlarım."* (Müslim, Selâm, 40)

Hastalık, insanın maneviyatının moral gücünün yüksek olması ile daha kolay aşılabilir. Bunun için dua önemli bir manevî güç teşkil eder. Bu gibi sıkıntılı durumlarda gerek hastanın gerekse onu ziyaret edenlerin hastalıktan şifa bulması için dua etmeleri önem taşır. Ayrıca hasta ziyareti sağlığın ne kadar önemli bir

nimet olduğunu hatırlamaya yardımcı olur.

Hasta ziyaretinde bulunmak mü'minlerin birbirlerine karşı görevlerinden biridir. Hastalandığında bir mü'mini ziyaret ederek gönlünü almaya çalışmak dinimizde büyük değeri olan bir davranıştır. Bir hadis-i şerifte hasta ziyaretinin önemi şöyle dile getirilmiştir:

إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي خِرْفَةِ الْجَنَّةِ

"*Hasta ziyaretinde bulunan kimse, ziyaretten dönünceye kadar cennet meyveleri arasındadır.*" (Tirmizî, Cenaiz, 2)

Hadis-i şeriflerde hasta ziyaretinde bulunurken neler söyleneceği ve nasıl dua edileceği şöyle ifade edilmektedir:

مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَحْضُرْ أَجَلُهُ فَقَالَ عِنْدَهُ سَبْعَ مِرَارٍ أَسْأَلُ اللهَ

الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيَكَ إِلَّا عَافَاهُ اللهُ مِنْ ذٰلِكَ

الْمَرَضِ

"*Kim bir hastayı ziyaret eder de bu esnada eceli gelmeden yedi kez* 'es'elüllâhe'l-azîme Rabbe'l-'arşi'l-'azîmi en yeşfiyeke *(Yüce Arş'ın sahibi ulu Allah'tan sana şifa vermesini dileri)' derse, Allah onu hastalıktan kurtarır.*" (Ebû Davud, Cenaiz, 12; Tirmizî, Tıbb, 32)

إِذَا دَخَلْتُمْ عَلَى الْمَرِيضِ فَنَفِّسُوا لَهُ فِي أَجَلِهِ فَإِنَّ ذٰلِكَ لَا يَرُدُّ

شَيْئًا يُطَيِّبُ نَفْسَهُ

"*Bir hastanın yanına girince, ona sağlık ve uzun ömür temennisiyle onu rahatlatın. Zira böyle yapmak –ondan bir şeyi uzaklaştırmaz ama- onun gönlünü hoş eder.*" (Tirmizî, Tıbb, 35)

* Sahabeden Abdullah ibn Abbas (r.a.) diyor ki: Peygamberimiz (s.a.s.) bütün ağrılardan ve sıtmadan dolayı şöyle dememizi buyururdu:

بِسْمِ اللهِ الْكَبِيرِ نَعُوذُ بِاللهِ الْعَظِيمِ مِنْ شَرِّ عِرْقٍ نَعَّارٍ وَمِنْ شَرِّ حَرِّ النَّارِ

Okunuşu: "Bismillâhi'l-kebîr. Ne'**û**zü billâhi'l-**a**zîmi min şerri **'**ırkın na'**â**rin ve min şerri harri'n-nâri."

Anlamı: "*Büyük olan Allah'ın adıyla. Zonklayan her damarın şerrinden ve cehennemin hararetinin şerrinden ulu Allah'a sığınırım.*" **(**Tirmizî, Tıbb, 26)

* Sahabeden Abdullah ibn Abbas (r.a.) bildiriyor: Peygamberimiz (s.a.s.), hasta olan bir sahabîyi ziyarete gitti ve durumunu gördükten sonra ona şöyle dedi:

لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ

“Lâ be’se, tahûrun inşâallâh”

“*Bir şey yok, iyi olur inşallah.”* (Buhârî, Merdâ, 10, 14)

* Sahabeden Enes (r.a.) diyor ki: Resûlullah (s.a.s.), sıtmalı bir sahabiyi ziyarete gitti:

كَفَّارَةٌ وَطَهُورٌ

“Keffâretün ve tahûrun”

“*Günahlarına keffâret ve temizlik olur, inşallah*” dedi. (Heysemî, Cenâiz, 11, No: 3781)

Yukarıdaki iki hadiste Peygamberimiz (s.a.s.)’in hasta olan bir sahabiyi ziyarete gittiği ve ona yaptığı dua ve verdiği teselli farklı iki sahabî tarafından birbirine benzer ifadelerle nakledilmiştir. Buna göre hastaya Allah’tan şifa dilemek, onu teselli etmek, durumunun iyi olduğunu, kötü bir durumun olmadığını söylemek, hâl ve hatırını sormak ziyaret edenin görevidir. Özellikle ikinci hadiste belirtilen, hastalıkların müslümanın günahlarına kefaret olacağı gerçeğini vurgulamak, hastaya psikolojik destek bakımından son derece önemlidir. Nitekim konu ile ilgili Peygamberimiz Efendimizden nakledilen birçok rivayet mevcuttur:

“Mü’min kişiye bir ağrı, bir yorgunluk, bir hastalık, bir üzüntü hatta ufak tasa isabet edecek olsa, Allah onun sebebiyle mü’minin günahından bir kısmını bağışlar.” (Buhârî, Merdâ, 1, 13; Tirmizî, Cenâiz, 1)

* Sahabeden Abdullah ibn Abbas (r.a.), Peygamberimiz (s.a.s.)’in şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

“Kim eceli gelmemiş bir hastayı ziyaret eder de onun yanında yedi defa;

أَسْأَلُ اللهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيَكَ

Okunuşu: “Es’elü’l-lâhe’l-**a**zîme, Rabbe’l-**a**rşi’l-**a**zîmi en yeşfiyeke.”

Anlamı: ***“****Ulu Arş’ın Rabbi Yüce Allah’tan sana şifa vermesini isterim, derse, Yüce Allah ona mutlaka o hastalıktan şifa verir.”* (Ebû Davud, Cenâiz, 12)

* Hz. Ali (r.a.), diyor ki: Hastalandığım bir anda Peygamberimiz (s.a.s.) beni ziyaret etti. Ben o anda: *“Allah’ım! Eğer ecelim geldi ise beni rahatlat, eğer gelmedi ise beni kaldır ve eğer bu bir deneme ise bana sabır ver”* diyordum. Peygamberimiz (s.a.s.): *“Nasıl dedin,”* dedi. Ben de dediklerimi tekrar ettim; ayağı ile bana dokundu ve;

اَللّٰهُمَّ عَافِهِ أَوِ اشْفِهِ

“Allahümme ‘**â**fihi” veya “Allahümme’şfihi”

“*Allah’ım! Ona afiyet -şifa- ver!”* diye dua etti. Bir daha da o ağrıdan şikayet etmedim. **(**Tirmizî, De’avât, 112)

Bu hadisten anlaşılacağı üzere, hasta insan sabırlı olmalı, isyan etmemeli ve daima Allah’tan şifa dilemelidir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s.) bir başka sözlerinde ölümü istemeyi yasaklamış ve insanın her zaman hayat gibi bir nimeti istemeyi ve yaşadığı sürece iman ve hayırlı iş yapmayı talep etmesini tavsiye

etmiştir. Her şeye rağmen insan hastalıklara ve belalara karşı dayanacak gücü kendinde bulamazsa şöyle dua etmesini istemiştir:

اَللّٰهُمَّ أَحْيِنِى مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِى وَتَوَفَّنِى إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِى

Okunuşu: “Allâhümme ahyinî mâ kâneti’l-hayâtü hayran lî.
Ve teveffenî **iz**â kâneti’l-vefâtü **h**ayran lî.”

Anlamı: *“Allah’ım! Eğer yaşamam benim için hayırlı ise bana ömür ver. Ölümüm benim için hayırlı ise bana onu nasip et.”* (Buhârî, De’avât, 29)

23. HACI UĞURLAMA DUASI

İslâm Dini'nin beş temel esasından biri olan Hac ibadetinin dua ile çok yakın bir ilişkisi vardır. Hac ibadetinin başlangıcından itibaren tamamlanıncaya kadar hemen her anında çeşitli şekillerde dualara yer verilmiştir. Hac yolculuğuna çıkarken dua ile başlanılması uygundur. Hacca giden hacı adaylarının uğurlanması coşkulu ve manevî hazlarla dolu anların yaşanmasına vesile olmaktadır. Bu esnada şu dualar okunabilir:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ رَبِّ أَدْخِلْنِى مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِى
مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِى مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا سُبْحَانَ الَّذِى
سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اَللّٰهُمَّ
إِنِّى أَسْأَلُكَ فِى سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوٰى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰى
اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا اَللّٰهُمَّ اطْوِ لَنَا الْبُعْدَ اَللّٰهُمَّ أَنْتَ
الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِى الْأَهْلِ وَالْمَالِ اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ
بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ

Okunuşu: "E'**û**z**ü** billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
Elhamdü lillâhi rabbi'l-**â**lemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü **'a**lâ Rasûlinâ Muhammedin ve **'a**lâ âlihî ve ashâbihî ecme**'î**n.
Rabbi ed**h**ılnî müd**h**ale sıdkın ve e**h**rıcnî mu**h**race sıdkın vec**'a**l lî min ledünke sultânen nasîrâ.
Sübhânelle**z**î se**hh**ara lenâ hâ**z**â ve mâ künnâ lehû mukrinîn ve innâ ilâ Rabbinâ le münkalibûn.
Allâhümme innî es'elüke fî seferinâ hâ**z**e'l-birra ve't-tekvâ ve mine'l-**'a**meli mâ terdâ.
Allâhümme hevvin **'a**leynâ seferinâ hâ**z**â. Allâhümme'tvi lene'l-b**u**'de.
Allâhümme ente's-sâhibü fi's-seferi ve'l-**h**alîfetü fi'l-ehli ve'l-mâli.
Allâhümme innî e'**û**z**ü** bike min v**a**'sâi's-seferi ve keâbeti'l-münkalebi."

Anlamı: "*Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım. Rahman Rahîm Allah'ın adı ile.*

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun. Salât ve selâm O'nun Resûlüne, âline ve ashabının üzerine olsun.

Rabbim! (Gireceğim yere) doğruluk ve esenlik içinde girmemi sağla. (Çıkacağım yerden de) beni doğruluk ve esenlik içinde çıkar. Katından bana yardımcı bir kuvvet ver." (İsrâ,17/80)

Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ve takdis ederiz, yoksa biz buna güç yetiremezdik. Biz şüphesiz Rabbimize döneceğiz.

Allah'ım! Biz, bu yolculuğumuzda senden iyilik ve takva, bir de hoşnut olacağın ameller işlemeyi nasip etmeni dileriz.

Allah'ım! Bu yolculuğumuzu kolay kıl ve uzağı yakın et.

Allah'ım! Seferde yardımcı, geride kalan çoluk çocuğumuz ve malımızın koruyucusu Sensin. (Ebû Davud, Cihâd, 79)

Allah'ım! Yolculuğun zorluklarından, üzücü şeylerle karşılaşmaktan ve kötü hâller görmekten sana sığınırım." (Tirmizî, De'avât, 42; Dârimî, İstîzan, 41)

Bu duaların akabinde Türkçe olarak şu dua da yapılabilir:

"Ya Rabbi! Senin ilâhî emirlerine ve davetine uyarak hac yolculuğuna çıkmaktayız. İnsanlar için kurulan ilk ibadet evi Mekke'deki âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kabe'yi ziyarete hazırlanan, Sevgili Kutlu Elçinin mescidini ve mübarek kabrini ziyarete niyetlenen kardeşlerimize kolaylıklar ihsan eyle.

Ya Rabbi! Elemsiz, kedersiz, mübarek beldeyi ve makamları ziyaret ederek, manevî havasını kana kana, doya doya teneffüs etmeyi nasip eyle.

Allah'ım! Bu ibadeti kolay kıl ve kabul buyur. Hac erkanını usulüne uygun olarak, kolaylıkla eda etmeyi, sabırla tamamlamayı ihsan eyle. Arınmış bir ruhla Haremeyn'e vararak feyizle tekrar yurtlarımıza ve yuvalarımıza dönmeyi, günahlardan temizlenmeyi nasip eyle. Nefislerimize uyarak herhangi bir kötülüğe düşmekten, günah işlemekten, başkalarını incitmekten hepimizi muhafaza eyle.

Allah'ım! Sağ-salim gidip gelmeyi, ailemize ve dostlarımıza kavuşmayı nasip eyle. Onları da sağlık ve afiyet içinde bulmayı lütfet. Her mü'min kuluna Kabe'yi tavaf edip yüz sürmeyi nasip eyle. Senden bu dünyada ve ahirette iyilik istiyoruz, günahlarımızı bağışla. Âmin"

24. ÇARŞI-PAZARA ÇIKARKEN YAPILACAK DUA

İnsanların çarşı-pazara giderken, alış-verişe çıkarken, ticaret ile uğraşanların işyerlerini açarken hayırlı alışveriş ve ticaret temennilerinde bulunarak dua etmeleri güzel bir davranış örneği teşkil etmektedir.

Peygamberimiz (s.a.s.) çarşı pazara gidince şöyle dua etmiştir:

بِسْمِ اللهِ اَللّٰهُمَّ اِنّى اَسْأَلُكَ خَيْرَ هٰذِهِ السُّوقِ وَ خَيْرَ مَا فِيهَا

وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَ شَرِّ مَا فِيهَا اَللّٰهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ اُصِيبَ

فِيهَا يَمِينًا فَاجِرَةً اَوْ صَفْقَةً خَاسِرَةً

Okunuşu: “Bismillâh.

Allâhümme innî es’elüke **h**ayra hâ**z**ihi's-sûkı ve **h**ayra mâ fîhâ ve e’**ûz**ü bike min şerrihâ ve şerri mâ fîhâ.

Allâhümme innî e’**ûz**ü bike en usîbe fîhâ yemînen fâciraten ev safkaten **h**âsiraten.”

Anlamı: *Allah’ın adıyla. Allah’ım! Şu pazarın ve içinde olanların hayrını, yararını istiyorum, onun ve içindekilerin şerrinden sana sığınıyorum.*

Allâh’ım! Pazarda yalan yeminle (aldatılmaktan) veya zarara uğramaktan sana sığınırım.” (Hâkim, Dua, I, 539)

Peygamberimiz (s.a.s.), çarşı pazara çıkarken;

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِى وَيُمِيتُ

وَهُوَ حَىٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: “Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh.

Lehü’l-mülkü ve lehü’l-hamdü yuhyî ve yümît. Ve hüve hayyun lâ yemût. Biyedihi’l-**h**ayru ve hüve **‘a**lâ külli şeyin kadîr.”

Anlamı: *“Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, birdir ve ortağı yoktur, mülk O’nundur ve hamd O’na aittir, yaşatan, öldüren O’dur, O daima diridir, ölmez, hayır O’nun elindedir ve O her şeye gücü yetendir”* derse Allah ona binlerce sevap yazar ve binlerce günahını siler, cennette de bir ev ihsan eder.*”* (Tirmizî, De’avât, 36; Hâkim, Dua, I, 538)

Ülkemizin muhtelif bölgelerinde esnaf ve işletme sahipleri pazar kurulduğu gün veya her sabah işlerine başlarken dua ile başlangıç yapmaktadırlar. Böyle bir başlangıçta şu dua okunabilir:

اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلَى اٰلِهِ وَ اَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ اَللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِى الْمُلْكَ

مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ

بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ تُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ

وَتُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ

مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

Okunuşu: “E’**ûz**ü billâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm. Bismillâhi’r-Rahmani’r-Râhim. Elhamdü lillâhi Rabbi’l-**‘â**lemîn. Ve’s-salâtü ve’s-selâmü **‘a**lâ rasûlinâ Muhammedin ve **‘a**lâ âlihi ve eshâbihî ecma’**î**n.

Allâhümme mâlike’l-mülki tü’ti’l-mülke men teşâü ve tenzi’**u**’l-mülke mimmen teşâü ve tu’**ı**zzü men teşâü ve tü**z**illü men teşâü bi yedike’l-**h**ayru inneke **‘a**lâ külli şeyin kadîr. Tûlicü’l-leyle fi’n-nehâri ve tûlicü’n-nehâre fi’l-leyli ve tu**h**ricu’l-hayye mine’l-meyyiti ve tu**h**ricü’l-meyyite mine’l-hayy. Ve terzüku men teşâu bi ğayri hısâb.”

Anlamı: “*Ey mülkün sahibi olan Allah’ım! Sen mülkü dilediğine verirsin. Dilediğinden de mülkü çekip alırsın. Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin. Geceyi gündüze sokarsın, gündüzü geceye sokarsın. Ölüden diriyi çıkarırsın, diriden ölüyü çıkarırsın. Dilediğine de hesapsız rızık verirsin.*” (Âl-i İmrân, 3/26–27)

Türkçe olarak şu dua da yapılabilir:

“Ey yüce Rabbimiz! Geçimini temin etmek ve helâlinden rızık elde etmek için çalışan bizlere sağlık ve afiyet içinde bir iş günü daha ihsan eyledin. Hamdolsun verdiğin bunca nimetlere, sağlık ve afiyete.

Ya Rab! ‘Doğru tüccar kıyamette peygamberler, şehitler ve sıddîklar ile beraberdir’ müjdesine erebilmeyi, daima doğruluktan ayrılmamayı nasib eyle. Ticaretimizde, alış-verişlerimizde daima doğruluk ve güven hâkim olsun. Bizler helâl rızık kazanma peşindeyiz. Harama tevessül etmekten, kazançlarımıza haram karıştırmaktan muhafaza eyle. Kimseyi aldatmayı bizlere nasip eyleme. Kazançlarımızı bereketli eyle. İsraftan, cimrilikten, acizlikten, tembellikten, ahlâksızlıktan, haddi aşmaktan, azgınlıktan sana sığınırız. Bizleri nefsine uyarak kötülük işleyenlerden eyleme. İşlerimizi bizlere kolaylaştır, güçleştirme. İşlerimizi kesada ve başarısızlığa uğratma.

Ya Rab! Darlıktan, bereketsizlikten, aldatmak ve aldanmaktan, hak yemekten, kul hakkından bizleri koru. Bizleri açlık, yokluk, kıtlık ve sefahatten muhafaza eyle. Kanaat eden, gönlü zengin, gözü tok olabilmeyi, hayırda yarışmayı, veren el olmayı bizlere lütfeyle. Milletimizi, vatanımızı her türlü afet ve musibetlerden koru. Hastalara şifa, borçlulara eda, dertlilere deva ihsan eyle. Nefislerimizi ve nesillerimizi harama el

uzatmaktan ve haram kazançtan muhafaza eyle. Daima helâl rızık lütfeyle. Yaptığımız dualarımızı kabul eyle. Âmin.”

25. TEMEL ATARKEN VEYA İŞ YERİ AÇARKEN

İnsanların maişetini temin gayesi ile yatırım, ticaret, sanayi gibi işletmelerin inşasında bulunmak, hayırlı bir eser inşa etmek, ev, dükkân, işyeri, okul, hastane yapımı, kamu yararına yönelik eserlerin inşası hayırlı faaliyetlerden olup, birer salih amel cümlesindendir. Bu gibi eserlerin temeli esnasında Yüce Allah'a hamd ve kolaylık duasında bulunmak aynı zamanda mülkün gerçek sahibini hatırlamak ve O'na şükürde bulunmaktır. Bu gibi zamanlarda şöyle dua edilebilir:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ اَللّٰهُمَّ يَا مُفَتِّحَ الْأَبْوَابِ اِفْتَحْ لَنَا

خَيْرَ الْبَابِ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا رِزْقًا حَلَالًا طَيِّبًا وَرِزْقًا وَاسِعًا بِرَحْمَتِكَ

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

Okunuşu: "E'**û**zü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm. Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
Elhamdü lillâhi rabbi'l-**'â**lemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü **'a**lâ rasûlinâ Muhammedin ve **'a**lâ âlihî ve eshâbihî ecma'în.
Allâhümme yâ müfettiha'l-ebvâb iftah lenâ **h**ayra'l-bâb.
Allâhümme'rzuknâ rızkan halâlen tayyiben ve rızkan vâsi**'a**n bi rahmetike yâ erhame'r-Râhimîn ve ente **h**ayru'r-râzikîn."

Anlamı: *"Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım. Rahman Rahim Allah'ın adı ile.*
Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'e, onun âline ve ashabının üzerine olsun.
Ey kapıları açan Allah'ım! Bize hayır kapılarını aç.
Allah'ım! Ey merhametlilerin en merhametlisi! Rahmetinle bize helâl, temiz ve bol rızık ver. Sen rızık verenlerin en hayırlısısın."

Türkçe olarak şu dua da yapılabilir:

"Ey yüceler yücesi Rabbimiz! Yüce Kur'ân-ı Kerim'in 'insanın eline ancak çalışmasının karşılığı geçer' fermanına uyarak, hayırlı hizmetlere vesile olması niyet ve temennisiyle bu temeli atıyoruz. Bu teşebbüs ve faaliyetimizi hakkımızda hayırlı, bereketli ve devamlı eyle.

Müteşebbislerin ve girişim sahiplerinin niyet ve gayretlerini mübarek kıl. İşi tamamlamalarını ve başarılı olmalarını nasip ve müyesser eyle. Bu kardeşlerimizi, inşasında çalışacak, emek sarf edecek kimseleri her türlü kaza ve beladan muhafaza eyle. Verimli ve gayretli olmalarını ihsan eyle. Belde ve bölgesinin, bütün vatanımızın gelişmesi ve yücelmesi için çalışan bu ve benzeri kardeşlerimizin adetlerini artır, emek

ve kazançlarına bolluk, bereket lütfeyle.

'İki günü birbirine denk olan aldanmıştır' düsturuna imtisal ederek bu hayırlı teşebbüste bulunan kardeşlerimizin emellerine ulaşmalarını kolaylaştır, güçleştirme Ya Rabbi. Bu kardeşlerimizi ve hepimizi başladığı işi tamamlamayı nasip eyle, utandırma, utanılacak şeyler yaptırma, hüsrana uğratma. Düşmanları bize güldürme. Temeli atılan bu inşaatın tamamına ermesini, hayırlı faaliyet, hizmet ve kazançlara vesile olmasını ihsan eyle.

Ey kapıları açan Allah'ım! Bize hayırlı kapılar aç. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Bize helâl ve temiz rızıklar ihsan eyle, rızkımızı genişlet. Rızık verenlerin en hayırlısı Sen'sin. Bugün burada temelini attığımız inşaatı/müesseseyi hayırla ikmal ve itmam etmeyi nasip eyle. Halis niyetle atılan bu adımları boşa çıkmaktan koru. Dünya ve ahiret mutluluğuna vesile eyle. Hayırlı iş ve kazançlar elde etmeyi, bolluk ve bereketlere ulaşmayı ihsan eyle. Her türlü kötülüklerden, kesada uğramaktan, hile ve art niyetlerden, zarardan, fitnelerden, fesat, haset ve kıskançlıktan koru. Hayırlara vesile kıl, kolaylaştır, güçleştirme, mübarek eyle ya Rabbi! Âmin."

26. HACET DUASI

Herhangi bir meşru isteği ve ihtiyacı olan kimse gerekli teşebbüslerde bulunup üzerine düşeni yerine getirdikten sonra Yüce Yaratıcıya sığınarak bu isteklerinin yerine gelmesi için dua ve niyazda bulunabilir.

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ

مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ لَا تَدَعْ لِي

ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا

قَضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: “Lâ ilâhe illallâhu’l-halîmu’l-kerîm. Sübhânallâhi rabbi’l-**‘a**rşi’l-**a**zîm. Elhamdülillâhi rabbi’l-**‘â**lemîn.

Es’elüke mûcibâti rahmetike ve **‘a**zâime mağfiratike Ve’l-ğanîmetü min külli birrin ve’s-selâmete min külli ismin lâ ted**a’** lî **z**enben illâ ğafertehû ve lâ hemmen illâ ferrectehü ve lâ hâceten hiye leke ridan illâ kadeytehâ yâ erhame’r-râhimîn.”

Anlamı: *“Halîm, kerîm olan Allah’tan başka ilâh yoktur. Ulu Arş’ın Rabbi, noksan sıfatlardan münezzehtir. Hamd âlemlerin Rabbine âittir.*

Rahmetine vesile olacak amelleri, mağfiretini celbedecek esbabı (hakkımda yaratmanı) *taleb ediyor, her çeşit iyilikten zenginlik, her çeşit günahtan selâmet diliyorum.*

Rabbim! Affetmediğin hiçbir günahımı, kaldırmadığın hiçbir sıkıntımı bırakma! Hangi amelden razı isen onu ver, ey rahim olan, bana en ziyade rahmet gösteren Rabbim!” (Tirmizî, Salât: 343; İbn Mâce, İkamet, 189)

Peygamberimiz (s.a.s.), Allah’tan bir istekte bulunacak kişinin duayı yaptıktan sonra ihtiyacını istemesini tavsiye etmiştir:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ

لَا شَرِيكَ لَهُ الْحَكِيمُ الْكَرِيمُ

Okunuşu: “Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke lehü’l-**‘a**liyyü’l-**a**zîm.

Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke lehü’l-hakîmü’l-kerîm.”

Anlamı: “*Allah’tan başka ilâh yoktur, sadece O vardır. O’nun ortağı yoktur. O,*

yücedir, uludur.

Allah'tan başka ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun ortağı yoktur. O, her işi hikmetli olan, çok ikram edendir." (İbn Ebî Şeybe, Dua, 25, No:29310)

27. ÖLÜM HABERİ DUYUNCA

Hayat ne kadar gerçekse, ölüm de o kadar açık bir hakikattir. Her canlı bir gün gelecek ölümü tadacaktır. Ölümsüz ve ebedî olan ancak Allah'tır. Hayat ve ölüm, Allah'ın kulu olan biz insanlar için tabiî bir hâldir.

İnsan bu hakikat karşısında Yüce Yaratıcıya teslimiyetini kaybetmemeli ve serinkanlı olabilmelidir. Kişinin çok sevdiği yakını, tanıdığı veya dostu ruhunu teslim ettiği anda bu teslimiyeti koruması önemlidir. Bu gibi durumlarda şöyle denilmesi uygundur:

إِنَّا لِلّٰهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اَللّٰهُمَّ الْحِقْهُ بِالصَّالِحِينَ وَاخْلُفْ عَلٰى
ذُرِّيَّتِهِ فِى الْغَابِرِينَ وَ اغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَوْمَ الدِّينِ اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا
أَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ

Okunuşu: "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'**û**n. Allâhümme'l-hıkhu bi's-sâlihîn, va**h**luf **'a**lâ **z**ürriyyetihî fi'l-ğâbirîne vağfir lenâ ve lehû yevme'd-dîn. Allâhümme lâ tahrimnâ ecrahû ve lâ teftinnâ b**a'**dehû."

Anlamı: *"Biz Allah'a aidiz ve tekrar O'na döneceğiz.*

Allah'ım! Onu sâlihlere ilhak et ve neslinin yerine ona yardımcı ol, onu ve bizi dîn gününde bağışla!

Allah'ım! Onun ecrinden bizi mahrum etme, onun arkasından bizi fitneye dûçar etme!" (Nevevî, *el-Ezkar*, 132)

28. ÖLÜ YIKANIP KEFENLENİRKEN

Ölen müslümanın yıkanıp kefenlenmesi, ona karşı yapılacak son görevlerden biridir. Ölen müslümanı yakınlarından biri veya bu işe ehil biri yıkar ve ölü yıkanırken şöyle dua edilir:

اَللّٰهُمَّ إِنَّهُ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أَمَتِكَ كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا
أَنْتَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ اَللّٰهُمَّ إِنْ كَانَ
مُحْسِنًا فَزِدْ فِى إِحْسَانِهِ وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْ سَيِّئَاتِهِ
اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ

Okunuşu: "Allâhümme innehû '**a**bduke vebnü '**a**bdike vebnu emetike. Kâne yeşhedu en lâ ilâhe illâ ente ve enne Muhammeden '**a**bduke ve Rasûlüke ve ente a'lemü bihî.
Allâhümme in kâne muhsinen fe zid fî ihsânihî ve in kâne müsîen fe tecâvez '**an** seyyiâtihi. Allâhümme lâ tahrimnâ ecrehû. Ve lâ teftinnâ ba'dehu."

Anlamı: *"Ya Rabbi! Bu senin kulundur, kulunun çocuğudur. O, senden başka ilâh olmayıp sadece senin ilâh olduğuna, Muhammed'in senin kulun ve elçin olduğuna şehadet ederdi, Sen onu (bizden) daha iyi bilirsin.*
Ey Allah'ım! Eğer o iyi ameller yapan bir kimse ise ona yapacağın ihsanı artır. Eğer kötülerden ise, günahlarını affet. Allah'ım! Onun ecrinden bizi mahrum etme, onun arkasından bizi fitneye dûçar etme!" (Malik, Cenaiz, 6)
Ölen insanın iyi hâlleri başkalarına söylenebilir, ancak kötü hâlleri varsa bunların söylenmesi doğru değildir.
Peygamberimiz (s.a.s.);

اُذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ وَكُفُّوا عَنْ مَسَاوِيهِمْ

"Ölülerinizin güzelliklerini söyleyin ve kötülüklerini anlatmaktan kaçınınız" buyurmuştur. (Ebû Davud, Edep, 50; Tirmizî, Cenaiz, 34)

29. CENAZE İLE YÜRÜRKEN

Ahiret yolcusunu uğurlarken tefekkür ve tezekkürde bulunmalı, bir gün kendimizin de bu yolculuğa çıkacağımızı hatırlamalıyız. Bu esnada şu dua okunabilir:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلَهُ وَارْحَمْهُ وَاغْسِلْهُ بِالْبَرَدِ وَاغْسِلْهُ كَمَا يُغْسَلُ الثَّوْبُ

Okunuşu: "Allâhümme'ğfır lehû verhamhu, va'ğsilhü bi'l-beredi va'ğsilhü kemâ yuğselü's-**s**evbu."

Anlamı: *"Allah'ım! Bu ölüye mağfiret et, ona merhamet et, onu soğuk su ile yıka/bağışla, kirden beyaz elbisenin yıkanması gibi onu günahlardan temizle/affeyle."* (Tirmizî, Cenaiz, 38)

30. CENAZE GÖRÜLDÜĞÜNDE VE DEFİN MERASİMİNDE

Cenazeyi gören ve defin merasimine katılan mü'min; ölümden ibret almalı, ölen insana dua etmeli ve onun için Allah'tan af ve mağfiret dilemelidir. Bu esnada şöyle dua edilebilir:

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ رَبُّهَا وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا وَأَنْتَ هَدَيْتَهَا لِلْإِسْلَامِ وَأَنْتَ قَبَضْتَ

رُوحَهَا وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلَانِيَتِهَا جِئْنَا شُفَعَاءَ فَاغْفِرْ لَهُ

Okunuşu: "Allâhümme ente rabbühâ ve ente **h**alaktehâ ve ente hedeytehâ lil-İslâmi. Ve ente kabedte rûhahâ. Ve ente **a**'lemu bi sirrihâ. Ve **'a**lâniyetihâ ci'nâ şüfe'**â**e fağfir lehû."

Anlamı: *"Allah'ım! Sen onun rabbisin, Sen onu yarattın, Sen onu İslâm ile şereflendirdin, hidayet ettin. Sen ruhunu aldın. Onun gizli ve açık hâllerini en iyi Sen bilirsin. Ona şefaatçiler olarak geldik, onu affeyle."* (Ebû Davud, Cenaiz, 60)

31. ÖLÜYÜ MEZARA KOYARKEN

Ölüyü mezara koyan kişi veya kişiler şu duayı okuyabilirler:

بِسْمِ اللهِ وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Okunuşu: “Bismillâhi ve **‘a**lâ sünneti rasûlillâhi sallallâhü **a**leyhi ve sellem.”

Anlamı: *“Allah’ın adı ile ve O’nun Peygamberinin (s.a.s.) sünneti ile.”* (Ebû Davut, Cenaiz, 69; Tirmizî, Cenaiz, 54)

Ölü kabre konulduğunda şöyle dua edilir:

بِسْمِ اللهِ وَ بِاللهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللهِ بِسْمِ اللهِ وَفِي سَبِيلِ اللهِ وَعَلَى

مِلَّةِ رَسُولِ اللهِ اَللّٰهُمَّ أَجِرْهَا مِنَ الشَّيْطَانِ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ اَللّٰهُمَّ

جَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبَيْهَا وَصَاعِدْ رُوحَهَا وَلَقِّهَا مِنْكَ رِضْوَانًا

Okunuşu: “Bismillâhi ve billâhi ve **‘a**lâ milleti Rasûlillâh. Bismillâhi ve fî sebîlillâhi ve **‘a**lâ milleti Rasûlillâh. Allâhümme ecirhâ mine’ş-şeytâni ve min ‘azâbi’l-kabri. Allâhümme câfi’l-arda ‘an cenbeyhâ ve sâ’ıd rûhahâ ve lakkıhâ minke rıdvânen.”

Anlamı: *“Allah’ın adıyla, Allah ile ve Allah yolunda Resûlullah’ın dîni üzere.* (Tirmizî, Cenaiz, 54)

Allah’ın adıyla, Allah yolunda ve Resûlullah’ın dîni üzere.

Ey Allah’ım! Bu cenazeyi şeytanın şerrinden ve kabir azabından koru.

Ey Allah’ım! Yeri onun yanlarından uzak tut! Ruhunu yükselt, onu katından rızaya erdir.” (İbn Mâce, Cenaiz, 38)

32. CENAZEYİ DEFİNDEN SONRA

Cenazenin defni tamamlandıktan sonra geride kalanlar şu duaları okuyabilirler:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرٰى

اَللّٰهُمَّ فَاغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي

وَلَهُ وَأَعْقِبْنِي مِنْهُ عُقْبٰى حَسَنَةً

Okunuşu: “E**’ûz**ü billâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm. Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm. Minhâ **h**aleknâküm ve fîhâ nü’îdüküm ve minhâ nu**h**ricüküm târeten u**h**râ.

Allâhümme fağfir lehû verhamhü inneke ente’l-ğafûrü’r-rahîm. Allâhümme’ğfirlî ve lehû ve a’kıbnî minhü ‘ukben haseneten.”

Anlamı: *“Kovulmuş şeytandan Allah’a sığınırım. Rahman ve Rahim Allah’ın adı ile.*

Sizi topraktan yarattık, sizi oraya döndüreceğiz ve sizi bir kere daha oradan çıkaracağız. (Tâhâ, 20/55)

Allah’ım! Onu bağışla ve ona merhamet eyle, şüphesiz sen çok bağışlayan ve çok merhamet edensin. (Ebû Davud, Cenaiz, 60)

Allah’ım! Beni ve onu bağışla, güzel akibet ihsan eyle.” (Tirmizî, Cenaiz, 7)

33. TELKİN DUASI

Son nefesine yaklaşmış, ölmek üzere olan kişinin yanında kelime-i tevhîd ve kelime-i şehâdet okunmasına; cenaze defnedildikten sonra, kabirde sorulması muhtemel soruları ve cevapları ölüye hatırlatma konuşmasına da ***telkin*** denir.

Ölmek üzere olan kişinin, sağ tarafına çevrilerek yüzünü kıbleye gelecek şekilde yatırmak müstahaptır. Bu durumda olan kişinin yanında, hatırlatmak amacıyla kelime-i tevhîd ve kelime-i şehâdet okunur.

Telkin yapılırken, *"lâ ilâhe illallah"* de, *kelime-i şehadet, kelime-i tevhîd getir* şeklinde bir yaklaşımda bulunulmamalı, yanında bunları söylemekle yetinilmelidir. Bunun yanında ölmek üzere olan kişinin yanında Kur'ân-ı Kerim, özellikle Yâ-sîn suresi okunur.

Peygamberimiz, ölmek üzere olan kimseye kelime-i tevhidi telkin etme konusunda şöyle buyurmuştur:

مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ

"*Kimin son kelâmı lâ ilâhe illâllah olursa, Cennet'e girer.*" (Tirmizî, Cenaiz, 7)

لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ قَوْلَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ

"Ölülerinize lâ ilâhe illâllah sözünü telkin ediniz." (Ebû Davut, Cenaiz, 20)

Cenaze kabre konduktan ve başında Kur'ân okuma tamamlandıktan sonra, kalabalık orayı terk edince, orada kalan bir kimse tarafından kabrin başında yüksek sesle ve ölüye hitaben iman esaslarının hatırlatılmasına da ***telkin*** denir.

Hanefîlerden bazı âlimler, defnedildikten sonra telkinin meşru olmadığını söylemişlerdir. Buna mukabil bir kısmı ise, tavsiye edilmediği gibi yasaklanmadığını, bu nedenle mükellef olduktan sonra vefat eden kimsenin mezarının başında telkin verilebileceğini söylemişlerdir.

Hadis kaynaklarında yer almayan, ancak yaygın olarak halk nezdinde tatbik edilen, cenazenin defninden sonra kabirdeki bir müslümana şu sözlerle telkin verilebilir:

اُذْكُرِ الْعَهْدَ الَّذِي خَرَجْتَ عَلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا شَهَادَةَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ

وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ

لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ قُلْ رَضِيتُ بِاللّٰهِ رَبًّا

وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا وَبِالْكَعْبَةِ قِبْلَةً وَبِالْقُرْآنِ إِمَامًا

وَبِالْمُسْلِمِينَ إِخْوَانًا رَبِّيَ اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Okunuşu: “Üzküri’l-**‘a**hde’lle**z**î **h**arecte **‘a**leyhi mine’d-dünyâ.

Şehâdeti en lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke lehû ve enne Muhammeden **‘a**bduhû ve Rasûlühû. Ve enne’s-sâ**’a**te âtiyetün lâ raybe fîhâ ve ennellâhe yeb**’a**sü men fi’l-kubûr.

Kul radîtü billâhi Rabben ve bi’l-İslâmi dînen ve bi Muhammedin (a.s.) nebiyyen ve bi’l-Ka’beti kıbleten ve bi’l-Kur’âni imâmen ve bi’l-Müslimîne i**h**vânen.

Rabbiyellâhü lâ ilâhe illâ hû. Ve hüve Rabbu’l-**a**rşi’l-**a**zîm.”

Anlamı: “(Ey Falan oğlu falan). *Dünya hayatından ayrılırken üzerinde bulunduğun ‘lâ İlâhe illâllahu vahdehu la şerîke lehu ve enne Muhammeden abdühu ve Resûlühu* (Allah’tan başka bir ilâh yoktur; yalnız O vardır, ortağı yoktur; Muhammed O’nun kuludur ve O’nun Peygamberidir)’ *Kıyamet gelecektir, onda şüphe yoktur. Allah, kabirlerde olan kimseleri diriltecektir, ahdini hatırla.*

De ki; Rab olarak Allah’a, din olarak İslâm’a, peygamber olarak Muhammed (s.a.s.)’e, kıble olarak Kâbe’ye, imam olarak Kur’ân’a ve kardeş olarak Müslümanlara rıza gösterdim.

Rabbim, kendisinden başka ilâh olmayan Allah’tır. O, büyük Arş’ın Rabbidir.” (Nevevî, el-Ezkar, 194)

Ey Allah’ın kulu! De ki: Allah’ tan başka ilâh yoktur. De ki: Rabbim Allah’tır. Dinim İslâm’dır. Peygamberim Muhammed Aleyhisselâm’dır.

Ya Rabbi! Bu ölüyü yalnız bırakma. Sen varislerin en hayırlısısın.

34. ÖLÜLER İÇİN

Ölen kimseler için şu dualar okunabilir:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ
وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ
الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ
وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ اَوْمِنْ
عَذَابِ النَّارِ

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا
وَأُنْثَانَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى
الْإِيمَانِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِسْلَامِ

اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ

Okunuşu: "*Allâhümme'ğfir* lehû verhamhu ve **'â**fihî va'fü **'a**nhü ve ekrim nüzülehû ve vessi**'** med**h**alehû vağsilhu bi'l-mâi ve'**s-s**elci ve'l-beredi ve nakkihî mine'l-**h**atâyâ kemâ yunakka'**s-s**evbü'l-ebyedu mine'd-denes, Ve ebdilhü dâran **h**ayran min dârihî ve ehlen **h**ayran min ehlihî ve zevcen **h**ayran min zevcihî. Ve ed**h**ılhü'l-cennete ve e'ı**z**hü min **'az**âbi'l-kabri ev min 'a**z**âbi'n-nâr.

Allâhümme'ğfir li-hayyinâ ve meyyitinâ ve sağîrinâ ve kebîrinâ ve zekerinâ ve ünsânâ ve şâhidinâ ve ğâibinâ.

Allâhümme men ahyeytehû minnâ fe ahyihî ale'l-îmân ve men teveffeytehû minnâ fe teveffehû 'ale'l-İslâmi.

Allâhümme lâ tahrimnâ ecrehû ve lâ tüdillenâ ba'dehû."

Anlamı: *"Allah'ım! Şu ölen kuluna mağfiret et ve ona rahmet eyle. Âfiyet ver, affeyle, vardığı yerde ikramda bulun, girdiği yeri genişlet. Onun* (günahlarını) *kar ve buzla yıka, hatalardan arındır, tıpkı beyaz elbisenin kirden arındığı gibi. Onu dünyadaki evinden daha iyi bir eve, ailesinden daha hayırlı bir âileye, eşinden daha hayırlı bir eşe ulaştır. Onu kabir âzabından, ateş azabından sakındır.* (Müslim, Cenaiz, 86)

"Allah'ım! Dirimizi, ölümüzü, burada bulunanları ve bulunmayanları, erkeğimizi, kadınımızı, küçüğümüzü ve büyüğümüzü bağışla.

Allah'ım! Bizden yaşattığını İslâm dini üzere yaşat, öldürdüğünü de imanlı olarak

öldür.

Allah'ım! Onun ecrini bize haram kılma, ondan sonra da bizi saptırma." (Ebû Davut, Cenaiz, 60)

35. KABİR ZİYARETİNDE

Kabir ziyaretinin, ölü ve ziyarette bulunan kimse için iki ayrı yönü vardır. Kabir ziyaretinde bulunan kimse, hem ölüye duada bulunur, hem de dünya hayatının fani oluşunu idrâk eder. Kabirde bulunan kişinin bir zamanlar kendisi gibi sağ olduğunu, hayalleri ve emelleri olduğunu, belki de bunlardan pek çoğunu gerçekleştirmeye fırsat bulamadan öldüğünü, aynı âkıbetin kendisini de beklediğini düşünmeye vesile olur, ahireti hatırlar. Ölüye dua ve istiğfarda bulunur. Bu da ölüye sevap kazandırır. Kabir ziyareti esnasında şu dua okunabilir:

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ يَغْفِرُ اللّٰهُ لَنَا وَلَكُمْ أَنْتُمْ سَلَفُنَا
وَنَحْنُ بِالْأَثَرِ وَإِنَّا إِنْ شَاءَاللّٰهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ
قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَأَتَاكُمْ مَا تُوعَدُونَ غَدًا مُؤَجَّلُونَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَاللّٰهُ بِكُمْ
لَاحِقُونَ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ
الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَلَاحِقُونَ
أَسْأَلُ اللّٰهَ لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ

Okunuşu: “Esselâmu **‘a**leyküm yâ ehle’l-kubûr. Yağfirullâhu lenâ ve leküm. Entüm selefünâ ve nahnü bi’l-eseri. Ve innâ inşâellâhü biküm lâhıkûn.

Esselâmu ‘aleyküm dâre kavmin mü’minîn. Ve etâküm mâ tû**’a**dûne ğaden müeccelûn. Ve innâ inşâallâhu biküm lâhikûn. Allâhümme’ğfir liehli bakî**’ı**’l-ğarkad.

Esselâmu **‘a**leyküm ehle’d-diyâri mine’l-mü’minîne ve’l-müslimîne ve innâ inşâallâhu biküm lelâhikûn. Es’elüllâhe lenâ ve lekümü’l-**‘â**fiyeh.”

Anlamı: *“Ey kabir topluluğu! Allah’ın selâmı üzerinize olsun. Allah, sizi ve bizi bağışlasın. Siz bizim öncülerimizsiniz. Biz de inşaallah size katılacağız.”* (Tirmizî, Cenaiz, 59; İbn Mâce, Cenâiz, 36)

“Ey mü’minlerin yurdu, Allah’ın selâmı üzerinize olsun. Size va’dedilen ölüm geldi, bize de yakında gelecektir. İnşaallah biz de arkanızdan geleceğiz. Allah’ım! Burada yatanları bağışla.” (Müslim, Cenaiz, 103)

“Ey mü’minlerin yurdu, size selâm olsun. İnşaallah biz de size kavuşacağız. Allah’tan bizler ve sizler için afiyet dilerim.” (Müslim, Cenaiz, 104)

36. SÜNNET MERASİMİNDE

"***Sünnet***" (hıtan); erkeğin üreme organının ucundaki derinin kesilmesine denir. Sünnet olmak, insanın fıtratının gereği (Buhârî, Libas, 62; Müslim, Tahare, 49) ve peygamberimizin sünnetidir. Sünnet, İslâm'ın şiarı olduğu gibi, sağlık açısından birçok yararı da vardır. Sünnet esnasında şöyle dua edilebilir;

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِهِ وَ اَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا

قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا اَللّٰهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ

فِيمَا أَعْطَيْتَهُ

Okunuşu: "E'**û**zü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
Elhamdülillâhi rabbi'l-'**â**lemin. Ve's-salâtü ve's-selâmü '**a**lâ rasûlinâ Muhammedin ve '**a**lâ âlihî ve eshâbihî ecma'**în**.
Rabbenâ heb lenâ min ezvâcinâ ve **z**ürriyyâtinâ kurrate a'yunin vec'**al**nâ lil-müttekîne imâmâ. Allâhümme eksir mâlehû ve veledehû ve bârik lehû fî mâ a'taytehû."

Anlamı: *"Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım. Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile.
Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun. Peygamberimiz Hz. Muhammed'e âl ve ashabının hepsine salât ve selâm olsun.
Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle."* (Furkan, 25/74)
"Allah'ım, bu kulunun evladını, malını ve ona verdiklerini mübarek eyle." (Buhârî, De'avât, 25)
*"Ya Rab! Peygamberimizin sünnet-i seniyyesine uyarak yavrusunu sünnet ettiren bu kardeşimizin amelini makbul, günahlarını mağfur eyle. Bu güzel sünnetin icrasını ve her hayırlı işini başarı ile tamamına erdir. Evladını kendisine, ailesine, yakınlarına, milletine, insanlığa hayırlı, faydalı eyle. Salih evlatlar olarak yetişmelerine yardım eyle.
Ya Rab! Sünneti gerçekleştirilen yavrumuza acı, elem ve ızdırap çektirme. Varsa ağrı ve elemlerini dindir. Onu lütfunla ve merhametinle sevindir, mesrur eyle. Sünnet olan evladımızı Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in nurlu ve kutlu yolundan ayırma. O'nun yüce ahlâkından nasiplenerek, İslâm ahlâkı ile yetişmesini nasip eyle. Sünnet-i Seniyye'yi anlayarak idrak etmeyi, iman-ı kâmil ile şereflenerek dinî gayret üzere bulunmayı lütfeyle. Cümlemizin yavrularını Kur'ân ve Sünnetin ışığından ve feyzinden hissedar eyle.*

Ya Rabbi! Bütün çocuklarımızı insanî ve ahlâkî güzelliklerle mücehhez olarak yetiştirmeyi ihsan eyle. Görünür görünmez kaza ve belalardan bütün çocuklarımızı koru. Zararlı alışkanlıklardan ve kötü emelli kimselerden bütün çocuklarımızı muhafaza eyle. Sevgi ile büyüyerek bütün insanlığın sıhhat ve esenliği için çalışan, çaba sarf eden birer yetişkin olmalarını lütfeyle. Âmin."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: AYET VE HADİSLERDEN SEÇME DUALAR

AYET VE HADİSLERDEN SEÇME DUALAR [5]

Bu bölümde, ayet ve hadislerden seçme dualara yer verilecek, Allah'ın ism-i a'zamı ve esmâ-i hüsnası açıklanacaktır. Kur'ân ve Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) bizim rehberimizdir. Kur'ân'da her konuda örnek verildiği gibi dua konusunda da örnekler vardır. Yüce Rabbimizin Kur'ân'da beyan ettiği gibi (Ahzâb, 33/21) Peygamberimiz (s.a.s.) bizim nümune-i imtisalimiz, en güzel modelimizdir. Dolayısıyla Peygamberimizin nasıl ve hangi konularda dua ettiği, ashabına nasıl dua ettiği bizim için önemlidir.

Bu bölüm, Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ tarafından hazırlanmıştır.

I. MADDÎ VE MANEVÎ BİR İSTEKTE BULUNMA DUALARI

Yüce Allah, örnek olsun diye bize Kur’ân’da bazı peygamber ve mü’minlerin nasıl dua ettiklerini haber vermektedir. Peygamberimiz (s.a.s.)’in kendisi de dua etmiş ve ashabına nasıl dua edeceklerini öğretmiştir. Bu bölümde hem Kur’ân’da, hem de hadislerden seçilmiş dua örnekleri verilecektir.

A. KUR’AN’DA DUA ÖRNEKLERİ

1. PEYGAMBER DUALARI

Kur’ân’da hem isim zikredilerek, hem de isim zikredilmeden peygamberlerin yaptığı dua örneklerine yer verilmiştir. İsim zikredilmeden peygamberlerin yaptığı duaya şu örneği verebiliriz:

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِى أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا

عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Okunuşu: “Rabbene’ğfir lenâ **z**ünûbenâ ve isrâfenâ fî emrinâ ve **s**ebbit akdâmenâ vensurnâ **‘a**le’l-kavmi’l-kâfirîn.”

Anlamı: “*Rabbimiz! Bizim günahlarımızı ve işlerimizdeki taşkınlıklarımızı bağışla ve* (yolunda) *ayaklarımızı sabit kıl, kâfirler güruhuna karşı da bize yardım et*!” (Âl-i İmrân, 3/147)

Bu dua, Kur’ân’da peygamberler ve onunla birlikte Allah yolunda savaşan, bu konuda gevşeklik göstermeyen ve sabreden Allah dostlarının duası olarak geçmektedir. (Âl-i İmrân, 3/146) Peygamberler ve Allah dostları dualarında; yüce Allah’tan;

- Günahlarının ve işlerindeki aşırılıklarının bağışlanmasını,
- İmanda kendilerini sebat ettirmesini,
- Kâfirlere karşı yardım etmesini istemektedirler.

Bu dua örneği ile yüce Allah, hem mü’minlere nasıl dua edeceklerini öğretmekte hem de günahlara tövbe edilmesini, imanda sebat edilmesini ve düşmanla mücadeleye hazırlıklı olunmasını, zaferin ve başarının ancak Allah’ın yardımı ile mümkün olacağını bildirmektedir.

Bu duayı yapanların, dualarının kabul edildiği ve onların ödüllendirildiği bir sonraki ayette; *“Allah da onlara hem dünya nimetini, hem de ahiretin güzel mükâfatını verdi. Allah, güzel davrananları sever”* (Al-i İmran, 3/148) şeklinde haber verilmektedir.

Âdem (a.s.), Nuh (a.s.), Lût (a.s.), İbrahim (a.s.), Yusuf (a.s.), Şuayp (a.s.), Musa (a.s.), Zekeriya (a.s.), Süleyman (a.s.) ve Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)’in yaptığı ve Kur’ân’da geçen dualarından şu örnekler seçilmiştir:

a) Âdem (a.s.) ve Eşi Havvâ'nın Duası

Âdem (a.s.) ve eşi, cennette kendilerine yasaklanan ağacın meyvesinden yedikten sonra cennetten yeryüzüne indirilince şöyle dua etmişlerdir:

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

Okunuşu: "Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ ve in lem teğfir lenâ ve terhamnâ lenekûnenne mine'l-**h**âsirîn."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik, eğer bizi bağışlamaz ve bize rahmetinle muamele etmezsen muhakkak ziyana uğrayacaklardan oluruz!*" (A'râf, 7/23)

Bu duayı Âdem ve eşi, cennette kendilerine yasak edilen ağacın meyvesinden şeytana uyarak yedikten sonra yapmışlardır. (A'râf, 7/19-22; Bakara, 2/35-36)

"Âdem (vahiy yoluyla) Rabbi'nden birtakım kelimeler aldı, (bu kelimelerle amel edip Rabb'ine tövbe etti ve affı için yalvardı. Allah da) bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz O, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır." (Bakara, 2/37)

Yüce Allah, Âdem (a.s.) ve eşinin dualarını kabul etmiş ve onları affetmiştir. İnsanların atası Âdem ve Havva'nın tövbe ve duası, nesli için örnek olmuştur.

Bu duada yüce Allah, mü'minlere; insanın hata edebileceğini, yasak bir fiili işlediği zaman kendi nefsine zarar vermiş olacağını, bu durumda günahtan derhal tövbe edip affedilmesi için yalvarması gerektiğini, böyle yaparsa bağışlayacağını bildirmektedir.

b) Nuh (a.s.)'ın Duası

Nuh (a.s.), kendisine iman etmeyen oğlu suda boğulunca (Hûd, 11/43); *"Rabbim! Şüphesiz ki oğlum da ailemdendir. Senin vaadin elbette haktır, Sen hâkimler hâkimisin"* diye Rabbine seslenmiş, bunun üzerine yüce Allah, *"Ey Nuh! O, asla senin ailenden değildir, onun yaptığı iyi olmayan bir iştir. O hâlde hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi benden isteme. Ben sana cahillerden olmamanı öğütlerim"* (Hûd, 11/45-46) buyurmuştur.

Bu uyarı sonunda Nuh (a.s.), Allah'a şöyle dua etmiştir:

رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي

وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

Okunuşu: "Rabbi innî e'**ûz**ü bike en es'eleke mâ leyse lî bihî **'ı**lm. Ve illâ teğfirlî ve terhamnî ekün mine'l-**h**âsirîn."

Anlamı: "*Ey Rabbim! Bilmediğim şeyi istemekten Sana sığınırım. Eğer Sen, beni bağışlamaz ve bana merhamet etmezsen ben hüsrana düşenlerden olurum*!" (Hûd, 11/47)

Nuh (a.s.)'ın bu duasından, Allah'tan bir istekte bulunurken dikkat edilmesi gerektiğini, dînen uygun olmayan, Allah'ın razı olmayacağı şeyleri istemenin

doğru olmadığını, bunun cahillik olduğunu, böyle bir istek için de af dilenmesi gerektiğini öğreniyoruz.

Kur'ân'da Nuh (a.s.)'ın şu duaları da zikredilmiştir:

رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ

"Rabbi'nsurnî bimâ ke**zz**ebûn."

"Ey Rabbim! (Kavmimin) *beni yalanlamalarına karşı bana yardım et*!" (Mü'minûn, 23/26)

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ

وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

Okunuşu: "Rabbi'ğfirlî veli-vâlideyye ve limen de**h**ale beytiye mü'minen ve li'l-mü'minîne ve'l-mü'minâti ve lâ tezidi'z-zâlimîne illâ tebârâ."

Anlamı: "*Ey Rabbim! Bana, babama, anama, mü'min olarak evime girene ve bütün mü'min erkek ve mü'min kadınlara mağfiret eyle. Zalimlerin de sadece helâkini artır*." (Nûh, 71/28)

Nuh (a.s.), İslâm düşmanlarına karşı Allah'ın yardım etmesini; kendisinin, anne-babasının ve bütün mü'minlerin bağışlanmasını istemekte, zalimlere de beddua etmektedir. Dolayısıyla biz, bu dua örneklerinden; kendimiz için dua ettiğimiz gibi yakınlarımız ve mü'minler için de dua etmemizi, insanlara zulmedenlere beddua edebileceğimizi öğreniyoruz.

c) Lût (a.s.)'ın Duası

Lût kavmi, âlemde kendilerinden önce kimsenin yapmadığı ahlâksızlığa (homoseksüelliğe) düştüler. (A'râf, 7/80-81) Lût peygamberin (a.s.) ikazına rağmen bu çirkin işlerinden vazgeçmediler, üstelik Peygamberi de yalanladılar. Kavminin bu tutumuna karşı Lût (a.s.) Allah'a şöyle dua etmiştir:

رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ

Okunuşu: "Rabbi! Neccinî ve ehlî mimmâ ya'melûn."

Anlamı: *"Rabbim! Beni ve âilemi bunların yaptıklarından kurtar*!" (Şu'arâ, 26/169).

رَبِّ انْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ

Okunuşu: "Rabbi'nsurnî **'a**le'l-kavmi'l-müfsidîn."

Anlamı: *"Ey Rabbim! Bozguncu / ortalığı fesada veren bu kavme karşı bana yardım et.*" (Ankebût, 29/30)

Lût (a.s.), Allah'ın emir ve yasaklarını kavmine tebliğ etmiş, ahlâksızlığa saplanan kavmini bu bataklıktan kurtarmaya çalışmıştır. Ancak kavmi

edepsizlikte ısrar edince, aynı toplumda yaşayan ailesini, mü'minleri ve kendisini bu kötülüklerden korumasını, kavminin azgınlıklarına ve zulümlerine karşı yardım etmesini yüce Allah'tan istemiştir. Biz, bu duadan kötü ahlâktan, haramlardan ve kötü davranışlı insanların kötülük, ahlâksızlık ve zararlarından korunmamız ve bu konuda Allah'tan yardım istememiz gerektiğini anlıyoruz.

ç) İbrahim (a.s.)'in Duası

Azim sahibi peygamberlerden biri olan Hz. İbrahim (a.s.); tanrı diye putlara tapan kavmini tevhide/Allah'ın bir tek ilâh olduğu inancına çağırmış, putperestlikle mücadele etmiştir. Bu mücadele sürecinde putperest hükümdar Nemrut tarafından ateşe atılmış, ancak ilâhî lütfa mazhar olmuş, ateş onu yakmamış, güllük gülüstanlık olmuştur. İşte bu ulu Peygamberin Kur'ân'da bize örnek olacak duaları zikredilmiştir. İbrahim Peygamberin beş ayrı duası şöyledir:

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

Okunuşu: "Rabbi! Heblî hukmen ve elhıknî bi's-sâlihîn."

Anlamı: "*Ey Rabbim! Bana hikmet ver ve beni sâlihler arasına dâhil et.*" (Şu'arâ, 26/83)

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ

"Rabbi! Heblî mine's-sâlihîn."
"*Ey Rabbim! Bana sâlihlerden* (bir oğul) *ihsan et*!" (Sâffât, 37/100)

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ

Okunuşu: "Rabbic'**a**lnî mükîme's-salâti ve min **z**ürriyyetî Rabbenâ ve tekabbel du'**â**e."

Anlamı: "*Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazını dosdoğru kılanlardan eyle! Ey Rabbimiz! Duamı kabul et*!" (İbrahim, 14/40)

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

Okunuşu: "Rabbene'ğfirlî veli-vâlideyye ve li'lmü'mi-nîne yevme yegûmü'l-hısâb."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Herkesin hesaba çekileceği günde beni, ana-babamı ve mü'minleri bağışla*!" (İbrahim, 14/41)

İbrahim (a.s.), oğlu İsmail (a.s.) ile Kâbe'yi inşa edince şöyle dua etmişlerdir:

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا

مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ

عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Okunuşu: “Rabbenâ tekabbel minnâ inneke ente’s-semî**’u**’l-**‘a**lîm. Rabbenâ vec’**a**lnâ müslimeyni leke ve min **z**ürriyyetinâ ümmeten müslimeten leke ve erinâ menâ-sikenâ ve tüb **‘a**leynâ inneke ente’t-tevvâbü’r-rahîm.”

Anlamı: *“Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur, hiç şüphesiz Sen işitensin, bilensin. Ey bizim Rabbimiz! Hem bizim ikimizi yalnız senin için boyun eğen müslümanlar kıl, hem de soyumuzdan yalnız senin için boyun eğen müslüman bir ümmet meydana getir ve bize ibadetimizin yollarını göster, tövbemize rahmetle bakıver. Hiç şüphesiz tövbeleri kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin.”* (Bakara, 2/128)

İbrahim peygamberin dualarında Allah’tan şunlar istenmiştir:

- Hikmet,
- Salihler arasında olma,
- Salih / Müslüman evlat,
- İbadetlerinin kabul edilmesi,
- Dualarının kabul edilmesi,
- Neslinin Müslüman olması,
- İman ve İslâm’da sebat,
- Tövbesinin kabul edilmesi,
- Affedilmesi.

İbrahim peygamber, kendisi için dua ettiği gibi, anne-babası, nesli ve bütün mü’minler için de dua etmiş, kendisi gibi onların mü’min olmalarını, imanda sebat etmelerini ve ahirette bağışlanmalarını istemiştir. Bu dualar Kur’ân’da zikredilmek suretiyle biz mü’minlere yol gösterilmiş, nasıl dua edeceğimiz, duada neler isteyeceğimiz öğretilmiştir.

d) Yusuf (a.s.)’ın Duası

Yusuf (a.s.), kardeşleri tarafından kıskançlık sebebiyle bir kuyuya atılmış, burada yolcular tarafından bulunmuş, Mısır’a götürülüp satılmıştır. Çok güzel ve sevimli olan Hz. Yusuf’u Mısır Hazine bakanı almıştır. Bakanın evinde yaşarken bakanın eşi Zeliha, Hz. Yusuf’a ahlâksız teklifte bulunur. Yusuf Peygamber kabul etmeyince de kendisine iftira eder. (bk. Yûsuf, 12/4-57) Bunun üzerine hapse girmesi söz konusu olunca şöyle dua eder:

رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي

كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ

Okunuşu: “Rabbi’s-sicnü ehabbü ileyye mimmâ yed’**û**nenî ileyhi ve illâ tasrif **‘a**nnî keydehünne esbü ileyhinne ve ekün mine’l-câhilîn.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Zindan bana bunların davet ettikleri şeyden daha sevimlidir. Eğer Sen, bu kadınların tuzaklarını benden uzaklaştırmazsan, ben onların sevdasına düşer, cahillerden olurum.*” (Yûsuf, 12/33)

Hapisten kurtulup Mısır’a Hazine bakanı olunca şu duayı yapmıştır:

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا

وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

Okunuşu: “Rabbi kad âteytenî mine’l-mülki ve ‘**a**llemtenî min te’vîli’l-ehâdî**s**i fâtıra’s-semâvâti ve’l-ardı ente veliyyî fi’d-dünyâ ve’l-â**h**ıreti teveffenî müslimen ve elhıknî bi’s-sâlihîn.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Sen bana dünya mülkünden nasip verdin ve bana rüyaların tabirinden bir ilim öğrettin. Ey gökleri ve yeri yoktan var eden Rabbim! Benim velim sensin, benim canımı müslüman olarak al ve beni sâlih kulların arasına kat*!” (Yûsuf, 12/101)

Yusuf peygamberin duasında şu hususların öne çıktığını görüyoruz:

Allah’ın haram kıldığı bir fiili işlememek için hapse girmeyi göze alan Hz. Yusuf, haram fiilden ancak Allah’ın yardımı ile kurtulmanın mümkün olduğunu dile getiriyor ve bu konuda Allah’tan yardım istiyor. Allah da onu bu kötülükten koruyor. (Yûsuf, 12/24)

Mısır’da hazine bakanı olduktan sonra, Allah’ın kendisine verdiği mülkü ve ilmi itiraf ediyor, kendisinin velisi ve yardımcısı olduğunu dile getiriyor ve Allah’tan Müslüman olarak ölmeyi ve sâlihlerin arasına dâhil etmesini istiyor.

e) Şuayb (a.s.)’ın Duası

رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ

Okunuşu: “Rabbene’ftah beynenâ ve beyne kavminâ bi’l-hakkı ve ente **h**ayru’l-fâtihîn.”

Anlamı: “*Rabbimiz! Bizimle kavmimiz arasında adaletle hükmet! Sen hükmedenlerin en hayırlısısın.*” (A’râf, 7/89)

وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

Okunuşu: Vemâ tevfîkî illâ billâhi ‘aleyhi tevekkeltü ve ileyhi ünîb.”

Anlamı: “*Başarım ancak Allah’ın yardımı iledir. Ben yalnızca O’na dayandım ve ancak O’na döneceğim.*” (Hûd, 11/88)

Şuayb (a.s.)’ın peygamber gönderildiği toplum (Medyen halkı) fesada uğramış,

sosyal düzeni bozulmuş, insan hakları ihlal edilir olmuştu; özellikle tartı ve ölçüde, alım ve satımda hile ve sahtekârlık doruk noktaya çıkmıştı. Allah'a ortaklar koşuyorlardı, çoğu mütekebbir insanlardı; özellikle ileri gelenleri, toplumun azgınları Peygamberin davetine icabet etmediler, peygamberi yalanladılar, yalanlamakla kalmadılar, peygamberi ve iman edenleri, kendi putperest dinlerine dönmedikleri takdirde taşlayacaklarını ve ülkelerinden çıkaracaklarını söylediler. İşte böyle bir ortamda kavminin hidayete yanaşmadığını anlayan Şuayp (a.s.); kavminin teklifini kabul etmedi, Allah'a güvendiğini ve O'na yöneldiğini, başarısının ancak Allah'ın yardımı ile mümkün olduğunu bildirdi, yüce Allah'a yalvardı, kavminin azgınlarını cezalandırması için dua etti, Allah da peygamberinin duasını kabul etti ve Medyen halkını korkunç bir gürültü ve deprem ile helâk etti. (A'râf, 7/85–93; Hûd, 11/84–95)

f) Musa (a.s.)'nın Duası

Musa (a.s.), azim sahibi, ulu peygamberlerden biridir. Firavunların idaresindeki İsraillilerin doğan erkek çocuklarının öldürüldüğü bir zamanda Mısır'da doğmuş, Allah'ın lütfu ile Firavun'un sarayında annesi ile birlikte büyümüştür. İsrail oğullarına peygamber olarak gönderilmiş, kendisine Tevrat verilmiştir. Asa ve yed-i beyza mucizeleri vardır. Allah'ın kendisi ile konuştuğu bir peygamberdir. Henüz peygamberlikle görevlendirilmeden önce Mısır'da bir İsrailli'yi savunmak için bir kıptîye bir tokat vurmuş, kıptî de bu tokat ile ölüvermiştir. (bk.Kasas, 28/3-42) Bunun üzerine şu duayı yapmıştır:

رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Okunuşu: "Rabbi innî zalemtü nefsî feğfirlî feğafera lehû innehû hüve'l-ğafûru'r-rahîm."

Anlamı: "*Ey Rabbim! Ben nefsime zulmettim, beni bağışla! dedi.* (Allah) *onu bağışladı. Çünkü O, çok bağışlayan, çok merhamet edendir*." (Kasas, 28/16)

Musa (a.s.), bu duasında istemeyerek ölümüne sebep olduğu bir kimseden dolayı kendisine zulmettiğini itiraf etmekte ve bu kusurun bağışlanmasını Allah'tan istemektedir. Yüce Allah da onu bağışladığını, kendisinin çok bağışlayan ve çok merhamet eden olduğunu bildirmektedir.

Bir kıptînin ölümüne sebep olduğundan, cezalandırılmaktan korktuğu için Mısır'dan gizlice kaçmış ve Allah'a şöyle dua etmiştir:

رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

Okunuşu: "Rabbi neccinî mine'l-kavmi'z-zâlimîn."

Anlamı: "*Ey Rabbim! Beni zalimler güruhundan kurtar.*" (Kasas, 28/21)

Allah da duasını kabul etmiş ve onu korumuştur.

Musa (a.s.), Tur dağından döndüğünde kavminin Samirî'nin yaptığı buzağıya

taptıklarını gördü. Kendisi ile birlikte peygamber olan kardeşi Harun'a kızdı. Harun (a.s.), kavminin söz dinlemediğini, nerede ise kendisini öldüreceklerini söyledi, bunun üzerine Musa (a.s.) şöyle dua etti:

رَبِّ اغْفِرْ لِى وَلِأَخِى وَأَدْخِلْنَا فِى رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: "Rabbi'ğfirlî ve li-a**h**î ve ed**h**ılnâ fî rahmetike ve ente erhamü'r-râhımîn."

Anlamı: "*Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla! Bizi rahmetinin içine al. Sen merhametlilerin en merhametlisisin.*" (A'râf, 7/151)

İsrailoğullarına peygamber olarak görevlendirildiği süreçte kavminin Samirî'nin buzağıya tapmalarından sonra yüce Allah kendisi ile Tur dağında buluşma vaad etti. Kavminden yetmiş kişi ile Tur'a gitti. Allah ile konuştu, seçtiği kimseler buna muttali oldukları hâlde, Allah'ı açıkça görmeden inanmayız, dediler. Yüce Allah da onları şiddetli bir sarsıntı ile sarstı, bayıldılar. Bunun üzerine Musa (a.s.), Allah'a şöyle dua etti:

رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِيَّاىَ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ
مِنَّا إِنْ هِىَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِى مَنْ تَشَاءُ أَنْتَ
وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ وَاكْتُبْ لَنَا فِى
هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ

Okunuşu: "Rabbi! Lev şi'te ehlektehüm min kablü ve iyyâye e tühlikünâ bimâ fe'**a**le's-süfehâü minnâ in hiye illâ fitnetüke tüdıllü bihâ men teşâü ve tehdî men teşâü. Ente veliyyünâ feğfirlenâ verhamnâ ve ente **h**ayrü'l-ğâfirîne vektüb lenâ fî hâzihi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-â**h**ıreti innâ hüdnâ ileyke."

Anlamı: "*Rabbim! Dileseydin daha önce beni ve onları yok ederdin, aramızdaki beyinsizlerin yaptıkları yüzünden bizi yok mu edeceksin? Bu, Senin imtihanından başka bir şey değildir, bununla dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletirsin; bizim dostumuz Sensin; bizi bağışla, bize merhamet et. Sen bağışlayanların en iyisisin. Bize bu dünyada da iyilik, güzellik ve nimet yaz, ahirette de. Biz sana yöneldik.*" (A'râf, 7/156-157)

Yüce Allah, Musa (a.s.)'a kendisini ilâh yerine koyan Firavun'a gidip onu imana davet etmesini emretti. Musa (a.s.), bu görev üzerine şöyle dua etti:

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِى صَدْرِى وَيَسِّرْ لِى أَمْرِى وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِى
يَفْقَهُوا قَوْلِى وَاجْعَلْ لِى وَزِيرًا مِنْ أَهْلِى هَارُونَ أَخِى اشْدُدْ بِهِ

أَزْرِي وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا

Okunuşu: "Kâle Rabbi'ş-rahlî sadrî ve yessirlî emrî vahlül **'u**kdeten min lisânî yefkahû kavlî vec'**a**l lî vezîran min ehlî Hârûne a**h**î üşdüd bihî ezrî ve eşrikhü fî emrî key nüsebbihake ke**s**îran ve ne**z**kürake ke**s**îran inneke künte binâ basîra."

Anlamı: "*Mûsâ, dedi ki: Ey Rabbim! Göğsüme genişlik ver, işimi kolaylaştır, dilimden düğümü çözüver de sözümü iyi anlasınlar. Bana âilemden bir vezir ver; kardeşim Harun'u, onunla arkamı kuvvetlendir, onu da* (elçilik) *görevime ortak yap ki Seni çok tesbih edelim ve Seni çok analım. Şüphesiz Sen, bizi görensin.*" (Tâ-Hâ, 20/25-35)

Musa (a.s.), Allah'ın emir ve yasaklarını tebliğ etmekle görevlendirildiği insanları iman ve ibadete davet etti, onları haram ve kötü davranışlardan sakındırdı. Sözüne kulak vermeyenlere; *'benim size söylediklerimi yakında anlayacak ve hatırlayacaksınız',* dedi (bk. Mü'min, 40/37-47) ve şöyle dua etti:

وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللهِ إِنَّ اللهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

Okunuşu: "Ve üfevvidu emrî ilallâhi innellâhe basîrun bi'l-**'ı**bâdi."

Anlamı: *"Ben işimi Allah'a havale ediyorum. Şüphesiz Allah, kullarını görür, gözetir.*" (Mü'min, 40/44)

Musa (a.s.)'ın dualarında şu unsurlar dikkatimizi çekiyor:

Musa (a.s.);

- İstemeyerek bir hata işleyince, hemen tövbe edip Allah'tan affını istemiştir.
- İnsanların kendisine zarar vermemesi için Allah'a sığınmış ve kendisini korumasını talep etmiştir.
- Kavminden birtakım azgınların davranışları sebebiyle helâk edilmemesi için dua etmiştir.
- Dünya ve ahirette Allah'ın kendisine ve mü'minlere iyilik, güzel ve nimet (hasene) vermesini istemiştir.
- İslâm'ı tebliğ görevini yerine getirebilmesi için başarı, kolaylık ve konuşma yeteneği istemiştir.
- İşlerini ve başarısını Allah'a havale etmiştir.
- Dua ederken Allah'ın güzel isimlerini zikretmiştir.

g) Zekeriya (a.s.)'nın Duası

Hz. Musa ile Hz. Hârûn'un babası olan İmrân'ın hanımı hamile kalınca, *"Rabbim! Karnımdakini sırf sana hizmet etmek üzere adadım. Benden kabul et, şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilesin"* (Âl-i İmrân, 3/35) diye dua eder, çocuğu doğunca "Meryem" adını verir. Meryem'in teyzesinin kocası ve İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden olan Zekeriyya (a.s.), Allah'ın emri ile Beyt-i Makdis'te çocuğun bakımını üstlenir. Zekeriyya, çocuğun bulunduğu bölmeye her

girişinde yanında bir yiyecek bulur. *“Meryem, bu sana nereden geldi?”* diye sorar. Daha sonra babasız olarak Hz. İsa’yı dünyaya getirecek olan Meryem de *“Bu, Allah katından”* diye cevap verir. (bk. Âl-i İmrân, 3/35–37; Enbiya, 21/89)

Zekeriyya, burada Allah’a şöyle dua eder:

رَبِّ هَبْ لِى مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ

Okunuşu: “Rabbi heblî min ledünke **z**ürriyyeten tayyibeten inneke semî’**u**’d-dü’**â**i.”

Anlamı: “*Ey Rabbim*! *Bana katından temiz bir soy ihsan eyle, şüphesiz sen duayı işitensin*!” (Âl-i İmrân, 3/38)

رَبِّ لَا تَذَرْنِى فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

Okunuşu: “Rabbi lâ tezarnî ferden ve ente **h**ayru’l-vâri**s**în.”

Anlamı: “*Rabbim! Beni yalnız başıma bırakma* (bana bir çocuk ver)*, Sen varislerin en hayırlısısın.*” (Enbiyâ, 21/89)

Yüce Allah, Zekeriya (a.s.)’nın duasını kabul eder ve kendisine yaşlı olmasına rağmen Yahya’yı ihsan eder. (bk. Âl-i İmrân, 3/39–41; Enbiyâ, 21/90)

ğ) Süleyman (a.s.)’ın Duası

Kuş ve karınca dilini bilen, hükümdar peygamberlerden biri olan, insanlardan, cinlerden ve kuşlardan ordusu bulunan, Davud peygamberin oğlu Süleyman (a.s.), ordusu ile karınca vadisine gelir, bir karıncanın, *“Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin, Süleyman ve orduları farkında olmadan sizi ezmesin”* dediğini duyar, karıncanın sözüne güler (Neml, 27/15–19) ve Allah’a şöyle dua eder:

رَبِّ أَوْزِعْنِى أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِى أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَى وَالِدَىَّ وَأَنْ

أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِى بِرَحْمَتِكَ فِى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

Okunuşu: “Rabbi evzi’nî en eşküra ni’meteke’l-letî en’**a**mte ‘**a**leyye ve ‘**a**lâ vâlideyye ve en a’mele sâlihan terdâhü ve ed**h**ılnî bi-rahmetike fî ‘**ı**bâdike’s-sâlihîn.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Bana ve anama-babama verdiğin nimete şükretmemi ve hoşnut olacağın iyi iş yapmamı gönlüme ilham eyle ve rahmetinle, beni iyi kulların arasına dâhil et.*” (Neml, 27/19)

Süleyman (a.s.), şiddetli bir hastalığa yakalanır, cansız ceset denecek hâle gelir, sonra tekrar sağlığına kavuşur ve Allah’a şöyle dua eder:

رَبِّ اغْفِرْ لِى وَهَبْ لِى مُلْكًا لَا يَنْبَغِى لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِى إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

Okunuşu: “Rabbi’ğfirlî ve heblî mülken lâ yenbeğî li ehadin min b**a’**dî inneke ente’l-vehhâb.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Beni bağışla ve bana benden sonra kimseye lâyık olmayacak bir mülk / hükümranlık bahşet. Şüphesiz, Sen çok bahşedicisin.*” (Sâd, 38/35)

Yüce Allah, duasını kabul eder. Rüzgârı emrine verir, cinleri ona boyun eğdirir. (bk. Sâd, 36–38)

Süleyman (a.s.)’ın duasında yüce Allah’tan;
- Nimete şükredebilmeyi nasip etmesini,
- Salih ameller işleyebilmesini,
- Salih kulları arasına dâhil etmesini,
- Bağışlamasını,
- Mülk / saltanat vermesini istemiştir.

Süleyman (a.s.)’ın Allah’tan hem dünya, hem ahiret, hem maddî hem manevî isteklerde bulunduğunu ve duasında Allah’ın güzel isimlerini zikrettiğini öğreniyoruz.

h) Peygamberimiz Hz.Muhammed (s.a.s.)’in Duası

Miladî 571 yılında Mekke’de dünyaya gelen, 610 yılında peygamberlik ile görevlendirilen, 13 yılı Mekke’de 10 yılı Medine’de olmak üzere 23 yıl peygamberlik yapan Hz. Muhammed (s.a.s.), diğer peygamberlerden farklı olarak bir topluma değil bütün toplumlara, bütün insanlara ve cinlere peygamber olarak gönderilmiş, kendisi ile peygamberlik sona ermiştir. O, her konuda mü’minlere örnektir, âlemlere rahmettir. İlk muhatapları olan müşrik Mekke halkını İslâm’a davet etmiş, ancak dirençle karşılaşmış, insanların Müslüman olması için her türlü gayreti sarf etmiş, halkı Müslüman olmuyorlar diye çok üzülmüştür. (İsrâ, 17/6; Şu’arâ, 26/3) Yüce Allah, peygamberini teselli etmiş, görevinin sadece tebliğ etmek olduğunu müteaddit defalar kendisine bildirmiş, iman etmekten yüz çevirirlerse şöyle dua etmesini buyurmuştur:

حَسْبِيَ اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Okunuşu: “Hasbiye’l-lâhü lâ ilâhe illâ hû. ‘Aleyhi tevekkeltü ve hüve rabbü’l-arşi’l-azîm.”

Anlamı: “*Bana Allah yeter. O’ndan başka ilâh yoktur. Ben O’na güvendim ve O, büyük Arş’ın Rabbidir.*” (Tevbe, 9/129)

رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ

Okunuşu: “Rabbi’hküm bi’l-hakkı ve Rabbüne’r-Rahmânü’l-müste**’â**nü **a**lâ mâ tesıfûn.”

Anlamı: “*Ey Rabbim! Aramızda gerçekle hükmet. Rabbimiz O Rahmân’dır ki, isnat ettiğiniz* (yalan) *vasıflarınıza karşı yardımına sığınılacak olan ancak O’dur.*” (Enbiyâ,

21/112).

رَبِّ إِمَّا تُرِيَنِّى مَا يُوعَدُونَ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِى فِى الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

Okunuşu: “Rabbi immâ türiyennî mâ yû’adûn. Rabbi felâ tec’**a**lnî fi’l-kavmi’z-zâlimîn.”

Anlamı: “*Rabbim! Eğer onlara vaad edilen azabı bana mutlaka göstereceksen, Rabbim! Bu durumda beni, o zalimler topluluğunda bulundurma.*” (Mü’minûn, 23/93–94)

رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ

Okunuşu: “Rabbi e’**û**z**ü bike min hemezâti’ş-şeyâtîn. Ve e’**û**z**ü bike rabbi en yahdurûn.”

Anlamı: “*Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım! Onların yanımda bulunmalarından da sana sığınırım.*” (Mü’minûn, 23/97–98)

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: “Rabbi’ğfir verham ve ente **h**ayrü’r-râhımîn.”

Anlamı: “*Rabbim! Bağışla, merhamet et, Sen merhamet edenlerin en hayırlısısın.*” (Mü’minûn, 23/118)

Beş vakit namaz ve kendisine mahsus olan teheccüt namazı emrinin akabinde (İsrâ, 17/78–79) şöyle dua etmesini istemiştir.

رَبِّ أَدْخِلْنِى مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِى مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِى مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا

Okunuşu: “Rabbi ed**h**ılnî müd**h**ale sıdkın ve a**h**ricnî mu**h**race sıdkın vec’**a**llî min ledünke sültânen nasîra.”

Anlamı: “*Rabbim! Gireceğim yere doğrulukla girmemi sağla, çıkacağım yerden de doğrulukla çıkmamı nasip et ve benim için kendi katından yardım edici bir kuvvet ver.*” (İsrâ, 17/80)

Vahyedilen henüz tamamlanmadan Kur’ân’ı acele okumaması konusunda uyardıktan sonra yüce Allah, şöyle dua etmesini emretmiştir:

رَبِّ زِدْنِى عِلْمًا

“Rabbi zidnî **‘ı**lmâ

“*Rabbim, ilmimi artır*!” (Tâ-Hâ, 20/114)

Yüce Allah’ın peygamberimize emrettiği dualarda, dünyevî ve uhrevî isteklerini

özellikle yardım ve ilim isteme, şeytan ve zalimlerden uzak kalma arzusunun öne çıktığını ve dualarda Allah’ın güzel isimleri ve nitelikleri ile övüldüğünü görmekteyiz.

Peygamber duaları, Allah’tan ne isteyeceğimiz ve nasıl dua edeceğimiz konusunda bizim için birer örnektir.

Peygamberlerin yaptığı duaların dışında Kur’ân’da Havârilerin, Ashab-ı A’râf’ın, Hz. Musa’ya iman edenlerin, Ashab-ı Kehf’in, Tâlut’un ve sâlih mü’minlerin yaptığı dua örnekleri de vardır.

2. MÜ’MİNLERİN DUALARI

Yukarıda örneklerini verdiğimiz peygamberlerin duaları dışında yüce Allah’ın ayetle bize bildirdiği mü’minlerin yaptıkları dua örnekleri de vardır. Kur’ân’da zikredilen şu örnekleri verebiliriz:

a) Havârilerin Duası

Havârîler, Hz. İsa (a.s.)’a iman eden ve ona yardımcı olan kimselerdir. Hz. İsa (a.s.), kavminin kendisini inkâr etmesi üzerine *“Allah yolunda kim bana yardımcı olur?”* diye sorar. Bunun üzerine havâriler; *“Biz Allah yolunun yardımcılarıyız, Allah’a iman ettik ve biz Müslümanlarız”* derler (Âl-i İmrân, 3/52) ve şöyle dua ederler:

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

Okunuşu: “Rabbenâ âmennâ bimâ enzelte vetteb**a**’ne’r-Rasûle fektübnâ me’**a**’ş-şâhidîn.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Senin indirdiğine iman ettik, o peygambere de uyduk. Artık bizi şahitlerle beraber yaz.”* (Âl-i İmrân, 3/53)

Havariler, dualarında Hz. İsa’ya indirilen İncil’e iman ettiklerini ve Hz. İsa’ya tabi olduklarını dile getirerek Allah’tan kendilerini şahitler grubuna dâhil etmesini isterler.

Mâide sûresinin 83. ayetinde Ehl-i kitaptan iman edip şöyle dua edenler övülmektedir:

رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

Okunuşu: “Rabbenâ âmennâ fektübnâ me’**a**’ş-şâhidîn.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz iman ettik, bizi de şahitlerden yaz.*” (Mâide, 5/83)

Yüce Allah, iman edip bu duayı yapanlara 85. ayette sevap verdiğini ve onları cennete koyacağını bildirmekte ve bu kimseleri muhsinler olarak nitelemektedir.

b) Ashâb-ı A’râf’ın Duası

Ashâb-ı A’râf, cennet ile cehennem arasında bekleyen, cehennemlikleri gören ve

cennete girmeyi bekleyen kimselerdir. Bunlar; cennet halkına; selam size diye seslenirler, cennete girmeyi çok arzu ederler. Gözlerini ateş halkı tarafına çevirip cehennemdekileri görünce şöyle dua ederler (A’râf, 7/46–47):

رَبَّنَا لاَ تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

Okunuşu: “Rabbenâ lâ tec’**a**lnâ me’**a**’l-kavmi’z-zâlimîn.”

Anlamı: “*Rabbimiz! Bizi zalim toplulukla beraber eyleme*!” (A’râf, 7/47)

c) Hz. Musa’ya İman Eden Müslümanların Duası

Firavun, Musa (a.s.)’dan bir mucize göstermesini istedi. Bunun üzerine Musa (a.s.), asasını yere bıraktı, asa bir ejderha oluverdi. Elini koltuğunun altından çıkardı, birden eli bembeyaz parlayıverdi. Firavun’un adamlarının ileri gelenleri bunun bir büyü olduğunu söylediler. (bk. A’râf, 7/106-108) O devirde büyücülük yaygındı. Firavun ülkedeki meşhur büyücüleri topladı. Hz. Musa ile büyücüleri yarıştırmak istedi. Büyücüler, maharetlerini ortaya koydular, Musa (a.s.) da asasını yere koydu, asa ejderha oldu ve büyücülerin büyülerini yutup yok etti. Bunun üzerine büyücüler secdeye kapandılar, Allah’a ve Hz. Musa (a.s.)’a iman ettiler.

Firavun, ‘*benden izinsiz nasıl iman edersiniz, sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim, hepinizi asacağım’,* dedi. Büyücüler; *‘biz zaten Rabbimize döneceğiz, Rabbimizin ayetleri gelince ona iman ettik diye bizden intikam almak istiyorsun’* dediler (bk. A’râf, 7/110-126) ve Allah’a şöyle dua ettiler:

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ

Okunuşu: “Rabbenâ efriğ ‘**a**leynâ sabren ve teveffenâ müslimîn.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve canımızı müslüman olarak al.*” (A’râf, 7/126)

Mısır halkı Firavun’dan korkusuna Musa (a.s.)’a iman etmedi, yalnız bir grup genç iman etti. Musa (a.s.), iman edenlere; *“Eğer Allah’a iman ettiyseniz, Müslümanlardan iseniz Allah’a güvenin”* dedi. Mü’minler de, *‘Allah’a güvendik’* dediler (Yunus, 10/83–85) ve şöyle dua ettiler:

رَبَّنَا لاَ تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ

الْكَافِرِينَ

Okunuşu: “Rabbenâ lâ tec’**a**lnâ fitneten li’l-kavmi’z-zâlimîne ve neccinâ bi rahmetike mine’l-kavmi’l-kâfirîn.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz, bizi o zalim kavmin fitnesine uğratma ve rahmetinle bizi o*

kâfir kavimden kurtar.” (Yûnus, 10/85-86)

ç) Ashâb-ı Kehf’in Duası

Mağara halkı, mağara sahipleri anlamına gelen Ashâb-ı Kehf; kâfir bir toplumdan kaçıp dağda bir mağaraya sığınan bir grup mü’mindir. Kur’ân’ın 18. sûresi, adını bu kıssadan almıştır. Sûrenin 9-26. ayetlerinde bu kıssa anlatılmaktadır. Kur’ân’da mağaraya sığınanların gençler olduğu, mağarada yıllarca uyudukları, köpeklerinin de yanlarında bulunduğu, belli bir süre sonra uyandıkları, aralarında mağarada ne kadar kaldıklarını konuştukları, içlerinden birinin şehre gümüş para ile yiyecek almaya gittiği, mağarada 309 yıl kaldıklarının söylendiği, ancak ne kadar kaldıklarını Allah’ın bildiği ifâde edilmiştir.

Tefsîr kitaplarında zikredilen rivayetlere göre uykudan uyanıp şehre giden genç, çarşıda alışveriş yaparken, zulmünden kaçtıkları Kral Dakyanus’un adı bulunan paraları verince halk, bunu hazine bulmuş sanarak kralın huzuruna götürmüştür. Bu zaman içerisinde, halk ve kral Hıristiyan olmuştu. Genç, krala kaçış olayını anlatınca kral ve şehir halkı mağaraya gitmiş, mağaradaki gençlerle konuşmuştur. Gençler tekrar uykuya dalmışlar. Kur’ân’da gençlerin uykudan uyandıktan sonra insanlarla konuştukları beyan edilmiş, ancak mağaranın nerede ve gençlerin sayısının kaç olduğu bildirilmemiştir. İşte Kur’ân’da bu gençlerin şöyle dua ettikleri bildirilmektedir:

رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا

Okunuşu: “Rabbenâ âtinâ min ledünke rahmeten ve heyyi’ lenâ min emrinâ raşedâ.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Bizlere tarafından bir rahmet ihsan et ve bizim için işimizden bir muvaffakiyet hazırla*!” (Kehf, 18/10)

d) Tâlut’un, Câlut İle Savaşa Başlamadan Önce Yaptığı Dua

Câlut, Mısır ile Filistin arasında yaşayan Amalika adlı kavmin kralı idi. Bunlar, İsrailoğullarına saldırıp onları perişan ederler. İsrailoğulları, peygamberlerinden kendilerine bir kumandan tayin etmelerini isterler. Peygamberleri de kendilerine Tâlût’u seçer. (bk. Bakara, 2/247-251) Tâlût, askerleri ile birlikte câlut ve askerlerine karşı çıktıklarında şöyle dua etmişlerdir:

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ

الْكَافِرِينَ

Okunuşu: “Rabbenâ efriğ **‘a**leynâ sabran ve **s**ebbit akdâmenâ vensurnâ **‘a**le’l-kavmi’l-kâfirîn.”

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Üzerlerimize sabır dök, ayaklarımızı sabit tut ve kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et*!" (Bakara, 2/250)

Tâlût ve askerleri dualarında; Allah'tan üç şey istemişlerdir: Sabır, sebat ve yardım. Allah dualarını kabul etmiş, savaşı kazanmışlardır.

Bu dua örneğinden, sıkıntılı zamanlarda sabır, sebat ve yardım istenmesi gerektiğini öğreniyoruz.

e) Salih Mü'minlerin Duası

İsimleri, yaşadıkları zaman ve mekânları zikredilmeden mü'minlerin Kur'ân'da yaptığı dua örnekleri zikredilmiştir:

1. Bakara sûresinin 200. ayetinde, *"insanlardan kimi, 'Rabbimiz! Bize dünyada (nimet) ver' diye dua eder. 'Onun ahirette bir nasibi yoktur"* denildikten sonra bir sonraki ayette insanlardan kiminin de şöyle dua ettiği bildirilmektedir:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Okunuşu: "Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhirati haseneh. Ve kınâ **'az**âbe'n-nâr."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Bize dünyada iyilik, güzellik ve nimet ver; ahirette de iyilik, güzellik ve nimet ver ve bizi ateş azabından koru*!" (Bakara, 2/201)

Bu dua, çok kapsamlı ve anlamlı bir duadır. Duada üç istek vardır: Dünyada hasene, ahirette hasene ve ateş azabından korunma. "Hasene" iyilik, güzellik, sağlık, servet, ilim ve benzeri insanın razı olacağı her türlü nimeti ifade eder. Bu dua Peygamberimizin de en çok yaptığı dualardan biridir. (Buhârî, De'avât, 55) Her namazın sonunda selamdan önce bu dua okunur.

2. Bakara sûresinin "âmene'r-rasûlü" diye başlayan son iki ayetinde Hz. Peygamberin ve mü'minlerin; iman esaslarına inanışları, itaat etmeyi beyanları, her insanın ancak gücünün yettiği şeyle sorumlu tutulduğu, iyi ve kötü amellerin herkesin kendi leh veya aleyhine olduğu bildirilmiş ve mü'minlerin şöyle dua ettikleri belirtilmiştir:

غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

Okunuşu: "Ğufrâneke Rabbenâ ve ileyke'l-mesîr."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Senden bağışlamanı dileriz, dönüş ancak sanadır.*" (Bakara, 2/285)

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا

كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ

لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى

الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Okunuşu: "Rabbenâ lâ tüâ**hız**nâ innesînâ ev ahta'nâ Rabbenâ ve lâ tahmil **'a**leynâ ısran kemâ hameltehû **a**lel-le**z**îne min kablinâ Rabbenâ ve lâ tühammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih. V**a**'fü **'a**nnâ veğfir lenâ verhamnâ ente Mevlânâ fensurnâ **a**le'l-kavmi'l-kâfirîn."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Eğer unuttuk ya da yanıldıysak bizi tutup sorguya çekme! Ey Rabbimiz, bize bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme! Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği yükü de yükleme! Bağışla bizi, mağfiret et bizi, rahmet et bize! Sensin bizim Mevlamız, kâfir kavimlere karşı yardım et bize.*" (Bakara, 2/286)

Bu dua örneklerinde şu hususlar ön plana çıkarılmıştır:

- Af, mağfiret ve merhamet,
-Unutulan veya hata ile yapılan kusurların bağışlanması,
- Güç yetirilemeyecek şeylerle muhatap edilmemesi,
- Kâfirlere karşı yardım.

Peygamberimiz (s.a.s.), "*Kim her gece Bakara sûresinin son iki ayetini okursa* (bu kıraat, geceyi ihya etme açısından) *ona yeter*" buyurmuştur. (Tirmizî, Fedâili'l-Kur'ân, 4)

Milletimiz, Peygamberimizin bu sözüne ittibaen olmalı ki yatsı namazlarından sonra bu ayetleri okumayı âdet hâline getirmiştir. Bu iki ayeti ezberleyip en azından her gece okuyan müslüman hem Kur'ân okumuş, hem de dua etmiş olur.

3. Âl-i İmrân sûresinin 26. ayetinde hem Allah'ın sıfatları bildirilmekte, hem de "Allâhümme" hitap cümlesi ile dua olduğuna işaret edilmektedir:

قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: "Kulillâhümme mâlike'l-mülki tü'ti'l-mülke men teşâü ve tenzi'**u**'l-mülke mimmen teşâü ve tü'**ı**zzü men teşâü ve tü**z**illü men teşâü biyedike'l-**h**ayr. İnneke **a**lâ külli şey'in kadîr."

Anlamı: "*Ey mülkün sahibi Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden de onu çeker alırsın, dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır Senin elindedir. Muhakkak ki, Sen her şeye kâdirsin.*" (Âl-i İmrân, 3/26)

Ayette geçen "mülk" kelimesi; "Peygamberlik, kudret, yönetme gücü, zafer, egemenlik, ilim, servet, itibar, akıl, sağlık gibi her türlü maddî ve mânevî imkân" anlamlarına gelir.

Ayette; Allah'ın mülkün sahibi olduğu, mülkü dilediğine verip dilediğinden aldığı, dilediğini aziz, dilediğini zelil ettiği, bütün hayrın Allah katında bulunduğu ve Allah'ın her şeye gücünün yettiği ifade edilmektedir. Dua niyetiyle bu ayeti okuyan bir müslüman; "*Allah'ım! Bana mülkünden ver, verdiğini alma, beni*

aziz et, zelil etme” diye niyazda bulunmuş olur.

4. Âl-i İmrân sûresinin 15. ayetinde Allah’a karşı gelmekten sakınanlara (muttakilere), cennetler, tertemiz eşler ve Allah’ın rızası vaat edilmiş; 16. ve 17. ayetlerde muttakilerin altı niteliği zikredilmiştir. Bu niteliklerden birincisi muttakilerin Allah’a şöyle dua etmeleridir:

رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Okunuşu: “Rabbenâ innenâ âmennâ feğfir lenâ **z**ünû-benâ ve kınâ **‘az**âbe’n-nâr.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Biz gerçekten iman ettik; bizim günahlarımızı bağışla ve bizi ateş azabından koru.*” (Âl-i İmrân, 3/16)

Diğer nitelikler şöyle sıralanmıştır: Muttakiler; sabreden, özünde, sözlerinde ve işlerinde dürüst olan, itaat eden, Allah yolunda malından harcayan ve seher vakitlerinde Allah’tan af ve mağfiret isteyen kimselerdir.

5. Âl-i İmrân sûresinin yedinci ayetinin sonunda ancak akl-ı selim sahiplerinin Kur’ân’ı düşünüp anladığı ve öğüt aldığı ve bu kimselerin şöyle dua ettiği bildirilmektedir:

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللّٰهَ

لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ

Okunuşu: “Rabbenâ lâ tüziğ kulûbenâ ba’de i**z** hedeytenâ veheb-lenâ min ledünke rahmeh. İnneke ente’l-vehhâb. Rabbenâ inneke câmi**’u**’n-nâsi liyevmin lâ raybe fîh. İnnallâhe lâ yu**h**lifü’l-mî**’â**d.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Bize ihsan ettiğin hidayetten sonra kalplerimizi haktan saptırma, bize kendi katından rahmet ihsan eyle! Şüphesiz ki, Sen bol ihsan sahibisin.*

Rabbimiz! Şüphesiz sen, hakkında şüphe olmayan bir günde insanları toplayacaksın. Şüphesiz Allah va’dinden dönmez.” (Âl-i İmrân, 3/8-9)

Bu dua örneğinde akl-ı selim sahibi mü’minlerin iki özelliği zikredilmiştir. Bunlar, Allah’tan imanda sebat etmeyi, merhamet lütfetmeyi istemeleridir. Bu kimseler dua ederken Allah’ın çok bağışta bulunma (vehhâb), insanları kıyamette bir araya toplama (câmi’u’n-nâs) ve sözünden dönmeme niteliklerini zikretmişlerdir.

Aynı sûrenin 190. ayetinde göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün ardı ardına gelişinde akl-ı selim sahibi kimseler için ibretler olduğu bildirildikten sonra 191-194. ayetlerde akl-ı selim sahibi mü’minlerin nitelikleri zikredilmiştir. Bu niteliklerin birincisi, bu kimselerin ayakta iken, otururken ve yanları üzerinde iken Allah’ı anmaları, göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünmeleridir. Diğer

nitelikler şu şekilde dua etmeleridir:

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلاً سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ • رَبَّنَا
إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ • رَبَّنَا
إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا
فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ •
رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا
تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

Okunuşu: "Rabbenâ mâ **h**alekte hâ**z**â bâtılen süb-hâneke fekınâ **'az**âbe'n-nâr.
Rabbenâ inneke men tüd**h**ıli'n-nâre fekad a**h**zeytehü ve mâ li'z-zâlimîne min ensâr.
Rabbenâ innenâ semi'nâ münâdiyen yünâdî li'l-îmâni en âminû bi rabbiküm fe-âmennâ.
Rabbenâ feğfir lenâ **z**ünûbenâ ve keffir **'a**nnâ seyyi'âtinâ ve teveffenâ ma**'a**'l-ebrâr.
Rabbenâ ve âtinâ mâ ve**'a**dtenâ **'a**lâ rusülike ve lâ tü**h**zinâ yevme'l-kıyâmeh. İnneke lâ tü**h**lifü'l-mî**'â**d."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Sen bu* (gökleri ve yeri) *boşuna yaratmadın, Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz. Bizi ateş azabından koru.*
Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen, kimi o ateşe sokarsan onu kesinlikle rezil ve perişan etmişsindir. Zalimlerin yardımcıları yoktur.
Ey Rabbimiz! Biz, 'Rabbinize iman edin' diye imana çağıran bir davetçi işittik ve O'na hemen iman ettik.
Ey Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, bizleri iyilerle beraber al.
Ey Rabbimiz! Peygamberlerinle bize va'd ettiklerini ver. Kıyamet gününde yüzümüzü kara çıkarma! Şüphesiz Sen, sözünden caymazsın!" (Âl-i İmrân, 3/191-194)

Bu duada akl-ı selim sahibi mü'minler, önce Allah'ın her işinin hikmetli olduğu ve O'nun noksanlıklardan münezzeh olduğunu zikrederek Allah'ı yüceltmekte, sonra;

- Cehennem azabından korumasını,
- Günahlarını bağışlamasını,
- Canlarını Müslüman olarak almasını,
- Peygambere vaat ettiği nimetleri kendilerine de ihsan etmesini,
- Kıyamet gününde rezil etmemesini istemektedirler.

Bu dualarda; hem dünya, hem ahirete yönelik istekler yer almıştır.

Yüce Allah, bu dualardan sonra gelen 195. ayette kadın olsun erkek olsun hiçbir çalışanın amelini zayi etmeyeceğini bildirmiştir.

Bir mü’min bu ayetleri okuduğu zaman hem Allah’a dua etmiş, hem de Kur’ân okumuş ve sevap kazanmış olur.

6. Nisa sûresinin 75. ayetinde zayıf erkek, kadın ve çocukların şöyle dua ettiği bildirilmektedir:

رَبَّنَا اَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ اَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ

وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا

Okunuşu: “Rabbenâ ahricnâ min hâ**z**ihi’l-karyeti’z-zâlimi ehlühâ vec**’a**’l-lenâ min ledünke veliyyen vec**’a**llenâ min ledünke nasîra.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Bizleri halkı zâlim olan şu memleketten çıkar. Bize katından bir koruyucu ver, bize katından bir yardımcı ver.*” (Nisâ, 4/75)

Bu dua örneğinde içinde yaşadıkları azgın ve zalim insanlar tarafından zulme maruz kalan zayıf insanlar ve çocuklar Allah’tan; başka bir beldeye gitme imkânı, bir koruyucu ve yardımcı vererek kurtarmasını istemektedir.

7. İman edip Allah’a dua ettikleri için zalimler tarafından kendileriyle alay edildiği hâlde sabreden kimselerin şöyle dua ettikleri bildirilmektedir:

رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: “Rabbenâ âmennâ feğfir-lenâ verhamnâ ve ente **h**ayrü’r-râhımîn.”

Anlamı: “*Rabbimiz! Biz iman ettik; öyle ise bizi bağışla, bize merhamet et, sen, merhametlilerin en iyisisin.*” (Mü’minûn, 23/109)

Yüce Allah, bu kimseleri iman ve sabırları dolayısıyla mükâfatlandırdığını, bu kimselerin kurtuluşa eren kimseler olduğunu bildirmektedir. (Mü’minûn, 23/111)

Bu dua örneğinde güzel isimlerinden biri zikredilerek Allah’tan mağfiret ve merhamet istenmektedir.

8. Furkan sûresinin 63-75. ayetlerinde *“Rahman’ın kulları”* olarak nitelenen mü’minlerin özellikleri zikredilmekte ve bu kimselerin ahirette cennetle ödüllendirileceği bildirilmektedir. Rahman’ın kulları olarak övülen bu kimselerin nitelikleri arasında şöyle dua ettikleri de zikredilmiştir:

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا

Okunuşu: “Rabbena’srif **‘a**nnâ **‘az**âbe cehenneme inne **‘az**âbehâ kâne ğarâmâ.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Bizden cehennemin azabını uzaklaştır, şüphesiz ki onun azabı sargındır.*” (Furkân, 25/65)

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ

إِمَامًا

Okunuşu: “Rabbenâ heblenâ min ezvâcinâ ve **z**ür-riyyâtinâ kurrate **a’**yünin vec’**a**lnâ lil-müttekîne imâmâ.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takva sahiplerine önder kıl.*” (Furkân, 25/74)

Rahman’ın kullarının dualarında şu hususlar ön plana çıkartılmıştır:

- Cehennem azabından uzaklaştırma,
- Hayırlı eş ve çocuklar ihsan etme,
- Neslini Allah’a karşı sakınanlar (muttakiler) yapma.

9. Duhan sûresinin 10. ayetinde kıyametin kopacağına yakın kıyamet alameti olarak göğü duman kaplayacağına işaret edilmekte; 11. ayette bu dumanın insanları kuşatacağı ve bunun elem verici bir azap olduğu bildirilmektedir. İşte böyle bir günde mü’minler şöyle dua edeceklerdir:

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ

Okunuşu: “Rabbene’kşif **‘a**nne’l-**‘az**âbe innâ mü’mi-nûn.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Bizden azabı kaldır. Artık biz inanıyoruz.*” (Duhân, 44/12)

Tabiî âfetlerle karşılaşan mü’minler bu duayı yaparak Allah’a sığınabilirler.

10. Haşr sûresinin 10. ayetinde mü’minlerin kendileri ve mü’minler için şöyle dua ettikleri / etmeleri gerektiği bildirilmektedir:

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي

قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ

Okunuşu: “Rabbene’ğfir-lenâ ve li-ihvânine’l-le**z**îne sebekûnâ bi’l-îmâni ve lâ tec’**a**l fî kulûbinâ ğıllen li’l-le**z**îne âmenû. Rabbenâ inneke raûfü’r-rahîm.”

Anlamı: “*Ey Rabbimiz! Bizleri ve önceden iman ederek bizleri geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla ve gönüllerimizde, iman etmiş olanlara karşı kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphe yok ki, Sen çok şefkatlisin, çok merhametlisin.*” (Haşr, 59/10)

11. İbrahim Peygamber ve ona iman edenlerde müslümanlar için güzel örnekler bulunduğu bildirildikten sonra onların şöyle dua ettikleri bildirilmiştir:

رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا

فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Okunuşu: “Rabbenâ **‘a**leyke tevekkelnâ ve ileyke eneb-nâ ve ileyke’l-masîr. Rabbenâ lâ tec’**a**lnâ fitneten lil-le**z**îne keferû veğfir-lenâ.

Rabbenâ inneke ente'l-**a**zîzü'l-hakîm."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Ancak sana dayandık, içtenlikle yalnız sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır. Ey Rabbimiz, bizi o kâfirlerin fitnesi kılma ve bizi bağışla! Şüphesiz Sen azizsin, hikmet sahibisin.*" (Mümtehine, 60/4-5)

İbrahim Peygamber ve ona iman edenler; sadece Allah'a güvendiklerini, sadece O'na yöneldiklerini ve dönüşün sadece O'na olduğunu söyledikten sonra Allah'tan kendilerine kâfirleri musallat etmemesini ve kendilerini bağışlamasını istemektedirler. Hem dualarının başında Allah'ı övmüşler, hem de sonunda yüce Allah'ın iki ismini zikretmişlerdir.

12. Tahrim sûresinin 8. ayetinde ahirette mü'minlerin cennete konacağı, onların önlerinde ve yanlarında nurun bulunacağı ve bu mü'minlerin şöyle dua edecekleri bildirilmektedir:

رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: "Rabbenâ etmim-lenâ nûranâ veğfir-lenâ inneke **a**lâ külli şey'in kadîr."

Anlamı: "*Ey Rabbimiz! Nurumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla; çünkü sen her şeye kâdirsin.*" (Tahrîm, 66/8)

Biz, bu dua örneğinden mü'minlerin nimet ve güzelliklerinin çoğalması için ahirette de Allah'a dua edeceklerini öğreniyoruz.

Kur'ân'dan zikrettiğimiz dua örnekleri mü'minler tarafından okunabilir. Dua örneklerinde zikredilen istekler ve benzerleri Allah'tan istenebilir. Çünkü yüce Allah bize kabul edilmiş bu örnekleri ile yol göstermekte, nasıl dua edeceğimizi ve duada neler isteyebileceğimizi bildirmektedir.

Bundan sonraki bölümde âlemlere rahmet ve mü'minlere örnek olarak gönderilen Peygamberimiz (s.a.s.)'in yaptığı dualardan örnekler zikredeceğiz.

B. HADİSLERDE DUA ÖRNEKLERİ

Peygamberimiz (s.a.s.), dünyevî ve uhrevî, maddî ve manevî birçok konuda Allah'a dua etmiştir. Sabah, akşam, yatağa yatınca, gece kalkınca, evden çıkınca ve benzeri mutat vakitlerde yaptığı duaların dışında -ki bunlar, ikinci ve üçüncü bölümlerde zikredilmiştir- Peygamberimizin yaptığı ve mü'minlerin yapmasını istediği veya ashabına öğrettiği (bk. Nesâî, İstiaz, 16) dualardan şu örnekleri zikredebiliriz:

Peygamberimiz (s.a.s.) en çok şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ

Okunuşu: "Allâhümme Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhırati

haseneh. Ve kınâ **az**âbe’n-nâr.”

Anlamı: *“Ey Allah’ım! Ey Rabbimiz! Bize dünyada iyilik, güzellik ve nimet ver, ahirette de iyilik, güzellik ve nimet ver ve bizi ateş azabından koru.”* (Buhârî, De’avât, 55))

“Allâhümme” kelimesinden sonraki kısım, Bakara sûresinin 201. ayetidir. Duada “Allah” ve “Rab” isimleri zikredilerek iki şey istenmiştir; biri dünya ve ahirette “ihsân”, ikincisi “ateş azabından korunma.”

“***İhsân***” kavramı; sağlık, servet, itibar, güven, huzur ve benzeri maddî ve manevî, dünyevî ve uhrevî bütün nimetleri, iyilikleri ve güzellikleri içerir.

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke’l-hüdâ ve’t-tükâ ve’l-**‘a**fâfe ve’l-ğınâ.”

Anlamı: “*Allah’ım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği istiyorum.*” (Müslim, Dua, 72; İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 900)

Bu duasında Peygamberimiz yüce Allah’tan;

-Hidayet yani doğru yolda olabilme, iman üzere devam edebilme,

-Takva yani dinî emir ve yasaklara riayet ederek Allah’a karşı gelmekten sakınabilme,

- İffet yani haramlardan uzak durmak, helâl ve güzel olmayan söz ve davranışlardan sakınabilme; bedenî ve maddî hazlara aşırı düşkünlükten korunabilme erdemi,

-Ğına yani gönül zenginliği, kanaatkârlık istemiştir.

Bu dua örneği; özlü ancak anlamı çok kapsamlı bir duadır. Kişinin Allah’a, kendisine ve diğer insanlara karşı görevlerini İslâm’ın istediği şekilde yapabilmeyi ifade etmektedir.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِى وَارْحَمْنِى وَاهْدِنِى وَعَافِنِى وَارْزُقْنِى

Okunuşu: “Allâhümme’ğfirlî verhamnî vehdinî ve **‘â**finî verzüknî.”

Anlamı: “*Allah’ım! Beni bağışla, bana hidayet nasip eyle, bana rızık ver, beni âfiyette daim eyle ve bana merhamet et.*” (Müslim, Zikir ve Dua, 35)

Bu duasında Peygamberimiz yüce Allah’tan beş şey istemektedir:

-Mağfiret yani hata, kusur ve günahların bağışlanması,

-Merhamet,

-Âfiyet,

-Hidayet,

-Rızık yani mal, mülk, servet.

Bu dua örneğinde, İslâmî açıdan dünyevî ve uhrevî mutluluğu sağlayacak olan hususların hepsi özet olarak dile getirilmektedir.

اَللّٰهُمَّ قَنِّعْنِى بِمَا رَزَقْتَنِى وَبَارِكْ لِى فِيهِ وَاخْلُفْ عَلَىَّ كُلَّ غَائِبَةٍ

لِي بِخَيْرٍ

Okunuşu: “Allâhümme kann**i**’nî bimâ razektenî ve bâriklî fîhi ve a**h**lif **‘a**leyye külle ğâibetin-lî bi**h**ayr.”

Anlamı: “*Allah’ım! Bana verdiğin rızık konusunda beni kanaat sahibi yap ve o rızkımı bereketli kıl. Zayi olan her nimetin daha hayırlısını bana ihsan eyle.*” (Hâkim, De’avât, No:1878)

Bu duasında da Peygamberimiz, kendisine rızık vermesini, rızkını bereketli yapmasını, tükettiği nimetin yenilerini ve daha iyilerini vermesini ve kendisini kanaatkâr yapmasını Allah’tan istemektedir. Bu dua örneği, aynı zamanda istenilen bu rızkı elde edebilmek için çalışılması gerektiğine de işaret eder.

اَللّٰهُمَّ أَلْهِمْنِى رُشْدِى وَأَعِذْنِى مِنْ شَرِّ نَفْسِى

Okunuşu: “Allâhümme elhimnî ruşdî ve e**’ız**nî min şerri nefsî.”

Anlamı: “*Allah’ım! Bana doğru olanı ilham et ve beni nefsimin şerrinden koru.*” (Tirmizî, De’avât, 70)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan iki şey istemiştir. Biri her işte doğru olanı yapabilmesi, diğeri nefsin kötü arzularından kendisini koruyabilmesidir.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَارْضَ عَنَّا وَ تَقَبَّلْ مِنَّا وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ

وَ نَجِّنَا مِنَ النَّارِ وَ اَصْلِحْ لَنَا شَأْنَنَا كُلَّهُ

Okunuşu: “Allâhümmeğ’fir-lenâ verhamnâ verda **‘a**nnâ ve tekabbel minnâ ve ed**h**ılne’l-cennete ve neccinâ mine’n-nâri ve eslıh-lenâ şe’nenâ küllehû.”

Anlamı: “*Allah’ım! Bizi bağışla, bize merhamet eyle,* (ibadetlerimizi, hayır ve hasenatımızı, dualarımızı) *kabul eyle, bizi cennete koy, bizi cehennemden azat eyle, bütün işlerimizi ıslah eyle.*” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 135, No: 29342)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan yedi istekte bulunmuştur:

-Mağfiret, merhamet ve Allah’ın rızası,

-İbadetlerinin kabul olması,

-Cennete girebilme ve cehennemden korunma,

-İşlerinin düzgün olması.

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), tekil siygası değil çoğul siygası kullanmıştır. İsteklerini hem kendisi hem de diğer mü’minler için istemiştir.

اَللّٰهُمَّ اَحْسَنْتَ خَلْقِى فَاَحْسِنْ خُلُقِى

Okunuşu: “Allâhümme ahsente halkî fe ahsin **h**ulükî.”

Anlamı: “*Allah’ım! Yaratılışımı güzel yaptın, ahlâkımı da güzelleştir.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 959)

Bu dua örneğinde Peygamberimiz (s.a.s.)’in biyolojik varlığının mükemmel oluşunu dile getirerek ahlâkının da aynı şekilde güzel olmasını istemektedir. Peygamberimiz (s.a.s.)’in, ahlâkının güzel ve mükemmel olduğu Kur’ân’da bildirilmiştir. (Kalem, 68/4) Bu duada aynı zamanda ahlâkın değişkenliğine, iyi yönde değişmesi için çaba gösterilmesi ve bu konuda Allah’tan yardım istenilmesi gerektiğine işaret edilmektedir.

اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنِى مُنْكَرَاتِ الْاَخْلَاقِ وَالْاَهْوَاءِ وَالْاَسْوَاءِ وَالْاَدْوَاءِ

Okunuşu: “Allâhümme cennibnî münkerâti’l-a**h**lâkı ve’l-ehvâi ve’l-esvâi ve’l-edvâi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kötü ahlâktan, nefsânî arzulardan, kötü işlerden ve ayıp şeylerden beni uzaklaştır.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 960)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.); yüce Allah’tan kendisini dört şeyden; ahlâkın ve arzuların kötüsünden, kötü ve ayıplı işlerden uzaklaştırmasını istemiştir. Aslında Peygamberimiz bu isteği ile Müslümanların kötü ahlâk ve arzulardan, kötü ve ayıplı işlerden uzak olmaları ve bu konuda Allah’tan yardım istemeleri hususunda uyarıda bulunmaktadır.

اَللّٰهُمَّ اٰتِ نَفْسِى تَقْوَاهاَ وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكّٰاهَا أَنْتَ وَلِيُّهَا

وَمَوْلَاهَا

Okunuşu: “Allâhümme âti nefsî takvâhâ ve zekkihâ ente **h**ayru men zekkâhâ ente veliyyühâ ve mevlâhâ.”

Anlamı: “*Allah’ım! Nefsime takvasını ver ve nefsimi* (her türlü kötü şeylerden) *temizle, Sen temizleyenlerin en hayırlısısın. Sen nefsimin dostu ve mevlasısın.*” (Müslim, Dua, 73)

Yukarıdaki dualarda olduğu gibi bu duada da Peygamberimiz manevî temizliği ve arınmayı, ahlâkî erdemliliği istemektedir. Duasının kabulü için yüce Allah’ın “***velî***” ve “***mevlâ***” isimlerini zikretmiştir.

اَللّٰهُمَّ اَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِى الْاُمُورِ كُلِّهَا وَ اَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا

وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ

Okunuşu: “Allâhümme ahsin ‘**â**kıbetenâ fi’l-umûri küllihâ ve ecirnâ min **h**ızyi’d-dünyâ ve ‘**az**âbi’l-â**h**ırati.”

Anlamı: “*Allah’ım! Bütün işlerimin sonucunu güzel eyle, beni dünyada rezil olmaktan ve ahiret azabından koru.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 949; el-Heysemî, Ed’ıye, 33, No: 17390)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.); işlerini en iyi bir şekilde yapabilmeyi ve dünya ve ahirette sonunun hüsran olmamasını yüce Allah'tan istemektedir. Dolayısıyla mü'minlerin de, dünyevî ve uhrevî bütün işlerini ihsan mertebesinde en güzel biçimde yapmaları, başarısızlığa ve hüsrana sebep olabilecek eylem ve davranışlardan uzak olmaları ve bu konuda Allah'tan yardım istemeleri gerektiğine işaret etmektedir.

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ وَحُبَّ الْمَسَاكِينِ

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke f**i**'le'l-**h**ayrâti ve terke'l-münkerâti ve hubbe'l-mesâkîni."

Anlamı: "*Allah'ım! Senden hayırlı olan işleri yapmayı, aklın ve dinin çirkin gördüğü şeyleri terk etmeyi ve fakirlerin sevgisini istiyorum.*" (Mâlik, Dua, No:508)

Bu duasında da Peygamberimiz hayırlı işleri yapabilmeyi, kötü, dünya veya ahirette zararı olacak, Allah'ın ve akl-ı selimin razı olmadığı işlerden uzak olmayı ve fakirlere karşı duyarlı olabilmeyi istemektedir.

Peygamberimiz (s.a.s.), *"Ey insanlar! Dua yapmayı seviyor musunuz?* diye ashabına sormuş, onlar da *"evet, ey Allah'ın Elçisi!"* demeleri üzerine;

اَللّٰهُمَّ أَعِنِّى عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Okunuşu: "Allâhümme e**'ı**nnî **'a**lâ **z**ikrike ve şükrike ve husni **'ı**bâdetike."

Anlamı: "*Allah'ım! Seni zikretmek, nimetlerine şükretmek ve sana en güzel biçimde ibadet etmek konusunda bana yardım eyle.*" diye dua etmelerini söylemiştir. (İbn Huzeyme, Dua, No:751; Hâkim, No: 1838, I, 499; İbn Ebî Şeybe, Dua, 42, No: 29391)

Bu dua örneğinde Peygamberimiz (s.a.s.), mü'minlerin yüce Allah'tan üç şeyi talep etmelerini istemektedir:

-Allah'ı zikir, nimetlere şükür ve ibadetleri en güzel biçimde yapabilme.

Bu üç şeyi yapabilen Müslüman, Allah'a karşı kulluk görevini yapmış olur. İşte Peygamberimiz (s.a.s.), Müslümanlardan bu konuda Allah'tan yardım istenmesini ve bu duanın sürekli yapılmasını tavsiye etmektedir.

اَللّٰهُمَّ انْفَعْنِى بِمَا عَلَّمْتَنِى وَعَلِّمْنِى مَا يَنْفَعُنِى وَارْزُقْنِى عِلْمًا
تَنْفَعُنِي بِهِ

Okunuşu: "Allâhümme'nfe'nî bimâ **'a**llemtenî ve **'a**l-limnî mâ yenfe**'u**nî verzügnî **'ı**lmen tenfe**'u**nî bihî."

Anlamı: "*Allah'ım! Bana öğrettiğin şeyleri hakkımda faydalı eyle, bana fayda verecek şeyleri öğret, beni, bana fayda verecek ilim ile nasiplendir.*" (Hâkim, De'avât, No: 1879, I, 510)

اَللّٰهُمَّ انْفَعْنِى بِمَا عَلَّمْتَنِى وَعَلِّمْنِى مَا يَنْفَعُنِى وَزِدْنِى عِلْمًا

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَأَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ حَالِ أَهْلِ النَّارِ

Okunuşu: “Allâhümme’nfe’nî bimâ **‘a**llemtenî ve **‘a**llimnî mâ yenfe**’u**nî ve zidnî **‘ı**lmâ. Elhamdülillâhi **‘a**lâ külli hâl. Ve e**’ûz**ü billâhi min hâli ehli’n-nâr.”

Anlamı: “*Allah’ım! Bana öğrettiğin ilim ile beni faydalandır, bana fayda verecek ilmi bana öğret ve benim ilmimi artır. Her hâl üzere Allah’a hamd olsun. Cehennem ehlinin hâlinden Allah’a sığınırım.*” (Tirmizî, De’avât, 130; İbn Ebî Şeybe, Dua, 42, No: 29384)

Bu iki duasında Peygamberimiz, yüce Allah’tan kendisine çok, faydalı ve yararlı ilim vermesini talep etmektedir. Peygamberimiz faydasız ilimden Allah’a sığınmıştır. (Müslim, Dua, 73; Ebû Davud, Salât, 367; Nesâî, İstiâze, 2, 18)

İkinci hadisin sonunda Peygamberimiz (s.a.s.), her durumda Allah’a hamd etmekte ve cehennem halkının durumuna düşmekten Allah’a sığınmaktadır.

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالسَّلَامَةَ

مِنْ كُلِّ إِثْمٍ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ وَالنَّجَاةَ بِعَوْنِكَ

مِنَ النَّارِ

Okunuşu: “Allâhümme innâ nes’elüke mûcibâti rahmetike ve **‘a**zâime meğfiratike ve’s-selâmete min külli i**s**min ve’l-ğanîmete min külli birrin ve’l-fevze bi’l-cenneti ve’n-necâte bi-**’a**vnike mine’n-nâr.”

Anlamı: “*Allah’ım! Rahmetinin gereklerini, mağfiretinin sürekliliğini, her türlü günahtan uzak ve salim olmayı, her türlü iyilik ve nimetleri, cennete girerek felaha ermeyi, yardımınla cehennem ateşinden kurtulmayı istiyorum.*” (Hâkim, De’avât, No: 1925)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan;

-Allah’ın rahmetini, imanda devam edebilmeyi, güzel ameller yapabilmeyi ve iyi davranışlar sergileyebilmeyi,

-Sürekli olarak af ve mağfiretine mazhar olabilmeyi,

-Bütün günahlardan uzak kalabilmeyi,

-Her türlü iyilik ve güzelliği, maddî ve manevî nimetleri,

-Cennete girebilmeyi ve cehennemden kurtulabilmeyi istemektedir.

Bu dua örneği de dünyevî ve uhrevî bütün güzellikleri içermektedir. Peygamberimizin dile getirdiği bu duadaki isteklerin yerine gelmesi için insanın fiilî olarak çaba göstermesi ve Allah’ın yardımını talep etmesi gerekir. Allah’ın rahmetini, mağfiretini, nimetlerini ve cennetini elde edebilmek ve cehennemden uzak kalabilmek için mutlaka dinin gerektirdiği görevlerin yapılması gerekir.

اَللّٰهُمَّ اكْفِنِى بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِى بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

Okunuşu: “Allâhümme’kfinî bi-halâlike **‘a**n harâmike ve eğninî bi fadlike **‘a**mmen sivâke.”

Anlamı: “*Allah’ım! Helâl olan nimetlerinle yetinmemi, haramlardan müstağni olmamı ihsan eyle, fazlı kereminle beni Senden başkasına muhtaç eyleme.*” (Hâkim, De’avât, No: 1973)

اَللّٰهُمَّ فَالِقَ الْإِصْبَاحِ وَجَاعِلَ اللَّيْلِ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

حُسْبَانًا اِقْضِ عَنِّي الدَّيْنَ وَأَغْنِنِي مِنَ الْفَقْرِ وَأَمْتِعْنِي بِسَمْعِي

وَبَصَرِي وَقُوَّتِي فِي سَبِيلِكَ

Okunuşu: “Allâhümme fâlika’l-‘ısbâhı ve câ**’ı**le’l-leyli sekenen ve’ş-şemse ve’l-kamera husbânen ‘ıkdı **‘a**nni’d-deyne ve ağninî mine’l-fakri ve emti’nî bi-sem**’î** ve besarî ve kuvvetî fî sebîlike.”

Anlamı: “*Sabahın aydınlığını var eden, geceyi dinlenme vakti yapan, güneşi ve ayı hesap vasıtası yapan Allah’ım! Bana borçlarımı ödemeyi ihsan eyle, benden fakirliği gider, kulağımı, gözümü ve kuvvetimi Senin yolunda kullanmayı nasip eyle.*” (Malik, Dua, No: 495)

Bu dualarında Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan helâlinden rızık elde edebilmeyi, haram rızıktan uzak kalabilmeyi, bu konuda hiç kimseye muhtaç etmemesini, fakirlikten korumasını, borçlarını ödemede kolaylık vermesini istemektedir.

Dünyada güven ve huzur içinde olabilmek, şuurlu ibadet edebilmek ve Allah’ın rızasına ulaşılabilmek için “helâl rızık” önemli bir istektir.

Bu dua ile rızkın helâl yollardan kazanılmasına ve rızkı verenin Allah olduğuna da işaret edilmektedir.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَظُلْمَنَا وَهَزْلَنَا وَجِدَّنَا وَعَمْدَنَا وَكُلُّ ذٰلِكَ

عِنْدَنَا

Okunuşu: “Allâhümme’ğfir-lenâ **z**ünûbenâ ve zulmenâ ve hezlenâ ve ciddenâ ve **‘a**mdenâ ve küllü **z**âlike **‘ı**ndenâ.”

Anlamı: “*Allah’ım! Günahlarımızı, yaptığımız haksızlıkları, saçmalıklarımızı, bilerek ve ciddi olarak yaptıklarımızı bağışla, bunların hepsi bizde mevcuttur.*” (Hâkim, De’avât, No:1916)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan beş şeyi; günahları, zulmü, dine uygun olmayan söz, eylem ve davranışları, bilerek yapılan kötü eylemleri bağışlamasını istemektedir. Dikkatimizi çeken husus, duada bu günahların itiraf edilmiş olmasıdır. Aslında Peygamberimiz için bu tür günahlar söz konusu değildir; ancak Peygamberimiz, bizlere örnek olması için, bizim böyle dua

etmemiz, günahımızın bağışlanması için önce o günahı Allah’a itiraf edip sonra af dilememiz gerektiğini öğretmektedir.

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ صِحَّةً فِي إِيمَانٍ وَإِيمَانًا فِي حُسْنِ خُلُقٍ وَنَجَاحًا

يَتْبَعُهُ فَلَاحٌ وَرَحْمَةً مِنْكَ وَعَافِيَةً وَمَغْفِرَةً لَا مِنْكَ وَرِضْوَانًا

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke sıhhaten fî îmânin ve îmânen fî husni **h**ulikın ve necâhan yetbe**’u**hû felâhun ve rahmeten minke ve **â**fiyeten ve mağfiraten li-emnike ve rıdvânâ.”

Anlamı: “*Allah’ım! Senden iman içinde sağlık, güzel ahlâk içinde iman, peşinden rahmet, âfiyet, mağfiret ve rıza gelen bir kurtuluş istiyorum.*” (Hâkim, De’avât, No: 1919)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), sağlıklı bir iman, imanın gerektirdiği güzel ahlâk, sonra rahmet, âfiyet, mağfiret ve rızasını istemektedir.

Kendisine isabet eden bir musibet sonrasında gelip şikayette bulunması üzerine Peygamberimiz (s.a.s.), Hz. Ömer’e şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

اَللّٰهُمَّ احْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَاعِدًا وَ احْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَائِمًا

وَاحْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ رَاقِدًا وَلَا تُطِعْ فِيَّ عَدُوًّا حَاسِدًا وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ

شَرِّ مَا أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ وَ أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي هُوَ بِيَدِكَ كُلِّهِ

Okunuşu: “Allâhümme’hfaznî bi’l-İslâmi kâ**’ı**den va**h**-faznî bi’l-İslâmi kâimen va**h**faznî bi’l-İslâmi râkıden velâ tütı**’** fiyye **‘a**düvven hâsiden ve e**’ûz**ü bike min şerri mâ ente â**h**ızün bi-nâsıyetihî ve es’elüke mine’l-**h**ayri’l-le**z**î hüve biyedike küllihî.”

Anlamı: “*Allah’ım! Ayakta iken beni İslâm ile koru, otururken beni İslâm ile koru, uyurken beni İslâm ile koru, hakkımda hiçbir düşman ve hasetçinin isteğini yerine getirme. Perçeminden tuttuğun şeylerin şerrinden Sana sığınırım. Her türlü hayrı Senden isterim ki bütün hayırlar Senin elindedir.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 934)

Bu dua örneğinde Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan şu isteklerde bulunulmasını tavsiye etmektedir:

-İman ve İslâm üzere sebat etmede yardımcı olması,
-Düşmanlara ve haset edenlere fırsat vermemesi,
-İyilik, güzellik ve nimet (hayır) ihsan etmesi,
-İnsanların, şeytanların, cinlerin ve bütün varlıkların şerrinden koruması.

اَللّٰهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَ تَوَلَّنِي فِيمَنْ

تَوَلَّيْتَ وَ بَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ وَ قِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ إِنَّكَ تَقْضِي

وَلَا يُقْضٰى عَلَيْكَ اِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ

Okunuşu: “Allâhümme’hdinî fîmen hedeyte ve ‘**â**finî fîmen ‘**â**feyte ve tevellenî fîmen tevelleyte ve bâriklî fîmâ **a**’tayte ve kınî şerra mâ kadayte inneke takdî ve lâ yükdâ ‘**a**leyke innehû lâ ye**z**illü men vâleyte tebârakte ve te’âleyte.”

Anlamı: “*Allah’ım! Hidayet ettiğin kimselerle birlikte bana da hidayet et, âfiyet verdiğin kimselerle birlikte bana da âfiyet ver, yüz çevirdiğin kimselerden benim de yüz çevirmemi nasip et, bana verdiğin nimetleri bereketli kıl, hükmettiğin şeylerin şerrinden beni koru, şüphesiz hükmü Sen veriyorsun, Sana karşı hüküm verilemez. Şüphesiz ki Senin dost edindiğin kimseler rezil olmaz. Sen, eksikliklerden münezzehsin ve şanı yüce olansın.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 945)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.); yüce Allah’tan;

-İman, hidayet ve mü’min kimselerle birlikte olabilmeyi,

- Afiyet, dünya ve ahiret nimetlerini,

-Allah’ın razı olmadığı kimselerle birlikte olmamayı,

-Her türlü şerden korunmayı istemektedir.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِى وَارْحَمْنِى وَ تَجَاوَزْ عَنِّى وَاعْفُ عَنِّى فَاِنَّكَ غَفُورٌ

رَحِيمٌ

Okunuşu: “Allâhümme’ğfirlî verhamnî ve tecâvez ‘**a**nnî va’fü ‘**a**nnî fe-inneke ğafûru’r-rahîm.”

Anlamı: “*Allah’ım! Beni bağışla, bana merhamet et, beni cezalandırmaktan vazgeç ve beni affet, şüphesiz Sen çok bağışlayan, çok merhametli olansın.*” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 1, No: 29148)

اَللّٰهُمَّ اِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اَنْتَ

فَاغْفِرْ لِى مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِى اِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Okunuşu: “Allâhümme innî zalemtü nefsî zulmen kesîrâ. Ve lâ yeğfiru’**z**-**z**ünûbe illâ ente feğfirlî meğfiraten min ‘**ı**ndike verhamnî inneke ente’l-ğafûru’r-rahîm.”

Anlamı: “*Allah’ım! Ben gerçekten nefsime çok zulmettim, günahları ancak Sen bağışlarsın, beni katından bir mağfiret ile bağışla, bana merhamet et, şüphesiz Sen çok bağışlayansın, çok merhametli olansın.*” (Tirmizî, De’avât, 98; İbn Ebî Şeybe, Dua, 35, No: 29345)

رَبِّ اغْفِرْ لِى خَطِيئَتِى وَجَهْلِى وَاِسْرَافِى فِى اَمْرِى كُلِّهِ وَمَا اَنْتَ

اَعْلَمُ بِهِ مِنِّى اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِى خَطَايَاىَ وَعَمْدِى وَجَهْلِى وَهَزْلِى وَكُلُّ

ذَلِكَ عِنْدِي . اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا

أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: "Rabbi'ğfirlî **h**atîetî ve cehlî ve isrâfî fî emrî küllihî ve mâ ente **a**'lemü bihî minnî.

Allâhümme'ğfirlî **h**atâyâye ve **'a**mdî ve cehlî ve hezlî ve küllü **z**âlike **'ı**ndî.

Allâhümme'ğfirlî mâ kaddemtü ve mâ a**hh**artü ve mâ esrartü ve mâ a'lentü ente'l-mükaddimü ve ente'l-müe'**hh**ıru ve ente **'a**lâ külli şey'in kadîr."

Anlamı: "*Rabbim! Bütün işlerimdeki ölçüsüzlüğümü, cahilliğimi ve hatamı bağışla. Sen bunları benden daha iyi biliyorsun.*

Allah'ım! Hatalarımı, bilerek, cahillikle ve dalgınlıkla yaptığım kusurlarımı bağışla. Bunların hepsi bende mevcuttur.

Allah'ım! Yaparak ve geciktirerek işlediğim, açıktan ve gizli olarak işlediğim kusurlarımı bağışla. Sen, öne alan ve önce olansın. Sen, geriye bırakan ve sonsuz olansın. Senin her şeye gücün yeter." (Buhârî, De'avât, 60; Müslim, Dua, 70; bk. Hâkim, De'avât, No: 1883, I, 511; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 954, 957; İbn Ebî Şeybe, Dua, 42, No: 29383)

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَخْطَأْتُ وَمَا عَمَدْتُ وَمَا

عَلِمْتُ وَمَا جَهِلْتُ

Okunuşu: "Allâhümme'ğfirlî mâ esrartü ve mâ **a**'lentü ve mâ a**h**ta'tü ve mâ **'a**medtü ve mâ **'a**limtü ve mâ cehiltü."

Anlamı: "*Allah'ım! Gizli olarak işlediğim günahlarımı, açıktan işlediğim günahlarımı, hatâen işlediğim ve bilerek yaptığım günahlarımı, bildiğim ve bilmediğim bütün günahlarımı bağışla.*" (Hâkim, De'avât, No: 1880, I, 510; bk. İbn Ebî Şeybe, Dua, 15, No: 29228)

اَللّٰهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَأَنْقِ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا

كَمَا أَنْقَيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ

خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ

Okunuşu: "Allâhümme'ğsil **h**atâyâye bi-mâi'**s-s**elci ve'l-beradi ve enkı kalbî mine'l-**h**atâyâ kemâ enkayte'**s-s**evbe'l-ebyada mine'd-denesi ve bâ'ıd beynî ve beyne **h**atâyâye kemâ bâ'**a**dte beyne'l-meşrikı ve'l-meğribi."

Anlamı: "*Allah'ım! Hatalarımı kar ve soğuk su ile temizle, kalbimi hatalardan beyaz elbiseleri kirlerden temizlediğin gibi temizle, benimle günahlarımın arasını doğu ile batı arası kadar uzaklaştır.*" (Buhârî, De'avât, 38, 43–45; Müslim, Dua, 49; Tirmizî, De'avât, 77; Nesâî, İsti'aze, 17; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 955–956)

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِى خَطِيئَتِى وَ عَمْدِي اَللّٰهُمَّ اهْدِنِى لِصَالِحِ الْاَعْمَالِ

وَالْاَخْلَاقِ اِنَّهُ لَا يَهْدِى لِصَالِحِهَا وَلَا يَصْرِفُ عَنْ سَيِّئِهَا اِلَّا اَنْتَ

Okunuşu: “Allâhümme’ğfirlî **h**atîetî ve **‘a**mdî. Allâhümme’hdinî li-sâlihı’l-**a**’mâli ve’l-a**h**lâkı innehû lâ yehdî li-sâlihıhâ ve lâ yasrifü **‘a**n seyyi’ihâ illâ ente.”

Anlamı: “*Allah’ım! Bilerek ve hata ile işlediğim günahlarımı bağışla. Allah’ım! Bana işlerin ve ahlâkın en iyisini nasip et. İşlerin ve ahlâkın en iyisini ancak sen nasip edersin, kötüsünden de ancak sen alıkoyarsın.*” (Heysemî, Ed’ıye, 33, No: 17365)

Zikrettiğimiz bu altı duada Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan; gizli-aşikâr, bilinçli-bilinçsiz, kasıtlı-kasıtsız, bildiği-bilmediği, eskiden veya yeni işlediği, nefsine veya başkalarına yönelik, az veya çok bütün günahlarının bağışlanmasını, bütün günahlarından arınmasını; son duada iyi işler ve güzel ahlâk istemektedir.

Allah’ın af, mağfiret ve rahmetini elde edebilmek için duada Allah’ın güzel isimlerini; çok merhametli (rahîm), çok bağışlayan (ğafûr) ve her şeye gücü yeten (kadîr) olduğunu zikretmiştir.

اَللّٰهُمَّ اَصْلِحْ لِى دِينِى اَلَّذِى هُوَ عِصْمَةُ اَمْرِى وَاَصْلِحْ لِى دُنْيَاىَ

اَلَّتِى فِيهَا مَعَاشِى وَاَصْلِحْ لِى اٰخِرَتِى اَلَّتِى فِيهَا مَعَادِى وَاجْعَلِ

الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِى فِى كُلِّ خَيْرٍ وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِى مِنْ كُلِّ شَرٍّ

Okunuşu: “Allâhümme’slıhlî dînî elle**z**î hüve **‘ı**smetü emrî. Ve aslıhlî dünyâye’l-letî fîhâ me’**â**şî. Ve aslıhlî â**h**ırati’l-letî fîhâ me’**â**dî. Vec’**a**li’l-hayâte ziyâdeten lî fî külli **h**ayrin. Vec’**a**li’l-mevte râhaten lî min külli şerrin.”

Anlamı: “*Allah’ım! Her işimin koruyucusu olan dinim ile beni ıslah eyle, kurtuluşa erdir. İçinde yaşadığım, geçimimi sağladığım dünyamı benim için ıslah eyle, hayırlı kıl. Gidip ebedî yaşayacağım ahiret hayatımı benim için hayırlı eyle. Hayatımda her türlü hayrı ziyadesiyle ihsan eyle. Ölümümü de her türlü şerlerden muhafaza eyle.*” (Müslim, Dua, 71)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.); yüce Allah’tan;

-Dinini yaşayabilmesini, dünyasını ma’mur etmesini,

-Ahiretini mes’ut etmesini, hayatını bereketli yapmasını,

-İmanla ölebilmesini istemektedir.

Bu dua örneğinde dünyevî ve uhrevî, maddî ve manevî bütün istekler veciz bir şekilde ifade edilmiş, ayrıca dinin, dünya ve ahiret hayatının birlikte kazanılmasının önemine de vurgu yapılmıştır.

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْاَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَالْعَمَلَ الَّذِى يُبَلِّغُنِى

حُبَّكَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي وَأَهْلِي وَمِنَ الْمَاءِ

الْبَارِدِ

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke hubbeke ve hubbe men yühıbbüke ve’l-amele’l-lez**î** yübelliğunî hubbeke.
Allâhümmec’**a**l hubbeke ehabbe ileyye min nefsî ve ehlî ve mine’l-mâi’l-bâridi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Sevgini, Seni seven kimsenin sevgisini ve sevgine ulaştıracak ameli istiyorum.*
Allah’ım! Sevgini, bana canımdan, ailemden ve soğuk sudan daha sevimli eyle.” (Tirmizî, De’avât, 74)

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِي حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يَنْفَعُنِي حُبُّهُ عِنْدَكَ

اَللّٰهُمَّ مَا رَزَقْتَنِي مِمَّا أُحِبُّ فَاجْعَلْهُ قُوَّةً لِي فِيمَا تُحِبُّ.

اَللّٰهُمَّ مَا زَوَيْتَ عَنِّي مِمَّا أُحِبُّ فَاجْعَلْهُ فَرَاغًا لِي فِيمَا تُحِبُّ

Okunuşu: “Allâhümme’rzüknî hubbeke ve hubbe men yenfe’**u**nî hubbühû ‘ındeke.
Allâhümme mâ razektenî mimmâ ühıbbü fec’**a**lhü kuvveten lî fîmâ tühıbbü.
Allâhümme mâ zeveyte ‘annî mimmâ ühıbbü fec’**a**lhü ferâğan lî fîmâ tühıbbü.”

Anlamı: “*Allah’ım! Bana sevgini, Senin katında sevgisi bana fayda verecek kimsenin sevgisini ihsan eyle.*
Allah’ım! Sevdiklerimden bana verdiğin nimetleri sevdiğin şeyler için bana kuvvet kıl.
Allah’ım! Sevdiklerimden geri aldığın şeyleri, sevdiğin şeyleri (yapmam) *için bana boş zaman kıl.*” (Tirmizî, De’avât, 75)
Bu dualarında Peygamberimiz (s.a.s.) yüce Allah’tan;
-Allah sevgisini, Allah’ı her şeyden çok sevebilmeyi, Allah’ı sevenlerin sevgisini, Allah sevgisini kazanmaya sebep olacak amelleri işleyebilmeyi istemektedir.
Bu duada Allah sevgisine çok kuvvetli vurgu yapılmaktadır.

اَللّٰهُمَّ عَافِنِي فِي جَسَدِي وَعَافِنِي فِي بَصَرِي وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنِّي

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Okunuşu: “Allâhümme ‘**â**finî fî cesedî ve ‘**â**finî fî besarî vec’**a**lhü’l-vâri**s**e minnî lâ ilâhe illallâhü’l-halîmü’l-kerîm. Sübhânellâhi rabbi’l-‘**a**rşi’l-**a**zîm. Ve’l-hamdü lillâhi rabbi’l-‘**â**lemîn.”

Anlamı: "*Allah'ım! Bedenime sağlık ver, gözüme sağlık ver, sağlığı benim varisim kıl* (son nefesime kadar beni sağlıklı eyle). *Halîm ve kerim olan Allah'tan başka ilâh yoktur. Ulu Arş'ın sahibi Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Her türlü övgü âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur*." (Tirmizî, De'avât, 67; İbn Ebî Şeybe, Dua, 23, No: 29305)

Peygamberimiz (s.a.s.), bu duasında yüce Allah'tan ömür boyu sağlık istemektedir. Sağlıklı kalabilmek için sağlık ve koruyucu hekimlik kurallarına uyulması gerekir.

Bu duasında da Peygamberimiz (s.a.s.), Allah'ın güzel isimlerinden üçünü çok sabırlı, teenni ile hareket eden, aceleci ve fevri olmayan (halîm), çok değerli (kerîm) ve yüce Arş'ın Rabbi oluşunu zikretmiş, ayrıca her türlü övgünün Allah'a ait olduğunu, O'nun her türlü noksanlıklardan münezzeh olduğunu dile getirmiştir.

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ فِى قَلْبِى نُورًا وَفِى بَصَرِى نُورًا وَفِى سَمْعِى نُورًا وَعَنْ
يَمِينِى نُورًا وَعَنْ يَسَارِى نُورًا وَفَوْقِى نُورًا وَتَحْتِى نُورًا وَأَمَامِى
نُورًا وَخَلْفِى نُورًا وَاجْعَلْ لِى نُورًا

Okunuşu: "Allâhümmec'**a**l fî kalbî nûrâ ve fî basarî nûrâ, ve fî sem'**î** nûrâ ve '**a**n yemînî nûrâ ve '**a**n yesârî nûrâ ve fevkî nûrâ ve tahtî nûrâ ve emâmî nûrâ ve **h**alfî nûrâ, vec'**a**l lî nûrâ."

Anlamı: "*Allah'ım! Kalbimde nûr var et, gözümde nûr var et, kulağımda nûr var et, sağ yanımda nûr var et, sol yanımda nûr var et, üst tarafımda nûr var et, alt tarafımda nûr var et, önümde nûr var et, arkamda nûr var et, beni nûrlu yap.*" (Buhârî, De'avât, 10)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), Allah'tan manevî ışık (nûr), hidayet ve Kur'ân'ın aydınlığında bir hayat istemektedir.

رَبِّ أَعِنِّى وَلَا تُعِنْ عَلَيَّ وَانْصُرْنِى وَلَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَامْكُرْ لِى وَلَا
تَمْكُرْ عَلَيَّ وَاهْدِنِى وَيَسِّرْ لِى الْهُدَى وَانْصُرْنِى عَلَى مَنْ بَغَى
عَلَيَّ رَبِّ اجْعَلْنِى لَكَ شَكَّارًا لَكَ ذَكَّارًا لَكَ رَهَّابًا لَكَ مِطْوَاعًا
لَكَ مُخْبِتًا إِلَيْكَ أَوَّاهًا مُنِيبًا رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِى وَاغْسِلْ حَوْبَتِى
وَأَجِبْ دَعْوَتِى وَثَبِّتْ حُجَّتِى وَسَدِّدْ لِسَانِى وَاهْدِ قَلْبِى وَاسْلُلْ
سَخِيمَةَ صَدْرِى

Okunuşu: "Rabbi e'ınnî ve lâ t**u**'ni '**a**leyye vensurnî ve lâ tensur '**a**leyye vemkürlî ve lâ temkür '**a**leyye vehdinî ve yessirli'l-hüdâ vensurnî '**a**lâ men beğâ

‘**a**leyye.

Rabbic’**a**lnî leke şekkârâ. Leke **z**ekkârâ. Leke rahhâbâ. Leke mıtvâ’**â**. Leke mu**h**bitâ. İleyke evvâhen münîbâ.

Rabbi tekabbel tevbetî, va’ğsil havbetî ve ecib da’vetî ve **s**ebbit huccetî ve seddid lisânî, vehdi kalbî, veslül se**h**îmete sadrî.”

Anlamı: “*Rabbim! Bana yardım et, aleyhime olan şeylere yardım etme. Bana zafer ver, aleyhime zafer verme. Lehime tertip kur, aleyhime tertip kurma. Bana hidayet et ve hidayeti bana kolaylaştır. Bana zulmeden kimseye karşı yardım et.*

Rabbim! Beni Sana çok şükreden, Seni çok zikreden, Senden çok korkan, Sana itaat eden, Sana saygı gösteren, Sana yönelen ve tövbe eden kimse yap.

Rabbim! Tövbemi kabul et, günahımı temizle, duamı kabul buyur, delilimi sabit kıl, dilimi doğru yap, kalbime hidayet ver, göğsümün kin ve hasedini çıkar.” (Tirmizî, De’avât, 114; İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 947; İbn Ebî Şeybe, Dua, 42, No: 29381)

Bu duasında Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan şu hususları istemektedir:

-Yardım, başarı, hidayet,

- Nimetlere şükredebilme, Allah’ı çok zikredebilme, Allah’tan korkabilme ve Allah’a itaat edebilme,

-Tövbe edebilme, af, mağfiret ve duasının kabul olması,

-Doğru sözlü olabilme ve kinden uzak kalabilme.

Bu istekler, dinî hayat için önemli hususlardır.

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِى الْأَمْرِ وَأَسْأَلُكَ عَزِيمَةَ الرُّشْدِ

وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ وَأَسْأَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا

وَقَلْبًا سَلِيمًا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ

وَأَسْتَغْفِرُكَ مِمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke’**s**-**s**ebâte fi’l-emri.

Ve es’elüke ‘**a**zîmete’r-ruşdi.

Ve es’elüke şükra ni’metike ve husne ‘ıbâdetike.

Ve es’elüke lisânen sâdikan ve kalben selîmen.

Ve e’**ûz**ü bike min şerri mâ t**e**’lemü

Ve es’elüke min **h**ayri mâ t**e**’lemü

Ve esteğfiruke mimmâ t**e**’lemü inneke ente ‘**a**llâmü’l-ğuyûb.”

Anlamı: “*Allah’ım! Senden dinde sebat etmemi istiyorum.*

Senden doğrulukta kararlı olmak istiyorum.

Senden nimetlerine şükretmek ve ibadetlerini en güzel biçimde yapmak istiyorum.

Senden doğru söyleyen bir dil, sağlıklı ve sana teslim olan bir kalp istiyorum.

Bildiğin her zararlı şeyin şerrinden sana sığınıyorum.

Bildiğin her hayırlı şeyi istiyorum.

Bildiğin her günah için bağışlamanı diliyorum.
Sen gizli olan şeyleri çok iyi bilensin.” (Tirmizî, De’avât, 23; İbn Ebî Şeybe, Dua, 35, No: 35, 29349)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ التَّثْبِيتَ فِى الْأُمُورِ وَعَزِيمَةَ الرُّشْدِ وَأَسْأَلُكَ
شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا وَلِسَانًا
صَادِقًا وَخُلُقًا مُسْتَقِيمًا وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ
مَا تَعْلَمُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke’t-te**s**bîte fi’l-umûri ve **‘a**zîmete’r-ruşdi.
Ve es’elüke şükre ni’metike ve husne **‘ı**bâdetike.
Ve es’elüke kalben selîmen ve lisânen sâdikan ve **h**ulükan müstekîmâ.
Ve esteğfiruke limâ t**a**’lemü.
Ve es’elüke min **h**ayri mâ t**a**’lemü.
Ve e’**ûz**ü bike min şerri mâ t**a**’lemü.
İnneke ente **‘a**llâmü’l-ğuyûb.”

Anlamı: “*Allah’ım! Senden bütün hayırlı işlerde sebat etmeyi ve doğruda kararlı olmayı istiyorum.*
Senden nimetlerine şükretmek ve Sana en güzel biçimde ibadet etmek istiyorum.
Allah’ım! Sana teslim olan bir kalp, doğru sözlü bir dil ve dosdoğru bir ahlâk istiyorum.
Bildiğin günahlarımı bağışlamanı istiyorum.
Bildiğin her türlü hayırdan istiyorum.
Bildiğin bütün şerlerden sana sığınıyorum.
Şüphesiz Sen gaypları en iyi bilensin.” (Hâkim, De’avât, No:1872; bk. İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 935)
Bu dualarında Peygamberimiz (s.a.s.), yüce Allah’tan 8 şey istemektedir:
-Dinde / imanda sebat, doğrulukta devamlı olmak, nimetlere şükredebilmek, ibadetleri en güzel biçimde yapabilmek, doğru sözlü olmak, müslüman bir kalp, hayırlı şeyler, af ve mağfiret.
Ayrıca her türlü kötü ve şer olan şeylerden de Allah’a sığınmaktadır.

اَللّٰهُمَّ أَلِّفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا وَاهْدِنَا سُبُلَ السَّلَامِ
وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَجَنِّبْنَا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَمَا بَطَنَ وَبَارِكْ لَنَا فِى أَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُلُوبِنَا وَأَزْوَاجِنَا
وَذُرِّيَّاتِنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ وَاجْعَلْنَا

شَاكِرِينَ لِنِعَمِكَ مُثْنِينَ بِهَا عَلَيْكَ قَابِلِينَ لَهَا وَأَتِمَّهَا عَلَيْنَا

Okunuşu: "Allâhümme ellif beyne kulûbinâ.
Ve aslih **z**âte beyninâ
Vehdinâ sübüle's-selâm
Ve neccinâ mine'z-zulümâti ile'n-nûr
Ve cennibne'l-fevâhışe mâ zahara minhâ ve mâ batane
Ve bârik lenâ fî esmâ**'ı**nâ ve ebsârinâ ve kulûbinâ ve ezvâcinâ ve **z**ürriyyâtinâ.
Ve tüb **'a**leynâ inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm.
Vec**'a**lnâ şâkirîne li-ni**'a**mike mü**s**nîne bihâ **'a**leyke kâbilîne lehâ ve etimmehâ **'a**leynâ."

Anlamı: "*Allah'ım! Kalplerimizi birleştir, aramızı ıslah et, bize kurtuluş yollarını göster, bizi karanlıklardan aydınlığa çıkar, bizi her türlü çirkinliklerden, açığından ve gizlisinden uzaklaştır. Bize kulaklarımızı, gözlerimizi, kalplerimizi, eşlerimizi ve neslimizi mübarek eyle. Tövbelerimizi kabul eyle, şüphesiz ki Sen tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametlisin. Bizi nimetlerine şükredenler, nimetlerinle seni övenler, verdiğin nimetleri kabul edenler eyle ve bize nimetlerin devamını ihsan eyle.*" (Hâkim, Te'min, No:977; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 996)

Peygamberimiz, Uhud Savaşı esnasında Müslümanları saf yapıp önlerine geçmiş ve şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كُلُّهُ اَللّٰهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا بَسَطْتَ وَلَا بَاسِطَ لِمَا
قَبَضْتَ وَلَا هَادِيَ لِمَنْ أَضْلَلْتَ وَلَا مُضِلَّ لِمَنْ هَدَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ
لِمَا مَنَعْتَ وَلَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُقَرِّبَ لِمَا بَاعَدْتَ وَلَا مُبَاعِدَ
لِمَا قَرَّبْتَ

اَللّٰهُمَّ ابْسُطْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِكَ وَرَحْمَتِكَ وَفَضْلِكَ وَرِزْقِكَ

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ النَّعِيمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالْأَمْنَ يَوْمَ الْخَوْفِ

اَللّٰهُمَّ عَائِذٌ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا أَعْطَيْتَنَا وَشَرِّ مَا مَنَعْتَنَا اَللّٰهُمَّ حَبِّبْ
إِلَيْنَا الْإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا وَكَرِّهْ إِلَيْنَا الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ
وَالْعِصْيَانَ وَاجْعَلْنَا مِنَ الرَّاشِدِينَ

اَللّٰهُمَّ تَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ وَأَحْيِنَا مُسْلِمِينَ وَأَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِينَ غَيْرَ

خَزَايَا وَلَا مَفْتُونِينَ اَللّٰهُمَّ قَاتِلِ الْكَفَرَةَ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ رُسُلَكَ

وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِكَ وَاجْعَلْ عَلَيْهِمْ رِجْزَكَ وَعَذَابَكَ إِلٰهَ الْحَقِّ

Okunuşu: “Allâhümme leke’l-hamdü küllühû.

Allâhümme lâ mâni**’a** limâ besatte ve lâ bâsita limâ kabazte ve lâ hâdiye limen edlalte ve lâ mudılle limen hedeyte ve lâ m**u**’tıye limâ mena’te ve lâ mâni**’a** limâ **a**’tayte ve lâ mukarribe limâ bâ**’a**dte ve lâ mübâ**’ı**de limâ karrebte.

Allahümme’bsut **‘a**leynâ min berakâtike ve rahmetike ve fadlike ve rızkıke.

Allâhümme innî es’elüke’n-na**’î**me yevme’l-kıyâmeti ve’l-emne yevme’l-**h**avfi.

Allâhümme **‘â**izün bike min şerri mâ a’taytenâ ve şerri mâ mena’tenâ.

Allâhümme habbib ileyne’l-îmâne ve zeyyinhü fî kulûbinâ ve kerrih ileyne’l-küfra ve’l-füsûka ve’l-**‘ı**syâne vec**‘a**lnâ mine’r-râşidîn.

Allâhümme teveffenâ müslimîne ve ahyinâ müslimîne ve elhıknâ bi’s-sâlihîne ğayra hazâyâ ve lâ meftûnin.

Allâhümme kâtili’l-keferate’l-lezîne yükezzibûne rusuleke ve yesuddûne **‘a**n sebîlike vec**a**l **‘a**leyhim riczeke ve **‘az**âbeke ilâhe’l-hakkı.”

Anlamı: “*Allah’ım! Her türlü övgü Sana mahsustur.*

Allah’ım! Senin bolca verdiğine mani olacak yoktur, kıstığını açacak da yoktur. Dalalette bıraktığına hidayet verebilecek yoktur, hidayet ettiğini de sapıtabilecek kimse yoktur. Men ettiğini verecek kimse yoktur, verdiğine de mani olacak kimse yoktur. Uzaklaştırdığını yakınlaştırabilecek yoktur, yakınlaştırdığını da uzaklaştıracak kimse yoktur.

Allah’ım! Lütfun, rahmetin ve bereketlerinden ve rızkından bana aç, bolca ihsan eyle.

Allah’ım! Kıyamet gününde cennet, korku gününde güven istiyorum.

Allah’ım! Verdiğin ve vermediğin şeylerin şerrinden sana sığınıyorum.

Allah’ım! Bize imanı sevdir, kalplerimizi imanla süsle. Bize küfrü, itaatsizliği ve isyanı sevdirme, kerih göster, bizi doğru yolu bulanlardan eyle.

Allah’ım! Müslümanlar olarak canımızı al, müslümanlar olarak dirilt, rezil olmadan ve fitneye uğramadan sâlih kullarının arasına dâhil eyle.

Allah’ım! Peygamberlerini yalanlayan ve insanları Senin yolundan alıkoyan şu kâfirleri helâk et, onlara rezillik ve azap ver. (Sen) *gerçek ilâhsın Allah’ım.*” (Hâkim, De’avât, No:1868)

اَللّٰهُمَّ فَارِجَ الْهَمِّ كَاشِفَ الْغَمِّ مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ رَحْمٰنَ

الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا أَنْتَ تَرْحَمُنِي فَارْحَمْنِي بِرَحْمَةٍ

تُغْنِينِي بِهَا عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِوَاكَ

Okunuşu: “Allâhümme fârice’l-hemmi, kâşife’l-ğammi, mücîbe d**a**’veti’l-muttarrîne rahmâne’d-dünyâ ve’l-â**h**ırati ve rahîmehümâ ente terhamünî

ferhamnî bi-rahmetin tüğnînî bihâ **‘a**n rahmetin min sivâke.”

Anlamı: “*Kederleri gideren, sıkıntıları kaldıran, zor durumda kalanların dualarını kabul eden, dünya ve ahiretin rahmanı ve rahîmi olan Allah’ım! Bana ancak sen merhamet edersin, bana Senden başka hiç kimsenin merhametine ihtiyaç duymayacak bir merhamet ihsan eyle.*” (Hâkim, De’avât, No:1898)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِى دِينِى وَدُنْيَاىَ وَأَهْلِى وَمَالِى

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِى وَاٰمِنْ رَوْعَاتِى

اَللّٰهُمَّ احْفَظْنِى مِنْ بَيْنِ يَدَىَّ وَمِنْ خَلْفِى وَعَنْ يَمِينِى وَعَنْ

شِمَالِى وَمِنْ فَوْقِى وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ اُغْتَالَ مِنْ تَحْتِى

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke’l-**‘a**fve ve’l-**‘â**fiyete fî dînî ve dünyâye ve ehlî ve mâlî.
Allâhümme’stür **‘a**vrâtî ve âmin rav’**â**tî.
Allâhümme’hfaznî min beyni yedeyye ve min **h**alfî ve **‘a**n yemînî ve **‘a**n şimâlî ve min fevkî ve e’**û**zü bi-’**a**zametike eni’ğtâle min tahtî.”

Anlamı: “*Allah’ım! Dinim, dünyam, ailem ve malım hakkında af ve âfiyet istiyorum.*
Allah’ım! Açıklarımı ört, korkularımı gider ve bana güven ver.
Allah’ım! Ayıplarımı ört ve korkularımı gider.
Allah’ım! Beni, önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden (gökten) *gelecek tehlikelere karşı koru, altımdan* (yerden) *tehlikelerden Senin azametinle sığınırım.*” (Hâkim, De’avât, No:1902, I, 517; İbn Hıbbân, Ed’ıye, 961; İbn Ebî Şeybe, Dua, 22, No:29269)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَسْأَلَةِ وَخَيْرَ الدُّعَاءِ وَخَيْرَ النَّجَاحِ وَخَيْرَ

الْعَمَلِ وَخَيْرَ الثَّوَابِ وَخَيْرَ الْحَيَاةِ وَخَيْرَ الْمَمَاتِ وَثَبِّتْنِى وَثَقِّلْ

مَوَازِينِى وَحَقِّقْ إِيمَانِى وَارْفَعْ دَرَجَاتِى وَتَقَبَّلْ صَلَاتِى وَاغْفِرْ

خَطِيئَتِى وَأَسْأَلُكَ الدَّرَجَاتِ الْعُلٰى مِنَ الْجَنَّةِ

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ فَوَاتِحَ الْخَيْرِ وَخَوَاتِمَهُ وَجَوَامِعَهُ وَأَوَّلَهُ وَظَاهِرَهُ

وَبَاطِنَهُ وَالدَّرَجَاتِ الْعُلٰى مِنَ الْجَنَّةِ آمِينَ

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا آتِى وَخَيْرَ مَا أَفْعَلُ وَخَيْرَ مَا أَعْمَلُ وَخَيْرَ

مَا بَطَنَ وَخَيْرَ مَا ظَهَرَ وَالدَّرَجَاتِ الْعُلٰى مِنَ الْجَنَّةِ آمِينَ اَللّٰهُمَّ

إِنِّى أَسْأَلُكَ أَنْ تَرْفَعَ ذِكْرِى وَتَضَعَ وِزْرِى وَتُصْلِحَ أَمْرِى وَتُطَهِّرَ

قَلْبِى وَتُحْصِنَ فَرْجِى وَتُنَوِّرَ لِى قَلْبِى وَتَغْفِرَ لِى ذَنْبِى وَأَسْأَلُكَ

الدَّرَجَاتِ الْعُلٰى مِنَ الْجَنَّةِ آمِينَ

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ أَنْ تُبَارِكَ لِى فِى نَفْسِى وَفِى سَمْعِى وَفِى بَصَرِى

وَفِى رُوحِى وَفِى خَلْقِى وَفِى خُلُقِى وَفِى أَهْلِى وَفِى مَحْيَاىَ وَفِى

مَمَاتِى وَفِى عَمَلِى فَتَقَبَّلْ حَسَنَاتِى وَأَسْأَلُكَ الدَّرَجَاتِ الْعُلٰى

مِنَ الْجَنَّةِ آمِينَ

Okunuşu: “Allâhümme innî es’elüke **h**ayra’l-mes’eleti ve hayra’d-dü**’â**i ve **h**ayra’n-necâhi ve **h**ayra’l-**‘a**meli ve **h**ayre’**s-s**evâbi ve **h**ayra’l-hayâti ve **h**ayra’l-memâti.

Ve **s**ebbitnî ve **s**ekkıl mevâzînî ve hakkık îmânî verfe’ deracâtî ve tekabbel salâtî veğfir **h**atîetî ve es’elüke’d-deracâti’l-**‘u**lâ mine’l-cenneti.

Allâhümme innî es’elüke fevâtiha’l-**h**ayri ve **h**avâ-timehû ve cevâmi**’a**hû ve evvelehû ve zâhirâhû ve bâtınehû ve’d-deracâti’l-**‘u**lâ mine’l-cenneti, âmin.

Allahümme innî es’elüke **h**ayra mâ âtî ve **h**ayra mâ ef**’a**lü ve **h**ayra mâ a’malü ve **h**ayra mâ batane ve **h**ayra mâ zahera ve’d-deracâti’l-**‘u**lâ mine’l-cenneti, âmin.

Allâhümme innî es’elüke en terfe**’a** **z**ikrî ve teda**’a** vizrî ve tusliha emrî ve tütahhira kalbî ve tuhsıne fercî ve tünevvira lî kalbî ve teğfira lî **z**enbî.

Ve es’elüked-deracâti’l-**’u**lâ mine’l-cenneti, âmin.

Allâhümme innî es’elüke en tübârike lî fî nefsî ve fî sem**’î** ve fî besarî ve fî rûhî ve fî **h**alkî ve fî **h**ulikî ve fî ehlî ve fî mahyâye ve fî memâtî ve fî **‘a**melî fetekabbel hasenâtî ve es’elüke’d-deracâti’l-**‘u**lâ mine’l-cenneti, âmin.”

Anlamı: “*Allah’ım*! *Senden istenen şeylerin hayırlısını, duanın hayırlısını, kurtuluşun hayırlısını, işlerin hayırlısını, sevabın hayırlısını, hayatın hayırlısını, ölümün hayırlısını istiyorum. Beni dinimde sabit kıl, mizanda sevaplarımın ağır gelmesini nasip eyle, imanımı gerçek eyle, derecelerimi yükselt, namazımı kabul eyle, günahımı bağışla.*

(Allah’ım!) *Senden cennette yüksek dereceler istiyorum.*

Allah’ım! Senden benim için hayırları açmanı, işlerimin hayırla sonuçlanmasını, önceki, açığı ve gizlisi ile her türlü hayırı, cennette yüksek dereceler istiyorum.

(Allah’ım!) *Duamı kabul eyle.*

Allah’ım! Senden gelecekte olacak şeylerin hayırlı olanlarını, yaptıklarımın hayırlısını, gizli şeylerin hayırlısını, açık olan şeylerin hayırlısını ve cennette yüksek

dereceler istiyorum.

(Allah’ım!) *Duamı kabul eyle.*

Allah’ım! Senden şanımı yükseltmeni, günahlarımı silmeni, işlerimi ıslah etmeni, kalbimi temizlemeni, tenasül uzvumu korumanı, kalbimi nurlandırmanı, günahımı bağışlamanı ve cennette yüksek dereceler istiyorum.

(Allah’ım!) *Duamı kabul eyle.*

Allah’ım! Senden nefsim, kulağım, gözüm, ruhum, yaratılışım ve ahlâkım, ailem, hayatım ve ölümüm ve işlerim hakkında benden razı ol, hayır ve hasenatımı kabul eyle ve cennette yüksek dereceler istiyorum.

(Allah’ım!) *Duamı kabul eyle.*” (Hâkim, De’avât, No:1911)

Sahabeden Ebû Ümâme, Peygamberimize, *“Ey Allah’ın elçisi! Sen pek çok konuda dua ettin. Biz bu duaların hepsini ezberleyemedik”* demiş; bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s.); *“Size benim yaptığım duaların hepsini içeren bir dua öğreteyim”* buyurmuş ve şu duayı öğretmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وسَلَّمَ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى
اللّٰهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ وَأَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَعَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
إِلَّا بِاللّٰهِ

Okunuşu: “Allâhümme innâ nes’elüke min **h**ayri mâ se’eleke minhü nebiyyüke Muhammedün (s.a.s.).

Ve ne**’ûz**ü bike min şerri meste**’âz**e minhü nebiyyüke Muhammedün (s.a.s.).

Ve ente’l-müste**â**nü ve **‘a**leyke’l-belâğu ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh.”

Anlamı: “*Allah’ım! Biz Peygamberin Muhammed (s.a.s.)’in Senden istediği hayırlı şeyleri istiyoruz.*

Yine Peygamberin Muhammed (s.a.s.)’in Sana sığındığı şeylerden biz de Sana sığınıyoruz.

Sen yardım istenilensin, dualar ancak sana ulaşır, duaları sen kabul edersin, güç ve kuvvet ancak Allah ile birlikte vardır.” (Tirmizî, De’avât, 94)

Peygamber Efendimiz, eşi Hz. Âişe’ye şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا
لَمْ أَعْلَمْ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا
لَمْ أَعْلَمْ وَأَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ

مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا سَأَلَكَ

عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ

مَا اسْتَعَاذَبِكَ مِنْهُ عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَأَسْأَلُكَ مَا قَضَيْتَ لِي مِنْ أَمْرٍ أَنْ تَجْعَلَ عَاقِبَتَهُ رُشْدًا

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke mine'l-**h**ayri küllihî **'â**cilihî ve âcilihî mâ **'a**limtü minhü ve mâ lem **a**'lem.

Ve e'**û**zü bike mine'ş-şerri küllihî '**â**cilihî ve **â**cilihî mâ '**a**limtü minhü ve mâ lem **a**'lem ve es'elüke'l-cennete ve mâ karrabe ileyhâ min kavlin ev **'a**melin.

Ve e'**û**zü bike mine'n-nâri ve mâ karrebe ileyhâ min kavlin ev **'a**melin.

Ve es'elüke **h**ayra mâ se'eleke **'a**bdüke ve Rasûlüke Muhammedün (s.a.s.).

Ve e'**û**zü bike min şerri meste'**â**ze bike minhü **'a**bdüke ve Rasûlüke Muhammedün (s.a.s.).

Ve es'elüke mâ kadayte lî min emrin en tec'**a**le **'â**kıbetehû ruşden."

Anlamı: "*Allah'ım! Bildiğim ve bilmediğim, hemen verdiğin veya daha sonra verdiğin* (dünya ve ahiretin) *her türlü hayrını Senden istiyorum.*

Bildiğim ve bilmediğim, hemen verdiğin veya daha sonra verdiğin (dünya ve ahiretin) *her türlü şerrinden Sana sığınıyorum.*

Senden cenneti ve beni cennete yaklaştıracak sözleri ve işleri yapabilmeyi nasip etmeni istiyorum.

Cehennemden ve beni cehenneme yaklaştıracak olan sözlerden ve işlerden Sana sığınıyorum.

Kulun ve Peygamberin Muhammed (s.a.s)'in istediği şeyleri Senden istiyorum.

Kulun ve Peygamberin Muhammed (s.a.s.)'in Sana sığındığı şeylerden ben de Sana sığınıyorum.

Hakkımda hükmettiğin işlerin sonucunu hayır yapmanı istiyorum." (Hâkim, De'avât, No: 1914; bk. İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 869; İbn Ebî Şeybe, Dua, 32, No: 29336)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ عِيشَةً سَوِيَّةً وَمِيتَةً نَقِيَّةً وَمَرَدًّا إِلَيْكَ غَيْرَ مَخْزِيٍّ

Okunuşu: "Allâhümme innî es'elüke **'î**şeten seviyyeten ve mîteten nekıyyeten ve meradden ileyke ğayra ma**h**ziyyin."

Anlamı: "*Allah'ım! Senden düzgün bir yaşantı, temiz bir ölüm ve rezil rüsva olmadan Sana dönebilmeyi istiyorum.*" (İbn Ebî Şeybe, Dua, 1, No: 29134)

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا مِنْ فَضْلِكَ وَلَا تَحْرِمْنَا رِزْقَكَ وَبَارِكْ لَنَا فِيمَا

رَزَقْتَنَا وَاجْعَلْ رَغْبَتَنَا فِيمَا عِنْدَكَ وَاجْعَلْ غِنَانَا فِي أَنْفُسِنَا

Okunuşu: “Allâhümme’rzüknâ min fadlike ve lâ tahrimnâ rizkake ve bârik lenâ fîmâ razektenâ vec’**a**l rağbetenâ fîmâ ‘ındeke vec’**a**l gınânen fî enfüsinâ.”

Anlamı: “*Allah’ım! Lütfundan bize rızık ver, bizi rızkından mahrum etme, bize verdiğin rızıkları bizim için bereketli yap, katında bulunan nimetlere rağbetimizi artır ve bizi gönül zengini eyle.*” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 42, No: 29388)

اَللّٰهُمَّ أَقِلْنِى عَثْرَتِى وَاسْتُرْ عَوْرَتِى وَآمِنْ رَوْعَتِى وَ اكْفِنِى مَنْ بَغٰى

عَلَيَّ وَانْصُرْنِى مِمَّنْ ظَلَمَنِى وَ أَرِنِى ثَأْرِى فِيهِ

Okunuşu: “Allâhümme ekılnî ‘a**s**ratî vestür ‘avratî ve âmin rev’atî ve ekfinî men beğâ ‘aleyye ve’nsurnî mimmen zalemenî ve erinî **s**e’rî fîhi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Sürçmelerimi / hatalarımı azalt, ayıplarımı / kusurlarımı ört, korkumu gider, bana taşkınlık edene karşı beni koru, zulmedene karşı bana yardım et ve bu konuda bana yardımını göster.*” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 42, No: 29389)

Âdem (a.s.), cennetten yeryüzüne inince yaptığı hatanın affı için Rabb’inden vahiy yolu ile nasıl dua edileceğini öğrenmiş (bk. Bakara, 2/37) ve şöyle dua etmiştir:

اَللّٰهُمَّ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ وَ بِحَمْدِكَ عَمِلْتُ سُوءًا وَ ظَلَمْتُ

نَفْسِى فَارْحَمْنِى وَ اَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ اَللّٰهُمَّ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ

سُبْحَانَكَ وَ بِحَمْدِكَ عَمِلْتُ سُوءًا وَ ظَلَمْتُ نَفْسِى فَتُبْ عَلَيَّ

اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Okunuşu: “Allâhümme lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdike, ‘**a**miltü sûen ve zalemtü nefsî ferhamnî ve ente **h**ayrü’r-râhımîn.

Allâhümme lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdike ‘**a**miltü sûen ve zalemtü nefsî fetüb ‘**a**leyye inneke ente’t-tevvâbü’r-rahîm.”

Anlamı: “*Allah’ım! Senden başka ilâh yoktur, Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, Sana hamd ederim, ben kötü bir fiil işledim ve nefsime zulmettim, bana merhamet et, Sen merhamet edenlerin en hayırlısısın.*

Allah’ım! Senden başka ilâh yoktur, Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, Sana hamd ederim, ben kötü bir fiil işledim ve nefsime zulmettim, bana merhamet et ve tövbemi kabul et, şüphesiz Sen tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametli olansın.” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 19, No: 29242)

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ سَرِيرَتِى خَيْرًا مِنْ عَلَانِيَتِى وَاجْعَلْ عَلَانِيَتِى

صَالِحَةً اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ صَالِحِ مَا تُؤْتِى النَّاسَ مِنَ الْمَالِ

وَالْأَهْلِ وَالْوَلَدِ غَيْرِ الضَّالِّ وَلَا الْمُضِلِّ

Okunuşu: “Allâhümmec’**a**l serîratî **h**ayran min ‘**a**lâniyetî vec’**a**l ‘**a**lâniyetî sâlihaten.

Allâhümme innî es’elüke min sâlihın mâ tü’ti’n-nâse mine’l-mâli ve’l-ehli ve’l-veledi ğayri’d-dâlli vele’l-mu-dılli.”

Anlamı: “*Allah’ım! İçimi dışımdan daha hayırlı kıl. Ve dışımı yararlı kıl.*

Allah’ım! Sapmadan ve saptırmadan mal, aile ve çocuk bakımından insanlara verdiklerinin iyisini isterim.” (Tirmizî, De’avât, 126)

Yukarıda zikrettiğimiz dua örnekleri her zaman ve mekânda yapılabilir. Bu dua örneklerini okuyanlar, Peygamberimizin Allah’tan istediği şeyleri istemiş olur. Allah’tan ne istenileceğini en iyi bilen Peygamberimizdir.

Peygamberimizin zikrettiğimiz dua örneklerinde yüce Allah’tan dünyevî ve uhrevî, maddî ve manevî insana yararı olacak şeyleri, iman, güzel amel ve güzel ahlâkta sebat edebilmeyi, her şeyin hayırlısını istediğini öğreniyoruz.

II. KÖTÜLÜKLERDEN ALLAH'A SIĞINMA DUALARI

"*Allah'a sığınma*" (isti'âze); dünyevî ve uhrevî, maddî ve manevî insana zarar veren şeylerden Allah'ın korumasını istemektir.

İnsana düşmanı olan şeytan zarar verir, nefsânî arzuları zarar verir, kötü ve şer insanlar zarar verir; hastalıklar, musîbetler ve belâlar zarar verir. İnsan, bunlardan her zaman kendi imkânları ile kurtulamaz, Allah'ın yardımına ihtiyaç duyar.

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerim'de, Peygamberimiz (s.a.s.) hadislerinde nelerden Allah'a sığınmamız gerektiğini bize bildirmekte ve bu konuda yol göstermektedir.

Yüce Allah,

فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

"*Sen hemen Allah'a sığın. Çünkü O, her şeyi işiten ve görendir*" (Mü'min, 40/56) anlamındaki ayet ile kendisine sığınılmasını emretmektedir. Hangi konularda Allah'a sığınılacaktır?

Allah'a sığınılması gereken hususları şöyle özetle-yebiliriz:

1. Her hayırlı işe başlarken, o işe şer karışmaması, hayırla neticelenmesi ve şeytanın tuzağından korunmak için Allah'a sığınılmalıdır. Meselâ yüce Allah, Kur'ân okunduğu zaman şeytandan Allah'a sığınılmasını emretmektedir:

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"*Kur'ân okumak istediğin zaman o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın.*" (Nahl, 16/98)

Peygamberimiz (s.a.s.);

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَنَفْخِهِ وَهَمْزِهِ وَنَفْثِهِ

Okunuşu: "Allâhümme innî e'**û**zü bike mine'ş-şeytâni'r-racîm ve nef**h**ihî ve hemzihî ve nef**s**ihî."

Anlamı: "*Allah'ım! Kovulmuş şeytandan, onun üflemesinden, kışkırtmasından ve kötülük telkininden sana sığınırım.*" (İbn Huzeyme, *es-Sahîh*, Dua, No: 472; Hâkim, De'avât, 749) diyerek şeytanın her türlü vesvesesinden ve kötülüğünden Allah'a sığınmıştır.

2. Kur'ân'da şeytanın vesvesesi ve kötülük telkininden Allah'a sığınılması emredilmektedir:

"*Ve de ki: Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım! Onların yanımda bulunmalarından da sana sığınırım*!" (Mü'minûn, 23/97–98)

"*Ne zaman şeytandan bir kötü düşünce seni dürtüklerse, Allah'a sığın; çünkü O, işitendir, bilendir.*" (A'râf, 7/200; Fussilet, 41/36)

Bu ayetlerde yüce Allah, hem şeytanın insana kötü şeyleri telkin ettiğini bildirmekte, hem de bu kötü telkinden kurtulabilmek için kendisine sığınılmasını

istemektedir. İnsan ancak Allah'ın yardımı ile şeytanın vesvesesinden ve kötülük telkinlerinden kurtulabilir.

Hz. Meryem'in annesi, Meryem'i doğurunca, çocuğunu şeytandan koruması için şöyle dua etmiştir:

"*Onu ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden sana ısmarlıyorum.*" (Âl-i İmrân, 3/36)

3. Hata yapmaktan Allah'a sığınılmalıdır. Nuh (a.s.), Yüce Allah'tan kendisine iman etmeyen ve boğulmak üzere olan oğlunun kurtulmasını ister, bunun üzerine yüce Allah onun Nuh'un ailesinden olmadığını ve bilmediği bir şeyi istememesi gerektiğini bildirir. (bk. Hûd, 11/40-46) Bu ikaz karşısında Nuh (a.s.) da Allah'a şöyle sığınır:

قَالَ رَبِّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِى

وَتَرْحَمْنِى أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"(Nûh) *dedi ki: Rabbim, bilmediğim bir şeyi senden istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz, bana acımazsan ziyana uğrayanlardan olurum*!" (Hûd, 11/47)

4. Cahillikten Allah'a sığınılmalıdır. Musa (a.s.), bir sığır kurban etme konusu ile ilgili olarak (bk. Bakara, 2/67-72) kavminin kendisine bizimle alay mı ediyorsun demesi üzerine,

أَعُوذُ بِاللّٰهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

"*Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım*" (Bakara, 2/67) demiştir.

5. Varlıkların şerrinden Allah'a sığınılmalıdır. Ailesinden ayrılarak yalnız başına bir yerde yaşayan Hz. Meryem'e bir çocuk müjdelemek için insan sûretinde bir melek gelir. Hz. Meryem, kendisine zarar verecek zanneder ve Allah'a şöyle dua ederek sığınır (bk. Meryem, 19/16-22):

قَالَتْ إِنِّى أَعُوذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا

"*Meryem: 'Ben senden Rahmân* (olan Allah)*'a sığınırım. Eğer Allah'tan korkuyorsan* (dokunma bana)' *dedi.*" (Meryem, 19/18)

Kendisini öldürmek isteyen Firavun'un şerrinden korunmak için (bk. Mü'min, 40/26) Musa (a.s.), Allah'a şöyle sığınmıştır:

وَقَالَ مُوسٰى إِنِّى عُذْتُ بِرَبِّى وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ

الْحِسَابِ

"*Musa da: 'Ben hesap gününe inanmayan her kibirliden, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığınırım' diye dua etti.*" (Mü'min, 40/27)

Yine Musa (a.s.), kendisine zarar vermek isteyen kavmine şöyle diyerek Allah'a sığınmıştır:

وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ

"*Ben, beni taşlamanızdan, benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a sığındım.*" (Duhân, 44/20)

A. KUR’ÂN’DA ALLAH’A SIĞINMA DUALARI

Yüce Allah, canlı ve cansız, cin ve insan bütün varlıkların şerrinden Allah’a sığınılması gerektiğini Kur’ân’ın son iki sûresinde şöyle bildirmektedir:

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ .

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ . وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ .

Okunuşu: “Kul e**’ûz**ü bi-Rabbi’l-felak. Min şerri mâ **h**alak. Ve min şerri ğâsikın i**z**â vekab. Ve min şerri’n-neffâ**s**âti fi’l-**‘u**kad. Ve min şerri hâsidin i**z**â hased.”

Anlamı: “*De ki: Yaratıkların şerrinden, bastırdığı zaman karanlığın şerrinden, düğümlere nefes eden büyücülerin şerrinden, haset ettiği zaman hasetçilerin şerrinden, sabahın Rabbine sığınırım.*” (Felâk, 113/1–5)

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ . مَلِكِ النَّاسِ . إِلَٰهِ النَّاسِ . مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ

الْخَنَّاسِ . اَلَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ . مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ

Okunuşu: “Kul e**’ûz**ü bi-Rabbi’n-nâs. Meliki’n-nâs. İlâhi’n-nâs. Min şerri’l-vesvâsi’l-**h**annâs. Elle**z**î yüvesvisü fî sudûri’n-nâs. Mine’l-cinneti ve’n-nâs.”

Anlamı: “*De ki: İnsanlardan ve cinlerden ve insanların gönüllerine vesvese veren o sinsi vesvesecinin şerrinden, insanların tanrısı, insanların hükümranı ve insanların Rabbi olan Allah’a sığınırım.”* (Nâs, 114/1–6)

Kur’ân’ın bu son iki sûresine “muavvizeteyn” denir. Peygamberimiz (s.a.s.), ashabına bu sûreleri okumayı tavsiye etmiş ve “*İnsanlar, bu iki sûreden daha faziletli bir sığınma yapamazlar.*” buyurmuştur. (Nesâî, İstiâze, 1)

İhlâs sûresi ile birlikte son üç sûreye ise “muavvizât” denir. Peygamberimiz (s.a.s.), bu üç sûre hakkında; “*İnsanlar bu sûrelerden daha iyi başka bir şey ile sığınamaz.*” (Nesâî, İstiâze, 1) buyurmuş ve bu sûrelerin akşam-sabah üçer kere okunmasını tavsiye etmiştir:

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ حِينَ تُمْسِى وَ حِينَ تُصْبِحُ ثَلَاثًا

يَكْفِيكَ كُلَّ شَيْءٍ

“*İhlâs sûresi ve muavvizeteyni* (Felâk ve Nâs sûrelerini) *akşam-sabah üçer kere oku, her şeye karşı sana kâfidir.*” (Nesâî, İstiâze, 1)

Akşam, sabah ve yatağa yatınca bu üç sûre üçer defa okunmalı, her hayırlı işe de eûzü ve besmele ile başlanmalıdır.

B. HADİSLERDE ALLAH'A SIĞINMA DUALARI

Peygamberimiz (s.a.s.), dünya fitnesi, yaşlılık, tembellik, acizlik, günah, borç yükü, kabir azabı, cehennem azabı, fakirlik ve zenginlik fitnesi, üzüntü, keder, korkaklık, cimrilik, düşman istilası; dilinin, gözünün, kulağının, kalbinin ve tenasül uzvunun şerri, zillete düşme, açlık, üzüntü ve keder, zulüm, kötü amel ve kötü ahlâk, şirk, küfür, nifak, hainlik ve benzeri pek çok konuda Allah'a sığınmış, mü'minlerin de sığınmasını istemiştir. Peygamberimizin Allah'a sığındığı duaların bir kısmı şunlardır:

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ

الدُّنْيَا

Okunuşu: "Allâhümme! İnnî e'**ûz**ü bike en üradde ilâ erzeli'l-'**u**müri. Ve e'**ûz**ü bike min fitneti'd-dünyâ."

Anlamı: "*Allah'ım! Ömrün en sıkıntılı günlerine kadar yaşamaktan sana sığınırım. Dünya fitnesinden sana sığınırım.*" (Buhârî, De'avât, 36)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ وَمِنْ فِتْنَةِ

الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ

الْغِنَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ

الدَّجَّالِ

Okunuşu: "Allâhümme innî e'**ûz**ü bike mine'l-keseli ve'l-heremi ve'l-me'semi ve'l-meğrami,
Ve min fitneti'l-kabri ve '**az**âbi'l-kabri,
Ve min fitneti'n-nâri ve '**â**zâbi'n-nâri,
Ve min şerri fitneti'l-ğınâ,
Ve e'**ûz**ü bike min fitneti'l-fakri,
Ve e'**ûz**ü bike min fitneti'l-mesîhı'd-deccâl."

Anlamı: "*Allah'ım! Tembellikten, düşkünlük derecesinde yaşlılıktan, günahtan ve borç yükünden, kabir fitnesinden ve kabir azabından, cehennem fitnesinden ve cehennem azabından, zenginlik ve fakirlik şerrinden sana sığınırım. Fakirlik fitnesinden Sana sığınırım. Deccal Mesih'in fitnesinden sana sığınırım.*" (Buhârî, De'avât, 38; Nesâî, İstiâze, 26–27)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ

وَالْبُخْلِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**ûz**ü bike mine’l-hemmi ve’l-**h**uzni ve’l-**‘a**czi ve’l-keseli ve’l-cübni ve’l-bu**h**li ve dale**’ı**’d-deyni ve ğalebeti’r-ricâl.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kederden ve üzüntüden, acizlikten ve tembellikten, korkaklıktan ve cimrilikten, borç yükünden ve düşmanların galip gelmesinden Sana sığınırım.*” (Buhârî, De’avât, 39; Nesâî, İstiâze, 7, 25)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ الْمَسِيحِ

الدَّجَّالِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**ûz**ü bike min **‘az**âbi cehenneme. Ve e’**ûz**ü bike min ‘**az**âbi’l-kabri.
Ve e’**ûz**ü bike min fitneti’l-mahyâ ve’l-memâti.
Ve e’**ûz**ü bike min şerri’l-mesîhı’d-deccâl.”

Anlamı: “*Allah’ım! Cehennem azabından Sana sığınırım.*
Kabir azabından Sana sığınırım.
Hayat ve ölüm fitnesinden Sana sığınırım.
Mesih Deccal’in şerrinden Sana sığınırım.”
(İbn Hıbbân, İstiaze, No: 999; Nesâî, İstiâze, 27, 47; Buhârî, De’avât, 37)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقِلَّةِ وَالذِّلَّةِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ

أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**ûz**ü bike mine’l-fakri ve’l-kılleti ve’**z-z**illeti. Ve e’**ûz**ü bike min en azlime ev uzleme.”

Anlamı: “*Allah’ım! Fakirlikten, yokluktan, zilletten Sana sığınırım. Zulmetmekte□n ve zulme uğramaktan Sana sığınırım.*” (Ebû Davud, Salât, 367; Nesâî, İstiâze, 14; İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1030)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ

وَالْقَسْوَةِ وَالْغَفْلَةِ وَالْعَيْلَةِ وَالذِّلَّةِ وَالْمَسْكَنَةِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ

وَالْكُفْرِ وَالْفُسُوقِ وَالشِّقَاقِ وَالنِّفَاقِ وَالسُّمْعَةِ وَالرِّيَاءِ وَأَعُوذُ بِكَ

مِنَ الصَّمَمِ وَالْبُكْمِ وَالْجُنُونِ وَالْجُذَامِ وَالْبَرَصِ وَسَيِّءِ الْأَسْقَامِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike mine’l-**‘a**czi ve’l-keseli ve’l-cübni ve’l-bu**h**li ve’l-herami ve’l-kasveti ve’l-ğafleti ve’l-**‘a**yleti ve’**z-z**illeti ve’l-meskeneti.

Ve e’**û**z**ü** bike mine’l-fakri ve’l-küfri ve’l-fusûkı ve’ş-şikâkı ve’n-nifâkı ve’s-süm’**a**ti ve’r-riyâi.

Ve e’**û**zü bike mine’s-samemi ve’l-bükmi ve’l-cünûni ve’l-cü**zz**âmi ve’l-berasi ve seyyii’l-eskâmi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, düşkünlük derecesinde yaşlılıktan, katı kalplilikten, gafletten, yokluktan, zilletten, miskinlikten sana sığınırım.*

(Allah’ım!) *Fakirlikten, küfre düşmekten, itaatsizlikten, düşmanlık etmekten, münafıklıktan, yaptığım amelleri başkalarına süm’a ve riyadan* (amelleri başkalarına göstermek ve duyurmak için yapmaktan) *Sana sığınırım.*

(Allah’ım!) *Sağırlıktan, dilsizlikten, delilikten, cüzzam-dan, alaca hastalığından ve her türlü kötü hastalıktan Sana sığınırım.*” (Hâkim, De’avât, No: 1944, I, 530; İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1023; İbn Ebî Şeybe, Dua, 1, No: 29115)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ
نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike min **‘ı**lmin lâ yenfe’**u** ve min kalbin lâ yehşe’**u** ve min nefsin lâ teşbe’**u** ve min da’vetin lâ yüstecâbü lehâ.”

Anlamı: “*Allah’ım! Faydası olmayan ilimden, saygısız / imansız kalpten, doymayan / tatmin olmayan nefisten ve kabul olmayan duadan Sana sığınırım.*” (Müslim, Dua, 73; Ebû Davud, Salât, 367; Nesâî, İstiâze, 2; İbn Ebî Şeybe, Dua, 1, No: 29115)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِى وَمِنْ شَرِّ بَصَرِى وَمِنْ شَرِّ لِسَانِى
وَمِنْ شَرِّ قَلْبِى وَمِنْ شَرِّ مَنِيِّى

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike min şerri sem’**î** ve min şerri besarî ve min şerri lisânî ve min şerri kalbî ve min şerri meniyyin.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kulağımın şerrinden, gözümün şerrinden, dilimin şerrinden, kalbimin şerrinden ve tenasül uzvumun şerrinden Sana sığınırım.*” (Tirmizî, De’avât, 76; Nesâî, İstiâze, 4, 27)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike min münke-râti’l-a**h**lâkı ve’l-a’mâli ve’l-ehvâi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Ahlâkın, işlerin ve arzuların çirkin ve kötü olanlarından sana*

sığınırım.” (Tirmizî, De’avât, 128)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحْوِيلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ

نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**zü bike min zevâli ni’metike ve tahvîli **‘â**fiyetike ve fücâeti nikmetike ve cemî**’ı** sehatıke.”

Anlamı: “*Allah’ım! Nimetinin yok olmasından, sağlık ve âfiyetin bozulmasından, ansızın belaya uğramaktan ve her türlü gazabından Sana sığınırım.*” (Ebû Davud, Salât, 367)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشِّقَاقِ وَالنِّفَاقِ وَسُوءِ الْأَخْلَاقِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**zü bike mine’ş-şikâkı ve’n-nifâkı ve sûi’l-a**h**lâkı.”

Anlamı: “*Allah’ım! Düşmanlıktan, iki yüzlülükten ve kötü ahlâktan Sana sığınırım.*” (Ebû Davud, Salât, 367; Nesâî, İsti’aze, 21)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّكِّ بَعْدَ الْيَقِينِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ مُقَارَنَةِ

الشَّيَاطِينِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الدِّينِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**zü bike mine’ş-şekki ba’de’l-yekîn.
Ve e’**û**zü bike min mukâraneti’ş-şeyâtîni
Ve e’**û**zü bike min **‘az**âbi yevmi’d-dîn.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kesin imandan sonra şüpheye düşmekten Sana sığınırım.
Şeytanlara yakın olmaktan sana sığınırım ve din gününün azabından sana sığınırım.*” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 1, No: 29135)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ بِئْسَ الضَّجِيعِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنَ

الْخِيَانَةِ فَإِنَّهَا بِئْسَتِ الْبِطَانَةِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**zü bike mine’l-cû’ı fe’innehû bi’se’d-dacî**’ı.**
Ve e’**û**zü bike mine’l-**h**ıyâneti fe’innehâ bi’seti’l-bîtâneti.”

Anlamı: “*Allah’ım! Açlıktan Sana sığınırım. Çünkü açlık, ne kötü bir arkadaştır. Hainlikten Sana sığınırım. Çünkü hainlik, ne kötü bir sırdaştır.*” (Ebû Davud, Salât, 367; Nesâî, İstiâze, 19)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُذَامِ وَمِنْ سَيِّئِ

الْأَسْقَامِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**zü bike mine’l-berası ve’l-cünûni ve’l-cüz**z**âmi ve min seyyii’l-eskâmi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Alaca hastalığından, delilikten, cüzzam hastalığından ve her türlü kötü hastalıklardan Sana sığınırım.*” (Ebû Davud, Salât, 367)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَدْمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّرَدِّى وَ أَعُوذُ بِكَ مِنَ
الْغَرَقِ وَالْحَرِيقِ وَ أَعُوذُ بِكَ أَنْ يَتَخَبَّطَنِى الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ
وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ فِى سَبِيلِكَ مُدْبِرًا وَ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ لَدِيغًا

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**ûzü** bike mine’l-hedmi. Ve e’**ûzü** bike mine’t-teraddî.
Ve e’**ûzü** bike mine’l-ğaraki ve’l-harîkı.
Ve e’**ûzü** bike en yetehabbetaniye’ş-şeytâni **‘ı**nde’l-mevti.
Ve e’**ûzü** bike en emûte fî sebîlike müdebbiran.
Ve e’**ûzü** bike en emûte ledîğan.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kuyuya düşmekten Sana sığınırım. Yüksekten düşmekten Sana sığınırım. Boğulmaktan ve yangından Sana sığınırım. Ölüm esnasında şeytana çarpılmaktan Sana sığınırım. Senin yolundan yüz çevirmiş bir hâlde ölmekten Sana sığınırım. Zehirli hayvan sokması ile ölmekten Sana sığınırım.*” (Nesâî, İstiâze, 61; Ebû Davud, Salât, 367)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ اَنْ اَمُوتَ نَهَمًا اَوْ هَمًّا اَوْ غَرَقًا اَوْ اَنْ يَتَخَبَّطَنِى
الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ اَوْ اَنْ اَمُوتَ لَدِيغًا

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**ûzü** bike en emûte nehemen ev hemmen ev ğarkan ev en yetehabbetaniye’ş-şeytânü **‘ı**nde’l-mevti ev en emûte ledîğan.”

Anlamı: “*Allah’ım! Düşkün bir vaziyette veya kederli iken veya boğularak veya ölüm anında şeytanın çarpması ile veya yılan sokması ile ölmekten sana sığınırım.”* (Nesâî, *es-Sünenü’l-Kübrâ*, İstiâze, 74)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الْعَدُوِّ وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**ûzü** bike min galebeti’d-deyni ve galebeti’l-**‘a**düvvi ve şemâteti’l-**a**’dâi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Altından kalkamayacağım borçtan, düşmanın galip gelmesinden*

ve düşmanları sevindirecek bir musibete dûçâr olmaktan Sana sığınırım.” (İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1027)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ سُوءِ الْعُمْرِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الصَّدْرِ

وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike min sûi’l-**‘u**mri ve e’**û**z**ü** bike min fitneti’s-sadri ve e’**û**z**ü** bike min **‘a**zâbi’l-kabri.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kötü bir ömür sürmekten Sana sığınırım.*
Kalp fitnesinden Sana sığınırım.
Kabir azabından Sana sığınırım.” (İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1024)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَوَسْوَسَةِ الصَّدْرِ وَشَتَاتِ الْأَمْرِ

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَجِىءُ بِهِ الرِّيحُ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike min **‘az**âbi’l-kabri ve vesveseti’s-sadri ve şetâti’l-emri. Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike min şerri mâ tecî’ü bihi’r-rîh.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kabir azabından, nefsin vesvese-sinden ve işlerin dağınıklığından Sana sığınırım.*
Allah’ım! Rüzgârın getirdiği âfetin şerrinden Sana sığınırım.” (Tirmizî, De’avât, 88)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَ مِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bike min şerri mâ **‘a**miltü ve min şerri mâ lem a’mel.”

Anlamı: *“Allah’ım! İşlediklerimin şerrinden ve işlemediklerimin şerrinden Sana sığınırım.”* (Müslim, Zikir ve Dua, 65; Nesâî, İstiâze, 58)
Hz. Âişe validemiz Peygamberimizin ölüm öncesinde bu duayı çok yaptığını bildirmiştir. (Müslim, Zikir ve Dua, 65; Nesâî, İstiâze, 58; İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1032)

اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِى

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e’**û**z**ü** bi-**‘a**zemetike en uğtâle min tahtî.”

Anlamı: “*Allah’ım! Azametin ile bilmediğim bir yerden bir belaya uğramaktan Sana sığınırım.*” (Nesâî, İstiâze, 60)

أَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ وَأَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَ أَعُوذُ بِكَ

مِنْكَ

Okunuşu: “E’**ûz**ü bi **‘a**fvike min **‘**ıkâbike.
Ve e**’ûz**ü bi-ridâke min se**h**atıke.
Ve e**’ûz**ü bike minke.”

Anlamı: “*Allah’ım! Azabından affına sığınırım. Gazabından rızana sığınırım. Senden yine Sana sığınırım.*” (Nesâî, İstiâze, 62)

أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَبِكَ مِنْكَ لَا
أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

Okunuşu: “E’**ûz**ü bi-ridâke min se**h**atıke ve bimü**’â**fâ-tike min **’u**kûbetike ve bike minke lâ uhsî **s**enâen **‘a**leyke ente kemâ e**s**neyte **‘a**lâ nefsike.”

Anlamı: “*Allah’ım! Gazabından rızana, azabından affı-na, senden Sana sığınırım. Senin kendi nefsini övdüğün gibi ben Seni övemiyorum.*” (Malik, Dua, No: 497; İbn Ebî Şeybe, Dua, 1, No: 29131)

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَارِ السُّوءِ

Okunuşu: “Allâhümme! İnnî e**’ûz**ü bike min câri’s-sûi.”

Anlamı: “*Allah’ım! Kötü komşudan Sana sığınırım.*” (İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1033; Hâkim, De’avât, No: 1951)

Peygamberimiz (s.a.s.), akşam, sabah ve yatağa yatınca Hz. Ebû Bekir’e şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

اَللّٰهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّ كُلِّ
شَيْءٍ وَ مَلِيكَهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ
شَرِّ الشَّيْطَانِ وَ شِرْكِهِ

Okunuşu: “Allâhümme! ‘Âlime’l-ğaybi ve’ş-şehâdeti, fâtıra’s-semâvâti ve’l-ardı, Rabbe külli şey’in ve melîkehü. Eşhedü en lâ ilâhe illâ ente.
E**’ûz**ü bike min şerri nefsî ve min şerri’ş-şeytâni ve şerikihî.”

Anlamı: “*Ey görünen ve görünmeyeni bilen, gökleri ve yeri yaratan, her şeyin Rabbi ve sahibi olan Allah’ım! Ben tanıklık ederim ki Senden başka ilâh yoktur. Nefsimin şerrinden, şeytanın ve ortaklarının şerrinden sana sığınırım.*” (İbn Hıbbân, Ed’ıye, No: 962; İbn Ebî Şeybe, Dua, 22, No: 29265)

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ مِنْ هَمْزِهِ وَ نَفْثِهِ وَ نَفْخِهِ

Okunuşu: "Allâhümme! İnnî e'**û**z**ü** bike mine'ş-şeytâni min hemzihî ve nef**s**ihî ve nef**h**ıhî."

Anlamı: "*Allah'ım! Şeytandan, onun çarpmasından, kötülük telkininden ve vesvese vermesinden sana sığınırım.*" (İbn Ebî Şeybe, Dua, No: 29114)

Kendisinden hizmetçi isteyen kızı Fatıma'ya Peygambe-rimiz (s.a.s.), şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوَاتِ وَ رَبَّ الْاَرَضِينَ رَبِّى وَ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ فَالِقَ

الْحَبِّ وَالنَّوٰى مُنْزِلَ التَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ أَعُوذُ بِكَ مِنْ

شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ

وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ وَ أَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ

وَ أَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ إِقْضِ عَنِّى الدَّيْنَ وَ أَغْنِنِى مِنَ

الْفَقْرِ

Okunuşu: "Allâhümme! Rabbe's-semâvâti ve Rabbe'l-aradîni Rabbî ve Rabbe külli şey'in fâlika'l-habbi ve'n-nevâ, münzile't-tevrâti ve'l-incîli ve'l-fürkân.

E'**û**zü bike min şerri külli şey'in ente â**h**ızün bi-nâsiyetihî. Ente'l-evvelü feleyse kableke şey'ün ve ente'l-â**h**ıru feleyse ba'deke şey'ün ve ente'z-zâhiru feleyse fevkake şey'ün ve ente'l-bâtınü feleyse dûneke şey'ün ikdı **'a**nni'd-deyne ve ağninî mine'l-fakri."

Anlamı: "*Ey yerleri ve gökleri yaratan, Rabbim ve her şeyin Rabbi olan, çekirdeği ve taneyi yaran, Tevrat'ı, İncil'i ve Furkân'ı indiren Allah'ım! Perçeminden tuttuğun her şeyin şerrinden Sana sığınırım. Sen evvelsin, Senden önce hiçbir şey yoktur. Sen âhirsin, Senden sonraya hiçbir şey kalmayacaktır. Sen zahirsin, Senin üstünde hiçbir şey yoktur. Sen batınsın, Senin dûnünde hiçbir şey yoktur. Bana borçlarımı ödemeyi nasip eyle ve beni fakirlikten müstağnî kıl.*" (İbn Ebî Şeybe, Dua, 23, No: 29304; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 966)

"*Herhangi bir müslüman her akşam, her sabah ve her gece üç defa;*

بِاسْمِ اللّٰهِ الَّذِى لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِى الْأَرْضِ وَلَا فِى السَّمَاءِ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Okunuşu: "Bismillâhille**z**î lâ yadurru me'**a**smihî şey'ün fi'l-erdı ve lâ fi's-semâi ve hüve's-semî'**u**'l-'**a**lîm."

Anlamı: *"Allah'ın adı ile ki ne yerde ne gökte O'nun adı ile birlikte hiçbir şey zarar*

vermez, O her sözü işitendir, her şeyi bilendir” diye dua ederse ona hiçbir şey zarar *vermez.”* (Hâkim, De’avât, No: 1895, I,514; İbn Ebî Şeybe, Dua, 22, No: 29266)

İbn Ebî Şeybe’nin rivayeti, “*Ona, ne gece ne gündüz hiçbir şey isabet etmez*” şeklinde sona ermektedir.

Kendisini akrep soktuğunu, bu sebeple uyuyamadığını söyleyen Ebû Hüreyre’ye Peygamberimiz (s.a.s.) akşam üç defa;

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّكَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ

Okunuşu: “E’**û**z**ü** bi-kelimâtillâhi’t-tâmmâti min şerri mâ **h**aleka lem yedurruke inşâallah.

Anlamı: “’*Yarattıklarının şerrinden Allah’ın eksiksiz kelimelerine sığınırım*’ diye dua edersen, inşallah hiçbir şey sana zarar vermez” buyurmuştur. (İbn Hıbbân, İstiaze, No: 1021–1022)

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي وَ بَارِكْ لِي فِي رِزْقِي

Okunuşu: “Allâhümme’ğfirlî **z**enbî ve vessi’ lî fî dârî ve bârik lî fî rızkî.”

Anlamı: “*Allah’ım! Günahımı bağışla, evimi, yurdumu geniş ve rahat eyle ve rızkımı benim için bereketli eyle.*” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 42, No: 29382)

Peygamberimiz (s.a.s.), yatağa yatınca şöyle dua etmiştir:

اَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَكَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ مِنْ شَرِّ مَا اَنْتَ اٰخِذٌ
بِنَاصِيَتِهِ اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ تَكْشِفُ الْمَأْثَمَ وَالْمَغْرَمَ اَللّٰهُمَّ لَا يُخْلَفُ
وَعْدُكَ وَ لَا يُهْزَمُ جُنْدُكَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ سُبْحَانَكَ
وَ بِحَمْدِكَ

Okunuşu: “E’**û**z**ü** bi vechike’l-kerîmi ve kelimâtike’t -tâmmeti min şerri mâ ente â**h**ı**z**ün binâsiyetihî.

Allâhümme! İnneke tekşifü’l-me’**s**eme ve’l-meğrame.

Allâhümme! Lâ yu**h**lefü va’düke ve lâ yü**h**zemü cündüke ve lâ yenfe’**u** **z**e’l-ceddi minke’l-ceddü. Sübhâneke ve bi hamdike.”

Anlamı: “*Perçeminden tuttuğun şeylerin şerrinden kerim olan zatına ve tam kelimelerine sığınırım.*

Allah’ım! Günahları ve borç yükünü ancak Sen kaldırırsın.

Allah’ım! Senin va’dinde dönme yoktur, askerlerin yenilmez, bana şan ve şeref, güç ve kuvvet sahibinin hiçbir faydası olmaz, şan ve şeref, güç ve kuvvet Senin vergindir. Seni noksan sıfatlardan tenzih eder ve Sana hamd ederim.” (İbn Ebî Şeybe, Dua, 23, No: 29308)

ESMA-İ HÜSNA

Ayet ve hadislerde Allah'ın isimleri "*En güzel isimler*" anlamında (الأسماء الحسنى)"*el-esmâü'l-hüsnâ*" şeklinde ifade edilmektedir.

1. Ayetlerde Geçen Allah'ın İsimleri

Kur'ân ayetlerinde Yüce Allah'ın isimleri isim veya isim tamlamaları şeklinde geçmektedir.

el-A'lâ *(en yüce, en şerefli),*

el-A'lem (*her şeyi en iyi bilen*),

el-Alî (*şanı, şerefi, izzeti ve kudreti yüce olan*),

el-Âlim (*bilen, anlayan, tanıyan*),

el-Alîm (*her şeyi çok iyi bilen*),

el-Âhir (*varlığının sonu olmayan, ölümsüz, ebedî ve bâkî*),

el-Akrab (*bilmesi, görmesi, duyması, haberdâr olması ve yardım etmesi açısından insanlara en yakın olan*),

el-Azîm (*zatı, isim, sıfat ve fiilleri itibariyle pek ulu, büyük, yüce*),

el-Azîz (*üstün, güçlü, kuvvetli, galip, şerefli, değerli, melik*),

el-Bâri' (*yaratan, örneği olmadan varlıkları îcat eden*),

el-Basîr (*aydınlık ve karanlıkta küçük ve büyük her şeyi gören*),

el-Bâtın (*mâhiyeti akıl ile idrâk olunamayan, hayal ile tahayyül edilemeyen, her şeyin iç yüzünü, sırlarını bilen*),

el-Berr (*iyilik eden, çok lütufkâr, çok merhametli, çok şefkatli*),

Câ'ılûn (*yaratan, vâr eden, bir varlıktan başka bir varlık yapan*),

el-Cebbâr (*emir ve yasaklarını, hüküm ve kararlarını kullarına yaptırmaya gücü yeten, azgın ve zalimleri kahredici, dertlere derman olan, yaraları sarıp onaran, yaratıklarının hâllerini düzelten*),

el-Ebkâ (*verdiği nimetler sürekli ve hep kalıcı olan*),

el-Ehad (*eşi, benzeri ve ikincisi bulunmayan bir tek, yegâne*),

el-Ekrem (*en çok ikram eden*),

el-Evvel (*öncesi olmayan, yaratılmamış, ezelî ve kadîm tek varlık*),

Fâil(ûn) (*yapan, yaratan, vâr eden*),

el-Fettâh (*iyilik kapılarını açan, en âdil hüküm veren*)

el-Ğaffâr (*çok affeden, çok bağışlayan, günah ne kadar çok olursa olsun yine bağışlayan*),

el-Ğafûr (*çok affeden, çok bağışlayan*),

el-Ğanî (*zengin, hiçbir şeye muhtaç olmayan*),

el-Habîr (*her şeyden haberdar olan, gizli aşikâr her şeyi bilen, haber veren*),

el-Hâdi' (*hile yapanları cezalandıran*)

el-Hâdî (*hidayet eden, doğru yolu gösteren*),

el-Hafî (*çok ikram eden, son derece iyilik ve lütuf sahibi, her şeyi bilen, duaları kabul eden*)

Hâfiz(ûn) (*koruyup gözeten*),

el-Hafîz (*varlıkları yok olmaktan koruyan*),

el-Hakîm (*hikmet sahibi, her işi, emri ve yasağı yerli yerinde olan*),
el-Hâkim (*hükmeden, karar veren, haklıyı haksızı ayıran*),
el-Hakem (hüküm veren, son kararı veren),
el-Hakk (*varlığı, ilâh ve rab oluşu hak olan, eşyayı var eden, hakkı ızhar eden, mülk sahibi, yok olmayan, varlığında şüphe bulunmayan, âdil*),
el-Halîm (*çok sakin, hemen öfkelenmeyen, acele etmeyen, teenni ile hareket eden*),
el-Hallâk (*mükemmel yaratan, devamlı yaratan*),
el-Hasîb *(insanlara yeten, insanların yaptıklarını koruyup hesaba çeken*),
Hâsib(în) (*insanları sorgulayan, hesaba çeken*),
el-Hayr (*hayırlı olan, faydalı olan, iyilik eden*),
el-İlâh (*ma'bûd, Tanrı*),
el-Kadîr (*çok güçlü, çok kuvvetli, istediğini istediği gibi eksiksiz, kusursuz ve tam yapabilen*),
el-Kâdir (*güçlü, kuvvetli, her şeye gücü yeten*),
el-Kâfî (*kullarına yardım eden, vekil olan, yol gösteren, yaptıklarını bilen, gören, haberdar olan ve hesaba çeken*),
el-Kahhâr (*yenilmeyen, daima galip gelen*),
el-Kâhir (*galip gelen, zelil eden, güçlü, her şeyi kuşatan, yaratıklarını dilediği gibi yöneten*),
el-Kâim (*varlıkları görüp gözeten, koruyan, yöneten*),
el-Karîb (*af, mağfireti, rahmeti, bilmesi, görmesi ve duyması itibariyle kullarına yakın olan*),
el-Kâşif (*azap, sıkıntı, bela ve dertleri gideren*),
Kâtib(ûn) (*insanların yaptıklarını yazan*),
el-Kavî (*kuvvetli, kudretli, her şeye gücü yeten*),
el-Kayyûm (*zatı ile kaim olana, ezelî ve ebedî, her şeyin varlığı kendisine bağlı, uykusu ve uyuklaması olmayan, varlıkları yöneten, koruyan, ihtiyaçlarını üstlenen*),
el-Kebîr (*zatı, isim ve sıfatları, şanı ve şerefi, kadri ve kıymeti, değer ve izzeti pek yüce, ulu ve büyük*),
el-Kerîm (*değerli, şerefli, çok nimet veren, nimet ve ihsanı bol olan*),
el-Kuddûs (*her türlü çirkinlik, noksanlık ve ayıplardan uzak, tertemiz, bütün kemal sıfatları kendisinde toplayan, güzellik, iyilik ve ihsanlarıyla övülen*),
el-Latîf (*yaratıklara karşı yumuşak, çok merhametli, çok lütufkâr, ihsan sahibi, insanlara hak ettiklerinden fazlasını veren her şeyin detayını, sırlarını en iyi bilen, işleri çok hassas düzenleyen, gözle görülmeyen*),
Mâhid(ûn) (*yeryüzünü yaratıkları için elverişli, yarayışlı ve faydalı olarak yaratan*),
el-Mâlik (*bütün varlıkların sahibi*),
el-Mecîd (*çok şerefli, çok itibarlı*),
el-Melik (*bütün varlıkları yöneten, dilediğini yapan, dilediği gibi hükmeden*),
el-Melîk (*çok mülkü olan, her şeyin sahibi ve maliki, onları terbiye edip yetiştiren, mülk ve güç veren*),
el-Metîn (*çok kuvvetli, çok dayanıklı, acizliği, za'fiyeti ve gevşekliği olmayan*),
el-Mevlâ (*dost, yardımcı, görüp gözeten*),
Mu'azzib(în) (*suç işleyenleri, zalimleri, günahkârları cezalandıran*),

el-Mu'ızz (*izzet ve şeref, güç ve kuvvet, itibar ve şerefli kılan, aziz yapan*),
el-Muhric (*bir şeyi açığa çıkaran, bir varlıktan başka bir varlık var eden, gizli şeyleri ortaya çıkaran*),
el-Muhît (ilim *ve kudretiyle her şeyi kuşatan, her şeye muttali olan*),
el-Mukît (*her şeye gücü yeten, rızık veren, yapılanları bilen, koruyan, mükâfat veren*),
el-Muktedir (*güçlü, kuvvetli, istediğini istediği gibi yapan*),
el-Musavvir (*yaratıklara şekil ve özellik veren*),
Mûsi('ûn) (*gökleri genişleten*),
el-Mübîn (*varlığı aşikâr olan, hakkı ızhar eden, gerçeği beyan eden*),
Mübrim(ûn) (*hile ile kötülük yapmaya karar verenleri bilen, onların bu kötülüklerini boşa çıkaran, onları kesin olarak cezalandıran*),
Mübtelî(n) (*deneyen, imtihan eden, gizli olanları açığa çıkaran*),
el-Mücîb (*duaları, istekleri, dilekleri kabul eden, ihtiyaçları karşılayan, sıkıntıları gideren*),
el-Müheymin (*insanların bütün yaptıklarını bilen, koruyan, görüp gözeten*),
el-Mühlik (*isyan eden, azan, günaha dalan ve zulmeden fert ve toplumları helâk eden*),
el-Mü'min (*yaratıklarına güven veren*),
el-Müneccî (*sıkıntı, bela ve azaptan kurtaran*),
el-Münezzil (*nimet veren, su, sekînet, melek, kitap ve peygamber indiren*),
el-Münîr (*ışık veren, aydınlatan*),
Münşi'(ûn) (*îcat eden, inşa eden, yapan, örneksiz olarak yaratan*),
Müntekım(ûn) (*suçluları cezalandıran*),
Münzil(în) (*melek, kitap, su ve sekînet indiren, nimet veren*),
Münzir(în) (*kullarına fayda ve zarar veren şeyleri bildiren; inkâr ve isyan edenlerin âkibetinin kötü olduğunu haber vererek onları bu davranışlardan sakındıran ve azabı ile korkutan*),
Mürsil(în) (*vahiy, peygamber, bol yağmur, aşılayıcı rüzgâr, koruyucu melek, âsiler için yıldırımlar ve âfetler gönderen*),
el-Müste'ân (*kendisinden yardım istenen, kendisine sığınılan*),
Müstemi(ûn) (*sesleri işiten, duyan*),
el-Müte'âl (*aşkın, pek yüce, ulu, eksik ve noksanlıklardan berî olan*),
el-Mütekebbir (*ihtiyaç ve noksanlığı gerektiren her şeyden münezzeh, pek yüce ve ulu*),
el-Müteveffî (*yaratıkların canlarını alan*),
en-Nâsır (*yardım eden*),
en-Nesîr (*çok yardım eden, sürekli yardım eden*),
er-Râfi' (*peygamber ve mü'minlerin itibar, şan ve şereflerini artıran, göğü yükselten*),
er-Rahîm (*çok merhametli*),
er-Rahmân (*çok merhametli*),
er-Rakîb (*insanların hâllerini, sözlerini, yaptıklarını ve davranışlarını bilen, haberdar olan, murakabe edip koruyan*),
er-Raûf (*çok merhametli, çok şefkatli, çok acıyan*),

er-Rezzâk (*bol nimet, maddî ve manevî rızık veren*),
Sâdık(ûn) (*söz, iş, va'd ve va'îdinde doğru olan, her sözünü ve va'dini yerine getiren*),
es-Samed (*her şeyin kendisine muhtaç olduğu, yöneldiği, her dilek ve isteğin mercii; hiç eksiği, kusuru ve ihtiyacı olmayan ulu, şanlı, dosdoğru, âdil ve güvenilir olan*),
es-Selâm (*eksiklik, acizlik, hastalık, ölüm ve benzeri şeylerden salim olan kullarına güven ve selamet veren*),
es-Semî' (*her sözü, bütün konuşulanları en iyi işiten, duyan)*
Şâhid(în) (*bilen, muttali olan, her şeye tanık olan*),
eş-Şâkir (*verdiği nimetlere şükreden ve çalışan kimseyi ödüllendiren*),
eş-Şefî' (*mü'minlerin yâr ve yardımcısı, azap ve sıkıntılardan koruyucusu olan*),
eş-Şehîd (*her şeye muttali olan, gören, bilen, haberdâr olan, her yerde hazır nazır olan, hiçbir şey kendisinden gizlenemeyen, bütün sırlara vakıf olan, her şeyi murakabe eden*),
eş-Şekûr (*ibadet eden kullarının mükâfatlarını bolca veren, az çok her itaati ödüllendiren*),
eş-Şey (*var olan, mevcut*),
et-Tevvâb (*sürekli tövbeleri kabul eden*),
el-Vâhid (*zatında, isim ve sıfatlarında eşi ve benzeri bulunmayan, tek olan*),
el-Vâlî (*koruyup gözeten, yardım eden, işleri deruhte eden*),
el-Vâris (*bütün varlıkların sahibi, bâkî ve ebedî olan, her şey kendisine dönen*),
el-Vâsi' (*güçlü, kuvvetli, ilim ve merhameti her şeyi kuşatan, bütün yaratıklara rızık veren, nimet ve ihsanı bol olan*),
el-Vedûd (*mü'minleri çok seven, kulları tarafından çok sevilen*),
el-Vehhâb (*karşılıksız çok nimet veren, ikram ve ihsanda devamlı olan, lütfu, ihsanı ve rahmeti bütün kulları kuşatan*),
el-Vekîl (*güvenilen, koruyan, yardım eden, görüp gözeten, her şeyin maliki ve yöneticisi olan*),
el-Velî (*dost, seven, görüp gözeten, yardım eden*),
ez-Zâhir (*varlığı her şeyden aşikâr olan, her şeye galip gelen, her şeyden yüce olan*),
Zâri'(ûn) (*ekinleri, bitkileri yetiştiren, büyüten*),
Hüvallâhüllezî lâ ilâhe illâ hû (*Kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allah*) (Toplam: 119)

İSİM TAMLAMALARI

Adüvvün li'l-kâfirîn (*kâfirlerin düşmanı*)
Âhizün bi nâsiyetihi (*suçluları cezalandıran*)
Ahkemü'l-hâkimîn (*hüküm verenlerin en adili*)
Ahsenü'l-hâlikîn (*yaratanların, takdir ve tasvir edenlerin en iyisi*)
Âlimü'l-ğaybi (*gaybı bilen*)
Allâmü'l-ğuyûb (*görünmeyenleri çok iyi bilen*)
Bâliğu emrihi (*emri, hükmü hedefine ulaşan, kararını infaz eden*)

Bedî'u's-semâvâti ve'l-ard (*gökleri ve yeri örneği olmadan yaratan*)
Berîü'n mine'l-müşrikîn (*müşriklerden berî, uzak olan*)
Câmi'u'n-nâs (*kıyamette insanları bir araya toplayan, cem eden*)
Ehlü'l-mağfire (*mağfiret ehli, affedici*)
Ehlü't-takvâ (*azabından korkup sakınmaya, korunmaya lâyık olan*)
Erhamü'r-râhımîn (*merhamet edenlerin en merhametlisi*)
Esdaku hadîsen (*en doğru sözlü*)
Esdeku kîlen (*en doğru sözlü*)
Esra'u ferahan (*kullarının tövbesine çok sevinen*)
Esra'u mekren (*hile ve tuzak kuranları en süratli bir şekilde cezalandıran*)
Esra'u'l-hâsibîn (*hesap soranların, hesap görenlerin en süratlisi*)
Eşeddü be'sen (*çok şiddetli cezalandıran*)
Eşeddü ferahan (*kulunun tövbesine çok sevinen*)
Eşeddü kuvveten (*çok kuvvetli, çok güçlü*)
Eşeddü tenkîlen (*çok şiddetli cezalandıran*)
Fa'âlü'n-limâ yürîd (*dilediğini yapan*)
Fâliku'l-abbi ve'n-nevâ (*çekirdek ve taneleri çatlatan, yarıp açan*)
Fâliku'l-ısbâh (*karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkaran*)
Fâtıru's-semâvâti ve'l-ard (*yeri ve gökleri yaratan*)
Gâlib'ün 'alâ emrihî, (*emirinde, işinde ve hükmünde galip olan*)
Ğâfirü'z-zenbi (*günahları bağışlayan*)
Hâliku külli şey'in (*her şeyin yaratıcısı*)
Hayru'l-fâsılîn (*hükmedenlerin, haklı ile haksızı ayırt edenlerin en hayırlısı*)
Hayru'l-fâtihîn (*hükmedenlerin, nimet verenlerin, hayır kapılarını açanların en hayırlısı*)
Hayru'l-ğâfirîn (*bağışlayanların en hayırlısı*)
Hayru'l-hâkimîn (*hüküm ve karar verenlerin en hayırlısı*)
Hayru'l-mâkirîn (*hile ile kötülük yapanları bilemeyecekleri, anlayamayacakları cihetlerden daha şiddetli cezalandıran*)
Hayru'l-münzilîn (*nimet verenlerin, ikram edenlerin en hayırlısı*)
Hayru'l-vârisîn (*varislerin en hayırlısı*)
Hayru'n-nâsırîn (*yardım edenlerin en hayırlısı*)
Hayru'r-râhımîn (*merhamet edenlerin en hayırlısı*)
Hayru'r-râzikîn (*rızık, nimet verenlerin en hayırlısı*)
Hayrun hâfizan (*en iyi koruyup gözeten)*
İlâhü'n-nâs *(insanların ilâhı)*
Kâbilü't-tevb (*tövbeleri kabul eden*)
Kâşifü'l-azâb (*azabı, sıkıntıyı, derdi kaldıran*)
Mâlikü yevmiddîn (*hesap gününün maliki, sahibi*)
Mâlikü'l-mülk (*bütün mülkün sahibi*)
Meliki'n-nâs (*insanların meliki*)
Mûhinü keydi'l-kâfirîn (*kâfirlerin tuzağını zayıflatan, boşa çıkaran*)
Muhîtü'n bi'l-kâfirîn (*kâfirleri kuşatan*)
Muhyî'l-mevtâ (*ölüleri dirilten*)
Muhzî'l-kâfirîn (*kâfirleri rezil rüsvay eden*)

Mütimmü nûrihi (*nurunu, dînini tamamlayan*)
Nûru's-semâvâti ve'l-ard (*gökleri ve yeri aydınlatan*)
Rabbü külli şey'in (*her şeyin rabbi*)
Rabbü'l-âlemîn (*âlemlerin rabbi*)
Rabbü'l-ard (*yeryüzünün rabbi*)
Rabbü'l-arş (*arşın rabbi*)
Rabbü'l-felak (*sabahın rabbi*)
Rabbü'l-ızzeti (*kudret ve şeref sahibi*)
Rabbü'n-nâs (*insanların rabbi*),
Rabbü's-semâvâti (*göklerin rabbi*)
Rabbü'ş-şi'râ (*Şi'ra yıldızının sahibi*)
Refî'u'd-derecât (*manevî dereceleri ve gökleri tabaka tabaka yükselten*)
Semî'u'd-du'â (*tövbeleri ve duaları duyan ve kabul eden*)
Serîu'l-hısâb (*hesabı, sorgulaması çok süratli olan*)
Şedîdü'l-'azâb (*azabı, cezalandırması çok şiddetli olan*)
Şedîdü'l-'ıkâb (*çok hızlı cezalandıran*)
Şedîdü'l-mihâl (*cezası, azabı, kuvveti çok şiddetli olan*)
Vâsi'u'l-mağfire (*bağışlaması, mağfireti bol olan*)
Zü'l-fadli'l-azîm (*çok ikram sahibi*)
Zî't-tavl (*lütuf, bağış, ikram, ihsan, af ve bağış sahibi*)
Zü'l-ikrâm (*ikram sahibi*)
Zû fadlin ale'l-âlemîn (*âlemlere nimet veren*)
Zû fadlin ale'n-nâs (*insanlara ikram eden*),
Zû-intikam (*intikam sahibi, âsileri, zalimleri cezalandıran*)
Zü'l-'ıkâb (*suçluları, günahkârları, zalimleri cezalandıran*)
Zü'l-Arş (*Arş'ın sahibi*)
Zü'l-celâl ve'l-ikrâm (*azamet ve kibriya, ikram ve ihsan sahibi*)
Zü'l-kuvveti (*güç ve kuvvet sahibi*)
Zü'l-mağfire (*af ve bağış sahibi*)
Zü'l-me'âric (*bütün derecelerin sahibi*)
Zü'r-rahmeti (*merhamet sahibi*) (Toplam: 81)

Kur'ân'da Allah'ın güzel isim ve sıfatları bildirildiği gibi hadislerde de bildirilmektedir. Bazı hadislerde Allah'ın güzel isimlerinin sayısı 99 olarak geçmekte, hadislerin bir kısmında bu isimler zikredilmekte, bir kısmında ise zikredilmemektedir.

2. Hadislerde Geçen Allah'ın İsimleri

Ebû Hüreyre(r.a.) rivayet etmiştir:

لِلّٰهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ اسْمًا مِائَةٌ إِلَّا وَاحِدًا لَا يَحْفَظُهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَ
الْجَنَّةَ وَهُوَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ

"*Allah'ın 99 ismi vardır. Yüzden bir eksik. Bu isimleri bir kimse ezberlerse* (**hıfz**)

cennete girer. O tektir, teki sever.” (Buhârî, De'avât, 68, VII, 169)

إِنَّ لِلّٰهِ تِسْعَةً وَ تِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَيهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

“*Allah'ın 99 ismi vardır, yüzden bir eksik. Kim bunları sayarsa* (**ihsâ**) *cennete girer.*” (Buhârî, Tevhîd, 12; Şurût, 18, ; Müslim, Zikir, 5, ; Nesâî, es-Sünenü'l-Kübrê, Nu'ût, 1,)

إِنَّ لِلّٰهِ تِسْعَةً وَ تِسْعِينَ اسْمًا مَنْ أَحْصَيهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

“*Allah'ın 99 ismi vardır. Kim bunları sayarsa* (*ihsâ*) *cennete girer.*” (Tirmizî, De'avât, 83)

Tirmizî, bu rivayetinde 99 ismi zikretmiştir. Bu isimler şunlardır:

Allah, er-Rahmân, er-Rahîm, el-Melik, el-Kuddûs, es-Selâm, el-Mü'min, el-Müheymin, el-Azîz, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, el-Hâlık, el-Bâri', el-Musavvir, el-Gaffâr, el-Kahhâr, el-Vehhâb, er-Rezzâk, el-Fettâh, el-Alîm, el-Kâbıd, el-Bâsıt, el-Hâfıd, er-Râfi, el-Muiz, el-Müzill, el-Basîr, es-Semi', el-Hakem, el-Adl, el-Lâtîf, el-Habîr, el-Halîm, el-Azîm, el-Gafûr, eş-Şekûr, el-Aliyy, el-Kebîr, el-Hafîz, el-Mukît, el-Hasîb, el-Celîl, el-Kerîm, er-Rakîb, el-Mücîb, el-Vâsi', el-Hakîm, el-Vedûd, el-Mecîd, el-Bâis, eş-Şehîd, el-Hakk, el-Vekîl, el-Kaviyy, el-Metîn, el-Veliyy, el-Hamîd, el-Muhsî, el-Mübdî, el-Muîd, el-Muhyî, el-Mümît, el-Hayy, el-Kayyûm, el-Vâcid, el-Mâcid, el-Vâhid, es-Samed, el-Kâdir, el-Muktedir, el-Mukaddim, el-Muahhir, el-Evvel, el-Âhir, ez-Zâhir, el-Bâtın, el-Vâli, el-Müteâlî, el-Berr, et-Tevvâb, el-Müntakim, el-Afüvv, er-Raûf, Mâlikü'l-Mülk, Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm, el-Muksit, el-Câmi', el-Ganiyy, el-Muğni, el-Mâni', ed-Dârr, en-Nâfi', en-Nûr, el-Hâdi, el-Bedî', el-Bâkî, el-Vâris, er-Reşîd, es-Sabûr.

el-Esmâü'l-Hüsnâ ile ilgili eser telif edenlerin hemen hepsi Tirmizî'nin bu rivayetini esas almışlardır. Müslümanlar arasında meşhur olan da bu rivayette geçen isimlerdir.

Tirmizî'nin rivayetinde bulunduğu hâlde, isim kipiyle Kur'ân'da bulunmayan isimler şunlardır:

el-Adl (*âdil, insaflı, her şeyi yerli yerinde yapan, her şeyi hak ve doğru olan*)

el-Bâkî (*sonlu ve ölümlü olmayan, varlığı sürekli olan, ebedî*)

el-Bâsıt (*dilediğine rızkı bol veren*)

ed-Dârr (*zarar veren şeyleri yaratan âsileri cezalandıran*)

el-Kâbıd (*dilediğine rızkı daraltan, ölüm zamanı gelenlerin ruhlarını kabzeden*)

el-Hâfıd (*şan, şeref ve itibar bakımından kâfirleri alçaltan, değersiz yapan, cezalandıran*)

el-Mâcid (*çok şerefli, çok itibarlı olan*)

el-Mâni' (*istediği şeye engel olan, koruyan, kurtaran, yardım eden*)

el-Mu'ızz (*izzet ve şeref, güç ve kuvvet, itibar ve şeref veren, aziz yapan*)

el-Muhsî (*insanların bütün yaptıklarını, olup biten her şeyi bilen ve koruyan*)

el-Mukaddim (*önce olan, öne alan*)

el-Muğnî (*insanlara mal mülk veren, onları zengin yapan, cömert, nimet sahibi*)

el-Mu'îd (*ölümlerinden sonra da tekrar diriltecek ve hayatlarını iade edecek olan*)

el-Muksıt (*hak ve adaletle hükmeden, mazlumun hakkını zalimden adaletle alan*)
el-Mübdi' (*varlıkları ilk defa yaratan*)
el-Mümît (*varlıkların hayatlarına son veren, canlarını alan*)
el-Müteahhır (*sonraya bırakan*)
el-Müzill (*boyun eğdiren, zelil eden, alçaltan*)
en-Nâfi' (*faydalı şeyleri yaratan, bütün yaratıklara faydası olan*)
er-Raşîd (*her işinde isabetli olan, doğru yolu en iyi gösteren*)
es-Sabûr (*çok sabırlı*)
el-Vâcid (*zengin, hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şeyin sahibi, her şeye gücü yeten*)

İbn Mâce'nin rivayetinde olup Tirmizî'nin rivayetinde olmayan isimler şunlardır:
el-Ahad (*bir, tek, yegâne*)
el-Bârr (*iyilik eden, çok lütufkâr, çok merhametli, çok şefkatli*)
el-Burhân (*delil sahibi, kullarına delil gösteren, varlığına her şey delalet eden*)
el-Cemîl (*zatı, isim, sıfat, söz, fiil ve hükümleri iyi, güzel, iyilik ve ihsan sahibi*)
ed-Dâim (*ölümsüz, varlığı sürekli olan, bâkî ve dâim*)
el-Ebed (*ölümsüz, varlığı sürekli, bâkî ve dâim*)
el-Fâtır (*yaratan, îcat eden, yoktan var eden*)
el-Hâfız (*koruyup gözeten*)
el-Kâfî (*kullarına yardım eden, yol gösteren, yaptıklarını bilen, gören, haberdar olan ve hesaba çeken*)
el-Kâhir (*galip olan, zelil eden, güçlü, her şeyi kuşatan, yaratıklarını dilediği gibi yöneten*)
el-Kâim (*varlıkları görüp gözeten, koruyan, yöneten*)
el-Karîb (*af, mağfireti, rahmeti, bilmesi, görmesi ve duyması itibariyle kullarına yakın olan*)
el-Mu'tî (nimet veren, ihsanda bulunan)
el-Mübîn (*varlığı aşikâr olan, hakkı izhar eden, gerçeği beyan eden*)
el-Mü'în (*kullarına yardım eden*)
er-Râşid (*doğru yolu gösteren, her işi isabetli olan*)
er-Rabb (*varlıkları yaratıp yetiştiren, terbiye eden, eğiten, yetiştiren, her şeye nizamını, güzelliğini ve yeteneklerini veren, her şeyin maliki ve sahibi*)
es-Sâdık (*söz, iş, vaat ve vaîdinde doğru olan, her sözünü ve vaadini yerine getiren*)
es-Sâmi' (*sözlerin açığını da gizlisini de işiten*)
es-Sedîd (*her işinde doğru, âdil ve doğru sözlü olan*)
et-Tâmm (*zat, isim, sıfat ve fiilleri, eksiksiz, kusursuz ve mükemmel olan, acziyet ve zafiyeti olmayan*)
el-Vâkî (*yaratıklarını tehlikelerden koruyan*)
el-Vitr (*ilâh, yaratıcı ve mabud olmada eşi ve benzeri bulunmayan, tek olan*)
Zü'l-kuvâ (*güç, kuvvet sahibi*)
Hadislerde geçen "99" rakamı, Allah'ın isimlerinin sayısını değil çokluğunu ifade eder. Allah'ın güzel isimleri bir sayı ile sınırlı değildir. (Abdullah bin Salih, s.132)
İmam Nevevî; "İslâm bilginleri bu hadislerdeki sayının Allah'ın isimleri için hasr (sayısal sınırlama) ifade etmediği, hadisin bu isimlerin dışında Allah'ın

isimlerinin olmadığı anlamına gelmediği konusunda ittifak ettiklerini, hadisin maksadının bu isimleri sayanların cennete gireceklerini bildirmek olduğunu" söylemiştir. (Nevevî, *Şerhu Sahîh-i Müslim*, XVII, 5)

Hadislerde geçen "*saymak* (ihsâ)" ve "*ezberlemek* (hıfz)" kelimeleri ile maksat; Allah'ı güzel isimleriyle tanımak, O'na O'nun istediği şekilde iman, ibadet ve itaat etmektir. (Beyhakî, *el-Esmâ ve's-Sıfât,* I, 30) Yoksa bu isimleri anlamadan ezberlemek ve tekrarlamak değildir. Meselâ bir insan yaptığı bir işte Allah'ın kendisini gördüğünü, yaptıklarını bildiğini, ameline göre ödül veya ceza vereceğini düşünmesi ve ona göre hareket etmesi Allah'ın isimlerini hıfz ve ihsâ'dır.

"Esmâ-i hüsnâ" ile ilgili rivayetlerin dışında da özellikle dua ile ilgili hadislerde Allah'ın güzel isimleri geçmektedir. Burada şu örnekleri verebiliriz:

Ekber اكبر ; zatı ve isimleri, sıfat ve fiilleri, şanı ve şerefi, nimet ve ihsanı en yüce, en ulu (Müslim, Tahâre, 17; Tirmizî, De'avât, 25)

el-**Fâtın** الفاتن ; deneyen, imtihan eden (Mâlik, Kader, 5)

el-**Ferd** الفرد ; tek, kadîm, ezelî, ebedî ve bâkî olan (Beyhakî, I, 161)

el-**Hayî** الحيي ; edep ve hayâ sahibi, çirkinliği bulunmayan, bağış, ihsan ve nimeti terk etmeyen (Ebû Dâvud, Hammam, 2; İbn Mâce, Dua, 13; Nesâî, Gusl, 7)

Hâzimü'l-Ahzâb ; هازم الاحزاب güçlü orduları ve toplumları bozguna uğratan, yenen (Müslim, Cihâd, 20, III, 1363)

el-Kâdî القاضي ; hakla hükmeden (Beyhâkî, el-Esmâ ve's-Sıfât, s. 111)

el-Muhsin المحسن ; yaptığı şeyleri iyi, güzel, sağlam ve kaliteli yapan (Süyûtî, No: 1817. I, 215)

Mücriye's-Sehâb مجري السحاب; bulutları hareket ettiren (Müslim, Cihad, 20)

el-Mükevvin المكو ; ebedî olarak vâr olan (Ahmed, II, 539; Buhârî, Tevhîd, 26)

Münzilü'l-Kitab منزل الكتاب; Kitabı indiren (Müslim, Cihâd, 20-21)

el-**Müsa'ır**المسعر ; ürünleri azaltıp çoğaltan, kıtlaştırıp bollaştıran (Tirmizî, Büyu', 73; Ebû Davud, Büyu', 51)

en-**Nazîf**النظيف ; sözleri, işleri ve hükümleri temiz, iyi ve güzel olan (Tirmizî, Edeb, 41)

er-**Refîk** الرفيق ; yumuşak davranışlı, merhametli (Müslim, Selâm, 15; Buharî, Edeb, 35; Ebû Davud, Edeb, 15)

es-**Sâil** السائل ; insanları ahirette sorgulayan, hesaba çeken (Müslim, İmâre, 45; Buhârî, Enbiya, 50)

es-**Sâni'** الصانع ; varlıkları, iyi, güzel, sağlam ve muhkem yapan, fâil, halik, musavvir (Müslim, Zikr, 9)

es-**Setîr** الستير ; kullarının ayıp ve kusurlarını örten (Nesâî, Gusl, 7; Ebû Davud, Hammam, 2; Ahmed, IV, 224)

es-**Seyyid** السيد ; en şerefli, en yüce, kâinatın sahibi, maliki ve yöneticisi (Ahmed, IV, 24; Beyhakî, *el-Esmâ ve's-Sıfât*,I,54)

es-**Sübbûh** السبوح ; her türlü kötülük, eksiklik, acizlik ve noksanlıklardan uzak olan (Müslim, Salât, 223; Ebû Davut, Salât, 17; Nesâî, Sünen, Tatbik, 11; Ahmed, V. 35, 99, 115,148)

eş- **Şâfi'** الشافع ; maddî ve manevî hastalıklara şifa veren, sıkıntıları gideren (Buhârî, Merda, 20, Tıb, 40; Müslim, Selâm, 46-48)

et-**Tabîb** الطبيب ; işleri en iyi yapan, bir şeyi en iyi bilen, mahir, hükmeden, karar veren, maddî ve manevî dertlere deva veren, şâfî (Ebû Davud, Tereccül, 18, No: 4207)

et-**Tayyib** الطيب ; söz, iş ve hükümleri iyi, güzel ve faydalı olan, eksiklik ve noksanlardan münezzeh olan (Tirmizî, Edeb, 41; Müslim, Zekât, 65)

Allah'ın isimleri zikredilerek yapılan dualar kabule şayandır. Hem Kur'ân, hem de hadislerdeki dua örneklerinde dua öncesinde veya sonrasında Allah'ın güzel isimleri belirtilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

Abdullah b. Salih Abdülazîz, *Esmâüllâhi'l-Hüsnâ,* Dâru'l-Vatani'n-Neşr, Beyrut 1999, ikinci baskı.

Abdürrazzâk b. Hemmâm, Ebu Bekir es-San'ânî, *el-Musannaf*, thk. Hubeybürrahman el-Azami, Pakistan 1970, on bir cilt.

Askalânî, Şihâbüddîn Ahmed b. Ali ibn Hacer**,** *Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhu'l-Buhârî,* Beyrut, tarihsiz.

Bağdâdî, Abdülkâhir, *Usûlü'd-dîn*, Matbaatü'd-Devle, İstanbul 1928.

Beydâvî, Ebû Sa'îd, Nâsıruddîn Abdullah b. Ömer, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, (Mecmûatün Mine't-Tefâsîr içinde), Beyrut, tarihsiz.

Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin,

-el-Esmâ ve's-Sıfât, I, 30, tahkik, İmâdüddîn Ahmed Haydar, Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, Beyrut 1985.

-es-Sünenü'l-Kübrâ, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut 1991.

-Şuabü'l-Îmân, tahkik, Muhammed b. es-Sa'îd Biyûni Zağlül, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut 1990.

Buhârî, Muhammed b. İsmail, *es-Sahîh*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.

Cevzî, Cemalüddîn Ebû'l-Ferac Abdurrahmân ibn el-Cevzî, *Nüzhetü'l-A'yünin-Nevâzir fî Ilmî'l-Vücûhi ve'n-Nezâir*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1987.

Ebû Hanife Nu'mân b. Sabit,

-Fıkhı Ekber, Aliyyü'l-Kâri Şerhi, tercüme, Yunus Vehbi Yavuz, Çağrı Yayınları, İstanbul 1979.

*-el-Fıkhu'l-Ekb*er, İstanbul 1307.

Ebû Ya'lâ, Ahmed bin Ali bin el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsîlî, *el-Müsned,* thk. Hüseyin Selim Esed, Dâru'l-Me'mûn Li't-Türâs, Beyrut 1989.

Elbânî, Muhammed, *Sahîhu ve Daîfü el-Câmi'us-Sağîri,* el-Mektebü'l-İslâmî, baskı yeri ve tarihi yok.

Eş'arî, Ebû'l-Hasan, *Makâlâtü'l-İslâmîyyîn,* baskı yeri ve tarihi yok.

Gazâlî, *İhyâü Ulûmü'd-Dîn*, Bedir Yayınları, İstanbul 1975, Ahmet Serdaroğlu tercümesi.

Hâkim, en-Nîsâbûrî, *el-Müstedrek,* Matbaatü'l-İslâmiyye, Beyrut, tarihsiz.

Hazin, Ali b. Muhammed, *Lübâbü't-Te'vil fî Meâni't-Tenzîl,* (Mecmûatün Mine't-Tefâsîr içinde), İstanbul, tarihsiz.

Hemmâm b. Münebbih, *Sahife (Hadis Mecmuası)*, Çeviri Ragıb İmamoğlu, Doğuş Matbaası, Ankara 1966.

Heysemî, Nureddîn Ali b. Ebî Bekr, *Mecme'uz-Zevâid ve Menbe'u'l-Fevâid,* Thk. Abdullah Muhammed Derviş, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1994.

İbn Belbân, Alâüddîn Ali el-Fârisî, *Sahîhu İbn Hıbbân bi Tertîbi Belbân*, tahkik, Şu'alb Arnavût, Müessesetü'r-Rivâye, Beyrut 1993.

İbn Ebî Şeybe, Abdullah b. Muhammed, *el-Musannef fî'l-Ehâdîsi ve'l-Âsâr,* Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut 1995.

İbn Mâce, Ebu Abdillah Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (Ö.275/888), *es-Sünen*,

Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.
İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed Mükerrem, *Lisânü'l-Arab*, Beyrut 1956.
İbn Sünnî, Ebû Bekir, *Amelü'l-Yevmi Ve'l-Leyleti Sülûkü'n-Nebiyyi (s.a.s.) Me'a Rabbihî*, tahkik, Abdülkadir Ahmet Ata, Mektebetü'l-Külliyâti'l-Ezheriyye, birinci baskı, Kahire 1969.
İbn Teymiyye, Ahmed, *Mecmû'atü'l-Fetâvâ, Kitâbü'l-Esmâ ve's-Sıfât*, Dâru İbn Hazm, 1997, tahkik, Amir el-Cezzâr ve Envar el-Bâz.
Karaçam, İsmail, *En Büyük Mucize*, İstanbul 2005.
Karagöz, İsmail,
-*Kur'ân'da İbadet Kavramı ve Allah'a İbadet*, Kitap Neşriyat, ikinci baskı, Ankara 2006;
-*Kur'ân'da Zikir Kavramı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, ikinci baskı, Ankara 2005.
Köksal, Mustafa Asım, *Peygamberler Tarihi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005.
Mâlik b. Enes, *el-Muvatta',* Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.
Mâtüridî, Abû Mansûr, *Kitâbü't-Tevhîd*, Beyrut 1970.
Miras, Kâmil *Tecrîd-i Sarih Tercemesi ve Şerhi,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1975, 3. Baskı.
Müslim, bin el-Haccac el-Kuşeyri, en-Nîsabûrî, Ebu'l-Husayn, *es-Sahih,* Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.
Nesefî, Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd, *Medâriku't-Tenzil ve Hakâiku't-Te'vîl*, (Mecmûatün Mine't-Tefâsîr içinde) Beyrut, tarihsiz.
Nevevî, Muhiddîn,
-*Şerhu en-Nevevî alâ Sahîhi Müslim*, Dâru'l-fikr, Beyrut 1401;
-*el-Ezkar,* Türkçe çeviri Abdülvehhab Öztürk, birinci baskı, İstanbul 2005; Arapçası: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib-Dâru İbn Kesîr, yedinci baskı, Dımaşk 1997.
Râğîb, el-Isfehânî el-Huseyn b. Muhammed, *el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur'ân*, tahkîk, M.S. Keylânî, Mısır 1961.
Râzî, Muhammed b Ömer el-Hatîb,
-*Levâmi'u'l-Beyyinât Şerhu Esmâi Te'âlâ ve's-Sıfât*, Beyrut 1984;
-*el-Muhassal*, (Kelâma Giriş), Tercüme, Hüseyin Atay, AÜİF Yayınları, Ankara 1978.
Süyûtî, Celâleddîn, *el-Câmi'u's-Sağîr Min Hadîsi'l-Beşîri'n-Nezîr*, Beyrut 1996.
Şehristânî, Muhammed b. Abdülkerîm, *el-Milel ve'n-Nihal*, Beyrut 1975.
Taberânî,
-*el-Mu'cemü'l-Evsat*, tahkik, Muhammed Tahhân, Mektebetü'l-Meârif, Riyad 1995;
-*el-Mu'cemü'l-Kebîr*, tahkik, Hamdi b. Abdülmecid es-Selefî, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, ikinci baskı, Musul 1983;
-*ed-Dua*, tahkik Mustafa Abdülkadir Ata, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, birinci baskı, Beyrut 1413.
Tirmizî, Ebu İsâ Muhammed b. İsa b. Sevrâ, *es-Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.

Topaloğlu, Bekir,
-“*Allah”*, DİA, II, İstanbul 1989;
-“*Esmâ-i Hüsnâ”*, DİA, XI, İstanbul 1995.
Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur’ân Dili.* Eser Kitabevi, İstanbul 1971.
Yıldırım, Suat, *Kur’ân’da Ulûhiyyet*, Kayhan Yayınları, İstanbul, tarihsiz.

DİZİN